#6

I.

259 rahva laulu.
(Hollanda)

Üleskirjutanud Hiiumaal (27/V – 23/VI, 1890)

Gustav Seen
stud. jur.

ja

stud. med.

J. Saul

ENSV TA F. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseum
Inv. m. 147
Rahvaluuleosakond

№ 1.

Kulla kulla Kureſaare härra, (Oh ſina ärsku ärrakene)
Kulla kulla Kureſaare proua, (Kuldas krunni prouakene)
Istu üles tooli pääle,
Istu akna raami pääle!
Wada ſina waeſe walla pääle,
Kuidas ſeda walda waewatakſe,
Piſukeſi piinatakſe! (Sõrmeſuſid ſõlmitakſe, varbaſilmiſid waewatakſe, Põrglapikkuſid peksetakſe)
Seu mees käib till peus,
Rehelapſel reis palgas,
Waimulapſel wihk ſelgas.

№ 2.

Külap mina laulan laulu kakſi:
Weeretakſin wiis ja kuus,
Ma kardan kodu kuulawat.
Kodu mull kuus ja kõrk on kurjad,
Kõrk minu pääle tulewad,
Ja mull olla tegewad.
Liiſu tuleb leeme kulbiga,
Mari margapuu nuiaga
Anu ahju orgiga,
Kärsti kerepuuga.

№ 3.

Oh need kenad kellukeſed,
Musta laugi munnikeſed!
Munnad tei muidu midagit,
Kellad tei muidu kedagit,
Kui pole meesta meisterdamas,
Ega neuſi[1] nikerdamas. [1] „riſtluu pääline koht"
Munnad päid küla mulgu pääle,
Kellad päid küla kõlgu pääle.

№ 4.

Õlu oli hull, taar oli tark,
Wiin olli pehme märjuke;
See wõtis meeled meeste päästa,
Pooled meeled poiste päästa,
Tüdruku muidu ohſa eeſt:
Mehed aga nüirawad nühſata,
Naeſed tandſiwad tanuta,
Poiſid poole põlwini,
Tüdrukud tipi warwuni (nelja tallani)

№ 5.

Trilli pätku, tralli pätku,
Aganad on leiwa pätku,

Weſi pitka piima pätku,
Kaju kook oli kalja pätku,
Kaſi kõrdſi wiina pätku,
Taplus kõrge pere pätku,
Tuline tukk on tubaka pätku,
Humalad on õlle pätku.

Laulud 1-5 on Juhan Kalju käeſt, ta on Pühalepa kihelkonnas ſündinud ja kaswanud, elab nüüd ka ſäälſamas; 63 aastad wana.

№ 6.

Olgem prisked mere poiſid,
Pangem muslad munderiſſe,
Kimmled kena waljuſeſſa!
Sõidame Siberi külasſeja,
Pulga Peetri pereſſe!
Sääl oli tukkrud neidukeſed
Weſi kallid wenna naeſed.
Wett päid pooksma wenna ſilmad,
Suurega hulga hooste ſilmad,
Piſukeſe parwe poiste ſilmad.
Ma wõtſin wahelt naeſe neidu (Soomemaalt ma wõtſin naeſe),
See teeb tööd kui tihane,
Raiub puid kui rebane,

Künnab põllud põhani,
60. Ajab wand ajani.
Kui on õnn, ſiis elame.

Johan Pihlamets, Pühalepaſt; 60-70 aastane.

No 7.

Hõrskame õlled, käristame kannud,
Wiskame wilſad widrikuſſe,
Kannu lauad kaaſikuſſe,
Pühime aga põhad põllule
Üle-ga aja heinamaale!

Pühalepas naesterahwa käeſt, kes tundmataks tahtis jääda

W No 8.

Kuule kuule kulla kubjas,
Minu armas mõiſa kubjas,
Kudas need odrad mull ukka läind,
70. Kaerad nenda kaherale,
(5) Rukid nenda niiskeks ſaanad?
Ei ſee pole minu ſüi,
Ega ſelle waeſe walla ſüi.
See on ärra aeda ſüi;
Ait on ammu arjematta
(10) Reie ſeinad rõiwimatta

Katukſe korrad tegematta.....
Ma lähen wälja killaga,
Suuremõiſa killaga.
80. Tuleks mull wastu turu iſand,
(15) Tuleks mull wastu turu emand,
Tuhka lööksin turu iſanda,
Tuhka lööksin turu emanda,
Rasva katla rae iſanda,
Haawa küna kaudu,
(20) Raba taguſt kaudu,
Otſe ſood mööda
Suuremõiſa ſood mööda

No 9.

Mere oli muru ja madarukeine
90. Angeri porga peenikene.
Küll mind püüdſid poiſikeſed,
Tahtſid Tallina iſandad;
Ei mina läinud, ei mina tahtnud.
Kärragu kärragu kurjad poiſid!
Poiſs ei jäta puutumata
Kõrki kohti katſumata,
Päta-ga noſa noppimata.

Kärragu kärragu kurjad poiſid!
Ennem ma magaks kiwi juures,
Kiwi juures, kannu juures,
Ennem kui kurja poiſi juures.
Kärragu kärragu kurjad poiſid! . . . .
Üle õue wiiſin einad,
Kaendla ſees ma kandſin kaerad,
Üle kõrgi waatamatta,
Wenna naiſe nägematta.

№ 10.

Otſiſin naiſta, kuulaſin naiſta,
Kuulaſin naiſta Kulla maale,
Otſiſin naiſta Haapſaluſſe,
Wiru wiieſſe külaſſe,
Kuri[1] kuueſſe pereſſe. [1] wiſt: Kuura.
Kui ep ſaa naiſta ſiita maalta,
Siis panen pääle purjuſt,
Niikui neiu põlleſi;
Neiud ſõudwad, purjed ſõudwad,
Neiud ſõudwad Sakſa maale,
Purjed ſõudwad Poolamaale.
Säält tulid waſtu walged neiud,

Eſimene riita[1] elmed kaelas, [1] ehk: rias
Takka riita kaldrid kaelas.
Uinuſin wanamees magama,
Kui need neiud jagadi:
Teiſed kõik ſaid moiſe mokud,
Mull jäi ükſi muſt ja rumal,
Tõrwas lauk ja tõbine,
Saue pauk ja patune,
Sita küüt ja ſinine;
Eita ſündind ſööma tuua,
Walge waſtu waadata.
Wiiſin ta Wiru allikuſſe,
Wirutaſin wiiel weel,
Wiiel, kuuel kurikal,
Seitsmel ſeebi ſõudſakal;
Kaks aga kätt ka kaheksamaks,
Iſi aga uppa üheksamaks,
Kümme küünt ja kümnendamaks.
Siis ta ſündis ſööma tuua,
Walge waſtu waadata.
Tänaſin õnne, kiitſin õnne,
Et olin laiſaſt lahti ſaanud,

Petiſeſt ka pääſenud.

No 11.

Os ſee kukk ja kudruskaela,
Läks aga rikka reie alla,
Külakonna mehe kõlgaslikku.
Kukk ſee lõrdis adra iwa,
Kana kakſi kaera iwa.
Mõtleſid ſiis järele,
Teeme-ga tin õluta,
Kutſume palju wõeraida,
150. Kutſume Soomeſt, kutſume Saareſt,
Kutſume oma küla erde,
Sätame kupja kutſumatta.
Kupja wara ammu walmis:
Sääſe ſääred parmu reied,
Kirbu kirjud külje luud,
Sitigu ſiniſed ſüdame ſooned:
See oli kupja kuiwa rooga,
Rehi papi rinna rohtu.

Laulud 8-11 on Anton Espenbergi käeſt, ta on umbes 45 aastane.

No 12.

Õlut mina jõin ja õndſaks ma ſain,

160. Taari jõin ja targaks ſain,
Wiina jõin ja wihaſeks ſain, (willu käiſin),
Naeſe mina tapſin ja taewa läkſin,
Põrſa tapſin, põrgu pugeſin.

Peeter Wannasi käeſt, Pühalepa kihelkonnas, Peeter W. on 69 aastad wana.

No 13.

Oli meil muiſta ſuuri härgi,
Suuri härgi, ſuuri ſarwi;
Sada waakſa ſarwed pitkad,
Tuhat waakſa turjad pakſud;
5. Mis pole ial iges käinud,
Sapal aastal ſahka näinud.

No 14.

170. Olli mull ükſi wennikesta,
Seegi ſõtta ſõlmiſie.
Serſis ſeitsme mehe eeſt,
Kandis kümnema kübara
5. Üheksama mehe ülikonna.
Kuub tal oli kuldſeſt toimeſt,
Särk tal ſärje ſoomuſine,
Pää kui Pärnu pärja wakku,
Kübar kui Niſſi keriku kella.

Kus ta hooſt keeratas,
180. Senna keeratas kerikuſſe,
Kus ta hooſt tandſitas,
Senna tandſitas tänawaſſe.
Haukus aga waenu koer,
Hirnus ſõa all hobune,
Kägu kukus looga pääl,
Teder leiſe arſa pääl.

№ 15.

Peaks meie ſaama piiſa wiina,
Terſe piiſa piiritſit,
Siis mina laulaks lahkemidi,
190. Rahſukeſe rohkemale,
Lööksin lahti laulu lukud.
Palukũla poiſid uhked poiſid,
Loolwad uhke põllu pääle,
Uhke uba ardade pääle.
Annaks Jumal märja aja,
Kaswaks heaste kaunawilja,
Siis nad ſeiswad ſuureliſed,
Lähwad Kärdla linle.
Kiiwe (kii) kakk oli koli ſees,

200. Raipe reiſi raska ſees.
Enne kui ſaab mõiſa mäel,
Enne kipub nõdrus pääl.
Need pole mehed midagi;
Need pole meheks arwata.

№ 16.

Tule küſi minu käeſt,
Kuidas orjas ollakſe,
Minejakſe minnakſe.
Ole hommiku uſine,
Wara enne walgeſt ſaadi!
210. Pühi tuba, kaſi koda,
Hari akende alune,
Lüpſa lehma lüpſikul,
Kurna piima koidikulle,
Saada kari kaſte alla!
Siis ſind hüwaks hüitakſe,
Hüwa eide tütriks,
Targa taadi taimukeſeks.

№ 17.

Läksin mina Narwaſt naiſta tooma,
Pilerporiſt peenikeſt.

Takka Narwaſt noorikurd.
220. Küll on priske ja punane.
(5) Mina wõtan walge ja waluſa,
See teeb tööd kui teraſke,
Rawib puid kui raaſke,
Meeste ſeltſis, poiste ſeltſis.
Sai tema elama, ſai tema olema,
(10) Paari pääwa pääle aasta,
Siis tema hakkas haigelema,
Haigelema, ſorgelema;
Kukkus kubeſt kuiwama,
230. Kinga paeluſt kiduma,
(15) Suka paeluſt ſurema.
Siis tulli poiſs mind purkima,
Naiſe mees mind narrima.
Siis ~~raitnud~~ ſõrmed ruſikuſſe,
Panin poiſile poole pääd,
(20) Mehele wastu wahtimiſt.

№ 18.

Kus mina tundſin tuima neidu,
Tuima neidu tukk on pitk;
Kus mina tundſin laiſa neidu,

240. Laiſa neidu lakk on pitk;
Kus mina tundſin tigeda neidu,
Tigeda nõſad terawad.
Laulik iſa, laulik ema,
Laulik lapſe hoidija,
Keelekõlk oli kõigutaja,
Sukermunt oli ſuigutaja.
Patt minu iſal, patt minu emal,
Patt minu wehistel wendadel,
Kis mind õppes õlut juuma,
250. Wilutas mind wiina wõtma,
Sagedasti ſaunas käima.
Saunas nägin ſandid asjad,
Tütarlaste tühjad paljad (pallid),
Wanade naiste waaderpaſſid.

№ 19.

Oi oi oi oi orjus kange,
Tin-ga poiſil töö on kange.
Peewa palk on wäga wähe,
Kopik kolme pääwa kohta.
Tehtud ſandid tin peewad,
260. Nähtud ſaid need nälja peewad,

Olſa lõpſid orja peewad.

№ 20.

Läkſin naina mere ääre käima,
Mis mina leidſin mere ääreſt?
Leidſin wenna mere ääreſt,
Mere kiwi kiskuwat,
Ranna paiu raiuwat,
Kadakad ſääl wäriſtawat.
Mina-ga ütlen wennale:
Jäta need kiwid kiskumata,
270 Ranna paiu raiumata!
Tiime kõigad küladeſſe,
Neidu mängid mägedeſſe,
Kuſa pole enne olnud,
Kus pole lindu latwas laulnud,
Ega pole peewa peele paiſtnud.
Siis-ga kirka ehitame.
Siis tulid wiie wenna wärſid[1] [1]=pullikeſed.
Tiu tugewad ruunad,
Ja need kanad iſa härjad.
280. Kus see kõigas wälja kaswis?
Wõll kaswab Wõnnu mõiſa all,

Minu kõõ[1] õue all, [1]=õe.
Wäimehe wärawa taga.

№ 21.

Wara mina wõtſin walge naiſe,
Musta kulmu kurja naiſe,
See andis mulle ahju arki,
Ilma ſiita ſüte roopi,
Kaala peele katla kooku.
See aas minda wargaeſſe,
290. Aida ukſi halgumaſſe,
Lukki lahti lõhkumaſſe.
Siis wangi torni wiſati mind.
Kuidas need waeſed wangid paluwad,
Tuuks Jumal tuule tormi,
Lükaks ümber wangi torni;
Waeſed wangid lahti peeſekſid.

№ 22.

Kiik on pulma kulſudud,
Mee pere eit ja teiſe taat.
Mind aga ükſi koju jäeti,
300. Anti mul haned hoida,
(5) Haned hoida ja kanad kaitsda,

Warwasjalad waala auli:
Siis üks nõu peab ailama:
Ajan haned murule,
Kanad küla karjamaale
(10) Leſtjalad lepikuſſe,
Warwasjalad wabrikuſſe.
Iſe lään küla keilis meele,
Küla neidu tandſu pääle,
310. Siis tuli kulli kurja lindu,
(15) Pajuſt wälja pahalindu,
Ajas minu haned murult ära,
Kanad küla karjamaalt,
Leſt-aga-jalad lepikuſt,
Warwasjalad waabrikuſt.
(20) Mina aga hani otſima,
Nägin ühe kündja kündwal,
Teiſe põllul äestamas.
Mina läen kündjat küſima,
320. Äestajat hääga rääkima.
(25) Kas oled minu hani neind?
Misſuged olled ſinu haned?
Minul olled haned hallipuged,

Sinipalled ſeljapeelſed,
Need on kirjud külje päält.
(30) Need läkſid üle meie õue,
Üle kuue koidu õue,
Läbi wiie wikerkaari:
Wõta kerweſt raiu palki;
330. Wõta witſa weena ümber,
(35) Ajame parwed mereſe (Ujutame),
Paneme pardid parwe pääle,
Tedrid teiſe ääre pääle,
Aned teiſe otſa pääle.
Ujutame parwed Wiru maale,
(40) Ujutame endid eidi kätte,
Eidi kätte, taadi kätte.
Eit mul andis häid ſõnu,
Taat tõi külaſt kiljumili;
340. See oli minu waeſe waewa eeſt,
(45) Teiſle poiſle pulma päraſt.

№ 23.

Ukut lutut Tuumas wenda,
Pane aga mind kubijaks,
Siis ſaab kuri kubjas pandud,

Waras walla päälikuks....
Oleks ſind ſiidi ſiudud, Hõbe langad ſull lunaud
Oleks ſull kuldſed kuue hõlmad,
Hõbedud hõlma nurgad,
Süski mina ſull ei tule,
350. Sull ei tule, ſull ei ole.
Su mustale muurieks, " -mooriks,
Rataskaelaks kaſukalle.
Sinu iſal pitka hända,
Pekſab pritſata pereſid;
Sinu emal raudas kämma, " kämmal.
Wõtab ruubila ſuſſi;
Sinu wend on wärſikene,
Läheb kolila tiule;
Sinu naine nau ſalga,
360. Puhib luuala tubaſid.

№ 24.

Nüid on härra Hiiu maal,
Nüid on ſakſad Saaremaal,
Päris härra Pärnu maal,
Junkar Andrus Harju mõiſas.
Nüid ſaab kunſt hoida,

Kaſu härga kaswatada.

№ 25.

Mis ſina ella ſeiſad kurba?
Seſt mina ella ſeiſan kurba,
Seſt et waldas wanu palju,
370. Palju wanu tüdrukiid.
Neid ſaaks ſüia, neid ſaaks müia,
Neid ſaaks wiia weiste ella,
Neid ſaaks kanda karja aida,
Tua-aga laha tubaki aida.
Tuleks nüid Lihula laada aeg,
Ehk ſaaks wanu wahela,
Korra päraſt kaubelda.
Siis ſaab tiule tüdrukiid.
Ärge neid neid wiige teeſid mööda,
380. Wiige neid ſuuri ſooſid mööda;
Magu neil jooksu maaſid mööda,
Puhu jooksu puid mööda,
Kõht neil kõwerid okſi kaudu.
Minu prunt on neitſike,
Piimal pestud, wõil ſulatud,
Noorel koorel kaswatud.

pag. 20.

Tänini on tärkimata;
Täna öſe tärgitakſe,
Armid üles otſitakſe,
390. Wanaſt haawaſt hakatakſe;
Põlwini ſääl peetakſe,
Naba juure lõpetakſe.

№ 26.

Olgem terwed Oru poiſid,
Kiige ööſi olemaſta,
Meie Marit magatamaſt,
Meie Kaie katſumaſt,
Meie Liiſut liigutamaſt.
Tuleks tuhat Tuudi meeſt,
Sada Sauga walla meeſt,
400. Need ma niukſin niine pääle,
Laukſin laia laua pääle,
Kõidaks köie otſa pääle,
Wiskaks margapuu rinaſſe,
Tallaks tahu künaſſe.

Laulud 13-26 on Peet Toksi käeſt. Peet on Pühalepa kih. pärit, umbes 60 aastane

W № 27.

Mina hakan hoasta hoidemaie,

pag. 21.

Säälukesta jöötemaie,
Warſukõsta waatemaie.
Hoidſin halli pätſu,
(5) Wedaſin tal wirbukid,
410. Kandſin talle kannikaid;
Hõlma ſees ma heinad kandſin,
Kaindlus ma kaerad kandſin,
Ilma eide teedemata,
(10) Ilma taade nägemata.
Siis tõin ardaſt halli kuue,
Keldreſt kõrge kübara;
Seelt ma noppin ſiidi paelu.
Halli ſilmad panin ſiidi;
(15) Halli kulmud panin kulda,
420. Halli ſapſud ſammeldiſſe,
Halli kabjad kalewaſſe.
Siis läkſin wälja ſõitema,
Omal prunti otſima.
(20) Sõitſin Sõrwe ſilda mööda,
Laſin Narwa maanteed mööda.
Suuſt käis ſuitſu ſinine,
Lagipäält käis laiguline,

Ninaſt nelja keerulone.
(25) Sääl oli palju waatamas;
430. Tüdrukud mõtlid Türgi ſuitſu,
Naeſed mõtlid Narwa ſuitſu,
Poiſid mõtlid Poola ſuitſu,
Mehed aga ütleſid, ehk on Wene.
(30) Küllap mina teadſin, kes ſee olli;
See oli minu wenna ſõitu,
Minu wenna wankri tolmu,
Halli ruuna hinge auru.
Sain mina Saare ſilla pääle,
(35) Saare ſilda nõtkatelle,
440. Aluspaarid paugataſid.
Seel minu obu kohkatas,
Ja minu kübar kõrgatas,
Ja minu lindid liikuſid.
(40) Seel oli palju waatamas:
Olens ſee meeſ minule,
Mees makſab mõne tuhandi;
Kübar kümne talu poega,
Lindid wiis tuhat rubla,
(45) Hobu makſab ſeitſe mõisnikku.

№ 28.

450. Küll olid mehed mere pääl,
Sääl kutjad toa ſees,
Haliſejad aſemel. „ſinaſt hale", [illegible]
Laew aga kirkus Kihnu poole,
Rudjus Ruhnu maa wahele.
Siis tulid loodeſt ſuured tuuled,
Weſtkaareſt wihmad waljud;
Seelt puhus purju pileſſe,
Alt wiis ankru mereſſe.
Tuli ſee hoogu, wiis ſee aeru,
460. Teine hoogu teiſe aeru,
Kolmas lei kuuti kummuli.
Siis kukkuſid mehed mereſſe,
Laiad lakid laineſſe.
Laew läks Wirtſu mõiſa alle,
Wirtſu mõiſa, Kuiwastuſſe.
Tulid aga wälja Wirtſu ſakſad,
Wirtſu noored iſandad,
Mõtlid kalli kaubalaewa.
See oli waljul ilma ajal.

№ 29.

470. Ükskord kull oli kukulindu,
Kakskord kull oli kaſſi metſas;
Kaſs oli kalli ombu otſas. ²om(a) puu.
Rott oli rutus rommu löömas,
Kits oli rutus kiwi ees;
Haaslas ajas haawa wile,
Kuuſk ajas koore wile,
Kibuſt puuſt ſai kirga pilli;
Toombuſt toru järele.
Siis kiik metſad müraſid,
480. Wahtra lehed waltſiſid,
Tamme tõrud tantſiſid,
Lepa lehed lõid liperpalli;
Kuuſe käbad kuperpalli;
Männi munnud mundſeldaſid,
Sarabu ſiida wäriſes.

W № 30.

Mina-ga käiſin teeda mööda,
Leiſin kakſi waeſta laſta;
Teine teiſili karu pääl,
Teiſel teine rätek pins,

(5) 490. Teine-ga pühkob teiſe ſilmi,
Teine-ga käigab teiſe kulmu.
Mina ſiis werkelt küſima:
Mis ſina nutad tütarlapſi?
Mina nutan, küla taati,
(10) Eit mull ſurri eila ära,
Taat mull ſurri täna ära.
Eit mull wiidi ukſeſt wälja,
Armud läkſid aknaſt wälja;
Taat mull wiidi ukſeſt wälja,
(15) 500 Armud läkſid aknaſt wälja.
Eit mull wiidi teeda mööda,
Armud tee ääri mööda;
Taat mull wiidi teeda mööda,
Armud tee ääri mööda.
(20) Eit mull wiidi kerikku aeda,
Armud kerikku aja taha;
Taat mull wiidi kerikku aeda,
Armud kerikku aja taha.
Eit mull pauti hauaſſe,
(25) 510. Armud haua kaldale,
Taat mull pauti hauaſſe,

Armud kana kaldale.
Mina ſiis herdi kana juure:
Tõuſe üles, tõuſe üles eidike!
(30) Tule mulle kerstu kinnitama,
Tule mulle wakka walmistama,
Tule mulle peiu ſärkiſi peſema!
Ei wõi, ei wõi tütreke,
Land on all ja land on pääl,
(35) 520. Muld on all ja muld on pääl,
Muru on kaswand mulla pääle,
Sini-ga-lilled ſilmade pääle,
Kullerkupud kulmude pääle,
Keekadſad käte pääle,
(40) Jaani hõred palge pääle.
Küll wõib, küll wõib eidekene,
Ma wõdan muru mulli kalle,
Kullerkupud kukele,
Keekadſad kanale,
(45) 530 Jaani hõied härjale.
Ei wõi, ei wõi tütrekene,
Muru-ga wõtab mullaga kinni;
Sini-ga lilled lehma lüpſid,

Kullerkupud kukelaulu,
(50) Keekadſad kana munad,
Jaani hõred härja hinge.

Laulud 27-30 on Tiikaleſſas elawa mehe Jüri Musliki käeſt; ta on 77 aastane.

№31.

Jumal hoitku, Mari kaitsku,
Seda lasta ſündimasta,
Hea ema imetamasta,
540. Mari maale kandemasta,
5 Kes ſaab laiſa naiſe kimpu.
Panin leiba ſõlkumaie,
Enam tema piime pollas jahu,
Kui ka ſõge ſõtkus leiba.
Häda mull eneſel nähja,
10 Teine häda teiſel nähja,
Rumal muide rahwa nähja,
Suurem häda kannateſſa.
Panin lõnga kedramaie,
550. Tüki tema tõmmas timbatomba,
Teiſe tüki pinga panga,
Kolmas jälle karnaſes kalki.
17 Ei tulnud marjuke magama,
Leheſõrwake lebama.

Ütlen wiimaks ommetegi:
Tule nüüd marjake magama!
Tulli hommik walge õue,
Hakkas kukke laulemaie,
Kukke laulis kuuſi korda,
Kana köörus kahekſa korda,
Ei tulnud marjake magamaſt.
Ütlen wiimaks ometegi:
Tõuſe marjake magamaſt!
Hakkas ſiis üles ajama:
Tuhu tema ajas kukerpalli;
Teiſe korra hundi rataſt.
Hakkas peada ſaſſimaie:
Pea tema ſaſſis ſöſſa ſaſſa,
Kõrwa ääred kröpſa krapſa.
Hakkas wööd wööle panema,
Kehawitſa kinnitama,
Pani korrad kõwerili.
Häda mull eneſel nähja,
Teine häda teistel nähja,
Rumal muude rahwa nähja,
Suurem häda kannateſſa.

Ütlen wiimaks ometegi:
Pane nüüd korrad otſekohe!

№ 32.

On ſee meeſt mis minula,
On ſee kaaſa mis kanala!
Tuleb kõrdſista kojoje,
Kerkib kui kurt toaſſe;
Tuba keik tule walula,
Tuba keik kurja kirjewele.
Wiskab ſukad ſõnnikule,
Kingad keske põrandale,
Kui ei wõta marja maasta,
Ani ei ahjulle lahuta:
Tuppa ſiis oli toodud toomingane,
Pingi alla pihlakane,
Reve ala remmelgane.
Wõtis anda pilki pihta,
Pilki pihta, ſörwi ſelga,
Lappi laba luida mööda.
Turi ſiis tundis toomingaida,
Selga waene wahteraida,
Piht aga peenida pajada.

Küll mina lean jo naeſokene,
Küll mina tunnen tupewööda,
Maitſen pannalde magada.
Weelap ahi algamatta,
Kangaspuud on katſumatta,
Jo kulli rutsu ſuſſkas,
Käredasti käines kämmel,
Lendes leibade labidas.

№ 33.

Tuleb aga õnnis õhtukene,
Pühapäine pääwakene,
Keik marjad magama lähwad;
Iſa läheb wana emaga,
Wend läheb noore noorikuga,
Õde läheb oma mehega,
Mina aga nuttes nurga poole,
Tükkes tühja ſängi poole.
Keeran ſilmad, leian ſeina,
Keeran külje, leian külma,
Keik on külmad küljelauad.
Tuleks ſurma, ma ſureksin,
Tuleks kalku, ma kaukſin.

№ 34.

Oleks mo peigu teadawalla,
Teadawalla, tuntawalla,
Sirgu ſilma nähtawalla,
Kulla kõrwa kuuldawalla:
Teekſin ſukad ſäärta mööda,
Kindad käe järele,
Peened ſärgid pihta mööda,
Wammukſed ligi lihala!
Nüüd pole peigu teadawalla,
Teadawalla, tuntawalla,
Sirgu ſilma nähtawalla,
Nüüd teen ſukad ſooda mööda,
Peened ſärgid puuda mööda,
Wammukſed teen liiwa mööda.
Peaks tema minu nägema,
Ehk mina teda nägema:
Suwe ſõõmata elakſin,
Talwe taugu mekkimata,
Elu aja keineta.

№ 35. W

Waan tegi Weltſaſe meneda,

Ulu all tegi uuta laewa.
Jaan tegi laewa lagleluiſe,
640. Lagleluiſe, piirupuiſe;
(5) Kaared tegi ſiſſe kanaluiſed,
Aerud tegi ſiſſe aneluiſed,
Pordad tegi ſiſſe pihelgaſſed,
Tolliſpulgad toomigaſſed.
Jaan ſiis pani pääle purjuſid,
(10) Nii kui neidude linaſid;
Jaan pani pääle nööriſid,
Nii kui õbe lõngaſid.
Sai ſee laewa walmis ſaanud,
650. Jaan lükkas laewa liiwadeſt,
(15) Tõukas tõrwatud meerſe.
Jaan pani pääle wana paari:
Wanad ſõudſid, abe udiſes.
Jaan pani pääle noore paari;
Noored ſõudſid, purjud jõudſid;
(20) Sõudſid Riia linna alla,
Kullama kirku alla.
Sääl oli riilas neiduſid:
Ees oli riilas elmeskaela,

660. Taga riitas taterkaela,
(25) Wahel oli waeſe lapſe riita.
Jaan wõtis wahelt waeſe lapſe,
Otſa päält wõtis orjukeſe.
Ilus jäi ambaid irwilama,
Kina jäi kaela kõngutama,
(30) Walge jäi pead wangutama.
See astus Jaani abiſe,
Sirgus ſiidi woodees,
(33) Paiſus padrade wahel.

№ 36.

670. Jooſe poiſs ja jorda obune,
„Mä kül kanne käna ſani,"
Pane mo musta munderiſſe,
Kimbel kääna walueſſe,
Saani lauku ſadulaſſe,
Pane mo paali päteriſſe,
Kõrwi kõrge ranaſſe!
Siis turkame kui tuleſt põlema,
Pistame kui püſſiſt minema;
Alt ſiis lähme alli ilma,
680. Päält pääwa ju punaſe,

Kolme koidu keskeell,
Siſſe Simona külaſſe,
Sulga Peeteri pereſſe,
Otſe Mardi oueſſe,
Ja Matſi Mardi majaſſe.
Sääl need tukkrõd tüdrukud,
Ja tiralli neiukeſed.
Sääl võtame naeſſe napikeſſe,
Piſikeſe ja piinikeſe,
Piibu warre pikkuſſe,
Ja ärja ſõra ſuuruſſe,
Warſa kabja kõrguſſe!

№ 37.

Oi oi oi oi orud paiſud,
No no nono nooredmehed!
Las tuleb ſui, jõuab ſügiſe,
Küll käite küla külalta,
Küll ajate talu talulta,
Kükakil küla kanaras,
Perſekil pere wärawas:
Küla eided memmekeſed,
Küla taadid taadikeſed,

Andke see tütar minule,
Kellel keerud kingapaelad,
Kellel wiksid wiiſapaelad!

Laulud 31-37 on Mart Sohlemm umbes 40 aasta eest Martna kih., Ähmi wallas (Echmes) üles kirjutand. Tema poja poja käest saadud paberi lehe päält ärakirjutud.

№ 38.

Oh minu ella eidekene,
Kuidas ſa mind kaswataſid,
Suu küll juures ſuiſutaſid,
Üles aga tõstſid, upataſid,
Kaenlus wõtſid kai ſutaſid!

IV № 39.

Umalas uitab ju pajuſſa,
Käba käkſib põõſa alla:
Tule nüüd, tule nüüd noori meeſi,
Wii mind kodla koduſſe,
Pane mind parſile magama,
Tõsta mind torre ääre pääle!
Säält mina weeren weerendiſſe,
Poeu aga õlle potſikuſſe.

№ 38-39 on umbes 35 aastane Saaremaa mees Tilling laulnud.

№40.

Poiss mind lintas [1]endele wetta, [1]tõutas
Lubas mulle osta rinna risli,
720. Risli alla alja rubla,
Lubas mulle osta kaela korra,
Korra alla kuusa rubla,
Lubas mulle osta põlle ette,
Põlle alla kolmi korda.
Sai meie ühes olema,
Aasta päewa elama,
10 Paari päewi pääle aasta,
Rusiguga rindu lõi,
See on mu rihl ja runnel;
730. Kaala wäänas kahe korra,
Kaela kord ja kuus rubla;
Põlwed peksis punasele,
See on mu põlle kolmi korda.

W ## №41.

Läksin püha päewa kõndima,
Oma aega wiilama,
Läksin metsa marjali,
Tuli wastu noori poiss,

(5) Nuga oli peus nurme kirja,
Pea oli taga pedaja kirja.
740. Pani mind pääd otsima,
Kiskus rinnast rinna korra,
Katkus kaela korrad,
(10) Wettis mo sõrmest sõrmused.
Ma läken nuttes koju,
Läksin kodu eidi juure,
Eidi juure, taadi juure.
Eit aga ütles minule:
(15) Mis sina nutad neiu noori?
Poisi pärast on teid loodud,
750. Ema ehte talujaks,
Musta kuue kandijaks.
Mina aga muistsin, kostsin wastu:
(20) Enne eidi einapuuks,
Enne taadi tallapuuks,
Wenna kerweswarrepuuks,
Enne kuiwnud poisi pärast on loodud.
Poiss on loodud pelijaks,
(25) Naesterahwa narrijaks.
Poisi meel ja ussi keel

Petis äia, petis ämma,
Petis pere peene neiu.

№ 42.

Wiru willad, Tartu takud,
Järwamaa jämed kanepid,
Tunge meie Kärdi käde;
Kärt on kärme kedrama,
Kange kangaſt kuduma,
Wali willu wadama.

№ 43.

Surekſin ära, ſurm ei tule,
Elakſin ma, elu ei ole,
Mehele lääkſin, miis ei wõta,
Järele jääkſin, poiſs ei jäta.

№ 44.

Küll minul laulud, kui mina laulan,
Külap minul wiiſid, kui mina wiitſin.
Kuſt ſee laps need laulud ſai?
Laulud tõi ta lutſu ſuuſt,
Wiiſid aga Wiru maalt.
Pole mina äälta muidu ſaand,
Ääle eeſt mina annin ärja;

Pole mina kurku muidu ſaanud,
Kurgu eeſt mina annin kuke,
Pole mina laulu muidu ſaanud,
Laulu eeſt mina annin lamba;
Pole mina wiiſi muidu ſaanud,
Wiiſi eeſt mina annin wiiſad. [1]wiiſud.
Pole mull äälta ihkuda,
Ega rikka rennil lauleda.
Ma teen oue õlle odrad,
Taha oue tangu odrad,
Wärawaſt wiina wilja,
Siis mull äält ihkuda,
Rikka rennil lauleda.

№ 45.

Udu rikub uue pune,
Sadu rikub ſaani kirja,
Pidu rikub piikſa palla.

№ 46.

Marel wiis paari will pükſi,
Marel kuus paari kurdus käiſid,
Marel ſeitſe ſeda ſärki;
Marel kahekſa kalwas palmigut,

Marel ühekſa ülikunda,
800. Marel kümme küla poiſſi.

№ 47.

Tantſi tantſi Tiiukene,
Oma eidi elmigeſed,
Pere eidi peitſigeſed,
Kübara kaie kaſukas,
Muſu Madli musta kuube,
Müku Madli ummiskingad,
Oma keha külariided.

№ 48.

Lambad lara välja pääl,
Kitſed Kiili kadakus,
810. Lehmad Liiri lepikus,
Waſſigad wana murdus,
Mulligad murru metſas,
Obuſed uuſi koplis,
Sead Siili tõngermaal,
Kanad Kaſſi katermaal.

W № 49.

Hakkame tiule minema,
Ärjäd käiwad weera waara,

Rattad jooswad pilla palla.
Saime mõiſa õue wärawaſſe;
(5) 820. Tuli mulle wastu kubjas ſääl,
Piu käis karkuid kaendla loetud;
Mina kubjaſt paluma:
Kulla kubjas Aaduke,
Jäta nuud löömata.
(10) Mina põldu tükki mõõtma,
Mõõda mulle piſikene tükk,
Piſikene tükk mullaſt maad.
Kubjas wõtis kuradi ſälga,
Läks aga üle põllu põrgates,
(15) 830. Mõõtis mulle ſuure tüki,
Suure tüki ſoneſt maad,
Et ſai künda nädalaks ſiis,
Kuiti kündis, küir oli ſelgas,
Walge wedas wagu weeres.
(20) Ärg waene käi pääle!
Mina ſunnin ſind taga,
Kubjas ſunnib mind taga,
Saks ſunnib kubjaſt taga,
Kurat ſunnib ſakſa taga.

№ 50.

Pidu tiidu toka pojad,
Kiirre pojad kinni wõtan,
Kuue pojad kottix piſtan,
Laulu wenna lahti laſen.

№ 51.

Mis aga kardad mulle tulles,
Mull on ſuured ſõnnid õues,
Sõtkuwad oue ſügawaks.
Mis ſa kardad mulle tulles,
Mull on lajad latakad lehmad,
Magawad oue madalaks.
Kardad ſa ſõtked ſaia taignaſt,
Wõi laia leewa ſaſenat?
Mis ſa kardad mulle tulles,
Mull on kodu kolme aita,
Üks on orjeſt odre täis,
Tõine rudjud rugi täis,
Kolmas nirbed niſu täis.
Mina aga muistin, koſtſin waſtu:
Mis ſa tühja kiideled,
Oma aega wiideled?

Sull on kolme aita oues,
Üks on hiirele hüpata,
Tõine kaſſile karata,
Kolmas mügrile müürata
Linapuuſt ſa pudru keedad,
Kana paska kasteks paned.

№ 52.

Oleks minu olemine,
Tõiſeks minu tegemine,
Küll ma teakſin, mis ma teekſin,
Ma paneks ſakſad ſautima,
Talupojad tantſima,
Siniſed kuued ſitta wedama,
Punaſed kuued puid raiuma,
Ma paneks kubjad kummuli;
Rehepapi rinnuli,
Wana ärra waſtu arda.

№ 53.

Oh teie hullud uhked tüdrukud,
Tei lääte pulme waatama,
Panete walged waalid põlled ette,
Siidi tõngeſt ſimſid alla,

880 Weripunaſed ſukad jalga;
Kingad on jalga nipeldud;
Pooles perſes kuued ſelgas,
Walgeſt waſeſt wööd wööl,
Wike kuue kordſed rõhud perſe pääl,
Linna wiiſi litrid alla,
Kahe kolme rubliſed kalwaſed palmikud.
Oſe aga tandſib, taga waaleb,
Kas aga änd ästi ürab,
Kas kand ästi keerab,
890 Kas litrid ~~tim~~lirawad,
Kas kuue kurrud ſorred ſeiswad.
Olus oli ända õõrima,
Kena kanda keerima.

Laulud 40-53 on 71 aastane Kreet Wiin Rõugi kihelkonnas, Kidaste külas, laulnud.

№ 54.

Olgem priſked meie poiſid,
Olgem priſked, oſtkem muſtad,
Pangem muſtad munderiſſe,
Kimmeld kena waljueſſe,
Saani lauki ſadulaſſe,
Aled õbe elmeteſſe,

900. Sõitkem Sõimuri külaſſe,
Wolga Piibre pereſſe.
Sääl olid tukjad tülarid,
Weſi hallid wenna naiſed,
Tahma karwaſt taadikeſed,
Hiiru hallid neitſikeſed.
Kurewere külas Kogſi peres,
Kogſi Märdi tülar Tiina,
See käis tikli tinude wahet,
Sagedaſt Saue kõrtſi wahet.
910. Aaſa Ants oli õlmes kinni,
Sarwe Ants oli ſõrmes kinni.
Wiis tema Aaſa lauda pääle.
Sääl oli aſe ammu walmis,
Tekid sääl tedri kirja,
Padjad pardi kirja,
Linad aga laia laudi kirja,
Aluskott oli Aleſe kirja.

Kreet Tooreni käeſt, Rõugi kihelkonnas, ta on ligi 60 aastane.

№ 55.

Olin mina orjas, käiſin mina karjas,
Olin mina Hollandis ſulaſeks,

920. Libelandil lambriſeks.
Holland tegi mulle uue kuue
Libelant laia kaſuka,
Ilbakateſt, albakateſt,
Alli lamba jalakateſt.
Ligu ligu leeti lehma,
Pole mina ſinu piima ſöönud,
Eile õhtu ſain erne leent,
Täna homme ku taari podi.

№ 56.

Oi oi oi ai Olſa Mats,
930. Mis ſa mõtled Metſa Mats!
Karja Mats ſai nahju ſiiſe:
Hobu tall ſuri oraspõldu,
Naine ſuri nouri[1] aeda, [1]= nauri, naeri.
Kaſs tall ſuri kaju aeda,
Koer tall ſuri koore putku,[11]= või legemiſe nõu.
Kana tall ſuri kaera riista.

№ 57.

Iir läks üpates erne aida,
Kaſs läks kargates järele.
Iir aga nuttis erne aidas,

940. Kaſs aga ürelt küſitema:
Mis ſina nutad iirekene?
Minu tütar wiidi mehele,
Nirgi noorema pojale.
Kas olid head ſaadikud?
Küll olid head ſaadikud:
Kukk oli kuldas kannustega,
Kana oli kardas põllega.
Kes on pulma kutſudud?
Wares tuli waske ſaabastega,
950. Arak alli abenega,
Korbits kõwa kaſukaga,
Rähen raud riidega.
Oästerikku wäänas willu,
Kana waene kandis wett,
Kukk läks kargutes järele

№ 58.

Laulakſin kui tohikſin,
Kardan koju kuuldawat,
Ukse ette elkuwat.
Kodu on kurjad kuulijad,
960. Waljud waslu wõttijad.

Annel arki, Kaiel karki,
Maiel margapuu penſa,
Liiſul leemekulbikke,
Kõrk mo pääle tulevad.
Laulakſin kui tohikſin.
Anna mulle lammas laulu eeſt,
Anna mulle kitſe keele eeſt,
Anna mulle koera kooli eeſt,
Musta kukke kurgu eeſt:
970. Siis mina laulan lahkemini,
Siis minu keel käib kergemini.

№ 59.

Tire vire rotil pulmad,
Kaſſil kahed kihelbuſed.
Hunt oli äiaks ämmaks ſeltſis,
Jänes oli pitkaks peiu poiſiks,
Rebane oli libe leemekeetja.

Laulud 55-59 on Mihkel ja Lowiis Silla käeſt, Rõngi kihelk. Üks ütles ühe, teine teiſe ſõna.

№ 60.

Oh minu ead ja minu kallid,
Minu kallid kaſuvennad,

Suuremad need ſugulaſed,
980. Kuulage mind järele,
Kui mina hakan ſurema.
Ärgem ſoowige mind ſenna,
Kus ſiin tehta kuuſe kerstu,
Kuuſk on kuri kuiwama.
Ärgem ſoowige mind ſenna,
Kus ſiin tehta männi kerstu,
Mänd on kuri mädanema.
Ärgem ſoowige mind ſenna,
Kus ſiin tehta kaſe kerstu,
990. Kaſk on kuri kannastama. = mureks ſaama
Ärgem ſoowige mind ſenna,
Kus ſiin tehta lepa kerstu,
Lepp on kuri räpatama.
Ärgem ſoowige mind ſenna,
Kus ſiin tehta aawa kerstu,
Haab on kuri apnema. {Ärgem ſoowige mind ſenna, Kus ſiin tehta rauda kerstu, Raud on kuri rooſtetama.
Tehkem mulle kiwi kirstu,
Raigem mulle rauda risti;
Siis mina õnnis õiendan,
1000. Sirged pääd ſirutan.

W №61.

Minu oma ſiin ei ole,
Minu kaaſa kaugel maal:
Wiis aga werſta Wiru maad,
Kuus aga kuiwa nõmme maad,
(5) Seitſe ſügawat ſooda maad,
Kahekſa kaala mere maad,
Ühekſa üwa allikat,
Kümme küirus mäges maad.
Säöl maal tema on,
(10) 1010. Kus need kuuſed kuldas nardas,
Ja need kaſed kardas nardas,
Lepad ſiili ſinawad,
Paiud pakſuſt pakatawad,
Kus need kuked kuldas käiwad,
(15) Ja need kanad kardas käiwad,
Siad ſiidi riietes,
Haned haljas õbedas.
Ei tema ſaa ſäält tulema,
Ei mina ſaa ſiit minema.
(20) 1020. Kui akan ma ſiit minema,
Siis akab meri mürama;

Kui akab tema ſäält tulema,
Siis hakab hale" põlema. "=nutt."
Wett aga joosnad wenna ſilmad,
(25) Wett aga wenna naiſe ſilmad,
Suure ulga oosle ſilmad,
Piſigeſe parwe poisle ſilmad.

№62.

Seſt mina elan ſeiſan kurwa,
Et olin waene wõõra orja,
1030. Wõõra orjà, ſile tarja,
Sile tarja karu karwa.

№63. W

Pere aga tütar peene peuka,
Hoomikul ta tuba pühkis,
Luna warrega wittu nühkis.
Siis läks keerdes kirikuſe,
(5) Paterdas püha koſaſe.
Säält tuli kuju, tegi kuuki,
Siis läks ſalaja ſauna ſöõma.
Siis tema pagan pakſuks läks,
1040. Paislus ära poisle käde,
(10) Üle aga metſa meeſte käde,

Laaneſt läbi laste käde,
Nunna koja[1] nurga pääl. [1]= tiſſi maja.
Nuſſi ſaid küik nooremad,
Koini kerge koeremad.
(15) Talli Mihkel tahtis ſaada,
Kangru Madis keelis ära:
Ei ſee parun paſſi ſulle.
Oleks mull käärid käes olewat,
1050. Niide rouad ſuure juhtund,
(20) Ära mina niidaks nipikarwad,
Sakeks ſakermändi karwad,
Neiſt leeks mütſi mölderille,
Eidil eina tegu mütſi;
Taadil tamme raima mütſi.
(25) Taat läks kopli tamme raima,
Raius ſuure tamme maha.
Tüiſt tegi ſuure laewa tüiri,
Keskelt kerstu kaane laua,
1060. Ladwaſt lapſe kätki laua.
(30) See mes ſeſt weel üle jäi,
Seſt tegi wennale kirju kannu;
See mes ſeſt weel üle jäi,

Need ta põletas ſauna ahjus,
(34). Et wõis wenda wihelda.

№ 64.

Pühapee ommiku warahel ajal,
Läkſin mina põldu käidema,
Nägin mina põdra põldus olewat,
Karu kaara naabra[1] kallal, [1]= we.
1070. Undi uides[1] aides olewat, [1]= unes.
Rebaſe aga rehe raites.
Wõtkem püſſid pööningult,
Kuuli kotid kuuri alt,
Aawli kotid akne päält,
10 Rohu ſarwed räätſi[1] ſeeſt. [1]= korwiſt.
Püitkem põder põllalt kinni,
Karu kaara naabra kallalt,
Unt ka uideſt aideſt kinni;
Rebane ka rehe raidaſt!
1080. Rebaſeſt ſaab rehe mütſi,
Rehepapp ſaab rehe mütſi,
Nina päält ſaab neiu kingad,
Pea päält ſaab peiu ſaapad,
Kaela päält ſaab karja paſtlid,

Selja päält ſaab ſõrdu ſaapad,
Külje päält ſaab künni kingad,
Anna päält ſaab ärja jutad.1) 1) paelad, mis ärja ſarve ümber on, kui härg ikke

№ 65.

Kuulgem, kuulgem toakond rahwaſt,
Üleüldſe laudkond rahwaſt:
1090. Mull olid pakſud palawad reied,
Tahtſid walgiſt wajuta,
Nahka nuia näkſuta.

W № 66.

Kuule kuule kubjukene,
Kuidas ſina nenda koerul teinud?
Wikmaga oled leikanud,
Kasteajal kokku pannud.
(5) Wili oli läinud räpatama,
Ammuſt ajaſt alletama.
Ega ſee pole ſiis minu ſüi,
1100. Ega ſelle waeſe walla ſüi,
See on moiſa junkru ſüi:
(10) Wil oli alles arjematta,
Seiſis kaua katuſetta,
Salwe lauad raimatta,

Salwed ſiſſe ſäädematta.
Laulud 60-66 on 60 aastane Mikkel Teebak Rõugi kihelkonnas laulnud.

№ 67.

Leeri leeri leokene,
Mes ſa leerid leokene?
Leerin oma põſa1) taga. 1) peſa.
Kus ſee põſa aga jäi?
1110. Ühe kuiwa kunſe atſa,
Kahe märja männi atſa.
Kus ſee kuiwa kunske jäi?
Wanamees raius maha.
Kus ſee wana mees jäi?
10 Puges tema peendre alla.
Kus ſee peenar jäi?
Mustad härjad kündſid üles.
Kus need mustad härjad jäid?
Karu murdis mustad härjad.
1120. Kus ſee karu jäi?
Karu puges roogu.
Kus ſee roogu jäi?
Wikati niitis roogu.
Kus ſee wikat jäi?

Takku kulutas wikali.
Kus ſee takku jäi?
Karoli metſas kannu otſas.

№68.

Olin ma nuiste noormees,
Oli mull kolmi koeri oues,
Üks oli Armi, teine Armi;
Kolmas murru Mustukene.
Läksin ma metſa köndilema,
Koerad ſolkind ſooſi käda,
Mina iſe ſelgi kaada.
Sain ma tuhat tudulindu,
Sada ſanti jänekſe poega.
Panin need lihad lihutlema,
Panin need makid" mautlema. "worstid.
Kaſs ſee wana kiima ſilma,
Kaſs ſee wana laia käppa
Söi need lihad lihutlemaſt,
Söi need makid mautlemaſt.
Ma lõin kaſſi külje pihta;
Kaſs läks karates kajuſſe,
Mina külaſt köiſi ſaama,

Külaſt kangid mehi ſaama,
Kaſſi kajuſt wälja wõtma,
Kaſſi päält nahka wõtma.
Nina päält ſain niidu kingad,
Selja päält ſain ſiled ſaapad,
Külje päält ſain künni kingad,
Änna päält ſain ärja jutad.

Laulud 67-68 on 71 aaſtaſe Ingel Wirnä käeſt, Rõugi kihelkonnas.

№69.

Oh tei hullud ukked tüdrukud,
Mis ſiin kõrdſus oodate,
Walgeſt walgeni waadate?
Oodate poiſſi puntuwat,
Kaſumiſt teid katſuwat?
Poiſs oli puhas, ei ſee puudu,
Sõrmed nooreed, ei need noſi;
Need olid kallid, ei need katſu.
Siis hakkas koju minema,
Tikſa takſa teeſid mööda,
Timma tamma tänawuſt kaut.
Koju oma wärawas,
Sääl kurat kukkus kummali.

Koer hakkas oues haukuma,
Perenaene oue waatama,
Mõtles hundi olewat.
Oli oma ümardaja.
1170. Käskis teda tuppa tulla,
Wiis teda woki ette kedrama:
20 Sõtkus kalki ſõtkelaua,
Tallas kalki talla laua.
Wiis teda laua taha ſööma:
Suu täi wõtis, ſuhu ta pistis,
Sääl ſaid koerad karſid ſüüa,
Karſid noore närijad.
Siis läks ahu pääle magama,
Säält kurat kukkus koriſu,
28 1180. Põletas oma käed ja jalad.

№ 70.

Oli mina kena ja kordel tüdruk,
Priske punaſe palgega.
Siis jäin nutma nurgakiwiks,
Haliſema halliks nerduks,
Suguõimu ſuureks äbiks,
Iſa ema pea tiguks, (äbenduſeks).

Kadugu need katſumiſed,
Enne aegſed armastamiſed.
Eks ma täädnud endiſest,
1190. Kut ma Maaſi moiſas olin,
Rendi ärral tüdrukuks.
Sääl mull oli omal luba.
Siis tuli ſiſe Nuuma Taas,
Kargas ületeiste ſaali,
Akas minu kaela kinni,
Iſe tema ütles iljut taſa:
Pea kinni oma kiſa,
Sa mu meelest kui üks meſi.

W № 71.

Une mõiſa waldas ukked poiſid,
1200. Need läkſin kurni wiskama,
Mina läkſin kurni waatama.
Kurn oli ümber kullatud,
(5) Kurni kaikad õbedad.
Kurn tuli minu jala pihta,
Uda umbes kinga peale,
Tegi mulle ſuitſu ſuka peale,
Tahma tanu lae peale,

(10) Põrmu põlle ääre peale.
Läkſin mina nuttes luttes koju.
1210. Tuli mulle wastu iſa wana,
Tuli mulle wastu ema wana,
Hakkas minu küſitlema:
(15) Mis ſina nutad tütar Mari?
Tema läind kurni wiskama,
Mina läkſin kurni waatama.
Kurn oli ümber kullatud,
Kurni kaikad hõbedad.
(20) Kurn tuli minu jala pikta,
Uda umbes kinga peale,
1220. Tegi mulle ſiitſu ſuka peale,
Tahma tanu lae peale,
Põrmu põlle ääre peale.
(25). See peilis ämma ja peilis häta.

Laulud 69-71 on 63aastane Leena Kütt Rõrgi kihelkonnas laulnud.

№ 72.

Mats mats Mareda,
Marel wiis paari will pükſi,
Marel kuus paari kurdus käiſid,
Marel ſeitſe ſeda ſärki,

Marel kaheksa kalwaſt palmigut,
Marel üheksa iluſt kumbe,
1230. Marel kümme külapoiſi.
Üks Intſu Diru maalt,
Teine Antſu Airu maalt,
10 Kolmas korsna ſulane,
Neljas neidu arja päält,
Wiies wilepuhuja,
Kuues kulla karwane,
Seitsmes ſeda parem,
Kaheksas Kalevi Vaagu poeg,
Üheksamas üle tänawa,
1240. Kümnes küla Miku poeg.
Mis Miki mooga oodab,
Et Miki mind ei wõta?

58aastase Ingel Seedriku käeſt, Rõrgi kihelkonnast.

Teiſend: Üks oli indſikas,
Teine oli andſikas,
Kolmas koguni wigane,
Neljas neitſi koſija,
Wiies witsu wäänija,
Kuues kuſeniſe pulk,

Seitsmes ſeina ſagaja,
Kaheksmas karwa kara,
Üheksmas ülge türa,
Kümnes lutſu puls.

№ 73.

Wõtame naiſed natugeiſeks,
Üheõiſeks, kahepäiſeks,
Teina teiſe küla ohaſt.
Ära aga wõta pitka naiſt,
Pitk lääb pitkile pingile,
Wiskab willad wiluſe.
Ära aga wõta laiska naiſte,
Laiſk lääb lapiti laudile,
Wiskab takud tuleſe.
Wõta aga piſige peenuge naine,
Pitſa warre pitkune,
2 Reha warre jämune,
Ärja ſõrga kõrgune.
See teeb tööd kui tihane,
Nääb aga waiwa kui warblane:
See künnab põllud põhani;
Ajab waud ajani.

See paneb pea padja pääle,
Keed minu kaela ümber, ½ käed.
See wõtab mooga waewa näha,
Onſaſt oma tööd teha.

№ 74.

Ai ai ai ai, uni tuli peale,
Kits läks küla kaapſa aeda.
Anna mulle wiſſu wennikene,
Kaſe raagu kaimukene.

№ 75.

Oleks mull ſeda unes ööldud,
Tukkudes mull tääda toodud,
Et ſain ſandi naiſe kimpu,
Alwaſabikaaſa kimpu,
Ma oleks, ma oleks, wennikeine,
Tuppa wiskand wiina lutſud,
Pandi paiskand tuleſe,
Saiad ſöötnud ſigadele,
Alwemate loomadele.
On need neiud, mis on ſiin!
Ninad nookus, kaelad kookus,
Edaſi kui iſtne jalad,

1290. Tagaſi kui tamme pakud,
Kõwerad kui kaſe kannud;
Suu tall wiltu wiina poole,
Jalad kõwerad kõrdſu poole,
Kõht oli õõgel õlle poole,
Meel tall walgub maja poole.

№ 76.

Uin tuin tuule warju,
Saaks ma ſenna ſaare warju,
Suure pitka pihla warju,
Wiina köögi wilu warju,
1300. Oriſaare otſa warju,
Maaſimõiſa maja warju!

№ 77.

Üks aga ütles, laula laula,
Teine aga ütles, laula laula!
Mis mina laulan, kurk on kuju?
Anna mulle ſetta õlut juua,
Mis on waakſa wahtu peal,
Anna mulle ſetta wiina juua,
Mis on küünar kirja peal,
Siis mina ak̄an laulama,

1310. Siis jääb küla kuulama,
Wiis aga walda waalama,
Kihelkond jääb ſeiſama.

№ 78.

Laske laulud liikuda,
Kõrdſu kaubad kiikuda,
Siis käib raha rabinal,
Kõrdſu kambri krabinal.

Laulud 73-78 ja tõiſendi 72, [illegible] on umbes 60 aaſtaſe Kreet Tooreni käeſt, Rõigi kih.

№ 79.

Ardut taidut tainastüra,
Lõhkerwitt läks läbi küla,
Iſe tema laulis ſeda laulu,
1320. Et tema neiu nippinäu,
Mis paiſtnud läbi perſe prau,
Pööris küla kummuleste.
Küla aga koerad aukuſid,
Wanad aga naiſed wanduſid.
Eit oli parſil, puts oli paljas,
Taat oli keriſel, türa oli wäljas.

№ 80.

Et oli kuri kubjas mõiſas,

Ja oli joodik junkur mõiſas,
Oleks ſee minu olemine,
1330. Teiſeks minu tegemine,
Küll mina teakſin, mis mina teekſin,
Ma paneks härjad åge ette,
Junkrud pääle jitadeks,
Emandad paneks aiſaks ette,
Sakſa lapſed pirdſaks kätte.
Siis mina äestaks äästi põllud,
Taſaſeks teeks talu põllud,
Mätelikkuks mõiſa põllud.
Siis mina ſööksin ſelget leiba,
1340. Ja ka jooksin õlut wiina.

Laulud 79-80 on 60 aastane taak Reimann Rõug. k. h. laulnud.

No 81.

Peremiis ja perenaine
Need olid kaks aga karwatutti;
Ei nemad maksnud orja palka,
Waeſel lapſel waewapalka.
Küllap ſina kõndid põrgut mööda,
Lunſid taewa ukſi kaut,
Kangapakk ſull kaendeles,

Küinarpuu ſull piu ſees,
Keerid on ſull teiſes käes;
1350. Seel ſina üiad ühte pukku:
Tule aga orja weta palka,
Waenelaps oma waewa palka!
Ori ſee kostab taewaſt wastu:
Kui ei maksnud maapeal palka,
Ei mina taha taewas palka;
Kiſu omad kiidud kuued,
Lõhu omad lõuendid,
Pea omad peened riided!

No 82.

Aru aga need aga aegaſid,
1360. Püſut on neid aga päewaſid,
Kui ſeda orja kiidedakſe,
Oma laſt laidedakſe.
Sui ſee ſuure ſojaga,
Talwe ſuure külmaga,
Mihkli kuus ja Jaani peewal
Siis ſeda orja kiidedakſe,
Oma laſt neil laidedakſe.

№ 83.

Eesti mina kündſin ärra põllud,
Rista rästa Riia wäljad.
1370. Uhaks ſai ulu elada,
Malts ſai maad magada
Rohul olli ruumi kummarda.
Uhakas mu ulu obane,
Sõnajalg mull ſõiduruun,
Malts aga minu maade obane.

№ 84.

Perenaine pekſis kaſſi,
Ütles kaſſi külas käinud,
Ooranud ja pattu teinud.
Kaſs olli tark küll kostis wastu:
1380. Ei ma pole külas käinud,
Ma olen omas majas olnud,
Oma üredele iluks,
Oma rottidele rõõmuks.

Laulud 81-84 on 46 aastane Andrus Kiibus Emaste kihelk. ütelnud.

№ 85.

Tulin aga teulta tüdinud,
Tulin aga wäljalta wäſinud,

Åra mina kündſin ärra wäljad,
Paremini papi põllud,
Ohakal ei annud aſu,
Maltſal maad aga ringuta.
1390. Kui minu ärjad ästi käiwad,
Sahad ſaueni ſügawad,
Ei mind tohtind Toomas tüia,
Ants ei ammaſt irwita.

30 aastaſe August Krähmanni käeſt, Emaste kihelk.

№ 86.

Nägin ma neiut kaswawat,
Küla welja põllal kündawat,
Aruwelja põllal eestawat.
Sipuke on minu neiu,
Kuldſed kahmas pinkſed peas,
Mustad ſitik ſilmad peas,
1400. Touſeb kui turu taimeke,
Kaswab kui üks kaalike.

№ 87.

Täta mu perſe peksmata,
Uru auku upſimata,
Kee auku kipſimata,

pag. 70.

Rabaauku rappimata.

Laulud 86-87 on 60 aastase Kreet Sarapuu käest, Emaste kih.

№ 88.

Ui kui tui kui tutis mütsi;
Meie maa pääl mõlu mütsi!
Tutis müts sai mihele;
Sääl oli uhkid pulmalisi;
1410 Hunt oli viie viiuliga,
Karu kahe kanneliga,
Rebane rebude" reitega, " = punane ja must segamini
Arak abu käistega,
Kiitsak küüdu kuuega,
Varene vankis" saabastega, " = kui saapa säare päälmine äär voltis alla) ripub
Kass oli kahe rattaga,
Siga seitsme põrsaga.

38 aastase Jaan Pahapilli käest, Emaste kih.; laul aga on Mustjala kihelkonnast, Saaremaalt, pärit.

№ 89.

Vanad aga naised, vahed naised,
Mustad kulmud kurjad naised,
1420 Ajasd" mind aga tegema, " = ajasid
Rahnu" puuda raiuma. " = suur kalg.

pag. 71.

Tuli siis tuisk ja kange külm,
Terpas tellud, kerpas kellud,
Wõlis minu munnid mõlemad.

№ 90.

Või või või või valge väljas,
Kogemata kait oli väljas.
Kubjas kodus naise selgas,
Tenpoiss aga tüdruku selgas.

№ 91.

Meil pole ead eina aega,
1430 Kallist kaara leikusaega.
Leikene leikab vilja,
Pääsukene paneb kokku.

Laulud 89-91 on 60 aastase Mare Põllu käest, Emaste kih.

№ 92.

Meil teeks olut egamees,
Nelja asja, neist on puudu,
Umalatest, linnaksetest,
Kivvidest ja kadakatest.
Umalad ma otsin metsast,
Kadakad ma katsun metsast,
Kivvid kikerdan meresta,

1440. Ei pole lerda linnakſid....
Ei ma kutſu kulli pulma,
Kull on kuri riidelema.

42 aastaſe Liiſu Muda käeſt, Emaste kihelkonnas.

№93.

Uinus aga wanamees magama,
Kui need neiud jagati:
Tõiſed kõik ſaid mõiſa mukud,
Mull jäi ukſi muſt ja madal,
Tõbine ja tõrwa louk.
Siis panin musta ſaani ette,
Teiſe musta ſaani ſiſſe,
1450. Sõitſin Wiru allikale,
Wirutaſin wiiel korral,
Siis oli niikui kerge neiud.

№94.

Oh tei ukked uiſu poiſid,
Oh tei lahked laiwa mihed,
Laske laiwad, pidage purjud.

№95.

Ükskord oli äre ilm, ü ſe.
Äre ilm ja ärdas päe,

Kui mo armuke ära wiidi,
Suure musta kirja ſaaniga,
1460. Suure Soomi laewaga,
Selle piſukeſe paadiga.
Mina õiskaſin, ma rõiskaſin,
Taewas kiikus, maa liikus,
Keik maailm oli rõõmu täis.

№96.

Tulid nüüd Suomiſt ſuured laewad,
Piiterboriſt pitkad mastid,
Talina alt aga madalad mastid,
Purjud pääl kui neiu põlled.
Tohri Ingel õues oli,
1470. Kohe joostes tuppa tuli;
Wana Walbril ütlema:
Tule õue waada laewa,
Kas on meie peiu laewa.
Walber waatis tundis laewa:
See on meie peiu laewa.
Ingel läks aita ehtima,
Pani aga ſälga ſiidi ſärgid.

№ 97.

Naera naera wanaeiti,
Küll ma ſinu kätte ütle:
1480. Kui ei nuta enne ſina,
Ummi omiku ometi
Nutad lehma lüpſjat,
Kaibad karja kaitſjat;
Luud jääb tuba nuttema,
Aste nuustokud nuruma,
Weſi jääb kajo wingumа,
Waſigad wee walusſe,
Ei pole einal andijat,
Weetuuril kandijat.

№ 98.

1490. Kinnel riided, pangem ſälga,
Kinnel ſaapad, pangem jälga,
Et wõime Saare pulma minna.
Roua kutſus Liiſut tulla:
Tule tuppa istu maha
Sinna ſuure laua taha.
Siis ſaab peiu juure toodud,
Kerk mis peiu omaks loodud.

Lüdgem pilli; tandsgem rahwas,
Meil on aega arwamata,
1500. Ei pole jõudnud kuke aega,
Et oleks kohus kuju minna,
Ai ai ai ratastega,
Mina waene wankeriga,
Kahe kolme kodariga.
Siin on ſuured ſooba augud,
Liiad laiad läkuaugud.
Küla naeſed kükitawad,
Ootwad tuupi õlut kätte.
Siis pole muud kui õiſſa pulmad!

№ 99.

1510. Seſt mind ſänniks ſõimati,
Wanaks ärjaks wannuti;
Et olin kaua kolkimata,
Wäga kaua wäänamata.

№ 100.

Kuidas orjaks ollakſe,
Kuidas karjas käiakſe,
Ole-ga umiku warane,
Pühi tuba, pühi koda,

Ari akende alune,
Siis ſind üwaks ütlekſe,
1520. Emme üwaks ümardajaks.
Oleks õues õberisti;
Kaju kook ſull kuldas nukus,
Wärawad ſull walges ristis,
Pinud peene linadeſt,
Karja aid ſull kangasleſt,
Ei mina ſiiſki ſind ei weta,
Sinul on otſas ooramärk,
Lagi pääl ſull laiſa märk,
Kõrwa ääres kõrged märgid,
1530. Kuklaaukus kujad märgid.

Laulud 93-100 on 53aastaſe Juhan Sõel'i käeſt, Emaste kih.

№ 101.

Pole mina Saare ſaunas käind,
Saare naiſe naba näind,
Mina pole ~~Mullu~~ Muskus käind,
Türa pole Türgi trumma näind,
Tell pole teiſe loikus käind.
Kui minu obu ära ſurri;
Siis ma nutſin natukene;

Kui mo naene ära ſurri;
Siis mu munn jäi muretſema,
1540. Türa ots jäi tilkuma,
Kella kotid kerjama.

№ 102.

Ütle mulle üks ſõna,
Üks küünal põleb ſinu ees;
Ütle mulle kaks ſõna,
Kaks ſilma kaſſi perſes;
Ütle mulle kolm ſõna,
Kolm jälga pudru poti all;
Ütle mulle neli ſõna,
Neli niſa lehma all;
1550. Ütle mulle wiis ſõna,
Wiis ſõrme inimeſe käel;
Ütle mulle kuus ſõna,
Kuus naela obuſe kingas;
Ütle mulle ſeitſe ſõna,
Seitſe tähte taewa ſõelas;
Ütle mulle kahekſa ſõna,
Kahekſa niſa emiſe all;
Ütle mulle ühekſa ſõna,

Uhekſa auku inimeſe pääl;
1560. Utle mulle kümme ſõna,
Kümme kodar ratta ſees.

Laulud 101-102 on 57aastane Peeter Aaron, Rõngi kih., ütelnud.

V №103.

Poiſmees mooſe puutugu,
Naeſemees mind narrigu,
Ma tõmban tupeſt tuliſe mõõga,
Alta õlma alja mõõga,
(5) Lõön ſee poiſi pää pooleks.
Poiſs läks linna kaebama,
Tüdruk järel kuulama,
Kummale õiguſt antakſe,
1570. Kummale patſi pakutakſe.
(10) Kui ſee tüdruk ära ſurri,
Kus ſee tüdruk maha maedi?
Kiriwere kina keriku aeda;
Kui ſee poiſs ſiis ära ſurri,
Kus ſee poiſs ſiis maha maedi?
(15) Mäda ſoo järwe mälaste ſiſſe.
Kes ſee poiſi ana pääl nutſid?
Küll ſeel hundid hulluſid,

Metſa tõllid hõelgaſid.
1580. Karu oli ſääl kaaſikuks,
(20) Lepa lits ſääl lepikus.
Mes ſelle poiſi ana pääl kaswab?
Wanad kuiwad kadakad,
Wanad orja ohakad.
Mes ſee tüdruku ana pääl kaswab?
(25) Piiterſellid, muuri juured.
Kes ſee tüdrukut taga nuttis?
Kaks walge ſääga poiſi wallaſt,
Sanga Jüri ja Nõmme Jaan.

53aastaſe Mihkel Kelli käeſt, Emaste kih.

№104.

1590. Iidu liidu lüü on wiltu,
Paju põõſas paistis wiltu,
Kõrdſi naeſe kõht oli wiltu,
Kuuſe puu oli kukkund wiltu,
5 Kadakas oli kaswand wiltu,
Aja äär oli ammu wiltu,
Tuge teiwas tehtud wiltu,
Odra okas kaswab wiltu,
Rugi kõrſs oli kündud wiltu.

№ 105.

Mis ſina ulgud ullates,
1600. Kargad kõrdſus karates!
Ega ſinu oma ſiin ei ole;
Sinu kaaſa kaugel maal,
Wiie kuue wäina taga,
Seitſe ſülajat kalajat merd,
Ühesſa ürri allikaſt,
Kümme küürus mäge maad.

№ 106.

Eks minu eit wõind ſiku ſööta,
Eks minu taat wõind karu kaswata,
Mind aga waeste poega laſta.
1610. Mina kaswan kroonule,
Wenni aga wene keisrile,
Alekſandre pojale.
Iſa mind üüdis ilwiſeks,
Ema mind üüdis enneaegſeks.
Külap ſee ilwi iſa toidab,
10 Enneaegne ema toidab.
Ei mina pole ilwiſeks,
Ei mina pole enneaegne,

Mina olen auſa mehe poega.

№ 106.ª

1620. Tii rootſi, maa rootſi,
Raha Rootſi rahwa ſeas....
Kinni mina wõtan kihlatud,
Oma wenna ostetud,
Palju raha paisketud.
Jälle mina jätan jänderikud,
Iſe kaswan põnderikuks.
Seaſt mina wõtan ſigemad,
Wahelt keige walgemad,
10 Ulgaſt keige uhkemad,
1630. Waldaſt keige walgemad.
Süt aga käiwad ſiili jäled,
Üle põllu põdra jäled,
Kauta kaske kaſſi jäled,
Mööda niiti nirgi jäled.
Kus kõrk kuked kuldas käiwad,
Ja need kanad kardas käiwad,
Aned aljas õkedas,
Püned linnud penikus,
Sead ſiiti ſametis.

W №107.

1640. Mere neiu pole kodu,
Ta läks küla kajule,
Kuulis peiu põlli ääle,
Saja taadi ſarwe ääle,
(5) Peiu poiſi piitſa lakſu,
Raputas raandad¹ kajuſſe. ¹= ämbrid
Läks aga luitades mere ääre,
Lõidis ſäälta laewukeſe;
Pani aga ſõrmed ſõudema;
(10) Õla nukad õõtſuma,
1650. Käſi warred kõikuma;
Läks aga ſinna ſuure maale;
Ei aga ſuutnud enam käia,
Kõht oli wäga tühikene,
(15) Kakk oli wäga piſuke:
Kaks aga koorukeſt wastati;
Näpu täis ſiſu ſeepool.
Kõht on tühi kõikudes,
Süda on nõder nõrkudes;
(20) Tunge kirstuſt kinnituſt
1660. Kaane alt ſäält kannatuſt!...

Pole mina tulnud ſööma päraſt,
Pole mina tulnud jooma päraſt,
Mina tulin noort aga neiud waatma.
(25) Meie neiu kadus ära,
Läks aga kajuſt wett tooma;
Põlle paelad katkes ära,
Läks aga põlle otſima.

№108.

(Karjanaene tuleb metſa, küſib metſalt, kas nende laps Eilu weel elus on)

Üürikesta mina üirgan,
Tunnikeſt aga mina tukun,
1670. Tuku magand metſa laanes,
Põlend kuuſe kannu all.
Eilu, Eilu onts ſee elus?
Aga Eilu ikka elus.
Eit tuli metſa, akk¹ oli ſelgas; ¹= kerwes.
Laskem karja ſüia poole,
Siin on kaswand karja rohtu,
Pilkendanud pilli roogu,
Aljendanud ane murdu.

№109.

Kits, kibi¹ karja, ¹= emane kits, kits = ſokk.

Mina metſa marja.
1681. Kits mulle piima,
Mina piima põrſale,
Põrſas minule külje,
Mina külje ſepale,
Sepp minule rauad,
Rauad mina lambale,
Lammas minule willad,
Mina willad eidile,
Eit teeb mulle kindad,
1690. Mina kindad poiſile,
Poiſs teeb mulle pulmad.

Laulud 104-109 on 46 aastaſe Maret Kraavi käeſt, Emaſte kih.

W №110.

Mari oli maias maaſikule,
Põõ aga ääre jõhvikule.
Tuli ſiis tuul ja tõstis tormi,
Heitis anna üſe pää.
(5) Tuli ſiis poiſs ja wõtis korra,
Teine poiſs sai teiſe korra.
Ärkas wanamoor maaſt ſiis üles;
On mind uſſi ammustanud,

1700. Pilka ända pistanud?
(10) Hak̄as kuju minema,
Eit tuli wastu wäraval,
Taat tuli wastu tänaval.

№111. W

Ummiku wara ulkuma,
Metſi kautu marſima,
Siis tuleb wastu wana tam̄e.
Mis sa okid tammeke?
(5) Tamme tüiſt sai tündri laudu,
Keskelt kerstu kaane laudu,
1710. Ladeſt lapſe kiiga laudu,
Okstest omale sauna palka.
Mina aga raiun sauna üles,
(10) Saare okſa peale.
Säält käiſt kautu kauba laewad,
Alt aga õue oma laewad,
Sirſe käiſt mull ſiidi laewad,
Üle aga kopli korbi jäljed,
(15) Üle aga põllu põdra jäljed,
Üle aga niidi nirgi jäljed.

Laulud 110-111 on 50 aastaſe Toomas Proosi käeſt, Käina kih.

№ 112.

1720. Oleks minu olemine,
Teiſeks minu tegemine,
Ma teeks tallitaewa alla,
Talli ſiſſe laterid,
Lateriiſſe lauki täku,
Laugi täkul ſadula,
Sadulaſſe Sakſa poiſſi,
Sakſa poiſil kübara,
Kübarale küütu paela,
Küütu paela, kardas nuppu.

№ 113.

1730. Tere tuppa tuuſi kirja,
Tere maja maaſi kirja,
Nurgad nurme risti kirja,
Seinad ſelged ſeeſi kirja.
Tuba oli täis neid tuttawid,
Laud oli täis neid languſid,
Pink neid pilki peiuſid,
Nurk aga nuuri neiuſid.
Ega minu oma ſiin ei ole,
Minu oma omal maal,

1740. Minu kaaſa kaugel maal
Tuul tall wiigu terwiſid,
Wares wiigu wastuſid,
Aja teiwad armuſid,
Paju põõſad palju häädaid.

IV № 114.

Hants oli waene ſaunamees,
Unt oli ulgund ukſe ees,
Rebane ſilund katukſel.
Hantſu maja ſaab laiali kistud,
(5) Keſk küla ülesehitud.
1750. Hants ſaab walla walitſejaks,
Kihelkonna kirjutajaks,
Külalaste koolmeiſtriks.

Laulud 112–114 on 64 aastaſe Juhan Ülkmanni käeſt, Käina kih.

№ 115.

Pill hürab piſukeste,
Jalad tandswad taſakeste,
Ees ſeinal, taas ſeinal,
Taguwärawaſt wälja.

43 aastaſe Madis Muda käeſt, Emaste kih.

№ 116.

Meſileewad mull minneſſani;
Saiakakud ſaajeſſani.
Saab aga elama, ſaab aga olema,
1760. Meſileewad mõõnawad meelt,
Saiakakud ſalgawad ſüdant,
Silmad wett aga weeretawad,
Pale aga lapſel laineſſid.
Too aga tuli turkimata,
Peſi weſi wedelamata,
Käte rätik käskimata,
Siis oled ea äia meeleſt,
Siis oled ea ämma meeleſt,
Siis oled ea mehe meeleſt,
1770. Sula wõi aga ſulaſe meeleſt....
Siriſa ſiriſa ſirbikene,
Kõliſa kõliſa kõwer raud!
Kelle ſirp ſiin ette ſõuab,
Sellel peigmiis waſtu jõuab;
Lääme laudes läbi metſa,
Kelle ääl ſääl läbi kostab,
Sellel peigmiis mütſi ostab.

№ 117.

Tule koju Aadu,
Tuu ſaiad ſarilikud,
1780. Saia kakud kandilikud,
Külimittu wana raha,
Kaks külimittu kõlingit.

№ 118.

Teil olid poiſid, meil olid poiſid,
Kopli metſas kolmed poiſid,
Need tegid ſillad ſoode pääle,
Madalate maade pääle.
Säält aga ſõitſid Rootſi ruunad,
Rootſi ruunad, Pärnu pätſud,
Ülewälja ſuured wõigud.

№ 119.

1790. Peaks mina ſelle ſeltſi ſaama,
Armuleiſe abikaaſa,
Tembuleiſe teiſe poole,
Naeruleiſe naiſe noore,
Annakſin kõik oma wara,
Ihu ümbert riided ära.
Uhkuſeſt ei ooli mere,

Rikkuſeſt ei räägi meie.
Ukkus ikkus jäägu maha
Meie uie aia taha!

№120. W

1800. Siin ſai mullu naine wõetud,
Tuna aga mullu teine toodud.
Sii teeb tööd kui teraſe tükk,
Rakſub kui üks raudanael.
(5) Wiiſin ma ingli einamaale,
Ajas tema kaare, ajas tema kaks,
Akkas põlweſt nõrkuma,
Kinga paeluſt kiduma;
Wiirtas wigadi paju põeſa,
(10) Iſi läks joostes koju poole.
1810. Mina jookſin küla poole,
Külakonna ämma paluma.
Ämm ſee mõistis kostis wastu….

№121.

Lehtro mõiſas karja Mari
Iſe tema lüpſis, iſe tema nuttis:
Lehm lõi Mari lüpſikuſſe,
Pull lõi Mari põlle pihta, (põlwe).

Sõnn lõi Mari ſaba alla,
See tegi Mari ſeeſt aga aigeks,
Ja tegi Mari kõhtu nõrgeks.

Laulud 116-121 on Peeter Nigu ja tema naine ütelnud, Emast kih.

№122.

1820. Mei oleme mehed kui metſa pullid,
Antſu Jaani allid ärjad,
Koluwere mõiſa korwi ärjad,
Nee lähwad metſa mõirates,
Ambuwad ſääl oda kaudu.

№123.

Põll uiab pinu taga,
Kaks kanneld kaju taga,
Trunt nutab reni taga;
Kanik leiba ſöödud,
Laud lõhki löödud.

№124.

1830. Õrge kartke armad poiſid,
Et põle puna palge peal.
Puna jäi papi punde peal,
Ilu jäi eina kaare peal,
Ramm jäi ramma rohu peal,

Tugewus luure eina peal.

№125.

Mei neiut pole kodugi,
Ta läks aga alla allikal,
Sääl ta wiab weistel wett,
Kannab küla karjal juua.

Laulud 122–125 on 67 aastane Aadu Kuriste ütelnud; Emaste kih.

№126.

1840. Teil olid poiſid, meil olid poiſid,
Kopli metſas kolmed poiſid,
Need tegid ſillad ſoode pääle,
Madalate maade pääle.
Säält aga ſõitſid ſuured ſakſad,
Suured ſakſad, laiad ſaanid,
Ega reede rendi ſakſad,
Ega kuus tuli kuningas.
Kuningal oli kuldas kõrbi;
Sandal oli üru alli;
1850. Dennal weri punane,
Kõrdſu Mihklil tõrwa lauk;
Tõrwa lauk oli tõbine,
Saue pauk oli palune.

48 aastaſe Kreet Lepamaa käeſt, Käina kih.

№127.

Oh tee ukked uiſumehed,
Oh tee lakked laewamehed,
Raiugem laewa laiemaks,
Neiu ruumi rohkemaks!
Pangem peale maſtigeiſi;
Kui neid leene latigeiſi;
1860. Pangem peale kõiegeiſi;
Kui neid kandli keelegeiſi!
Purjud jõudwad, neiud jõudwad;
Purjud aga jõudwad Soolamaale,
Neiud jõudwad Sakſamaale.
Säält tulid wastu walged neiud,
Ees oli riita elmed kaelas,
Taga riita talder kaelas,
Keskel kehwa erdi lapſed.
Mina wõtſin wahelt walgid lapſi.
1870. Uinuſin waenemees magama,
Kui need neiud jagadi.
Teiſed kerk ſaid mõiſa mukud,
Minul aga ükſi muſt ja rumal,
Tõrwalakk ja tõbine,

Saue pank ja patune.
Ei ta ſündind ſööma tuua,
Walge wastu waadata.
Siis wiiſin Wiru allikale,
Järwa Jaeni jõele;
Wirutſin wiiele weele,
Wiiele kurele kurikale,
Seitsmele ſeebi kändſakale.
Siis aga ſündis ſööma tuua,
Walge wastu waadata.
Weel oli temal wigaſid:
Ulkudes ta ukſest käis,
Luuſides ta lunda otſis,
Tuustides ta tuba pühkis,
Luuawarrega naba nühkis.
Ei tulnud tuppa toomata,
Ahju peale aitamatta.
Siis tegin leppſe redeli,
Kaks aga kaskeſt kargukeſt,
Siis tuli tuba toomata,
Ahju peale aitamatta.
Siis kukkus kurat koldeſſe,

Põletas käed mõlemad,
Jalad ära ohſatumaks.
Kiidan õnne, tänan õnne,
Et olin laiſaſt lahti ſaand,
Petiſesta peaſenud.

№ 128.

Jaen oli Lemmes ſaeni ſeppa,
Tegi ſaeni, uue ſaeni.
Ega kuus tegi kodara,
Ega päewa paiädis pulga,
Ega nädale needis naela.
Sai tema ſaeni walmis ſaanud,
Siis akkas ooſt oidma,
Sälu ſääri ſäädema,
Pätſu peada piirama;
Täku ſapſud ſammeliſe,
Täku kabjad kammeliſe.
Akkas aga kosja minema,
Läks läbi külade, läks läbi perede
Läks aga priiauſe pereſſe;
Kohe wanaiſalt küſitlema,
Kas teie neiud kodu on?

Taat aga muistis, kostis wastu:
Ei meie neiud kodu pole,
1920. Neiud on küla karja joolmas,
(20) Oma iſa kirju karja.
Kui tahad, ſöida järele,
Aja ſenna aru allikale.
Mina akkaſin allika ajama,
Sain mina Wiru wäljale.
(25). Kui mina neiut nähja ſain:
Antgem minu allile juua,
Wiragem minu wäſinule wetta!
Minu all on teeda käinud,
1930. Teeda käinud, waiwa näinud,
(30) Sakſa aſju ajanud,
Papi raamatut widanud.
Neiu muistis, kostis wastu:
Ei ſinu all pole teeda käinud,
Teeda käinud, waewa näinud.
(35) Sina oled üsna koja mees.
Sool on koja riided ſelgas,
Kuub on ſelgas ſull kulladud,
Kuue õlmad õbedad.

1940. Peiugene muistis, kostis wastu:
(40) Mull on kodu kolme ſõſard,
Need minu kuue kullataſid,
Kuue õlmad õbedaſid,
Laki laja ſiidi ſõduſid.

№ 129.

Mis ſina nutad noore neiu,
Kurvastade kulla prunti?
Kes käskis wiinad wastu wõtta,
Saia kakud ſuuwida?
Eks ſa muljund põrgla penſe,
1950. Rudjund ſõrmed ruſikaſſe!
Eks ſa tulnud mullu muule,
Kui käiſid käſud järele,
Wiied wiinad, kuued kruuſid,
Seitsmed ſajad ſõnumid!
Mul on nelja aida õues,
Üks on rudjutud rukid täis,
Teine on astedud odre täis
Kolmas on kaswaded kaeru täis,
Neljas on liidetud niſu täis.
1960. Oh ſa ullu oora poega,

Mis sa tühja kiideled,
Oma aega viideled?
Eks ma käinud eile teel:
Üks oli iiri üpata,
Teine oli kassi karata,
Kolmas oli koerdel korral käia,
Neljat pole olemasgit.
Ma lähen ikka sellele,
Kellele mind luudud,
Ma lähen ikka sellele,
Kellel on agadest[1] aida õues, [1]= kaseoksdest, nõrk.
Weed küll vitsast väravad

W №130.

Siis oli põli meie maal,
Kui oli Kadri kuningaks;
Peeter Pawlowits sai pantud,
Andres see sai säädejaks,
See akkas väge võtma,
Nuuri nihi nopima.
Siis mind viidi venelaseks,
Viidi Viruväravasse,
Kanti Karja uulitsale,

Toodi üles Toombele.
Seal minu pea piirati,
Seal minu karvad kakkudi,
Abe suust ää ajadi,
Munder selga multsidi,
Sinisest püksid panti jalga,
Siled saapad siirati,
Siidi sukad sisse anti.
Tulevad need kallid Jõulu päevad,
Jõulu päevad, rõõmu ajad,
Teised sõõvad joovad rõemsast,
Mina aga marsin maada mööda,
Kannan püssi piiga õlas;
Terasest mõõk külje peal.
Ei pole isa leiba andmas,
Ei pole ema riiet andmas.
Kes mind maeru[1] mulda matab, [1]= malusaia muld.
Ja mind elutül siin katab?

№131.

Hakkas põhjast põrutama,
Lõuna poolt tuul lõõtsutama,
Ajas merd Harisse ankru peale.

Ankru köiſi arutame,
Purju puumi põrutame.

№ 132.

Mis need köied mind küll köitſid?
Köied aga köitſid koormat kinni;
Mis need ohjad mind küll oitſid?
Ohjad aga oitſid ooſt teele.
Mis need wõrgud minuſt wõtſid?
Wõrgud wõtſid räimi kinni.
Mis need püüſid mind küll püüdſid,
Püüſid püüdſid lindu kinni!

№ 133.

Teu naine: Ruuna kaala katkeslaja,
2010. Mära wilu wenitaja.
Kubjas: Naiſe ſuu kui ſoo eerine,
Ambad kui Arju wärawad.

Laulud 127-133 on 77 aastaſe Ants Saarna käeſt, Käina kih.

№ 134.

Rummuſt tõi ta musta ruuna,
Alewista alli täku,
Turu päält tuli punaſe,
Wärawa tagant weſi halli.
Hakkas ooſt ordema,
Sälu ſääri ſiirama,
Pätſu pääd püürama.
Siis hakkas koju minema……
Liikuſt linad, paukuſt padjad,
Nõtkuſt nõtke woodi lauad.

№ 135.

2020. Sõõru ſõõru ſõrme kirja,
Anna piima Arju alli!
Kui ei anna, ega palu,
Unt ſööb ſind ja poiſs ſööb mind;
Unt ſööb ſinda ſoode pääle,
Poiſs ſööb minda maade pääle;
Perenaiſel kolme kahju:
Kahju lehmaſt, kahju piimaſt,
Kahju lehma lüpſijaſt.

№ 136.

Täna meil ſüiaks, täna meil jiuaks,
2030. Täna meil laudas istutakſe,
Tütard kalliſt kaubeldakſe.
Üks pakub palju, teine pakub palju,
Isa pakub eada ſõidu ruuna,
Ema pakub eada lüpſi lehma,
Wend pakub wiina wõetuſid,
Õde pakub õbe ſõrmukſid.
Tõin mina külaſt kultſe kuma,
Pühkiſin puhtaks peiu pingid,
Siis ſündis peiu pinki kuma.

2040. Kaſiſin need kaaſalauad.
13 Tuba oli täis neid tuttawid,
Laud oli täis neid languſid,
Pink oli pitki peiuſid,
Nurk oli nuori neiuſid.

№137.

Liiſarilli linna naine,
Kreetarilli kõrtſu naine.
Temal oli palju tütarilli,
Tuurikond oli tütarilli.
Kutſus poiſid ſuuſikuſe,
2050. Tua taha tammikuſe,
Õue alla arikuſe,
Linna alla lepikuſe.

Laulud 134-137 on umbes 35aastaſe Leena ? käeſt, Käina kih.

№138.

Ui ni ni ni ukka lähme,
Küll me laupää peksa ſaame.
Mõni mees ſaab mõiſa peraſt,
Kubjas waene walla peraſt,
Teo poiſs teo tüdruku peraſt,
Ma ſaan raba põllu peraſt,

Kuki küli künni peraſt.

№139.

2060. Kui me teult tulime,
Ja me märjad olime,
Kus me endid kuiwatime?
Ule rehe ahju ees
Sääl me endid kuiwatime.
Mis me ſenna ahju aime?
Kubja kurja külje kondid,
Rehe papi rere luud;
Neid me katki murrame
Ja neid ahju ajame.
2070. Siis me endid kuiwaks ſaame.

Laulud 138-139 on 48aastaſe Andrus Laasbergi käeſt, Käina kih.

w №140.

Hans oli waene Jaunamees,
Elas ſuure laane ſees.
Undid, karud kanda käiſid,
Rebane ſitus katuſele;
(5) See pani malgad mädanema,
Räästa wihud rebenema.
Hants andis käsku wallale:

Umme lähme kellale
Kitſiga, kirnli määraga,
(4) 2080. Alli küla ruunaga,
Wiie walge märſiga.
30 aastaſe Peeter Loikeni käeſt, Käina kih.

№ 141.

Kui Kauſſi taras ſilta aedi,
Raba põllu pääle wiidi,
Siis ärral oli ea meel,
Et ma teen ſuured koormad pääl.
Saand ſee ärra ära läind,
Ja koormad kubja ooleks jäänd,
Siis tubb ſee wiimne pää meil kätte,
Akkame põrgu minema.
2090. Kes teeb lahti taewa ukſe?
Luas teeb lahti taewa ukſe,
Pääslab põrgu wärawad,
Kutſub aga tou poiſid kokku.
Millal aga jõuab põrgu tulla,
Kus need kondid klopidakſe?
All ärg ammub aladasti,
Ees aga punaſt ernuwad;

Kanad jälgas rakſuwad,
Silmad aga tulda tilkuwad,
2100. Rakendus reed aga rakſuwad,
Jäga aga ärjad taplewad.
Wiila Laaſil wiied wetmed,
Kubjas Siimul kuued wetmed,
Käina mõiſa keldri wetmed,
Putkasti raba reke wetmed,
Wiila Andſu wiinakambri wetmed,
Sahtli Andſu ſauna wetmed
Kanna Juhani rahakambri wetmed.

№ 142.

Ilus oli tüdruk eemalt waates,
2110. Kannis oli tüdruk kangelt waates,
Wilets aga tääb ta wiiſideſt,
Teina aga tääb ta tegudeſt.
Ehk on tema wiiſid wiina mõetus,
Kombed kõrtſu kamberis,
Wiina waadi witſe all,
Õlle waadi otſa all.
Ehk on tema töö ſääl Türimäel
Kombed Kolga koolituas,

Ehk on tema munder Murru õues,
2120 Kuub ja kaſuk Krungi niilis.
Taewas koitleb, murumeted wõitlewad,
Krungi niilis piled ülal.

№143.

Olus tüdruk kena nägu,
See oli juſt mo oma jägu.
Seda mina ſöödaks ſaiaga,
Joodaks Sakſa wiinaga.
See tuleb mooga magama,
Ta annab ſuud ja annab muud,
Annab kaupa katſuda,
2130. Musta tutti muljuda,
Karwa tutti katſuda,
Jälg mo jälge wahele.
Siis pani aga parſile magama,
Taku tordi pea alla,
Hakkas wantſu waigutama,
Kella warta kõigutama.

№144

Mu iſake mu emake,
Kes mind liiaſt waewawad,

Suure tööle ſundiwad.
2140. Eit mind käskis eieta", "- kedrata.
Taet mind takku nokuta.
Ei wiitſind mina eieta,
Ei tahtnud takku nokuta.
Mina läkſin nurka nuriſeſin,
Taku tordiga toriſeſin.
Panin aga parſile magama,
Taku tordi pea alla.
Siis nerud tulid alla waalama:
Kuku kuku kelluke,
2150. Wandſu wandſu warreke!
Kuku aga minu kubeſſe,
Kuku minu kube karwu ſekka,
Weere minu witu keskele,
Pane minu putſu parre alla,
Pane mu pao wahele!

№145.

Kaks taluküla meeſt ſääl laulawad,
Kaks wastaſt pulli õirkawad:
Ärsa aga taples talli ees,
Opmann aeda ukſe ees,

5 2160. Karja Kusta kannu otſas:
Karja aidas kahju ſündis,
Jänes musta ärja murdis.
Esmalt jänes ſalamahti
Anede lautas pidas wahti,
10 Et ſaaks praaga künaſe.
Ants tuli agane korwiga,
Kahe kriimu ärjaga,
Palus aga Pärti panda tuma,
Jänes oli palju paha teinud,
15 2170. Kahe linnu kaarad ſöönud,
Kaks kolm leiska einu ſöönud,
Kolme waati praaka joonud.

W №146.

Olin mina wähike karja tüdruk,
Ja ka lamba lapſuke.
Käiſin mina Kolga järwel karjas,
Kolga järwe lau otſas.
(5) Iſe mina ſeiſin ſeina nõal,
Kilſed ſeiſid kubja nõal.
Tuli ſiis wälja järwe alli,
2180. Kihudas mu kilſed ära.

Siis pere aga mees oli mooga kurja,
(10) Perenaine mooga walju.
Ma pole kurja killelgi;
Sa mina olen ärgadel,
Keige paras paaridel.
Ärga mina üian iljul laſe.
(15) Maad mina künnan madalasti;
Easti mina künnan ärra põllud
Paremini papi põllud,
2190. Rista rästa Riia wälja.
Rohul oli ruumi kaswada,
(20) Uhakal ulu elada,
Maltſal maada kummarda.
Uhakas minu ulu obu,
Sanajalg mu ſõrduruuna×
Siis tuli kubjas kurjal meelel,
(25). Käristas mu kuue lõhki.
Ma lõõn kubja kummuli;
Wanaküla ärra wastu maad.

№147.

2200. Siis lääme Tammeſuu külaſe,
Tammeſeljõ Antſu pereſe.

See lõi ſoſſe ſeliti;
Wanaküla kubja kummuli.
Opmanu mees ja muistis kosta:
Selle meie ſaadame ſoldaniks;
See wõib numbrid noppida,
Peeter aga ſeiſab Kääna mõiſas,
See tegi ſenna palju lapſi.
Sellel tuleb ſaata ſõnum järel,
Selle meie ſaadame ſoldaniks.
Opmanu mees ja muistis kosta:
Selle meie ſaadame ſoldaniks;
See wõib numberd noppida,
Kroonu kirja kirjuta.
Juhan aga ſeiſab ſepaperes;
See tegi ſenna palju paha,
Laſi Anne praaga maha.
Seda mei ſaadame ſoldaniks,
Opmann mees ja muistis kosta:
See wõib numberd noppida,
Kroonu kirja kirjuta.
Soldaniks mind ſõimadi;
Wee aga ulka wärwidi,

Anſa alli mundri alla,
Soldaniks ja ſaapad jalga.
Siis lääme ſõda ſõdima,
Mõnda püſſi püigaga.
Maha mina jätan maade neiud;
Mool on Moſkwas uued neiud,
Peeterboris pitkad neiud;
Kleidid ſelgas klehiſawad,
Rõngad kõrwas kõliſawad;
Wene riſt mull rinna ette,
Keiſri walged kindad kätte.

№ 148.

Laul algab № 60nega. Siis mina jään ju üksi jälle,
Siis mina joon ja lekun pääle,
Kõnnin kõrtſu pärandal,
Laulan kõrtſu laua pääl,
Puhun aga pilli pingi pääl.
Sääl mull õlut antedakſe,
Ja minul wiina winnadakſe.
Ei oma raha ei raisku ma,
Ei kopikaſt ei kuluda.
Kõik ära pane kirja pääl,

Waid lerka kördſu ſeina pääl.
Siis minu raha lääb rabinal,
Ja kördſu kaup käib krabinal.
Kördſu Wiin kalla wiina,
Kördſu Saara ſaada ſaia!
Külap ſee Wiin wiina kallab,
Ja ſee Saara ſaia ſaadab.
Wiin aga kaldas wiltu mõetu,
Saara aga ſaatis ſuured ſaiad.
Ei mina tea, ei mina muista,
Miks ſee poiſs mind armastab.
Mul ei ole mustad ſilmad,
Ega pole mustad kulmu karwad,
Mul on täga allid karwad.
Ega kuus ſai kolmkord tõrvat.
Mul on peened niidi ſukad,
Niikui alli ruuna lakad;
Mul on ſuured lõua lotid,
Niikui kallas lamba makid.
Mõni mõni mis neiſt küpſtaks,
Nee ſündind pigolt ſüia küll.
Juba aeſt kut aſtjä panti.

Kolumere Kälas Koti tütar,
Tina keldri augu Mihkel,
Kaswas üles Kandſi waldas.
Seelt tema wiidi Wõnnu walda,
Wõnnu Wahtre külaſe,
Selle wiimſe pereſe,
Kus wäſind ärjad wägewad,
Ja tüdiwate mehed tugewad.
Meie wõtame naiſed Rannu waldaſt.
Rannu walla raudjas naiſed,
Need on waljud warastama,
Kurjad kotti kandema.
Wedawad aga wilja walla aitaſt,
Walla aitaſt Rannu metſa.
Sääl on ſöged ſöölumas,
Ja on tuimad tuulamas,
Pimed päida pühkimas,
Waeſed wakku talumas,
Kurdid kotti pidamas.

№ 149.

Toogem aga tulda tubakale,
Antgem ſuitſul ſeda nõu,

Tubakale ſeda aun,
Et tema ſelle ſilmi läheb,
2290. Kis ei piipu põleta,
Tubakaſt ei tunnegi.
Tubakale toodi naine,
Piibule wõõdi minijaa.
Minuſal oli ſeitſe lehma,
Parm oli paras piimalehma,
Sääſk oli ſileda wõi lehma.

№ 150.

Ui tui tui tui Toomas wenda,
Ta akkab aga õlut tegema.
Tõrrega ta õlut tegi;
2300. Järwega lentab linnakſid.
Kaks kaera iwa paneb ta
See Kolga järwe keskele.
Munakoor tall katleks oli,
Tamme tõru tõrreks oli;
Wiina mõõt tall wirde künaks.
10 Umalad nii ſena kanged,
Naela kaks käib waka pääle.
Siis tema akkab laulema:

Eeſt tema tantſis eerpulli;
2310. Tagat tema tantſis ſerba munni.
Süſi aga mustad putſi karwad,
Lumiwalged pälagad.
Koore kirmitſeſt kehakuub ſelgas,
Need aga laudswad arda ees.

№ 151.

Jumal aga oilku, Maarja kailsku,
Kis peab jundsku mihe ſaama.
See jumb ärja ige nukkaſt,
Lehma watſiſt waſiku,
Emiſe põueſt põrſukeiſe.
2320. Hiiglane „ukus" Käina kerkus, „= põiskas"
Saarlane ſilus Karja kerku,
Muhulane mõiras Moka külas

Laulud 141-151 on 53aastaſe Toomas Tohweri käeſt, Käina kih.

W № 152.

Oleks minu olemine, | teeſeks minu tegemine.
Ma teeks Luulesta obuſe,
Keeraks kabjad kasteeinaſt,
(5) Kalaks aga waſeſt waljad päha,
Udu wihmaſt ohjad peale.

Sõidakſin ſiis läbi ſoode,
Läbi ſoode, läbi maade,
2330. Seni kui ſuure Soome maale
(M). Soome linna uulitſale.

№ 153.

Kui „pennikut" peremehe pääſt ära laulda:
Tere Jumal ſiia tubaſſe,
Marja ſiia majaſſe!
Aitäh mull, aitäh armas wend
Oma auu ordelemaſt
Kõige ſelle ſügiſe,
Kõige ſelle kewade,
Kõige ſelle armu aasta päewad.
Sitt ſinule, muna minule! (Maaſokk ſinule, Mari minule)

№ 154.

2340. Leeri leeri linnukene, (lõokene)
Kus ſinu kuldas peſa on?
Kuldas peſa kuuſe otſas.
Kus ſee kuuske jälle jäi?
Wanamees raius kuuſe maha.
Kus ſee wanamees jälle jäi?
Wanamees puges laastugu alla.

Kus ſee laastugu jälle jäi?
Neitſi põletas laastugu.
Kus ſee neitſi jälle jäi?
2350. Neitſi puges kiwi alla.
Kus ſee kiwi jälle jäi?
Samel kaswas kiwi pääle.
Kus ſee ſamel jälle jäi?
Rohi kaswas ſamble pääle.
Kus ſee rohi jälle jäi?
Wigadi niitis rohu ära.
Kus ſee wigadi jälle jäi?
Tahk kuludas wigadi.
Kus ſee tahk jälle jäi?
2360. Veſi wiis tahu ära. (kulutas)
Kus ſee veſi jälle jäi?
Muſt härg jõi wee ära.
Kus ſee muſt härg jälle jäi? (Kargas üle upi uba põllu,
Üle kardi kaera põllu,
Üle neitſite niſu põllu. (Ols)
Muſt härg läks Leigri metſa. (Karates Kaaſigu metſa)
Kus ſee Leigri mets jälle jäi? (Kaaſigu mets)
Tuli põletas Leigri metſa. (Kaaſigu metſa)
Kus ſee tuli jälle jäi?
Wihm kustutas tule ära.

Kus ſee wihm jälle jäi!
2370 Wihm läks üle wiie wikerkaari,
Üle kuue koidu kuuma,
Üle päewa ſee punaſe.

Laulud 152-154 on 69aastaſe Mihkel Norgani käeſt, Pühalepa kih. (Kasſariſt)

№ 155.

Meie kukel kuri nõu,
Läks kirju kana ſelga.
Kirju kana munes wiis muna,
Wiidi mõiſa ärra kätte.
Härra oli üks aus mees,
Elas oma mõiſa ſees.
Wõtſin waka, wõtſin kaks,
2380. Hakkaſin kolmat koputama.
Wahimees juhtus nägema,
Tema joostes junkru juure,
Junkur joostes ärra juure,
Härra joostes talli ette.
Jooskem poiſid, jõudkem poiſid,
Püidjatel püſſid kätte,
Hoidjatel ohjad kätte!
Mis need püſſid minda püidwad,

Püſſid püidwad metſas linda.
2390. Mis need ohjad minda oidwad,
Ohjad oidwad oosta teele.
Kubjas tuleb üle põllu,
Kimp keppi tema ſelgas;
Kilter tuleb üle niidi,
Kimp witſu tema kaenlas.
Kinne waeſe lapſe turja peraſt?
Minu waeſelapſe turja¹ peraſt; ¹ „perſe."
Kurat hoobb kiltre peraſt,
Teiſe wana härra peraſt.
2400. Kiltre keeran kaela pääle,
Wana ärra waſtu arda.
Kubjas aga kuri oli;
Iſe aga pugeſin punuma.
Sain ma ſuurde ſoode pääle,
Madalate maade pääle.
Suuſt ma ſain ſuula leiba,
Maaſt ma ſain maguſat marju;
Need mu jänu kustutaſid.

№ 156.

Laula laula ſuukene,

2410. Liigu linnu keelekene,
Mõlgu marja meelekene
Aluſekesta ſüdamekesta!
Küll ſa ſiis ſaad olla wait,
Kui ſaad alla musta mulda,
Walge laudade wahele,
Kina kirstu keskeelle.
Oleks iſa ema rikas,
Ema ſiidiſſe ſeutud,
Wend prillantine peetud,
2420. Sõſarel ſada raha,
Ei rikas rahaſſe panda,
Ei kuningas kulda maeda.
Neitſikene noorukene,
Ära erda une rekeſſe,
Laſe ramma rattale!
Unel on regi madalam,
Ramal ratas kaela külges.
Uni ſaadab ulkuma,
Magamine ſaadab marſſima. / Tukkumine keed ajama.
2430. Uni ei anna uuta kuube,
Magamine maine ſärki.

Mis teie murdu muretſete,
Murda muſſes ſeiſate?
Juba rugi pää näikſe,
Odra oras alſendab,
Kaera oras katab maad,
Niſud tupeſt tulewad,
Ernesehob riidele,
Läätſu ſeeri ſaetakſe,
2440. Kaapſas keerib päid lapeke;
Kaalik lehti koſutab,
Nauris lehti lahutab.

Laulud 155-156 on 70 aaſtaſe Leena Niitini käeſt, Püha lepa kih. (Kaſſariſt)

№ 157.

Hiljuſt mina käiſin üüſid kaudu,
Salaja ſadu ſeereſt kaut;
Ei mind näinud üe koerad,
Ei ka üe neitſikeſed,
Ei ka üiſſed Jumalad.

57 aaſtaſe Anna Taoſenks'i käeſt, Püha lepa kih. (Kaſſariſt)

№ 158.

Sajanaine naiſukene,
Mis te meile atſile?

2450. Mere neiu pole kodu.
Neiu läks kajusta wett tooma,
Kuulis peiu pilli ääle,
Sajawanema ſarwe ääle,
Oma nüüdis üiawat, (öiskawat)
Kaju taga karjuwat.
Raputas raandad¹ kaju teel, ¹=ämbrid, pangid.
Iſe läks jookses mere ääre,
Leidis laewa lausteruſt.¹ ¹=ſadam.
Pani aga pölle purjuks peale,
2460. Pölle paelad purju köweks.
Pani aga ſörmed ſõudema,
Õlanukad õõtſuma,
Künanukad¹ köik kamal¹=künarnukad. (Käewarred)
Siis läks ſoudes ſenna maale,
Kus need kuked kuldas käiwad,
Ja need kanad kardas käiwad,
Peened linnud pennikus,
Aned aga aljas öbedas,
Sead ſiidi ſametis.
2470. Sajanaine naiſukene,
Kuſt ſa ſelle orawanina wötſid,

Kuſt ſa need ſiili ſilmad wötſid;
Et ſa oſaſid ſiia tulla,
Siia ſuureſſe ſuguſſe,
Siia laiaſſe landiſſe?
Sajanaine: Siit aga tulid ſiili jäljed,
Kaudu kaske karſi jäljed,
Üle umbe undi jäljed,
Üle nüüdi nirgi jäljed,
2480. Üle põlla põdra jäljed. (Otſekohe orawa jäljed.
60 aastaſe Liiſu Käreſoni: kirjut. Pühalepa-kih. (Kaſſariſt)

№ 159.

Wanapoiſs pungaſilma,
Pungaſilma, laugas kaela,
Peutas teu tüdrukit,
Laulis walla lapſukeſi.
Mine aga mere reke taa,
Senna kagund koera lurd,
Ware warſa ſeere lurd;
Kui ſull imu, ſiis ime nerd,
Kui ſull nälg ſiis näri nerd!
2490. Wanapoiſs: Wanatüdruk oli wähma,
Istus liiwa loukas,

Aewdas kõlgi kintſuſed,
Näris luſu luidaſid. -lutika.

W № 160.

Wana poiſſi maedi;
Arja tõrwe aedi;
Puu krappi lõõdi;
Nooda nööri weedi.
(5) Wanad poiſſid kui teie ära ſurete,
Kus teid maha maetas?
2500. Metſa raba mättaalla.
Mis ſinna aua pääle kaswab?
Orja ohagad, undi nuiagad,
(10) Koeraputtked, korbalehed. (Kibuwitſad, Korbalehed)
Wana tüdrugut maedi;
Kuld kella lõõdi;
Õbe nööri weedi.
Wanad tüdrugud kui teie ära ſurete,
(15) Kus teid maha maetas?
Kuuſe kulla kiriku aedas,
2510. Mis ſinna aua pääle kaswab?
Kullerikupud, lollerilipud (Kuld karwad, õbe narmad)
Sakſamaa ſirged ſibulad. (Õbe narmastel nupud otſas).

№ 161.

Kils kilu karja,
Üle metſa marja.
Mets moole heina,
Mina heina lehmale,
Lehm moole piima,
Mina piima põrſale,
Põrſas moole pekki,
2520. Mina pekki perenaiſele,
Perenaine moole kakku,
10 Mina kakku kalamehele.
Kalamees mulle kalu,
Mina kalu kajagale,
Kajak mulle ſulgu,
Mina ſulgu ſepale,
Sepp mulle rauda,
Mina rauda tammele,
Tamm mulle lehti;
2530. Mina lehti lambale,
Lammas mulle willu,
Mina willu wiidikale,
Wiidik teeb mull uue kuue.

№162.

Ants Ants oli üks ratas,
Tedri Tiits oli teina ratas,
Kuke Mart oli kolmas ratas,
Nõgu Toomas oli neljas ratas,
Win Willem oli wehmriks,
All Pärt oli aiſaks.

W №163.

2540. Ann läks lauta lehma lüpsma,
Laps läks joostes järel ka.
Ann lõi lapſe ſõrme pihta,
Laps läks mõiſa karbama.
(5) Ann tegi kolme laewa purje:
Üks oli purje punane,
Teina oli purje ſinine,
Kolmas oli purje kollane.
Ann aga akkas ütelema,
(10) Ütelema, nutelema:
2550. Vedagem purje, laskem laewa,
Ma taaks korraks koju minna.
Mul jäi wana iſa koju,
Taal oli kolme oosta õues,

(15) Ehk ta annaks üht mo eeſt.
Iſa ei annud üht ta eeſt.
Ann aga akkas ütelema,
Ütelema, nutelema:
Vedagem purje, laskem laewa,
(20) Ma taaks korraks koju minna.
2560. Mul on wana ema kodus,
Taal on kolm ead lehma õues,
Ehk annab ühe minu eeſt.
Ema ei annud üht ta eeſt.
(25) Ann aga akkas ütelema,
Ütelema, nutelema:
Vedagem purje, laskem laewa,
Ma taaks korraks koju minna.
Mul jäi koju külapoiſs,
(30) Taal on kolm oinaſt õues,
2570. Ehk ta annaks üht mo eeſt.
Külapoiſs ütles Annele:
Ennem mina annan oinad ära,
Kui annan oma Anne ära.
(35) Ann on mulle kergekseaks,
Oinad on mull ärikeſeks.

Tule ſii unt ja wii ſii oinas,
Tule ſii karu ja murra ſii oinas,
Uks jääb merle leeme ſiſſe.

№164.

Sajanaine naiſukene,
2580. Kas oli kodunt kakku tuua?
Too meil kakſi kuiwa kala,
Tee mei ſüda ſoolaſeks,
Süda ſülla rõõmſamaks!
Sajanaine naiſukene,
Wäga piſukene kakukene!
Kaks koorukeſt waslati;
Suutäis ſiſu keskel.

№165.

Seaſt ma wõtan ſirgemid,
keskelt keige kenamid,
2590. Kahelt keige walgemid.
Ära mina põlgan põnderikud,
Järele jätan jänderikud.

№166.

Pühapäew ſai pükſata kõrtſus joodud,
Esmaspäew unimagatud,

Teiſipäew ſai teule mintud,
Kesſigu kerwes indud,
Neljaspää obu raudud,
Reede riistad kokku pandud,
Laupää lõunaſt lahti ſaadud.

№167.

2600. Hakkaſin ma teule minema,
Oma kahe obuſega.
Ei polnud obuſe otſijat,
Ei polnud koti panijat.
Iſi pidin obuſe otſima,
Iſi pidin koti panema.
Alli mina lendſin kaera põllalt,
Körbi kaera naabra kallalt.
Siis ſõitſin läbi ſuurde ſoode,
Läbi larade laande.
2610. Siis ſain ſuure mõiſa ſõrwa.
Sääl mind kubjas palju ſundis,
Ja mull rängaſt liiga tegi;
Iga päew olid kepi hoobid.

№168.

Minge linna, tooge wetmid

Turupäält need tugewad wetmed,
Alewist need aljad wetmed,
Mõisa aidu lahti waema.
Watimees juhtus nägema,
Watimees jookses junkru juure,
2620. Junkur jookses ärra juure,
Ärra jookses talli poole:
Poiske jooske talli poisid,
Wõtke köidjad kõwed kätte,
Wõtke ordjad ohjad kätte,
Wõtke püidjad püssid kätte!
Mis need kõwed minda köitwad,
Mis need ohjad minda ordwad,
Mis need püssid minda püidwad!
Kõwed köitwad koormat kinni,
2630. Ohjad ordwad oosta tede,
Püssid püidwad lindu metsas.

№ 169.

Jaen läks põllule kaeru leikama,
Jaen ei leikand kaeru mitte,
Ei ka tulnud kuju mitte.
Ärra saatis kaera põllale,

Kaer pidi Jaeni kiskuma.
Kaer ei kiskund Jaeni mitte,
Jaen ei leikand kaeru mitte,
Ei ka tulnud kuju mitte.
2640. Ärra saatis kepi põllale,
Kepp pidi kaera peksma.
Kepp ei peksnud kaera mitte,
Kaer ei kiskund Jaeni mitte,
Jaen ei leikand kaeru mitte,
Ei ka tulnud kuju mitte.
Ärra saatis tule põllale,
Tuli pidi keppi põletama.
Tuli ei põletand keppi mitte,
Kepp ei peksnud kaera mitte,
2650. Kaer ei kiskund Jaeni mitte,
Jaen ei leikand kaeru mitte,
Ei ka tulnud kuju mitte.
Ärra saatis wee põllale,
Wesi pidi tulda kustutama.
Wesi ei kustutand tulda mitte,
Tuli ei põletand keppi mitte,
Kepp ei peksnud kaera mitte,

Koer ei kiskund Jaeni mitte,
Jaen ei leikand kaeru mitte,
2660. Ei ka tulnud kuju mitte.
Ärra ſaatis ärja põllale,
30 Ärg pidi wetta jooma.
Ärg ei joonud wetta mitte,
Veſi ei kustutand tulda mitte,
Tuli ei põletand keppi mitte,
Kepp ei peksnud koera mitte,
Koer ei kiskund Jaeni mitte,
Jaen ei leikand kaeru mitte,
Ei ka tulnud kuju mitte.
2670. Ärra ſaatis kerwe põllale,
Kerwes pidi ärga tapma.
Kerwes ei tapnud ärga mitte,
Ärg ei joonud wetta mitte,
Veſi ei kustutand tulda mitte,
Tuli ei põletand keppi mitte,
Kepp ei peksnud koera mitte,
Koer ei kiskund Jaeni mitte,
Jaen ei leikand kaeru mitte,
Ei ka tulnud kuju mitte.

2680. Ärra ſaatis ſepa põllale,
Sepp pidi kerweſt taguma.
Sepp ei tagund kerweſt mitte,
Kerwes ei tapnud ärga mitte,
Ärg ei joonud wetta mitte,
Veſi ei kustutand tulda mitte,
Tuli ei põletand keppi mitte,
Kepp ei peksnud koera mitte,
Koer ei kiskund Jaeni mitte,
Jaen ei leikand kaeru mitte,
2690. Ei ka tulnud kuju mitte.
Ärra läks iſe põllale,
Pidi ſeppa peksma.
Ärra ei peksnud ſeppa mitte,
Sepp ei tagund kerweſt mitte,
Kerwes ei tapnud ärga mitte,
Ärg ei joonud wetta mitte,
Veſi ei kustutand tulda mitte,
Tuli ei põletand keppi mitte,
Kepp ei peksnud koera mitte,
2700. Koer ei kiskund Jaeni mitte,
Jaen ei leikand kaeru mitte,

Ei ka tulnud kuju mitte.

№170.

Wanamoor läks ajaſt nauri tooma,
Katkus katkus, ei tulnud käde.
Wanamees hakkas wanamoori kinni;
Wanamoor hakkas nauri kinni;
Katkus katkus, ei ſaanud käde.
Üks mees hakkas wanameheſſe kinni;
Wanamees hakkas wanamoori kinni;
2710. Wanamoor hakkas nauri kinni;
Katkus katkus ei ſaanud käde.
Kaks meeſt hakkaſt ühe meheſſe kinni;
Üks mees hakkas wanameheſſe kinni;
Wanamees hakkas wanamoori kinni;
Wanamoor hakkas nauri kinni;
Katkus katkus, ei tulnud käde.
Kolm meeſt hakkaſt kahe meheſſe kinni;
Kaks meeſt hakkaſt ühe meheſſe kinni;
Üks mees hakas wanameheſſe kinni;
2720. Wanamees hakkas wanamoori kinni;
Wanamoor hakkas nauri kinni;
Katkus katkus ei tulnud käde, j.n.e. j.n.e.

Kaksteiſt meeſt hakkaſt üheteiſtma kinni;
Ükskeiſt meeſt hakkaſt kümnema kinni;
Kümme meeſt hakkaſt üheksama kinni;
Üheksa meeſt hakkaſt kaheksama kinni;
Kaheksa meeſt hakkaſt ſeitsme meheſſe kinni;
Seitſe meeſt hakkaſt kuue meheſſe kinni;
Kuus meeſt hakkaſt wiie meheſſe kinni;
2730. Wiis meeſt hakkaſt nelja meheſſe kinni;
Neli meeſt hakkaſt kolme meheſſe kinni;
Kolm meeſt hakkaſt kahe meheſſe kinni;
Kaks meeſt hakkaſt ühe meheſſe kinni;
Üks mees hakkas wanameheſſe kinni;
Wanamees hakkas wanamooriſſe kinni;
Wanamoor hakkas nauri kinni;
Katkus katkus, tuli käde.

Laulud 169–170 on 48 aastaſe Ann Maripuu käeſt, Pühalepa kih. (Kassariſt)

W №171.

Tere Jumal ſiia tubaſſe,
Maarja ſiia majaſſe,
2740. Püha riſt ſiia põrmandale.
Sajanaine naiſukene,
(5) Mis te meile otſite?

Mere neru pole kodu.
Kuulis peiu põlli hääle,
Sajawanema ſarwe hääle,
Siis läks joostes mere ääre,
(10) Lõrdis laewa lausteruſt.
Siis pani ſõrmed ſõudema,
Õla nukid õõtſuma
2750. Küünarnupid kõikuma.
Siis pani põlle purjeks peale,
(15) Põlle paelad purje kõieks.
Siis läks ſõudes ſenna maale,
Kus need kuked kuldas käiwad,
Ja need kanad kardas käiwad,
Sead ſiidi ſametis,
(20) Aned aljas õbedas,
Peened linnud penikus,
Wanad wareſed wanikus.
2760. Sajanaene naiſukene,
Kõht on tühi kõikudes,
(25) Süda on nõder nõrkudes.
Too mulle kirstuſt kinniluſt,
Ja kaanealta kannatuſt!

Tii mu ſüda ſulamaks.
Süda ſülla rõõmſamaks.
(30) Saja naene naeſekene,
Wäga piſikene kakukene,
Kaks koorukeſt wastati;
2770. Suutäis ſiſſe keskel ka.
Ennem mina jätan elme riida,
(35) Taa mina jätan balder kaela,
Wahelt mina wõtan waeſe lapſe.
Sajanaene naeſukene,
Kas teil ſeda oosta on,
Kes ſeda neim ära weab? (Kimmega meie neim ära ſõidab)
(40) Nägin ma neidu kaswawat,
Maaſt kui marja tõuſewat.
Akkaſin oosta ardema,
2780. Sälu ſeeri ſilitama,
Pätſu pead piirama,
(45) Warſa kabju waatama,
Ilma äia teademata,
Ilma ämma teademalta.
Õlme ſees ma einad kandſin, (Ämma ſees)!
Põlle ſees ma pihud kandſin, (Pinu laama pihud wiiſin)

(50.) Kaenelus ma kaerad kaudſin,
Warjule wetta walaſin,
Ilma ära teademata,
2790. Ilma ämma teademata.
Ehi nüüd neiu, ehi nüüd neiu,
(55) Ehi aga ema ehteſſe!
Eida aga ära neiu riided,
Pane aga ſelga naiſe riided!
Eida aga ära neiu ſukad,
Pane aga jälga naiſe ſukad,
(60) Nagu ſuured tule 1) kirred; 1) Niin naesterahwa ſukad on tulipunaſed
Eida nüüd ära neiu kead, 2) = kingad,
Pane aga jälga naiſe kead,
2800. Nagu ſuured laewa auſtlrd, 3) = wee wiſkerd.
Eida aga ära neiu ſärki,
(65) Pane aga ſelga naiſe ſärki,
Nagu ſuure pilwe ſamba;
Eida aga ära neiu wöö,
Pane aga wööle naiſe wöö,
Nagu ſuure torre wilſa.
(70) Eida aga ära neiu pölle,
Pane aga ede naiſe pölle,

Nagu ſuure laewa purje, (aida ukſe)
2810. Eida aga ära neiu käiſed,
Pane aga kaala naiſe käiſed,
(75) Nagu ſuured lume anged;
Eida aga ära neiu palmik,
Pane aga pähe naiſe palmik,
Nagu rataste pöhiland;
Eida aga ära neiu tanu,
(80) Pane aga pähe naiſe tanu,
Nagu ſuure möödu wakka. 33

59 aastaſe Leena Bollmanni käeſt, Pühalepa kih. (Kaſſariſt)

№ 172.

Kinde ert oli naljakas,
2820. Ütles keſkwere poiſtele;
Wiige ſii Wiiu laudile!
Wiiu on häſti ehitud,
Kenaſt riide kehitud;
Ega päewa piirab pead,
Ega laupää lõrkab lakka.

№ 173. W

Tulid need ſuured ſuiſed pühad,
Nime järel Neljad pühad,

Tiiu läks välja köndima (Saukila körtſi juure)
(5) Pani aga ſelga uue kuue,
2830. Pani aga ſiidi kleidi ſelga,
Warkes wanti abude peale,
Pani aga põlle põlwele,
Niikui ſuure aida ukſe.
(10) Läks aga ſaue augule;
Siidikleit ſai ſitaſeks,
Warkes want ſai ſaueſeks.
Kis ſääl kiikus kirſi puus,
Kis ſääl tuikus toomikus,
(15) Ja ſääl õõtſus õunapuus?
2840. Mari ſääl kiikus kirſi puus,
Ja ſääl õõtſus õunapuus,
Ja ſääl tuikus toomikus.
Kellel ſa kirjutad kimbu ſärki?
(20) Kellele muile kui ſinule.
Tillega niidi, tallega naadi;
Sakſamaa ſuured ſibulad,
Kaswaſid Jaani eina maal.
Juula läks neid aga noppima,
(25) Üſe aga noppis, üſe aga nuttis.

2850. Jaan läks Juulalt küſima:
Mis ſina nutad Juulakene,
Kardad ſina kinga kuluwat?
Ma lään umme Haapſaluſſe,
(30) Säält mina toon ſull uued kingad.
Päält on pletitud punaſeſt paelaſt,
Seeſt on ſiutud ſiidiga.
Õbe pärlid otſa peal,
Kuldas pärlid kurgu peal,
(35) Ole aga rõõmus, ole aga rahul.

№174.

2860. Olin ma ſepa ſellikeſeks,
Raua raiuja ſulaſeks.
Suus ma ſulataſin rauda,
Keele pääl ma kiitſin kokku,
Saarle naiſtel noa tegin;
Saarle eit ſai ſuure noa,
Saarle Tiiu tillukeſe.

№175.

Olin mina muiste noormees,
Üppaſin üle obuſe,
Kargaſin üle katuſe;

2870. Nüüd ei ſaa üle aaslaſe emiſe.

№ 176.

Mis ſa otſid ſiia ſirlide ſekka,
Pöialpoegade pereſſe,
Tõrvaharkide majaſſe!
Eks ma ütelnd ſulle:
Rutſund ſõrmed ruſikuſſe,
Kallutand rubbad kajuſſe!
Nüüd nadu oli kirja kurja kaſſi,
Minu memm oli metſa luuma;
Nüüd ega lõuna lõmmu laia,
2880. Pilka piitſa päewa woole,
Matre matſa karraline.

№ 177.

Tiri ipſu teile,
Tule umme meile,
Meil umme Rootſi tandſe,
Kahe kirju kanamuna tandſe.
Titt ſikus tõrwa pütti;
Koer kuſi koore putku,
Rikkus meie ema wõie.
Kaks anne aja wahel;

2890. Linſa Liiſu ja Saia Madli
Need olid mere ema ſugulaſed.
Ulder ulti, talder alti.

№ 178.

Ära aga wõta linnaſt naiſta,
Linnas liia uſuliſed;
Ära aga wõta mõiſaſt naiſta,
Mõiſas mõne ſuguſed!
Wõta aga tarka talupoja tütard,
See teeb tööd kui tihane,
Künnab põllud põhani,
2900. Ajab wand ajani;
See tuleb üles üidemala,
Kargab üles karjumata,
Lüpſab lehmad kordu ajal,
Saadab lehmad lepikuſſe.
Wiigem wiigem Wirtſu teeda,
Andgem Aadla wallal teeda.
Mina aga wõtan Liulaſt naiſta,
Liula mõiſa köögi Liiſa.
See on meſi minu meeleſt,
2910. Sukkermunt mu ſüdameſt.

№ 179. W

Läkſin ma metſa raiuma,
Raiuſin maha turde tamme,
Turde tamme, märga männi.
Tüiſt ma raiuſin tündri lauad,
(5) Keskelt lapſe kätki lauad.
Kes teab mis ſeſt ladwaſt ſaab,
(7) Ehk ſaaks wennale ſauna teha.

№ 180.

Tulge tuppa tuiſu eeſt,
Kotta kurja ilma eeſt,
2920 Warjule walju ilma eeſt

№ 181.

Oleks minu olemine,
Teiſeks minu tegemine,
Ma paneks ärrad äke ette, / Pruunad põldu kündema.
Rouad rükid leikama,
Preilnad rehte rabama,
Tes walda tantſima.

№ 182.

Olen ma käinud, olen ma näinud,
Pole ma ſeda imet näinud,

Mis ma mullu Muhus nägin,
2930. Liiwakõrtſi ukſe ees:
Kederwarſ mull keetis leeme,
Kajukook mull kaitſes lapſe;
Õrg aga aukus, koer aga kündis,
Lammas läks laudile munema,
Kana tegi kakſi krautſi talle,
10 Lehm tegi lepu langi täku,
Obu tegi õhwa waſika;
Siga ſee laulis pennipääl,
Kukk ſee tõngus kaapſa aidas,
2940. Tüdruk ſee lüpſis ärga turjaſt,
Lehm ſee taples wäljas kurjaſt,
Koltſed lambad lööwad nalja,
Aned ſead ſööwad heinu.

№ 183.

Kinni mina wetan kihlatud,
Kätte aga käe annetud,
Oma wenna ostetud,
Palju raha paistetud.
Küla tüdruk mu ſõſarakene,
Tule juhata mind teele.

2950. Kus ſee tee ſiit Wiruſſe läheb,
Tee Wiruſſe, maa Waruſſe,
Pallu Rootſi rahwa ſekka.
Nüüd lään neiut püüdelema:
Ära mina põlgan pänderikud,
Järele jätan jänderikud;
Seaſt aga wõtan ſirgemad,
Wahelt kerge walgemad,
Keſkelt kerge kenamad.
Täna mina panen kulda karda,
2960. Uume ika walge lina,
Tuna aga walge tanuga.
Pulma rõõm on lõpend ſiis;
Armukeſe kaenla jään ma.
Pilliga wiib mind kambriſſe,
Pilli aga paneb pea alla,
Kaimeli kambri lae alla.
Kui ta ummiku üles tõuſeb:
Armas naene tõuſe ſina,
Toimeta kõik maja aſjad!
2970. Kui ſina kurja mehe ſaad,
Karkaga ajab kambriſſe,

Kepiga paneb magama;
Kepi ta paneb pea alla,
Karka kambri lae alla;
Ummiku ta jääb üles:
Oh ſina wana laiskalitſi,
Nüüd on lehmad lüpſmata,
Piima pütid peſemata.
Kui ta mind ſiis koſjas ära,
2980. Kolde aukus koſjas mind,
Kiwi ääres kihlati,
Wõllpuu all mu wiinad joodi;
Sarapuu all mu ſaiad ſöödi;
Lau nurkas laulatud.

№ 184.

Mis ſa äälelu ägiſed,
Mis ſa rinnulu rögiſed?
Mine meie rehe taha,
Sääl on koegu koera luuda,
Hare warſa ſeere luuda;
2990. Kui ſull immu, ime neid,
Kui ſull nälg, ſiis näri neid!

№185.

Tere tere iiti;
Tere pere taadike!
Kas tohib teile tuppa tulla,
Kui teil urdad ukste all,
Allikad teil ahju ees,
Keerad koorad keſk põrandal;
Tuba on muſt ja ränka täis,
Siis tuun külaſt kultſe luua,
3000. Kultſe luua, õbeda warre,
Siis pühin puhtaks peiu pingid,
Kaſinaks teen kaaſa lauad.
Olin mina waene poiſikene,
Neiu ſiiski põlgas mind.
Sain aga ſepa ſelliks mina,
Suus mina waene ſulataſin raua,
Keele peal mina keetſin raua,
Ambad ſuus kui alaſi pakud,
Lõua luud kui lõõtſa lauad:
3010. Neiu ſiiskit põlgas mind.
Siis mina jätſin neiu üle,
Neiu jäi koju kolistama,

Ahju äärel istuma,
Seina äärel ſeenetama.
Oſtin nüüd omal pareme.
Wend läks teda kosjama
Üle aga ſoode, läbi rabade,
Läbi aga pitka piilu metſa,
Läbi aga laia laua metſa.
3020. Siis tuli tuppa turwel jalga,
Laua taha lampis kuue,
Ei ta näinud tule walguſt,
Ei ka päewal päewa paistet.

№186.

Mis ſina nutad kaſikene?
Jire tütar wiidi mihele
Nirgi noorema pojale.
Kas olid head ſaadikud?
Küll olid head ſaadikud:
Kits oli kina häälega,
3030. Lammas laia lauluga,
Kukk oli kuldas kannustega,
Kana oli kardas põllega,
Wares oli wakſis ſaabastega.

Riiwe poiſid riiakad,
Magaſid muſta tüdriku juures
Seal aga ſea lauda ſees,
Paremal kätt ſääl pahna ſees.
Olin mina mees ja meremehe poeg,
Kaunis poiſs ja kalamehe poeg,
3040. Istuſin lodja ääre peal,
Püüſin aga wäheſid wammuſid.
Wähemad ma mereſſe eitſin,
Suuremad ma ſuhuſſe pistin,
Awed on allid, küled on kirjud,
Säinad ſuure ſoomuſega;
Ahwenid ei armasta mina,
Kiiſki kiski osta mu käeſt.

№187.

Lähme aga lindu püüdema.
Mis need püüſid minda püüdwad,
3050. Mis need ohjad minda oidwad?
Püüſid püüdwad lindu metſaſt,
Ohjad oidwad obuſt teel.
Tapjad tulewad, tangid käes.
Mis need tangid minda tapwad?

Need wõtwad naela oo kingaſt.

№188.

Iis arsti aista,
Teole minna luſſu lasta,
Kappa kusta, kappa kasta.
Põllu pääl ſaid pulmad tehtud,
3060. Wahe wärawas waedi;
Kannu kõrw läks katki päiäs,
Pulmad puhas pooleli.

№189.

Tegin mina pajuſt paſuna,
Kibuwitſaſt kiiga pilli,
Unt oli ullu kuulamas,
Tembu tegu waatamas,
Soba lei waljuſt wastu maad.
Lepa lehed lend liperpalli,
Kuuſe käbi kukerpalli,
3070. Männi tüwed tantſiwad,
Wahtre lehed waltſiwad.
Läkſin aga neiud koſjama.
Kui reede õhtul wiina jõin,
Ta ſüda hakkas tukſuma,

Ta ſilm kui üks tuluke.
Peaks ma ſelle kätte ſaama,
Siis mu ſüda rõõmu tunneks.
Oh mis rõõm, oh mis rahu,
Kui mu neiu armastab.
3080. Aga ſee teeb mihel valu,
Kui ta uhkuſt üles näitab.
Kus ma ſellega kord jään?
Ei mull pole raha vara,
Ei ka uhket majakeſt.
Siis küſib kohe laua juures:
Kus on ſu kohvi maſin, ſuhkru prann?
Tee kann nu pole nähja ſiin.
Tilk vett ei taha tuua,
Katel laua pääl taab ſüia.
3090. Mis teen ma ſinu tormiga?
Sa määrid ſaapad törvaga.
Kleit kulub katki ſeljaſt mool,
Siis olen paljas alasti.

№190.

Käiſin mina kerikus-korra järel,
Saapad ſeitsme ſiiluliſed.

Pastald pole jalga panna,
Paelad on keik katki läind.

№191.

Teo aga mehed, teo aga poiſid,
Lööge kerved palki ſeina!
3100. Kellel riided, pange ſelga,
Kellel ſaapad, pange jalga!
Lähme ſaare proua pulma.
Saare proua oli Liiſa,
Tema teenrid kõik on preilnad.
Sina oled mees ja mina olen mees,
Lähme pulma ſaaki viima.
Sina võtad kuke ſaba pidi ſelga,
Mina võtan kaks naela umalit ſelga.
Tuli aga peiu kojama,
3110. Lubas aga anda kaela kudrud,
Kaela kudrud, rinna preeſid,
Kardas põlle põlve otſa.
Pani mull ruſikuga rindu,
Need olid minu rinna preeſid;
Tegi mu kõri punaſeks,
Need olid minu kaela kudrud.

W №192.

Eit läks pulma, taat läks pulma,
Mind aga jäeti ükſi koju;
Mull aga anti hanedaita,
3120. Aned aita, kanad kaitsda,
(5) Waſikad järel waadata,
Mulligud murult ajada.
Sead mina aaſin ſiilu niiti,
Kanad mina aaſin kaelu kopli,
Waſikad aaſin wahe kopli,
(10) Lambad laia wäljale,
Kitſed küla kopliſſe

W №193.

Olin mina ükskord peremees,
Siis mull oli ſuur ärg;
3130. Saba aga paistis Saaremaal
Härg iſe Hiiumaal,
(5) Munad paistsid Muhumaal.
Siis läkſin härjaga kündama,
Saha ette ſäädema.
Oh minu papa, kingad on katki
Kis lüüb kiirest kingad walmis,

(10) Pae kiirest paelad taha?
Ole aga rõõmus, ole aga rahul,
Kiiri ei kulu, pae ei puudu.
3140. Enne peab paed nõrkuma,
Kui püüks küla neidu keldri kaelas,
(15) Waht nanamoori keldri taga.
Siga oli Mardi kalja astis,
Unt ſitus taa taari asti;
Kaer kusi taa koore putku.
Luiſa Liiſu ja Saue Madli
(20) Need on mu ema ſugurõſa.
Aiſin mu emal ilust pilli:
Tilderilti, talderalti.

№194.

3150. Wirtſu willad, Tartu takud
Tooge need me Kärdu kätte,
Kärdu kärme kübre kätte.
Mere Kärt on kärme kedrama,
Wali willu waduma;
Ei wii willu külaſſe,
Ei talu takku taleſſe.
Kus Kärdu rätid,

Anne walged kindad,
Antaks kroonu wallale.

No 195.

3160. Hea on heinategijal,
Luſt on luu wõttijal,
Sant on ſaka kaltſujal,
Waew on waeſel karjaſel,
Weſi oli all ja weſi oli pääle
Weſi oli wiie warba wahel.
Kits kilu karja,
Mina metſa marja.
Tuu mulle heinu,
Mina heinu lehmale,
3170. Lehm mulle piima,
Mina piima piikale,
Pika mulle pekki,
Mina pekki perenaeſele,
Perenaene mulle kakku,
Mina kakku karjuſele,
Karjus mulle keppi,
Mina kepi kalamihele,
Kalamees mulle kala,

Mina kala kajakale,
3180. Kajak mulle ſulgu,
Mina ſulgu ſepale,
Sepp mulle rauda,
Mina rauda räägule,
Rääik mulle kulda,
Mina kulda tammele,
Tamm mulle lehti;
Mina lehti lambale,
Lammas mulle willu,
Mina willu wiidikale,
3190. Wiidik teeb mull uue kuue,
Uue kalewiſt kaltſad peale.

No 196.

Koerad haukuſid, laewas kippus,
Ära mine rikkale koja,
Rikas paneb ſu wara lähele.
Mine aga waeſel koſja,
Waeſel hea meel,
Tapab kuked kanad
Teeb pulmad päälegi.
Uhtſah tſah Tſirkula Mai;

3200. Ons Kaiküla kaugel!
Wiis wersta weel minna;
Säält kaks wersta Kaſe pereſſe.
Ma olen Kaſe pere wäimees.
Mool antaks ka ſöäl ſüia:
Werſt makki ja küünar käkki,
Pooltöiſt ſülda pudru palli;
Anti mulle ette ane liha,
Tuudi mulle ette tui liha,
Keedeti mull kitſe liha,
3210. Wanaturu puku liha.
Wäimees ſöie, wäimees waatis,
Ei mina tea, mis mina ſöön.

№ 197.

Oh teie waeſed tütarlapſed,
Kui teid ära petetud!
Kus on teie au ja ilu!
Ei teid aita iſa ema,
Ei teid aita ſuguwõſa,
Ei ka ſelle lapſe iſa.
Kingiks ka mull kaaſa lehma,
3220. Lehma ſull ei ole anda.

Lehmad kõik on minu omad;
Küüt on minu kirstu lehm,
Pugu on minu pulma lehm,
Walge minu wana lehm,
Lauk mull laua otſa lehm.
Kitſe mina annan küilijale,
Lamba annan lailijale.

№ 198.

Teol mina käiſin kui tihane,
Rehel mina käiſin kui rebane.
3230. Tükk oli ſelgas laſſi ſees;
See oli waeſe warſa piim;
Kitſe piima kaaſa anti;
Lamba piima pakuti;
Lehma piimaſt teadnud ma.

Laulud 172-198 on 54aastaſe Ingel Nurmſi käeſt, Pühalepa kih. (Kaſſariſt)

№ 199.

Millal makſan eide waewa,
Eide waewa, hella piima,
Ea ema imetamiſe waewa,
Suu juures ſuſſutamiſt,
Käte pääl kandmiſt?

3240. Mitu ööd oli uneta,
Mitu ſuitſu ſuuruſeta,
Mitu ommikut oſata,
Mitu lõunat lõuntſeta.
Ei lõpend tuli toaſtgi,
Säde ſängi ſambasta,
Obu alli rakesta,
Naene noori riieteſt.
Oſtis lapſe lauſujat,
Noore nutu wetijat;
3250. Lubas lamba lauſujale,
Kitſe keele katſujale,
Tuhkan ruuna tuuſijale.
Mina kitſe kiheldaſin,
Keele paelusta paludaſin.
Kellel anda aitimalat!
Ing eida Jeeſuſe ſülesſe,
Käed Marja kätte jääwad,
Põlwed Looja permandelle.
Eide kopſud ma koſuſin,
3260. Eide makſad ma magaſin,
Purkſin eide punſaluid.

№ 200.

Oi oi oi oi wennikene,
Oſta mulle põllekeſt,
Põlle taha ſiidi paelad,
Põlle ſiſſe ſiidi lindid!
Kui ſai oſta, ma'p palugi,
Enk ma wiin ſull ärja õueſt,
Teine õde teiſe ärja,
Kolmas õde kõrbi ruuna.
3270. Jätan ſu põllud kündemata,
Aja äärſed arimata,
Kiwi äärſed kiskumata,
Ware äärſed wadumata.

№ 201.

Üks kord oli ilus ilm,
Teine kord oli kärme külm,
Kui ſee armukene ära wiidi,
Üle ſuure Rootſi maa
Ühe piſikeſe paadiga,
Soome ſuure laewaga.
3280. Ei ta jälad maitſnud maad,
Ei ta käinud karel kaudu.

W №202.

Umal uppas paju pööſas,
Käba käkkus pööſa all:
Kuule kuule nuurmees,
Ajá mind kotti; wii mind koju,
(5) Pane mind parſi äärele,
Tõsta mind tõrre põha pääle!
Sääl ma weeren werandiſſe,
Sääl ma poen puulikuſſe,
3290. Sääl ma leian meeste meeled,
(10) Sääl ma leian poiste keeled.
Mehed müraſid mütſata,
Naiſed tantſid tanula,
Poiſid puuli põlweli;
Tüdrukud laſid perſeli.
(15) Eide elmed, Mari marjad,
Kubja naiſel olid kuld karwad,
Kuld karwad ja õbe narmad;
Õbe narmastel nupud otſas.
3300. Ani aljas, pea paljas,
(20) Wana Sauneta tilu paljas.

Laulud 199–202 on 70aaſtaſe Leena Niilin: käeſt, Pühalepa khk. (Karjarift)

№203.

Ann käis pargal paargu teed,
Sinigu laupää õhtu tulli;
Liſut ta wihtles wihata,
Kaiel kastis wiha märjaks,
Iſe jäi uupis üsna kuiwaks.

№204.

Mis ſa ſitik ſiriſad,
Porikärbes poriſad?
Eile olid alles aja taga,
3310. Täna mu waſtu taplemas.
Mine meie rehe taha,
Sääl on wana warſa luid,
Sääl on kogu koera luid.
Kui ſull immu, ime neid,
Kui ſull nälg on, näri neid.

№205.

Õõdi mind ſiin külla ſöörat,
Külla ſöörat, külla joorat.
Mis mina ſiin ſiis külla ſöin,
Külla ſöin ja külla jöin?
3320. Leiwal lukk ja leemel lukk,

Wäi pangil wõti ees,
Kala kehal kaan pääl,
Uue tääril laba ees,
Wana tääril waht juures.

№ 206.

Tulge ellad, lehme wennad,
Lehme Anne otſima!
Lehme läbi kolme laane!
Mis oli laane eſimeſeks?
Lepa laane eſimeſeks.
3330. Mis oli laane teiſeks laaneks?
Kaſepuu laane teiſeks laaneks.
Mis oli laane kolmandamaks?
Ounapuu laane kolmandamaks.
Mis oli laane lepa laane,
See oli naiste laste laane;
Mis oli laane kaſe laane,
See oli noorde poiste laane;
Mis oli laane ounapuu laane,
See oli noorde neiude laane.
3340. Tulge ellad, tulge wennad,
Lehme Anne otſima!

Lehme üle kolme wälja!
Mis oli wälja eſimeſeks?
Odra wälja eſimeſeks.
Mis oli wälja teiſeks wäljaks?
Ruki wälja teiſeks wäljaks.
Mis oli wälja kolmandamaks?
Niſu wälja kolmandamaks.
Mis oli wälja odra wälja,
3350. See oli naiste laste wälja;
Mis oli wälja ruki wälja,
See oli noorde poiste wälja;
Mis oli wälja niſu wälja,
See oli noorde neiude wälja.
Tulge ellad, lehme wennad,
Lehme Anne otſima!
Lehme üle kolme järwe!
Mis oli järwe eſimeſeks?
Õlle järwe eſimeſeks.
3360. Mis oli järwe teiſeks järweks?
Wiina järwe teiſeks järweks.
Mis oli järwe kolmandamaks?
Siirupi järwe kolmandamaks.

Mis oli järwe õlle järwe,
See oli naiste laste järwe;
Mis oli järwe wiina järwe,
See oli noorde poiste järwe;
Mis oli järwe ſiirupi järwe,
See oli noorde neiude järwe.
Mis ſääl järwe keskel oli?
Tamm ſääl järwe keskel oli:
Mis ſääl tamme otſas oli?
Ann ſääl tamme otſas oli:
Kuku aga, kuku aga kuldasnuppu,
Kuku mu kübare paela peale,
Lange mu renna risti peale!

№ 207.

Ega pereſt tõin ühe kõõrwe"; v. kõre
Ega pereſt tõin ühe mihe,
Ega pereſt tõin ühe koogu,
Katſi kajuſt koogitſada,
Nahka pealta nülgida.
Selja päält ſain ſõidu ſaapad,
Külje päält ſain kümni kingad,
Kõhu päält ſain kõwaſt rõhma,

Änna päält ſain ärja jutad.

№ 208.

Urkwere ullod, Purkwere pullod,
Waikwere walged wärſukeſed,
Ruki unt ja kopli kits;
Sarawere ſaks ſai ſarweſt juua.
Tüdrukud tegid tühjad jutud,
Wanad naeſed naljad jutud,
Et need põdrad põllal käinud,
Karud kaera umbe aias.

Laulud 203-208 on 53 aastaſe Liiſu Mets käeſt, Pühalepa k-l (Kasſerift)

№ 209.

Uſt tuſt tuſt tuſt tuoleruste,
Lähme päewa alla pähkele.
Kus te nee pähked panete?
Wiime linna, müüme linna.
Mis te nende eeſt ostate?
Kuus kulla kroonikeſt,
Seitſe ſada ätſekeſt.
Kus te nee aga panete?
Äia kübara pääle,
Ämma padja pääle.

Kui nee akwad põlema,
Kis nead jõuab kustuta?
Wõtame wähad poisid kustutama,
Nurme Nuut ja Jüri Kaarli.

№ 210.

Perepoeg perepoeg, wennike,
Perepoeg tehtud pilbastest,
3410. Aetud ühte agadest,
Pandud kokku paberist.
See pole kurjast tugewa,
Kaela järgest jämedam.
Kust see teupoiss wõetud saanud?
Teupoiss teupoiss, wennike,
Teupoiss tehtud leiwastest,
Aetud kokku agudest
Pandud kokku palkidest, (pakkudest)
See on kurjast tugewa,
3420. Kaela järgest jämeda.

№ 211.

Mihkel Kihkel tugewa,
Hakkas koja minema,
Koja saani tegema.

Ega kuus ta kodara korjas,
Ega päewa leikas pulga,
Ega päewa peksis pulga,
Ega lõuna õõweldas.
Sai siis mees saanud saani walmis,
Siis wõtis aga tallist alli täku,
3430. Räästa alt wõtis wabatet looga,
Kuurist wõtis kullatet saani.
Siis pani alli täku ette.
Sai mees wärawast wälja saanud,
All täkk ernus esimest korda;
Sai siis Wõru wäljale,
All täkk ernus teista korda;
Sai siis siiru wärawasse,
All täkk ernus kolmat korda.
Siis tulid wälja äiad, ämmad;
3440. Äi läks lauta ärga tapma,
Ämm läks poorgu pada pesema. =paargu-kotta.
Ehi aga, ehi aga eidekeine,
Ära tapa ärga taadikeine!
Ma'p ole tulnud sööma pärast,
Ma'p ole tulnud jooma pärast,

Ma tulin neiud waatama,
Kas neiu peiu ſaarnane.
Meie peiu pesti piimaga,
Suladali ſuulatuma wõrga.
3450. Mere ääred walged wahtu,
Meie neiu weel küll walgem;
Mere ääres kõrgit kõrkit,
Meie neiu weel küll kõrgem.

Peiu ei ole pruudiga ikka weel rahul; tunakſe ſiis:

Külaſt aga wanu kunaſid,
Aida ääreſt ahju lundu,
Wallaſt wanu naiſukeſi;
Siis akati neiul peſema,
Et neiu peiu ſaarnane.

(Kaſſariſt)
Laulud 209–211 on 62 aastaſe Leena Sprundbergi käeſt, Pühalepa kihl.

№ 212.

Sajanaine kuldas kinga,
3460. Kuldaskinga ja kardasſammu,
Mis ſina täna meile tulid?
Meie prunti pole kodu;
Ta läks mulle Muhuſſe,
Ta läks talwe Talinaſſe,

Muhuſt musta ſiidi tooma,
Talinaſt läks tahti tooma.

№ 213.

Küla tüdruk mu ſõſarikene,
Tule juhata mind teele,
Kus ſee tee Wiruſſe läheb,
3470. Wee Wiruſſe, maa Waruſſe,
Rawa Rootſi rahwa ſekka.
Kinni wetan kihletud,
Kätte käe annetud,
Palju raha paistetud,
Oma wenna ostetud.
Tunge ſee neidu muule nähja,
Küll aga mina oma tunnen;
Ära mina põlgan põnderikud,
Järele jätan jänderikud,
3480. Külgi lükkan küiraka,
Seaſt kerge ſirgema,
Ulkaſt keige ukkema.
Tunge ſee neidu muule nähja,
Küll aga mina oma tunnen;
Täna ma panen kulda karda,

Uume panen pitka lina,
Tuna uume walgeſe tanuſe.

№ 214.

Laulakſin kui tohikſin,
Ma kardan kodu kuulawat;
3490. Kodu on kurjad kuulijad,
Waljud wastu wõtijad:
Ema aga istub ukſe lappis,
Ermu wihtſad õlma all;
Iſa aga istub reni taga,
Kaika kimp tall kainla all;
Alule pekſa pakuwad.
Erm oli toas, erm oli kajas,
Ermu karwad katuſel.

Laulud 212-214 on 54 aastaſe Ann Siimu käeſt, Käina k. k.

№ 215.

Eidikeſed, taadikeſed,
3500. Meie olime kolmekeste wennakſed;
Peame ſõtta minema.
Waada kuis wiiaks wiimne wend:
Wahid ees ja wahid taga,
Püſſimehed ſelja taga.

Siis tulid wastu noored neiud,
Nemad aga kullad küſima:
Kus ſind wenda wiiakſe?
10 Kas oled mõiſa aida waras,
Rehe ukſe lõhkuja?
3510. Küll minu ſilmad nutiwad,
Kulmud kulda tilkuwad,
Küll minu paled paistewad.
15 Nemad aga kullad küſima:
Kus andſid oma alli mütſi,
Waali walge kaſuka,
Kina kuldſe kuuekeſe?
Senna mina andſin alli mütſi,
20 Kus minu pea ſai piiratud,
Tunkſed ära leigatud.
3520. Nemad aga kullad küſima:
Eks ſaa räägi nüüd weel moole
Kus ſind wenda wiiakſe?
Mind Piiterporki wiiakſe.
Kui ſain Piiterporgi linna alla,
Nägin ſuured wärawad;
Sain ma wärawaſt ſiſſe wiidud,

Nägin need uhked uulitſad,
Mis on tinaſt tinudud,
Kanaſt wälja raiudud,
3530. Malmeſt maha pandud.
Kuningas jo kuldas ſõidab,
Ei tall pole hoosta ees,
Kutſarit ei kuſagil,
Seſt ta lääb tule wankriga.
Kui nad parti tuliwad,
Karjus ta ſuure äälega:
Kuſt need parti tulewad!
Talinaſt parti tulewad.
Oi mis prisked walged poiſid,
3540. Kus need üleſſe kaswanud?
Talinas üleſſe kaswanud.
Mis neil ette annetud?
Aganed ette annetud,
Põhku ette pannetud.
Siis karjub ta ſuure äälega:
Neid ſaab ära annedud,
Warſſi polku pannedud.
Rohu polku pannakſe;

3550. Neid ſaab Riia teede ſiſſe,
Neid ſaab Rootſi maade ſiſſe.
Pakſemad jäid puulukkiſſe,
Ülemad jäid ulanikks,
Madalad jäid madruſkiks,
Pikemad jäid Piiterparki.
Mina küll lühike madal mees;
Küdi mind kruuntadi linna alla,
Nägin need ſuured laewad ſääl,
Kui keri laanes kuuſkeſid.
Küll olid laiad laewa ukſed,
3560. Laewa ukſed lahti tehti,
Kui mind laewa pääle wiidi;
Mis ſääl ſees ſiis tehakſe?
Küll rahwas juttu ajawad,
Kõned kõrgeſt kiikuwad;
Ei mina muista, mis nad rääkwad.
Küll liinukad ſääl lennawad,
Küll lepad mull perſe leigadi,
Kaſe tuſſu kannedi,
Tõrwad nöörid tõmmadi
Ikka minu ſelja pihta,
3570. Nenda kui ſaaks ſaunas wihta.

Küll ſiis tuli meelde eide jutt,
Iſa alli õpetus;
Küll mina kirja ſaadakſin,
Küll mina kodu tulekſin,
Eide juttu wõtaks kuulda,
Iſa alli õpetuſt.

№ 216.

Millal jõuab joodik tulla?
Taal lääb aega egal pool;
Möödab ſiidid ſüllaga,
3580. Wäraw telijad pinga,
Ukſelingid näpuga.

Laulud 215-216 on 10 aastaſe Aado Saali käeſt, Käina kih.

№ 217.

Kui mina olin noor ja ilus,
Kui mina olin noor ja rumal,
Ale olli käia mõiſa aukus,
Paha põli põldu künda.
Kui ma tiult kodu tulin,
Ja ma õhtu kodu läkſin,
Mina ka eile jõimama,
Peretaati laimama,

3590. Et polnd iſtne andijat,
Supi kalli kandijat,
Leiwa laual leikijat.
Eit aga minul ütlema:
Ellakeine, memmakeine,
Pujakeine, noorukeine,
Küll ſaad katsuma kruunu leiba,
Kruunu leiba, kruunu asja,
Kruunu waeſid waewa päewi.
Ma läen parem kruunu alla;
3600. Küll ſääl on iſtne andijat,
Supi kalli kandijat,
Leiwa laual leikijat.

Wahel ſõnaſõnalt nagu vda 3556-3576.

Mina küll ſuure mere peal,
Suure laia laewa peal,
Ei ſääl pole lusti ega nalja,
Ei ſääl pole linnu laulu häält,
Ei käu kulla kukumiſt,
Ää kull-pirku äidemiſt.
Küll mõni wannub wanemid,
3610. Wannub ära waderid,

Wannub ära waruliſt,
Kis ſa liha äästi ſöönd
Ja õlut wiina priskeſt joond.

№ 218.

Pill üiab pinu taga,
Saja wägi ſauna taga;
Pruut nutab kaju kaldal:
Kindad ſukad kudumata;
Üks kinnas kerstu nurkas,
See ſõge ſõrmeta;
3620 Üks lammas lauda nurkas,
See ſõge talleta;
Peretütar põlleta,
Tahila, tanuta;
Wiis waati wiltſata,
Kaks kannu kaaneta.

№ 219.

Kuſt ſee wald on waeſeks jäänud?
Seſt ſee wald on waeſeks jäänud,
Et on waldas wanu palju,
Palju wanu tüdrukuid.
3630. Neid ſaab kanda karja arda,

Ooste alla õlge eeſt,
Ärge alla einde eeſt;
Neiſt ſaab ſüllad ſoode peale,
Madalate maade peale.

Laulud 217-219 on 52 aastane Leenu Mäumbard ütelnud.

№ 220.

Hakkame mehed minema,
Paneme piibud põlema.
Hale akas tulema,
Weſi ſilmaſt weerema.
Teie äiad, meie äiad,
3640. Nüüd tuleb ikka teele minna;
Öö on pilk ja pimedas,
Taewas lai ja lagedas,
Mitu nulku ſadulas.
Las need ruunad ruttes joosta,
Las need märad mängida,
Et ſaaks minna ſenna maale,
Kus need kuked kuldas käiwad,
Aned alja ſeljaga.

№ 221.

See oli walge waene waldas,

3650. Käina kiriku kihelkondas,
Kus piip ja pähkne puu,
Linna ſaia ſaarnane.
Poiſid tahtſid ta käeſt osta,
Ei ta annud neile aita.
Miks ſa ennaſt poiſtel andſid,
Miks ſa kulda krunni kandſid?
Eks ſa eland neiu põlwe,
Oma iſa elu põlwe?
Waew oli ſull peremeks tulla,
3660. Teina waew ſull orjaks olla,
Kodu keige parem olla.

№ 222.

Juku oli piſigene poiſigene,
Ta tegi tua tuulele,
Maja marja okſa peal,
Mõiſa ſuure nõmme peal;
Iſe tema iſtus nurga peal,
Siidi nukk tall ſilma peal,
Õbedad nukud õlma peal;
Siſſe jooks wad ſiidi laewad,
3670. Kantu jooks wad kaubalaewad,

Alt aga õue õuna laewad.

№ 223.

Ann läks aita ehtelema,
Ta panni ennaſt elmeſſe,
Ta läks kätki kiikuma,
Tarne ladwa tantſima.
Oleks minu oma ſii,
Tunneks minu teine puul,
Oleks minu naine noor,
Küll ta tuleks tõllaga,
3680. Kutſid kuue mustaga.
Wii mind udu augudeſt,
Laia lume lattideſt!
Wiiks mind kulda kamberi;
Paneks mind padjule magama,
Tedri kirju teki taa,
Pardi kirju padja taa.

Laulud 220-223 on 35aastaſe Ann Wäärtmanni käeſt, Käinaſt.

№ 224.

Käiſin mina tööl kui tikane,
Raiuſin puid kui raud roheline.
Kolme räimi rätikus,

3 3690. Üht oli ſüia, teiſt oli müia,
Kolmat kuju wõdada.

№ 225.

Kui mina tahtſin koija minna,
Akaſin obuſt oodema,
Uuſt mina eitſin oolega
Söötſin ſuure murega,
Piuſt mina ſöötſin, piuſt mina jootſin,
Kamaluſt ka andſin kaeru,
Pinu läbi piſtin einu
3 Suureſt ukſeſt ſulbi tuurid.

Laulud 224-225 on 81. aastaſe Leenu Mäumbardi käeſt, Käina kih.

№ 226.

3700. Annegeine, õregeine,
Nüid tuleb ära minemene,
Rutuſt ära lahkumene.
Kus pean mina minema,
Kus pean peſa tegema,
Kas mere ääre mudaſſe?

w № 227.

Püha mina olin ſükſata,
3 Esmaſe ma elaſin,

Tuli mull teiſena teule minna;
Sain Waemla mõiſa tara ette;
3710. (5) Sääl tuli wastu kubjas Juhan,
Akas minult küſitlema:
Kus ſa olid ſelle eilſe päewa,
Täna ſelle ajani?
Mina aga mees ja muiſtin kosta:
(10) Säädſin ſälu rangiſſid,
Waatſin wenna warſukeiſi,
Alli ruuna rangi purd,
Laugi ärja ikke purd,
Emale lehma lüpſikuid.

№ 228. w

3720. Minu iſa ilma ſeppa,
See teeb ilmad iluſad,
See paneb ſoojad ſoonde pääle,
Palawad ka pragude wahele.
(5) Kun ta mängib kullaga,
Pääwa aga Pärnu linnaga.
Ants oli Arjul aagi ſeppa,
Nurme naistel nugade ſeppa.
Ants tegi Arjul aakiſſid,

(10). Ja Nurme naistel nugeſed.

Laulud 226-228 on 68 aastaſe Toomas Kunſik'u käeſt, Käina kihl.

№ 229.

3730. Mull tuudi ſõa ſõnumid,
Kalarandaſt raamandud, (Sõa randaſt)
Et iſa oli ſurnud, ema oli ſurnud
Õde oli mõhele wiidud. Wend oli wede uppunud
Siis läkſin mina tuppa waatma:
Ema istus kolde paal,
Liigudas ſäält leiwa kakku.
Läkſin õune wenda waatma:
Wend istus wärawe tulba otſas,
Kirjudas nerd noa päid,
3740. Silidas nerd kerwes warſi.
Siis läkſin aiti õde waatma,
Õde pani ſiidi wakka.
Siis läkſin õune iſa waatma:
Iſa raius tamme maha,
Tüſt ta tegi lündri laudi,
Keskelt kerstu keha laudi,
Ladeſt laſte kibu laudi:
Mis ſäält weel ſiis üle jäi,

Säält ta tegi wennal ſauna,
3750. Kus ſee wenda wiheldakſe,
Naba luud lopudakſe.

№ 230.

Urdu lurdu luule warju,
Saaks ma ſenna ſarapme warju!
Sääl ma ſöökſin ſoſtra marju,
Sääl ma paugutaks pähkmeluida.
Allis metſas abend arſin,
Mustas metſas kündimas.

Laulud 229-230 on 60 aastaſe Ann Brandt'i käeſt, Käina kihl.

№ 231.

Esmaſpe ma einas käiſin,
Teiſipe ma teiwad tõin,
3760. Kesſiku ma keſa kündſin,
Neljaspe ma niiſu niitſin,
Reede mina rehta pekſin,
Laupää lõunaſt lahti ſain,
Pühapää ma pükſata magaſin.

w № 232.

Kündſin põldu põlweli,
Ajaſin adra ajami.

Ei künnud põldu peeandreni,
Ei ajand wagu ajani.
(5) Siis oli kubjas kuklas kinni,
3770. Rehepapp olli reides kinni,
Hakas mind waeſt meeſt wabustama,
Ahu pihta argeſt andma,
Turja pihta ſugewaſt.

W № 233.

Oli ſiis põli meie maal,
Kui oli Kadri kuningaks,
Muſt mära oli maiuriks,
All mära oli adjutandiks.

№ 234

Kee kee katlakene,
Saada ſüia ſangakene!
3780. Küll ſa keeks ſiis kibedamini,
Saadaks ſüia ſagedamini,
Peaks ſa nälga nägema.
Tüdrukud kajul wirutamas,
Poiſid puida lukkumas,
Lapſed laastu nopimas.

№ 235.

Perenaine põrguleine
Keetis mulle keera leeme,
Põletas ſulaſe ſuure ſuu,
Perepoja pitkad mokad.
3790. Ei ole annud ſedagit ſüia,
Senne pani ahju apnema,
Kilkudele kintſu kasta,
Rottidele reiſi linta,
Karſidele kautu käia.
Perenaine põrguleine,
Keetis mulle kee pudru,
Andis mulle aganaſt taari.
Peremees ja perenaine,
Need on kaks kui karwa lõngu;
3800. 15 Ei nad makſa orjale palka,
Waeſe lapſele waewa palka.
Küll ſina kõnnid põrgut mööda,
Lunſid taewa ukſi kautu, (Luhkad t. u. mööda)
Kanga pakk ſull kaimalus,
Käimarpuud on küinre otſas,
Keerid ſinu piu ſees;

Iſe aga üiad ühte ſuhku:
Tule aga orja weta palka,
Waene laps oma waewa palka!
3810. Ori aga muiſtis kostis wastu:
Ei ma taha taewas palka,
Kui pole maksnud maa pääl palka.
Kiſu iſe omad küidud kuued,
Lõhu omad lõuendiſed!

No 236.

Küla tüdrikud, tulge mõni minule!
Ma panen õlbu tööle:
Sui ſukka kuduma,
Talwe tangu ſöölma.

Laulud 231-236 on 57aastaſe Leena Tampõldi käeſt, Käina kih.

No 237.

Jäneſel olid pitkad piined ſeered,
3820 Rebaſed reiſi rapataſed;
Hundid ſeda hullu kuulaſed,
Tembu tegu vaataſed.
Lepa lehed lõid liperpalli;
Sarapuud lõid ſaperpalli:

No 238.

Oh mina waene wana poiſſi,
Eks ma wõind noorelt naiſe wõtta:
Mull oleks orjad otſimada,
Palgaliſed palumada.
Nüüd on külalitſed ſuureliſed,
3830. Ei taha ükski muule tulla.
Murdu ma elakſin, murdu ma olekſin,
Tuleb ſee armas õhtne aeg,
Ei pole oma, keda ma otſin,
Ei pole kaaſa, keda ma katſun.
Oma otſin õuet mööda,
Kaaſa ajo äärſt mööda...
Kuu mängib kullaga,
Päew mängib pärjaga,
Mina aga noore neiuga.

No 239.

3840. Ma olin muiste noor ja ilus,
Ma ſõitſin kahe kõrtſu wahet.
Sääl mind püüdſid iga mees,
Lihunikud, linna ſellid.
Sakſad ſoowſid ſaani pääle,

Iſandadilu toasſa.
Ei läind ſakſa ſaani päále,
Ei ka ilu toasſa.
Tühi aga wetku Laatſi lau,
Laatſi laus mind magamaſt.
3850. Sääl mind täid ja kirbud ſõid,
Lutikad lugu pidaſid.
Lauſt ma tullin, lauſſe läkſin,
Lau taha laſkſin maha.
Mõtlin neidu maha jäävat,
Ei ſii neidu jäänud maha.
Neidu ſõitis minu järel
Kahe ratta kaarikuga.

№ 240.

Oleks mu iſa ilma rikkas,
Ema ſiidiſſe ſiutud,
3860. Wennad waske walatud,
Mis mull ſeſt ſiis kaſu oleks?
Iſa mull ſurri ſuuremaale,
Ema mull kadus kadakuſſe.
Jäin nagu jänes mäele,
Põdra poega põõſa ääre.

№ 241.

Peremiis on mihekene,
Perenaene naeſukene;
Heitkem ette heinuſid,
Kandkem ette kaeruſid!
3870. Kui te ei heida einuſid,
Kanna ette kaeruſid,
Ma hüppan ſo hõõwa aida,
Kargan ſu kalli kaapſa aida;
Sõõn ſo hõõwad humalad,
Ja ſo kallid kaapſad ära.

№ 242.

Kes mind keelis keltimaſt
Naista noorta nõudemaſt?
Hobukſe ma iſe oſtin,
Naeſe noore kaswataſin.
3880. Tee oli kiwine, kiskus kingad,
Maa oli raune, raius paelad,
Hobu oli noor ja hullas palju,
Naene oli noor ja nutis palju.

№ 243.

Oleks mu hääli enda hääks,

Tõiſes keeles kandijaks,
Küll mina teakſin, mis mina teekſin,
Ma laulaks mered, metſad hääks,
Mere põhjad põllu maaks,
Mere äärſed heina maaks.

№ 244.

3890. Oh teie uhked uiſu mehed,
Oh teie lahked laewa mehed,
Tehkem uisku uiemaks,
Raigem laewa laiemaks!
Siis istun uiſu ääre peal,
Wana paadi parde peal, ...
Nopin wammusta täieſid,
Mis on ſuurem, ſuhu pistan,
Mis on wähem, wette wiskan.

№ 245.

Kes need on, kes tulewad?
3900. Käina poiſid tulewad.
Suud on ſuured, lõuad laiad,
Perſed laga pekſetud,
Seljad ſelgas ſiniſed.

№ 246.

Tülas, lülas käi kinaste,
Üle õune õigeeste,
Üle wälja walgeeste!
Siis ſa paistad poiste kätte,
Üle aga metſa meeste kätte,
Laaneſt läbi laste kätte.

Laulud 237-246 on 50 aastaſe Andrus Rool'i käeſt, Püha lepa kih.

№ 247.

3910. Mis ſa ſitikas ſiriſed,
Pori kärblane puriſed,
Kui ſull pole häält laulda?
Eks ma eila teil ei olnud,
Kui ſind munaſt kooriti?
Täna tuled mooga haukuma,
Mooga ſõnu ſõimama.
On need ſõnad, mis ſa ſõimad,
On need laulud, mis ſa laulad!
Sa laulad ſea ſõnumid,
3920. Orika unenäguſid,
Emiſe imetegusid.

No 248.

Sõudkem wennad, ſõudkem wennad,
Wiigem meelt ſee wihane werdu
Nimitamata niiti kaudu,
Parandamata põldu kaudu,
Kus pole kuulda kuke häält,
Ei ka laste nutu häält,
Kus on hundi hulumine,
Karu poja karjumine,
3930. Lõukoera lõugamine!

No 249.

Hüütakſe mind ükſi hulluks,
Külas on hulkas hullenud,
Valla ſeas walgenud,
Kihelkondas kinanud.

No 250.

Mis mull wiga elada,
Poiſsmihe põlwe pidada!
Meil pole ial heina aega,
Ega kõrre künni aega.
Siga mull kündis ſinise põllu,
3940. Haſikad wand wedaſid.

No 251.

Lipi kotti; lapi kotti,
Kaupmees andis katſa kotti;
Siniſt niiti, punaſt paika;
Aegem auku waslastokku,
Kahte äärde kahe korra.

No 252.

Kus ſa ſull need laulud wõtſid?
Aru põllus härga kajus,
Seal ma laulud õpiſid,
Tiu munad ma ratkendaſin.

No 253.

3950. Seni mina ſöötſin ſönniſi;
Kaswataſin kaſu härgi;
Kui oli härra Hiiu maal,
Päris härra Pärnu maal,
Rendi härra reiſi pääl.

No 254.

Küll mina käiſin kirikus,
Ei mind pandud tähele,
Ei ka wiidud mihele;
Mind aga ſunnidi rehele,

Tinura mõiſa linle,
3960. Koigi mõiſa korrale,
Aalla mõiſa aleda kaja.

Laulud 247-254 on Baastaſe Jüri Sängi käeſt, Pühaleppa kih.

№ 255.

Tere aga äia, tere aga ämma,
Tere aga prunti peſu Anna!
Sina aga wääti wäſinud,
Weſiwanni weeretanud,
Kaſu kookud kõrgutanud.

№ 256.

Tere tere tobu Taaku,
Kus ſa lähed kordu Taaku?
Ma lään parmu matuſele.
3970. Kes ſelle parmu maha lõi?
Härghuiskas hännaga,
Lehm lepa okſaga,
Hobune umbrauaga,
Wars oma kabjaga.

№ 257.

Alustus nagu riad 2340-2359.

Tapk läks katki;

Kus need tahu tükid jäid?
Pühili pühke,
Kus need pühked jälle jäid?
Kana kobles pühked ää;
3980. Kus ſee kana jälle jäi?
Kana lendis Sakſamaale;
Kus ſee Sakſamaa jälle jäi?
Sakſamaa põles ää.
Mis ſinna ſiiſe jäi?
Naene kahe lapſega,
Siga ſeitsme põrſaga,
Obune oma warſaga,
Lammas laugi tallega.

№ 258.

Kuu mängib kullaga,
3990. Päew mängib pärjaga,
Mina-ga noore neiuga.
Kuu aga tõuſeb kummali päält,
Päew Pärnu linna päält.
Tõuſe üles meie neiu
Oma noore kaaſa kõrwa!
Ära ſiis noomi äia kuuldes,

Ära ſiis noomi ämma kuuldes,
Noomi oma wooti ees!
Siis oled hea äia meeleſt,
4000. Siis oled hea ämma meeleſt,
Meſi mari mehe meeleſt,
Sula wõi ſulaſe meeleſt.

№ 259.

Härjad Hänna heina maal,
Lehmad Luri lepikus,
Wärſod wägewa maa pääl,
Mullikad muru wäljal,
Waſikad walgel wäljal,
Sead ſiidi niitis,
Obuſed oraspõllal,
4010. Haned aa taga,
4011. Kanad kambri laudil.

pag. 214

pag. 215.

pag. 224.

pag. 225.

II.

Mõnesugust.

Üleskirjutamised Hiiumaal
(23/V – 23/VI 90)

Gustav Saar ja O. Saar. (= P. Saul).
stud. jur. stud. med.

II

№1.

Meie eit läks heinu,
Lõi ſarwed ſeina,
Simmu läks mere wäinu,
Tõi ſiält ſuure ſäina,
5. Läks temaga käima
Tõi hobuſele heinu.

№2.

Liiso kellad hüüdſid kõiſe õue,
Taadi kellad hüüdſid taga õue;
Musta ukſe muñid.
10. Liidi wäiſi kullid,
Sinu ilus king,
Minu wana king,
Sinu ſilma tera,
Minu munni muna,
15 Wõta oma till
Pühi minu koll.

№3.

Aia lella äſſa mäſſa,
Kiiga lella kitſe talle.
Uinu uinu armukene

20. Minu kainlas magama;
Mina tahan röömuga
Sinu juures walwada.

№ 4.

Liks, laks, laks laul löppis otsa:
Nendaks on meite laulu korral.
25 Nii kui Härdell korra korral.
Karja eit sai sita n— ssi,
Piima pütti ääre pääl,
Koore kirnu kaane pääl.
Wõi piimal wõtti nus
30. Pudru piimal pitser pääl,
Taadi pillil tallad all,
Wana moori w—tel waskid pääl.

№ 5.

Kelmis kena, meelis kerge
Hargas karwa hallikasse,
35 Puges-ga punase kambrisse,
Widas aga mütsi mööda pääda;
Abe jäi augu äärele,
Putsist kiwid wahu pullid,
Sitta august sitta ullid.

---

40. Mis sa putsist palju räägid,
Sitta augu röngid harid?
Sita auk ja wiina wahe
Ei se pole ial tahe.

№ 6

Neidu lappe tehte lahti,
45 Panda sisse kustund tahte,
Kustund tahte ots läks lahti:
Magagem meie wahwaste:
Ma olen kirbud kinni pannud,
Lutikud üles lugenud,
50. Sääsed seidsin sametisse,
Kirbud pukksin pingi alla.

№ 7.

Wana tüdruk aunpõlwes
Kerjas kui üks sandike;
Oma ihu palju näitis
55 Ostis kui üks poisike:
Tuleks kuulma tema ilu,
Siis ta näeks ka oma ilu,
Mis ta nustas padja sees
Röömu tuneks koja mees.

60. Selle ilma mõrw oli
Ta ju ammu läbi käinud.
Nälg ta palgest ſeega kustund,
Mis ta taga kawatand.
Sada rubla hõbe raha
65 Jättis tema ſurmis maha,
Seſt et teiſte hale ſiida
Toitis teda aitis häda:
Kawalasti kojas kokku
Mis ta iäl kätte ſai,
70 Tegi ikka ſelgeks rahaks
Iſe kuiwis nii kui nahkas;
Wanad riided ihu katſid
Uued riided kirstu mattis.
Oh teie raha nõudjad poiſid
75 Kes teie kaua kosjas käinud
Pole wiſt ka teda näinud
Mõni mees taſt kauda ladus
Nüüd tema ſurri, raha kadus
Et tal paljas raha rehi,
80. Pettab ſiiski kosja mehi.

№ 8.

Eit aga ütles ſaadile:
Pänd oma tütar mehele;
Kui tema kelm ei ſalli ſeda
Siis mingu metſa murdajaks
85 Hundiks karuks kaswajaks.
Rebane aga reiſis rangid kaelas,
Ore-ga kella pekſeti.
Eit oli toas ja taat oli toas,
Eidel witſad kõlmal all,
90 Hirmus kõrred katukſel.
Ore-ga naene põrgulind
Keetis mulle kawa leme.
Läksin ma leenta maitſema,
Andis mulle ütte kulbiga;
95. Mina talle tule tukiga.

№ 9.

Teiſtel meestel naiſed kõrtſukambris;
Joowad õlut ſööwad ſaia;
Pole mul naiſta kortſukambris;
Ei joo õlut ei ſöö ſaia.
100 Siis hakkaſin naiſta tegema:
Wõtſin wana kaſe pakku

Tegin oma naeſel keha.
Ei mu naeſel polnud peäd:
Võtſin wana katla põha,
105 Tegin oma naeſel peä.
Ei mu naeſel polnud ſilmi:
Võtſin taewa ſõelaſt tähti,
Tegin oma naeſel ſilmad.
Ei mu naeſel polnud nina:
110 Võtſin karja koogu nina,
Tegin oma naeſel nina.
Ei mu naeſel polnud kõrwu:
Võtſin paari kannu kõrwa,
Tegin oma naeſel kõrwad.
115 Ei mu naeſel polnud juuſſi:
Võtſin muſta mära hänna,
Tegin oma naeſel juuſſe.
Ei mu naeſel polnud käſſi:
120 Võtſin ~~paari~~ paari käia wänti,
Tegin oma naeſel käed.
Ei mu naeſel polnud ſõrmi:
Võtſin räästaſt pilli roogu,
Tegin oma naeſel ſõrmed.

125 Ei mu naeſel polnud naba:
Võtſin wana pilli naba,
Seſt tegin oma naeſel naba.
Ei mu naeſel polnud jalgu:
Võtſin paari ahju horki,
130 Tegin oma naeſel jalad:
Ei mu naeſel polnud warbid:
Võtſin ſea liiad ſõrad,
Tegin oma naeſel warbad.
Minu naeſel polnud wittu:
135 Võtſin paari karpuſt notti,
Tegin oma naeſel wittu.
Nüüd on poiſil naene walmis;
Võin ka teiſte ſekka minna,
Teiſtega ſääl kokku juua.

№ 10.

140 Oi, oi, oi, oi how tuleb pääle,
Nutt tuleb noore neiu pääle.
Mis ſa nuttad noore neidu,
Kurwastad ja kulla prueti?
Küllap ſaad nutta naiſe põlwes,
145. Murelſeda mehe kõrwas;

Hiiwa all saad linata,
Aua kaldal kahjalseda.
Hiiwa all pole linakſid,
Aua kaldal kadakuid

№ 11

150 Ega täna pole kulja keppi,
Ega täna pole kaala kotti,
Ega täna pole silla tegu,
Ega täna pole maantee jäga,
Ega täna pole kruusi wido.

Hiiu waltsi taktis.

Tiisikuse wastu on Hiiu rohud:
I. Saare lehtede tee II. Raua rei rohu õilmete tee III. Kase lehed ära hautada ja nende sees wannitada. IV. Noori kadaka juuri nii kaua keeta ~~X~~ kruusi sees siirupi paksuseks wedelik kuks ära keeb ja siis seda nõnda nimetatud „Kadaka Õli" sisse wõtta.

— — ——

1. Hiiu-maa „Leiger" on Saaremaa Tõlli suur sõber ehk koguni wend. Ta käinud Tõlli külas, igas taskus waat õlut, seitsmes süllaline keppo käes. Ta tahtnud silda teha Hiiu ja Saaremaa wahele, aga muld ja kiwid kukkunud läbi katkise põlle Ristna randa, Kõppu poolsaare kohale. Harri-maad (Hiiumaad ja Wormsi saare wahel) olla tema läbi sündinud.

Jutustanud Anton Esbenberg.

№ 12

155 Noored mehed, hellad wennad,
Hellad noored poisimehed:
Ärge olge wastased,
Küll teid pandaks tähele,
Sõiditaks teid sadamasse,
160 Ametit sääb antakse.
Saega puusse pantakse,
Haambre walle waadatakse,
Laiwa teed sul õpetakse,
Laewa külge pandaks käed.
165 Kui pole rahul sellega,
Küllap siis soowitaks kroonule:
Kroonu hirm on kuri kange.
Wiijaks kroonu süllale

Liſk ja mõõt ſul antaks kätte,
170 Pañaks wahi ſputka ette;
Püſsil ſpañaks paijun õlga,
Seiſa jääb mõned tunid wälja
Küll ſina ſiis ſeda aru ſaad:
Kui ſuur heà on Hiumaa,
175 Hiumaal ja härral kell.
Hiu-ga ſuures ſadamas,
Kus neid laewu tehtaks ka,
Hiu härral liigſed laewad;
Seiſwad ſuured ſuñelid,
180 Kahe mastiga kaljased.
Neil on pitkad prigi laewad;
Widawad prahi lastiſid.
Laiawad aga laewad kiiſapunto,
Sääl on wiis ja weno laewa,
185 Ja on kuus ja kroonu laewa,
Sääl on ſeitſe ſõja laewa,
Sääl on kahekſa kaubalaewa,
Sääl on meie „Kaspar" kaa,
Laskis ankru mereſſe.
190 Hakas põhast puhuma

Paſt aga ilma tegema, (ehitama)
Hoodeſt lunda loppima,
(Weſikaareſt wihma wiskama;
Rullas laewa, rullas laewa
195 Rullas alla rellingi
Kooleks lõi ta preidi pukſi;
Katki lõi ta taagli walliſ;
Katki-ga lõi ta klüüwri poomit,
Rullas katki puuli kattar.
200 Siis no on küll häda käe:
Tüürman hüidis logeris,
Ei ta mõistnud tüüri puuli;
Kapten karjus kajütist;
Pootsman pääs preidi pääl:
205 Algem kapsad meie poiſid!
Kuulgem pääw kahe jes,
Et tei wõite waadata,
(Weel oma wiga paranda (aidata).
Kus oli Mihkel madruſeks;
210 Mihkel kõige kapsem poiſs,
Istub raa nuki pääl,
Huial wahwast wastu ſääl:

Ei wõi, ei wõi kapten ka,
Ei ſeda ſaa ka tüürman ka,
215 Et mei ſiin wõime waadata,
Oma wiga paranda.
Tormi tikſi tapab meid,
Tüürma tund on pea käe;
Teeme lahti klüüri purjed.
220. Kiile on nüüd otſa alla poole,
Läkkem aegſast Liigerpungi,
Liigerpungi reidi pääle
Saab mei wõime waadata
Oma wiga paranda.
225. Klüübri wallid leiate,
Ja taagli wallid kleiate;
Teeme terweks ruuli rattad,
Wõtame ſiſſe lina lasti,
Lina lasti, kanebi lasti;
230. Läänwad ſiis laewad Hiiſapunti
Hiiſapuntiſt Liigerpungi
Liigerpungiſt Portugali
Portugalist Portugüüſi.

№ 13

Kuulge wennad kuidas lugu,
Armad wennad haw aſi;
236 Kuidas aga Korgi Nilpu lugu:
Heldre augue üks ingel,
See on ſündind ſuures waldas,
Mis kaswand wantſi waldas;
240 Wäljas käinud wõlbi waldas.
Ei ſee tüdind tüül käimaſt,
Wäſind wäljas reiſideſſe.
Tema aga kewadiſt aega.
Lumi maaſt minemaſe,
245 Hanged aedast kadumaſe,
Siis tuleb kiko küli aeg,
Tuleb pääwal ſõnniku aeg..
Hüüſt aga ſõitwad muſtadega,
Ajawad aga hallidega,
250 Korgi Nilpu kollastega,
Wõlbi walda walgedega.
Ei pole põrmu pääle panna.
Siis tuleb hai heina aeg,
Kallis kaaru küremine.

255 Siis tuleb hea heina aeg,
Nilpsu jookseb niiti mööda,
Hakwad aga niiti niitma:
Katsub kahte heina tükki,
Otsib omale hõrna heina tükki
260 Peaks ta saama ſpiibu lehte.
Siis tuli wastu putra* tükki. (*mätlik ?)
Nilpsu hakkab niitma;
Nilpsu niidab, pese kiidab.
Jättis pöösad pöörmata
265 Kaare alused kasuma.
Ise weel waatis üle õla,
Kas on kubjas tulemas,
Kas on poissi waatamas?
Ei ole kubjast tulemas,
270. Ei ole poissi waatamas.
Wiskas wikati õlale,
Kahmis raua kaenlasse;
Siis lääb küttes küüni poole,
Jalga lastes lau poole;
275 Lõikab leiba wiilukese,
Ja määris wõid wiilukese pääle.

Wõttis kala karbi seest
Kaks silku karbi seest.
Suu tal sõie, silmad waatwad:
280 Kartis kubjast tulewat,
Kartis kubjast nägewat.
Kubjas kurat kawal mees,
Kubjas aga seisis seina taga,
Oli aga põlwel pöösa taga.
285 Nilpsu hakkas jooksma,
Kubjas Nilpsu karwu kinni;
Nilpsu ajas peened pillilood,
Sasasemad tantsi lood,
Wõdusad wõlbi walla lood:
290 Kalla kubjas! kuule palwet,
Armas kubjas lase lahti!
Mina lään lustiga lunle,
Lõbusasti lõppu laidu.
Ise-ga hakkas walda wandma:
295 Kurat aga wõtku wõlbi walla,
Kurat wõtku wõlbi walla poissid,
Need ei pea minst midagit.
Waata kudas Nilpsu heina teeb

Agar heinu haduma,
300 Nobe lungu loppima. / Sagele saadu tegema.
Kui nad ei pea muist midagit,
Mina lähen kukke körtsi,
Kukke körtsi kaie juure.

№ 14.

Kui talwe ajal meres jääs,
305 Ja lume hange jukas mees,
Siis jääd ja ojad kandwad pääl
Et julgesti wõib sõita pääl.
Ja egal pool käib otse tee,
Kas olgu suu ehk raba pääl.
310 Ja jälgi täis on maad ja weed,
Kui sipelkate ristis teed.
Kül ega mees siis hüiab hoost,
Kui toowad heina koormad soost.
Need peremehed kandwad hoolt,
315 Ja rahwast näikse egal pool.
Kel pole rahu, pole und
Sest nemad näewad jääd ja lund,
Kül linna kippub wana noor;
Ja sinna läheb wilja woor

320 Ja hobu sõidab koorma ees;
Ja koorma otsas istub mees;
Ja mõni kellel rumal pää,
See ütleb: waata tee on hää.
Ja kodu ~~wanad~~ wanad hallid pääd.
325 Weel ega päewa tewad hääd:
Kui wanad küll ei teinud muud
Siis toowad metsast heinad puud,
Haod ja mättad redäwad,
Ja kodu ahjo küttawad.
330 Kui noormees linnast pakki toob,
Siis wana koldel piipu joob,
Ja kisub peergu süüdab tuld;
Ja küsib siis weel wana muld,
Kuidas kew pääl käsi käind,
335 Kas wilja mõõt on täis tulnud
Ehk on ka wahest puudu olnd.
Ja sagedasti meie maal,
See ime wanal ajal kaal,
Kus õed ja wennad elawad,
340 Need kohe wastu tulewad.
Üks wõtab kindad, teine wöö

Ja ema ütleb: tule ſöö
Et ſinu ſüda ſooja ſaab,
Ja külma ihuſt wälja aab.
345 Waata nenda iſtub laua ees
See wäljaſt tulnud linamees.
On ſulane nüüd koju tulnud,
Kes reiſi pääl on wäljas olnud,
Kül teda waſtu wõetakſe;
350. Kus majas õige elu wiis,
Sääl perenaene peremees,
On ſöömeſed tema ees;
Ja peretütar wõtab kaa
Ja ſukad kindad kuiwata.
355 Ja kuidas ſee ka wõib ta olla,
Kus peremees weel ſeda wõib,
Et tema iſe wäljas käib;
Kui tuleb ta nüüd kodu ſäält
Ja kuuleb kaugelt laste häält;
360 Ja abikaaſa armuga,
Ja waſtu wõttab ruttata;
Et rõõm on näha tema ſees
Et koju tulnud tema mees.

364 Siis küſib korralt järele,
Kas terwis keige perele.
Siis waatab järel ühte teiſt,
Nii ſiga kui ka lamaſt. weiſt,
Kas õunes on weel palju piid,
Ehk on weel puudu mõneſt muuſt.
370 Siis rääkis tema, kus ta käind,
Mis imet ta on tee pääl näind;
Ja kuidas ſõidukute wiis,
Ja muutuſt läinud halwaks ſiis;
Kui ſee on lääda armu kääs,
375 Kes tee pääl rõngaſt wiina joob,
See õnnetuſt ja kahju toob:
Kui nähtaks teda tulewat
Kõik kohe nurka pugewad.

№ 15.

Kuidas tuleb laulda pulma pääl?
380 Nenda tuleb laulda pulma pääl:
Olge terwe teie korda,
Kes küttis kena liemekeſe,
Parawette pannud ſoola,
Tahadasti tangud ſiſſe;

385 Siſſe lõikas ſea liha;
Ääre panni püterſellid,
Püterſellid, püübijuured,
Kunderwärki mundijuured,
Sakste ſelged ſibulad.
390 Siis tuleb junker juurde küida,
Hopmañ wiina kallama.
Ange mei ette tei liha,
Angem ette pardi liha,
Wana turu ſea liha,
395 Wana wäſind wärſi liha
Wana põruno põrſa liha;
Ange kätte angeri kala
Andage kinni pittingid:
See on meeste meele pärast
400 Heige pulma keele pärast.

№ 16.

Wiruga neidud wikſid neidud;
Järwa neidud jäändrikud:
Ei need ~~mõi~~ wiitſi wõid teha
Koorte noorta kokku peksta.
405 Sööwad koore, joowad piima,

Wiſkwad männid mañikuſſe,
Lapſed ladudes järele.
Hiiumaa neidud, noored naeſed,
Nuon kurjad kündima,
410 Waljud atra wattustama.
Häſi tal puldne külmetand,
Ja rohu juur on roostetand.
See meitl pikkus muna reied,
Katkeſtas küla hoofte kaelad.
415 Andrus häda ſulane:
Saada meid[2] ſala minema,
Pane ſälga häda ſadul,
Et ei kuule meid Hiu kuked
Hiu kuked, Hiu koerad.
420 Waada jääb on noorem poeg
Hüüdes ſiis tänawa,
Läbi waſkeſe wärawa:
Tulge ſiſſe neidud noored.
Neidud muiſtſid, kohe kostſid:
425 Ei olle aega ſiſſe tulla;
Kari on metſa ſaatmata,
Lehmad alles lüpſmata;

pag. 248. — 22 —

Waſikad alles jootmata.
Mis neil waſikais juua antaks?
430 Õlut neil juua antakſe;
(Wahtu all ja wahtu pääl,
Wahtu keral keskele,
Ja wahtu wiiaks wainule;
Wainul kaswawad juured tamed
435 Okſad otſeti mereſſe,
Lehed laiad laineſſe.

No 17.

Kubjas-ga haukus ka ange Ajas,
Naiſed lapſed kõlgu pääl;
Waſiged waatwad aknaſt wälja
440 Häna äestab äglo järele.
Kaer aga kõndis paſtlad jalgas;
Preili aga kargas paljul jalul,
Junker karjus keldri kalles
Hulla Kreetu tule aita:
445 Neil on palju paksud riied
Need tahwad palju painumiſt.

w No 18.

Hans üks waene wabatmees

— 23 — pag. 249.

Elab lagund ſauna ſees
Suure kõrge kõrwe ſees
450 Kaſſu paju padrikus:
(5) Sääl kus hundid karud käind
Rebane lakkes[1] maganud,
Hilwel lawal maganud,
Wares taga waina pääl
455 Küüdſaras kiritſeb,
(10) Ja harak ahju otſal käind.
Hans läks mõiſa kaebama —
Wõttis oma mütſi päält —
Junkre juure jutule:
460 Kutſu ſija küla kuljaſt
(15) Kutſu ſija külamees
Külamees on kohtumees
Üle walla tallitaja.
Hans ſaab weikſed wabad majad;
465 Teeb need küla keskelle
(20) Ei tee mere kaldalle.
Ma panen Hanſu küla kuljaks
~~Küüd on odrad oraſes~~ Ma panen Hanſu kohtumeheks,
Hans lääb linna killage

[1] lakas.

pag. 250. — ~~21~~ —

470. Killa ſuure wooriga,
(25) (Wana härra wallaga.
Hans jäi kimpu ſellega,
Et ſaab wilja wihmaga wedada
Kastega neid pääle kanda.
475 Nüüd on odrad oraſes
(30) Rugi kotid pendindel, (ſambunud)
Kaerad ära kapunud.
Kutſutakſe Hans ſiis kohtu ette,
Kohtu kotta jä kotka ette;
480 Hantsiaga hakkas paluma:
(35) Ei ſee pole minu ſüi,
Ei ka ſelle naeſe walla ſüi,
See on kurja junkri ſüi.
Hants ſaab lahti kohtu eeſt.
485 Kutſutakſe junker kohtusſe,
(40) Kohtu kotta kotka ette;
Junker hakkas paluma:
Jätke mind weel elama!
Kes mu naeſe lapſe toidab?
490 Kohtuwanemad mõiſtawad,
(45) Mõistawad ja koſtawad:
Sul on kodu liiaſt raha

— ~~Ud~~ — pag. 257.

Enam weel kui oleks mul:
See ſu naeſe lapſe toidab
495 See kes kõik maailma toidab.
(50) Laſkem täied paarid kaia
Löögo priskeſt lööma mehed
Ja ſiis kord ka ſüüa antaks
Suu teis wiina ka teil antaks.

No 18 b.

500 (Ui tui tui, tui Suura Aadu
Kodavad jä Kopli Aadu
Äät, äät adrad Olindju Aadul (reed jä adrad Hinds Aadul)
Arni Aadu temal käind
See sai lauluks üles pandud
506 Nii et tema ſilmiſt weſi. Kolm nelikümmend halli korraga
Eſiotſa arwatud
Wiin kambris wiinad joodi;
Sääl tal ſeppel (linik) pähä pandi;
510 Lawa taga laulatati,
Koja otſas kuulutati;
Rinu taga peeti pulmad.
Hants tulli agane korwiga
Kahe kümne päägega

515 Walus aga Märti panda tuua,
Et saaks jooprit panda puua.
Wungen pulli asemelle,
Ja ludi lehma ligemalle,
Küidu härja kütma alla.
520 Olen ma käinud, olen ma näinud,
Olen ma seda imet näinud,
Mis mina mullu Muhus nägin:
Tüdruk lüpsis härga turjast
Lehm see waatis wäljalt kurjast;
525 Tiupois pundis kuljast kurjast;
Ja saiad tehti walgest luljast.
Maamees wanamees wanolsil körtsus
Hobu koowis ja nena nörtsis
Maamees lõikab liha kindsust
530 Maamees wõttab wiina tritsu
Õised-ga hüüdwad koit on wäljas
Maamees alles ahju selgas
Maamees püüdsis kindad kätte
Hakks weel lugust rakitsema.
535 Siis tulid wastu keriku põllud
Keriku põllal küla tie

Maamees püüdsaga õige tasa
Wiitas, wiitas kalde alla
See wõttis lahti mära pasa,
540 Siis tulid wastu Keigla põllud
Ja need Keigla suured rikkad
Ega sui tewad nii talgud
Küütwad teistel lamba jalgu:
Teie supp on õige wiha
545 Ei jäät sees pole sia liha.

№ 19

Eidikeisi, taadikeisi
Walla wanu naesikeisi
Peremehe pitka poisikeisi;
Naabri nuuri neidukeisi;
(5) 550 Nägin mina nurkan nuttewaida
Nattewaida, tattewaida
Röömu rinnust riisuwaida
Riisuwaida, niisuwaida:
Eks sina kipud kerwe wastu
(10) 555 Wahetad ehk söjariistu!
Ärge tehke moole häbi
Neidud oma nuttu läbi

Araks mind ka alandage
Meeſte hulgaſt huputage:
(15) 560 Mees pole loodud longerdijaks
Kodu õunes kolistijaks
Mees on tehtud töödo tarwis
Wee-ga waſtu wõidu tarwis;
ſinna mina liisku wõtta
(20) 565 Liisku wõtta, ſõtta tõtta.
Miskaw wiiſud, kas ſeſt kahju,
Musta kuu kuuma ahju
Soldat eks ſain ſaapad jalga
Auuſa halli mundri ſälga,
(25) 570 Kruunu walged kindad kätte,
Rauaſt kübar, raaga pähä,
Ja uhke rahma rinna ette;
Ei mind ükſgi uhkeks hüia
Oma elu ſõtta wiia.
(30) 575 Wõitlen wapra käega püſſi;
Kiſun henda iſa armuſt
Iſa armuſt, preesti põueſt,
Taewa iſa tahtmiſt täitma
Et ſaaks waenlaſt maha liia.

(35) 580 Kas ſiis meid ei kaitſe kaimud?
Walla wirged were waimud?
Kas tei neiud ſiis ei kõiska
Sõa laulu mull ei luiska?
Ja minu wapper wennikene
(40) 585 See on hea õiekene:
Mis mina wenne wäel wõitſin
Kes mind tühjal ajal toitis
Ja waenu ajal warjul hoidis

№ 20.

Iſa aku pääl,
590 Koll kõhu pääl, } Torupillö lugu
Tütar tee pääl,
Nöpp piu pääl.

№ 21.

Walts krungadi
Kõrnekrungadi.
595 Tõmnekrungadi
Seakrungadi
Kariſeri laps ſoa krungadi

№ 22.

Kuule meie wana Leenu
Pane supid sooja
600. Pane rokad keema
Kutsu Kusti sööma
Wõtta uba wage oma ette
Wõtta wana kraesi kooft kätte.
Kreet, Kreet kõsta tuli lahna
605 Külap Kusti katsub Leenu mukka.

№ 23.

Up sap, sap Saara
Kubja tüdruk oli määra
Katsus teupoisi kaara
Siis sai rebu pääara
610 See sõi tema ära.

№ №: 21, 22, 23 on nõndasama torupilli lood.

Wistrikute ehk käimade wastu, mis maa seest hakkawat, ja selle keha päält, kus nad keha külge on hakkanud, naha hoopis ära lõhestawad, ja wiimati wett jooksma (lumetama) hakkawad, ~~mida~~ tuleb üks taim pruukida (mille nime see rääkija ei teadnud) mis sawi maa pääl kaswab, mille lehtede pääl wee weimed on, mille warss pilliroo sarnane ja

~~lehed~~ millel kollakad õitmed on. Selle taime lehed tulewad ärakeeta ja selle leemega tuleb neid wistrikuid pesta, mille pääle nad hoopis ärakaduwad. — See taim õitsewat Mai ja Augusti kuudel. — Tõine seda seltsi haigus on oma näitase poolt nõndasamasugune, kui esimene, kuid ta tulewat iga aasta uuesti. Selle wastu pruugitakse „lipu wart“ mis neljat seltsi olemas olewat ja kase päält „tuule pöörisid“. Külmetamise wastu on kadaka marjadi thee ehk kathymiani juurtest tehtud nõnda nimetud „liiwa thee“. (Kärdla wabrikust üks töösmehe käest).

(Baldriani juured tulewad ära keeta ja seda leent juua on hea jooksi haiguse ~~rhelema~~ wastu.

Kui inimese keha täis punaseid plekkisid on „liiwa häda“ siis tuleb neid haiguse kohte „päga rohi“ ehk „päga wirnaga“ õeruda.

„Koi leib“ ära keedetud ja wiina sees leotud on kõhu lahti olemise wastu.

Odra samal paksuks wedelikuks ära keetud on kõha wastu.

Ära küpsetud sibulad sea rasw ja odra tangud kokku segada ja keeta tuleb hautamise wiisil käimade wastu pruukida.

Sõmikiwi wees ära leotatud on silma haiguse wastu, kui silmad wett jooksewad; on aga pääle wee jooksmise weel willised silma lana äärte pääs olemas, ſiis tuleb weel ſuhkurt juure liſada ja ſellega ſilmi õeruda. (Rõigu khlk. Ingel (Wiimi käeſt.)

Raua rohi pannakſe wärske haawa pääle. Põletamiſe wastu on ƒ niine puu koore weſi. Baldriani juured wiina ſees leotud on riña aluſe walu wastu.

Toomingu marjad paſandamiſe wastu. (rahv)

Wret Tooreni käeſt Rõigi khlk.

№ 24.

Orja lits ja kõndja lits
Palade Laaſi Anttſu Ann:
Ei ole riiet ſelga panna;
Sukkad Ingli ſukad jalgas,
615 Palade Kiiſu palmik peas,
Särgeetu Kareda ſärk talo ſelgas.

№ 25.

Orri, nirki nirgi jäljed
Läbi pajudo pardi jäljed
Siis ſain neidu jälgido pääle
620 Neidu jäljed, Mari jäljed
Sead wiiſid, minu (Willamaa Tooma laudile.

№ 26

Tuul jooſin tugewasti,

(Wahi wärawas wäigewasti,
Lapu-ga mäel lapin jälga.
625 Oi, oi, oi ſaaks kojo
Waino tahab kodu tappa
Tüdar ihu witte aista.
Kappa Kusta pareni kasta.

№ 27

Kuulge, kuulge koa täis rahwaſt.
630 Pandge tähele koja täis rahwaſt!
Kihelwen aſi on kange aſi
Wõtab paari ärgi ameſt:
Rundib olid parſud, palawad peed
Need tahtſid waljo wiiſtamiſt
635 Tugewasti tuultamiſt.

№ 28.

Oh ſeda ullu, mis oli mullu:
Mina käiſin Tikkas,
Tikka wärawad wäärdis,
Tika aknad aakis;
640. Tika Ann oli kapis,
Õiña kapi uksoli lukus,
Wõti wanamoori taskus,

Taskus oli ahju aukus
Auk oli taga otſas.

№ 29.

645. Ära lähed ſina, kus jääw mina?
Sandi ſakſa alla,
Ruja kubja kepi alla;
(Wenelaſeks mind wiiakſe
Saduſeks mind maalidakſe.
651. Eks ſa ole alle aſi
Kui kaks armaſt lahkuwad,
Teine teiſaſt kaugel jääwad:
Alati ſa oled mu meeles
Üle öö ja läbi pääwa
655 Keik ſee elu otſani.
Mina magan woodi ſees
Sinu nägu minu ees,
Minu ſüda ſinu ſees.

~~№ 30~~

Wana uſk.

1. Naesterahwas ei tohi wõrgu ülle astuda, ſiis wõrk ei püüä kalu 2. Uſſi pead põues kanda, hoiab ſakſa wiha eest.
3. Uſſi kihen (nahk) wõi wahel kanda, ei lähe ſelga haige

iga tüdruk hooraks. 4. Metſas, ehk uduga õigelt teelt ekſides, ſõlekene (prees) müts, kinas ehk ſukk pahupidi pöörda, ſaab jälle õigele teele. 5. Jõulu laupääwa öoſe aknad kinni katta et tule walgus õue ehk põlle peale ei paista ſe pidada wilja kaswule kahjulik olema.

6) Jõulu leiwa kakk ſai kuni Jüri pääwani hoitud, ja Jüri pääwa hommiku, kui weistele kellad kaela panti, iga weiſele ſelleſt kakkuſt ſuu täis ſüüa antud ja ka kella ſiſſe pantud et ſiis loomad kõik ſui ühes koos käiwad.

7) Kanadele Jõulu laupääwa õhtu (mitte pimedas) wõõ ſeeſt ſüüa antud, ſiis munewad kõik ikka ühte peſaſſe.

8) Kewadel, kui wõrgud eſimeſt korda merre wiidakſe, ſiis pantud wõrkude ſiſſe ſoola terasid, et mitte midagi õnnetuſt wõrkudele ei juhtu, ka pidanud ſiis haaste rohkeste kalu püüdma.

9. Kewadel eſimeſt korda pääſukeſe ja kukkulinnu laulu kuuldes ehk lindu nähes ilma et mingiſuguſt toitu weel ſell pääwal ſukkinud oleks, kuiwab ſe inimene ſelle ſui ſees ära (rahwa keeles öeldakſe: „Pääſlane ſittutas mind ää.“) hamustas keegi ſell korral üht puud, ſiis uſtud et ſee puu ära kuiwab.

10) Paaſtu Maria pääwa hommikul wara wiiakſe ſea jala

kondid metſa, ſiis ſiswad ſead läbi ſui metſas ja ei oota kodund toitu.

11. Kui jõulu eſimeſel pühal eſimene wõõras tulija naisterahwas oli, ſiis pidanud ſee eneſega õnnetuſt ühes tooma, iſeäranis põllu wilja kaswule olnud ſee kahjulik.

12. Lõikuſe ajal wilja lõikuſe ~~a~~ wõttab peremees ſirbi ja lõikab eſimeſe wihu, ſee on ka eſimene rehe tuppatuua ja nurka parte peäle panna; ſeiſab aga nii kaua puutumata ſeäl, kuni jõuluni; jõulu laupäewa õhtu wõttab peremees ſelle wihu parſilt maha ja ſenna ſiſſe wiina ja õlut walades, kuſis ſelle käeſt oma eestulewa ſuwe põllu kaswu üle teaduſt.

13. Kui kewadel eſimiſt korda karja wälja lastakſe, pannakſe katla ahelad, kelle otſas paargus kattal ripub, karjaaia wärawa alla, ſiis waadetakſe hoolega, miſſugune loom oma jalaga neid puudub, ſee ſelle ſui ſees õnnetumat otſa leiab.

14. Lihawõtte eſimiſe püha hommiku enne päikeſe tõuſu, tuuakſe ſülega ilma lugematta walgeid höövli laastu tuppa, kus hommiku hiljem teine inimene neid ära loeb, kui liiad, ſiis leiab ſee laastu tooja ſui ſees rohkeſti linnu mune, kui paaris ſiis mitte.

15. Jatſo pääw ehk Madiſe pääwal ei tohitud metſaſt

puid õue tuua, kui ſeda tehtud, ſiis pidanud ſuwel uſſid õue tulema.

16. Waſtla pääwa õhtu peale päikeſe looja minikud läinud tüdrukud jää peale liugu laſkma (ſ. o. lina liugu) ſiis pidanud ſui pitkad linad kaswama, ja tüdrukute juuſſed ſiledad ſeisma.

17. Kewadel kui kari eſimiſt korda wälja lastud on karjatſel õhtul kodu tulles toa ukſe peal ämbriga wett üle walatud, uſkudes, et loomad ſiis heaste ſiginewad.

18. Kewadel enne kui mõrra püüdma mintud on öiſel laudaſt lamba pealt kolmeſt kohaſt natukene willu wõetud ja mõrra otſa ſiſſe pantud, uskudes et ſiis mõrrad heaste püüjawad ja ka ühtlaſi teiſe inimiſe kurja ſilma ehk nõidumiſe eeſt hoitud on.

19. Kui püſſiga midagi elukat lastes, ſee mitte kohe pole ſurma ſaanud, ſiis uſſi kihu püſſi ſiſſe pantud, uskudes et ſee ſiis parem tappab.

20. Wõrkuſid eſimiſt korda mere wijes on ſalajas püütud, teiſte meeſte wõrkude otſaſt, iſeäranis aina (nööride) otſaſt natukene lõigata ja oma wõrkuſid ſuitſetada et ſiis rohkem kalu püüjawad.

21. Tütarlapſe ilmale ſündimiſe järel ſeda kohe pois-

mihe püſſi reieſt läbi wõttes, on uſtud et ſiis ſee kohe pääle leeriſt lahti ſaamiſt mihele ſaab.

22. Lehm ei tohi mingi ſuguſt piima haista, ſiis läheb piim kohe venima.

23. Raſene jalgne naene ei tohtiwa ialgi ukſe pääl iſtuda ehk leiwa prakkatamiſe kohta ſüüja, ſiis jääda lahti ſuuga laps.

24. Kes kummuli magab ööldakſe ära uppuwat.

25. Kaela paiſedeſt ja koeranaeldeſt lahti ehk puhtaks ſaada, wõeti poole kopikutükk ehk kopikutükk wõiti mädaga üle panti weikeſe riide lappi ſiſſe ja wiidi kuhugi käidawattee riſtide peale, kes ſelle leidis ja rahaga ära wõttis, ſai need paiſed oma külge ja raha wälja wija neiſt lahti.

26. Et oſtetud loom mitte enam endiſe peremihe ~~juurde~~ juure jälle tagaſi ei lähe, wõeti ſeeſama kepp ehk wits kellega ſee loom praeguſe peremihe juure aiatud ja panti ſenna lauda kattuſe rääſta ſiſſe, kus loom jääma peab. (Iſeäranis weiſe loomade tarwis on ſee pruuk.)

II. on weiſe looma müija eſt ſalajas püütud, ſealt kus loom oſtetud, üht riide tükki ehk nööri otſa wõtta ja ſenna lauta wiſſata, enne kui looma ennaſt ſiſſe aiatud, kus loom

jääma peab.

27. Püſſiga linde ehk midagi looma lastes kui ehmid ehk karwu maha jäänud ja elukat ennaſt mitte kätte ſaadud, ſai uſtud, et keegi nõid kohe pääle paugu kuulmiſe need ſõnad olla ütelnud: „Karwad katta ja liha metſa“ ſellepärast ſiis ka elukas minema pääſenud.

28. Hülge püüjale minnes ja ſeal olles pole kedagi hingeliſt peale inimiſe oma nime järel kutſutud, uſkudes et ſee ſiis püüdu rikkuma ſaab.

29. Korbil (rongal) olla üks ainukene walge ehmes ſulema tiiwa all mida tema ikka enne katſub ära wõtta ja alla neelata kui kütt teda püſſiga laſkunud ja nõnda kröhwantud, et ſee ſurema peab. See ehmes kutſutakſe „õnne ehmes“ ja läheb kellegie korda ſeda kätte ſaada on kõik oma elu aeg õnelik ja rikkas wara poolest, niiſama ſelle ehmega mõjudes wõida kõiki wigaſid ja haiguſid loomade ja inimeſte küljes parandada.

№ 30.

Aidut taidut takka peale,
660. Eks minu alla jakka peale,

Metſaſt puid ja ſakut peale.

No 31.

Puts oli puus ja urw oli ſuus;
Tūra maas ja mater" ſuus; "lööma puu.
Kui maha tuled, ſiis matſi ſaad.
665. Puts tuli maha nürinal,
Tūra taga krabinal.
Puts läks linna karbama,
Tūra taga kuulama
Killele õrgut antakſe,
670. Killele patſi pakutakſe.
Puts ſai wiis paari wiltſu,
Tūra ſai tüki wõrda leiba.

2. Wana jutt:

Üks tüdruk pidanud ikka ja ikka käſikiwil jahwatama. See töö läinud wiimati liiaks. Tüdruk hakkanud nutma ja karbama. Hall mees tulnud tema juurde ja lubanud tema eeſt aasta otſa jahwatada, kui tüdruk temale Jõulu ööſel kuhja all paini lubab anda. Tüdruk lubas ſeda wiimaks. Hall mees hakkas kohe jahwatama, tüdruk ſeiſis aga ja waatas päält. Nõnda wiiſi hakkaſid Jõulud juba liginema. Hall mees jahwatas ja laulis ſääl juures:

Urra urra alli kiwi;
Jõulu ööſe jölpi ſaan.

Tüdruk hakkas wiimati kartma, et ta Jõulu ööſel enam eluga ei pääſe ja rääkis asja teiſte naistele. Need käſkſid tall hiirt karbi ſiſſe panna, halli mehe kätte anda ja ütelda, karbis olla tema aſi ſees, temal enesel ei olla aega, kuhja juurde minna. Tüdruk tegi nii. Hall mees läks karbiga kuhja juurde, wõtis karbi lahti ja hiir läks heinte ſiſſe. Hall mees noppis kuhja täie heinu kolm korda kõrs kõrrelt läbi; ei leidnud aga midagi ja puistas ſiis kuhja ühe käe liigutamiſega nagu tolmu laiali:

3.)

Käina kiriku ehitamiſe materjaliks kandis Leiger oma pojaga ſuurt puud. Wana mees läks tüwe alt, poeg ladwa alt. Poeg wäſis pea ära. Wana Leiger ütles ſiis: Sugu on ſooſt nõrgem, wiimati ei jõua mees enam leiwa kottigi kanda.

4.

Ühes peres elaſid peremees ja ſaunamees. Perenaene ſõbrustas ſaunamehega, andis talle paremad ſuutäied. Peremees ſai ſellest aru. Ta ütles ükskord naeſele: Omme homiku on Jeeſus ſääl ja ſääl puuotſas. ſenna tarvis õige vara pattu tunnistama minna, tarvis pühapäeva riietega ennaſt ehtida. Mees ja naene tõuſid teiſel päeval vara üles, panid ennaſt riidesſe ja läkſid. Mees aga läks kodu tagaſi, ütles ennaſt üht aſja unustavat. Naeſel oli hää meel, et oma pattu üksi wõis tunnistada. Mees läks kodu, ajas teiſed riided ſelga ja puuotſa. Kui naene ſenna ſai, hakkas mees nõudma: Mitukord ſa oled ſaunamehega kooselanud? Naene ütles: Üks kord. Mees tuli ühe okſa madalamale ja küſis jälle: Mitu kord ſa oled ſaunamehega kooſlanud? Naene ütles: Kaks kord. Mees tuli ikka oks okſaſt alamalle ja naene tunnistas enam ja enam. Kui mees kõige alama okſa pääle tuli, oli naene juba kümme korda üles tunnistanud. Mees aſus naeſe karwu kinni ja pekſis tema hästi läbi: Sellega olid ta patud andeks antud.

5.

Üks kord wõtis leſk mees eneſele leſe naeſe. Teiſel oli ſeine tütar. Mehe tütre nimi oli Anna, naiſe tütre nimi Mari. Naene oli mehe tütard wastu wäga kuri. Ta pandis mõlemad kedrama, oma tütre pandis

ta tooli pääle istuma, linad laua pääle, mehe tütre pandis ta kapi ſarre pääle istuma, puu habemed metſaſt kedrata ja ütles: Kedra kärukonn, kedra kärukonn! Wiimati wiskas ta mehetütre parſummi kaewu. Mehe tütar wajus kapi põhja, kus ilm nõnda ſama ſugu oli kui üleval. Ta hakkas edaſi minema. Talle tulli oinas wastu ja palus teda, tema ſuurt wella maha wõtta. Tüdruk niitis oina ära, pani willad ja rauad ſarwede wahele. Tüdruk läks edaſi. Tell tuli talle lehm wastu. Tüdruk lüpſis lehma ära ja pani piima kõige lüpſikuga ſarwede wahele. Tüdruk läks edaſi ja jõudis wabal peresſe. Haige wana naene ütles talle ſängiſt: Sina oled üks wõeras „teekäüſkija", wii mind ſauna. Tüdruk küttis ſauna kuumaks ja läks haige juurde küſima: Kuſt ma wihta ſaan? Haige ütles: Wõta ohakaid ja „koduspuu" okſi ja tee ſelleſt wiht. (koduspuu, kibuspuu = kibuwits). Tüdruk tegi aga kaſeokſteſt pehme wiha ja küſis haigelt: Kudas ma ſind ſauna ſaan? Wõta jalaſt kinni ja wea mind ſauna. Tüdruk wiis ta aga ſüles ſauna ja küſis: Kudas ma ſind „lauale" ſaan? Wõta üheſt kohaſt kõhu nahaſt kinni ja wiska mind üles. Tüdruk tõstis ta aga ſüles üles, wihtles teda ja wiis iluſaſt tuppa tagaſi: Haige wana naene käs tüdrukul oodata kuni poeg metſaſt kodu tuleb. Kui poeg kodu tuli, käskis wabatnaine temal tüdrukule üht küipi anda ja ülesilma tagaſi wiia. (küip = mitmeſuguſeſt ſuuruſeſt karp, kaſt, kelle kaant ſiſſe ja välja tõmmatakſe). Tüdrukule ütles ta, tema pidawat küibi iſa kätte andma, mitte wõõrasema kätte. Iſa wõttis küibi lahti, kuldraha oli ſees. Wõõrasema ſai ſeda teada ja wiskas oma tütre ka kaewu. Naeſe tütar läks kaju põhjaſt edaſi, talle tuli ſuure willaga oinas wastu. Tüdruk wõttis oina ära ja wõtis willad ja rauad omale. Ta läks edaſi. Talle tuli lehm wastu ja palus: Lüpſa mind ära. Tüdruk lüpſis ta ära, jõi piima kõhtu ja läks kõrge lüpſikuga minema. Ta läks edaſi ja tuli wabatpereſſe. Sääl oli haige wana naine ſängis. See ütles tüdrukule: Sina oled üks wõeras teekäübija, küta mulle ſaun. Tüdruk küttis ſauna ja küſis: Kuſt ma wihta ſaan? Wõta okkaid ja kaduspuu okſi ja tee mulle wiht. Tüdruk tegi nõnda ja küſis: Kudas ma ſind ſauna ſaan? Wõta mind jalaſt kinni ja wea ſauna. Tüdruk wõtis wana naiſe jalaſt kinni, wedas tuaſt wälja, nõnda et naiſe pää uſt wastu kõlks ja kõlks tegi, ja ſiis lohistas ſauna. Siis küſis ta: Kudas ma ſind laudile ſaan? Wõta üheſt kohaſt kõht

wahaſt kinni ja wiska mind üles. Tüdruk tegi nõnda; wihtus ſiis wana naeſe oma wihaga weriſeks, kuiwatas tema ära ja wedas jälle jalga pidi tuppa. Haige käskis oodata, kuni poeg metſaſt kodu tuleb. Tüdruk ootas. Poeg tuli kodu, andis tüdrukule küibi ja wiis tema ülesilma. Haige oli aga tüdrukule käskind, küipi ema kätte anda. Ema wõttis küibi lahti, tuli ſõõstas küibiſt wälja ja põletas „elud" ära (ſõõstama = kargama). Nüid oli mehel ja naeſel ſuur mure, kuidas uuſi eluſid teha. Tuleb akata mehe tütre raha eeſt eluſid ehitama. Mehe tütar oli helde, andis raha. Elud olid pooleli walmis raiutud, kui mees kodu tulles kirwe maha unustas. Ta ſaatis oma tütre kirweſt tooma. Kui ſee tagaſi tuli, olid tall laulud ſuus, ja ſeſt ajaſt ſaadik laulis ta wäga iluſaſt. Teiſel pääwal unustas mees nõndaſamuti oma kirwe maha ja ſaatis naeſe tütre järele. See ütles aga: Mis kuradi unustamine ſee ſiis igapäew on? ja wandus kirweſt tunes. Seſt ajaſt hakas ta peer jooksma, ta peeretnud ikka alati. — Ükskord wedas mehe tütar ſõnnikut ja laulis koorma juures. Kuninga poeg nägi teda ja kuulis ta laulu ja tahtis teda omale koſida. Pandiks kinkis ta tüdrukule ülikonna kuninglikka riideid.

Mehe tütar läks koju ja ehitas ennast nende riietega. Wõerasema palus temalt neid riideid üheks korraks oma tütrele, tema näeks siis kui ilus tema tütar kuninglikus riides on. Mehe tütar andis riided wõerasema kätte ja see ehitas siis oma tütre nendega ilusaks. Sell silmapilgul tuli kuninga poeg oma prunti nõudma. Wõerasema pani mehe tütre sauna kinni. Oma tütre persele pani ta pulga „ede" ja andis tütre kuninga poja kätte. Kuninga poeg sõitis ära, waeselapse laul oli aga saunast kuulda: Waeselaps wangis, härgepakk kallas, rikka tüdar sängis, Kuld kingad jalgas. Kuninga poeg ei saanud sell aga mitte aru. Ta sõitis edasi. Teepääl tahtis ta tekki prundi perse alt wõtta, pulk läks eest ja prundi perse hakkab aga hüüdma: orr ja orr. Ta küsis prundi käest, mis see tähendab, prunt ütle Pulk läks eest ära, pulk läks eest ära. Sellest sai ta aru, et ta oma prundi asemel teise oli toon Ta wiis naise tütre tagasi. Õues kuulis ta saunast oma prundi laulu, läks tõi tema saunast wälja, pani riidesse ja sõitis oma linna. „Sell kombel sai waeselaps mihele."

Laulud 30. 31, ja jutud on 57aastse Andrus Seedriki käest, Rõugi kih.

№ 32.

Muhumaa on wähike,
Sinna saksad koguwad,
675. Wenne popid piiskopid,
Undi aum nad ajawad.
Unt oli Lalli Mardil käinud,
Otse Lalli kopli läinud,
Kukkund kopli kajusse.
680. Säält tema otse üles wahtis,
Otse wene popi silmi:

38aastase Jaan Pahapilli käest, Emaste kih.

Koera sõna; seda sõna loetakse ikka otsast pääle, kuni koer wiimase rahule jätab:

Wisse wisse, ~~wisse wisse~~,
Wasiga meel ja lamba muistus!
Pissa pikta juuri;
Ammusta alumise aja witsu!

Nikastamise sõna; nikastanud koha pääle sõlilatakse ja wenitakse ettewaatlikult, kusjuures üteldakse:

Wintind wäntind,
Ega mees oma kohta!

Pikerpuker puusast,
Sokusäri sousst,
Egamees oma kohta!

66aastase Aet Ellerbergi käest, Emmaste kih.

Orjaku valla (Käina kih.) peremeeste sõimu nimed orjapõlve ajal:

Tops Jaak, Toru Jaak, Sibula Mihkel, Tölps Tõnis, Looga pere poiss, Rasja pere poiss, Walge Wiun, Otsa Suur Makk (makk = worst), Suure Maki Pahal, (pahal = ora, mis worsti otsast läbi pistetakse), Raud Magu Mart, Päss Hindrek, Pull Jaak, Uueturu Nuut, Wanaturu Jaak, Hindu Käsper, Kännu Pukku, Seeri Sikerdus, Sarve Wikerdus, Kassare Krabi, Peest Puks.

Orjaku valla wabatrahwa nimed:

Mere Mihkel, Kalda Leena, Tiigi Kersti, Ubi Kägi, Kõpu Kõdi, Wälja Elts.

Sõimu nimed on 30 aastane August Krähmann ütelnud.

№ 33.

Mulus mees oli naise müünud
Kui te Likulas laadal käinud
Aga naisel palju lõbo

685 Mees maksis poole rubla lõbo.
Ui, ui, ui ui ukka lähme
Kui mei laupäew peksa saame
Mõni mees saab naise läbi
Mõni kurja kombe läbi
690. Mõni mees saab nõnda rooski
Et saab püksist paska rooki.

№ 34.

Minste oli ma noormees
Kui püss oli püksis ees;
Nüüd olen mina wanamees
695 Waskinööp mul kunne ees.

№ 35.

Tulid Soomest suured laewad,
Oetsörist pitkad mastid,
Need jäid seisma suure waina
Ari kurkus*) ankru pääle. (Wormsi saare ja Hapsalu lina wahe.)

№ 36.

700. Siu, sau, sau.
Kui raukus
Krunsi aukus

Tuu raagu
Tii lunda
705. Piki wäimees wälja
Üle ukſe äue,
Tiſt ſeinaſt, taga ſeinaſt
Tagu wärawaſt wälja.

No 37.

Wana aja ſöögi palwe.

Kiſte mind miña käſmi kuſſe
Hooſtad waadad, kolinad taga,
Punaſt puud, weriſt lambad
Kaneſo rohud, kuiwad kalad
kotiga. Haamen.

No 38

Torupilli tük

Luht Ann lõi lugu pilli
710. Kraut Eewa lõi kubu õlgi
Luht Ann ſaba, Pilli Mardi naba
Lõid torupilli tantſu.
Pihli ur, ur, Sahli ur, ur.
Pihli kriukadi, Sahli kraukadi.

No 39.

Rebaſe karwad (pätſid) mulonete (kõhu jagu all pool kuljeſid – regio lumbo-dorsalis) wabu waſtu ſiſſo wõtta.

(Wana inſk.

30/ Kui kalu püüdmas mindi, ſiis pandi ſuula wõrkude ſega, et kalu ſaak õnniſtaks.

31/ Kui waſikas teiſe perreſſe wõi kuhugi mujale wiidi, ſiis pandi ſuula kõrwu et ära ei nõiuks.

32/ Kui üks rohkem kalu ſai kui teine, ſiis lõigas ſee eſimeſe wõrku küleſt palla tüki ära ja ſuitſetas ſellega oma wõrgud. Johan Sõeli käeſt.

33/ Loomad ſaadetakſe kewade eſimeſt kord wälja, noorel kuue, pehme tulega.

34/ Kui karjane kewade eſimeſt korda karja lääb, antakſe tale leiba ühes, mis ta ära ſüia ei tohi; kui ta õhtu kodu tuleb, walatakſe talle kolm kord wett pähä; oma karja witſa peab eſimeſel päewal ühes tooma kodu; leib ſöödetakſe õhtu loomadele ära, et nad koku hoiaks ja mitte laiali ei lääks.

35/ Kui kari kewade eſimeſt korda metſa läheb, pandakſe kerwes ehk muna wärawa alla; misſugune lehm pääle aſtub, tapetakſe ſügiſe ära, ſeſt et ta tõiſt ſügiſt enam ei ela.

36/ Kui emane wõeras inimene õues on, ei laſta mitte karja eſimeſt korda kewade metſa; kui wõeras iſane ehk nimelt poiſike õues juhtub olema, laſtakſe hää meelega.

37/ Pärast poegemiſt laſtakſe lehm tääel kuul laudaſt eſimeſt korda wälja, mis juures kaelu pamm (rõngas, mis lehma kaelas on, kui ta ketti otſas on) kaela peale jääma; kui lehm noorel kuul wälja laſtakſe, ſiis käiwad pullid wäga tema järele.

38/ Kui lammas ära on niidetud, ſiis wõetakſe natukene willu ja rauad peiju ja tõmmatakſe nendega kolm kord ümber lamba nina.

39/ Lambad peſti kewade eſimeſt korda enne Lüüripäewa, maapeegal enne kui mere weega et nad häſti ſigineks.

40/ Kui külwamiſe ajal kõwa tuul puhub (põhi, idamaagar) ſiis wiſatakſe kolm kord peuga wilja ſenna poole, kuſt pehme tuul puhub (lääs, weſikaar, [illegible] homik aitab kaa).

41/ Lambad niidetakſe pehmel tuulel.

42/ Kui heinamaad wanal kuul kõwa tuulega niidetakſe, ei kaswa hädalat; ka kuiwab noorel kuul niidetud hein enam kokku, kui wanal kuul niidetud hein.

43/ Noorel kuul ehitatud küünis lähwad heinad ſandiks.

44/ Kui maja hakatakſe ehitama, kiiakſe eſimene laaſt ſiſſe poole, et hääl majaſt mitte wälja ei kõlaks.

45/ Ahi ehitatakſe wanal kuul; noorel kuul ehitud ahi teeb pääwalu, on aurune.

46/ Maja nurga alla pannakſe hõbe raha.

47. Uue majaſſe minnakſe ſelge ilmaga noorel kuul elama, aga ka mitte wäga kuu alguſes.

48. Rehe tuaſt rend (ſöögilaud) wiidi kambriſſe, ehk kambriſt rehetuppa Neil päewal ſanti ſääl poole olnud, ſelge ilmaga, noores kuus.

49. Uues kohas hakati elama ida tuulega, et kõik aſi ſõprem oleks.

50. Kui loojuſed talweks kinni pannakſe kõwa tuulega, ſiis ſööwad nad palju, on aga lahjad; kui need pehme tuulega lauta pannakſe, ſööwad nad wähe ja on rammuſad.

51. Kõige eſimeſt korda pannakſe loojuſed kütkeſſe ja neile põhku ette, Mihklipäewa laupää õhtu.

52. Kes kewade kägu eſimeſt korda pehme tuulega kuulis,

paneb pigises loojates kinni; seesama istutab ka kewade kaapsad.

53. Kui Madise (Matse) päiw talwel neljapää on, siis ei istutada suwel neljapäewa kaapsaid; nõndasama on ka teiste päewadega, ehk muidu tulewad ussid lehte.

54. Poeglast istutakse kui kuu kolm päewa kolmanda weeranda sees on; tütarlast päewa enne, kui kuu kolmanda weeranda sisse saab.

55. Kõwa tuulega tehtud lina ei kaswa. Kui linategemise ajal kuu ja päike seltsis paistawad, lähewad linad takuks; lina on tarwis teha kui tuul pehme ja taewas kindlikus pilwes on.

56. Kui Matse päewal päike paistab, siis kaswawad suwel ubed, herned, kaapsad ka. Kui Matse pää tuiskab kaswab wili suwel hää; kui Matse päewal ilm pilwes on, ilma et tuiskaks, lund ehk wihmagi sadaks, siis ikaldab wili; Matse päewal wiiakse pühkmed üle oma piiri.

57. Kui puud selle reedel, mis pärast noort kuud on raiutakse, siis puud ei mädane.

58. Kui puu raiudes kõwa tuule pärast kukkab, ei mädane ta mitte — ehk kül koid tema ära ajawad.

59. Kui metsa wana kuul laastatakse, siis ei aja ta wõsu.

60. Kui lammas reede pärast noorkuud niidetakse ei kaswa will.

61. Suure nädala esmaspäewal lehmadele kellad kaela panna, ja kella seest neile leiba anda, siis ei lää nad kaujas lakku.

62. Kui lehm noores kuus pehme tuulega vasika toob, siis võib lehmvasikat kasvatada; sell samal ajal sündind lammas võib ka kasvatud saada. Härg kasvatakse, kui ta vanal kuul, kõva tuulega on sündind.

63. Vanas kuus ehitud katuse pääl kasvab sammal. Kui katuse tegemise ajal külamees möödaläheb ja teretab, ei tohi tervist vastu võtta, et varesed katust ei lõhuks. Tarvis tasakesti perset lakkuda anda või muud rumalat sõna ütelda.

64. Vanakuu esmaspäeval pannakse esimesed kartuhvlid maha, et nad siled kasvaks; kõiki ei ole tarvis panna, natuke „aitab ka".

65. Kui päike ja kuu ühes paistavad, ei tohi linu ligusse viia. Pehme tuulega on neid tarvis liust kuivama viia.

66. Tarvis linu enne Viidapäeva kisku, Viidapäeva öösel sadab tõrva linade pääle ja rikub linad.

67. Olevipäeva ja Küinla päeva kuus ei või lapsi võõrutada

68. Keſkööſel ſündinud laps on waras. Pühapäewa ommiku ſündinud laps on lugija. Noorekuu ommiku ſünnib lihaw laps. Kes wanakuu ommiku ſünnib on kuiwetand, wana nänga, kui ta ka hästi ja palju ſööks.

69. Nõndaſamuti ka elajatega. Pullid, täkud, pukid tarwis täie kuu ajal pehme tuulega ära teha. Kui nad noores kuus ära tehakſe, ajawad nad weel teiſi taga; kui wanas kuus, jääwad kiduma.

70. Kui esmaspäewal uute kohta elama mindakſe, ei elata ſääl kaua, ei ka õnnelikult; tarwis pehme tuulega ja kui wõimalik, teiſipäewal minna.

71. Kui surnud wana kuu otſas ſureb, peetakſe teda noore kuuni matmata, kui wähe wõimalik, et pärijate warandus ei wäheneks (kui ſurija peremees ehk -naine oli).

72. Kui tuul matma minnes ſurnu järel tuleb, kahjuks järel jääjatele; kui wastu, õnneks.

73. Tütarlaps pistetakſe pükste, poiſslaps naeste riiete ſiſſe, enne riſtimiſt, et nad abieluſſe astuks ja õnnelikult elaks.

74. Kaewuſt toodud külma weſſiſſe, mis tulel ei ole olnud, waid toas leigemaks on läinud, pistetakſe ſündinud lapſe käed ja jalad, et ta külma ei kardaks. Kui laps kohe riide ſiſſe ehk päälegi ku ahju pääle pannakſe, kardab ta ikka külma.

75. Laupäew oli ümber kolimiſeks õnnetu päew;

76. Reiſi pääle ei tohi minna pühapäewa enne jutluſt ehk jutluſe ajal. Kõigi parem päew ſelle tarwis on teiſipäew.

77. Kui üks lapſe kohta paha ſõna üteldakſe, ehk teda imeks pannakſe, ſiis wõetakſe lapſe ema ſinerſid ehk riided päält poolt ſüdant ja ſuitſutatakſe nendega last.

78. Jõulu ja nääri ööſel minnakſe mere randa, kus pool ilm ſelgem on, ſäält ſaab enam kalu. Kui wäljas mühin kuulda on, kaswab ſuwel hää wili; kui kiwide kolin, ei kaswa.

79 Need tuuled, mis enne Jõulud, on ka enne Jaani nõnda ſama kaua; wihmaga nõndaſamuti.

80. Kui enne Jõulu kange külm on, ſiis tuleb ſooja kewade wara.

81. Kui linnud kõrgelt ära lennud, tuleb talwel ſügaw lumi ja kange külm.

82. Kui Mihkli päewal pehme tuul puhub, ſaab pehme ſula tali.

83 Kes wõeral merel kalu püüawad, ſaawad ſeda enam kalu, mida ~~et~~ rutem tuul nad ſinna wiib.

84. Kes wõeral rannal enne teiſt ſumpſu üles ſaab, ſaab enam kalu, kui teiſed ſelles paadis.

85. Ööse wõrgu kohta ei tohi midagi ütelda ei head ei halba. „Kiis nanal" on ainus kõlbliv ütelus. Kui midagi muud on wõrgu kohta ütelda, siis wõetakse sipelgaid ja wisatakse wõrgust läbi.

86. Kui keegi nõidumise tarwis tüki on lõiganud, siis lõikab wõrgu omanik omale ka sealt samast snatuke, ja kinnitab oma asja selle koha peale.

87. (Wõrku hakatakse kudumaie noorel kuul, pehme tuulega, kui tähti hästi palju taewas on.

88. (Wõrgu peale hakatakse paela noorel kuul panema; paelad kedratakse taieb mitte wanal kuul.

89. (Wõrgud tõrwatakse wanal kuul, wõrgud „lepitakse" siherjat seltsi puu koorega ja sipelgatega; kuiwatatakse rehe tuas suitsu sees; siherjat puu koort mis puust tahes, saaga kõige enam saare ja lepapuud.

90. Kui ööse esimene lumi sadab, kootakse tõiseks aastaks walgemad, kui päewa mustemad wõrgud.

91. Kui esimene lumi ööse sadab, siis tulewad wargad, kui nad midagi warastanud on, wälja.

92. Kui esimene pääja lumi wanal kuul kõwa tuulega tuleb, ei wõtata orast mitte.

93. Laewa emapuu sõidetakse mitte metsast kodu, et laew mitte

sõidaks. Kui emapuu wärawas ehk aia külge kinni jääb, läheb laew ukka. Laewa ehituspuud raiutakse täiel kuul, et nad ei mädaneks.

94. Kui keegi teise laewa kohta midagi ütleb, peab laewa omanik mõne sandi sõna wastu ütlema (kui ka tasa kolse).

95. Kes sell ajal, kui ta wõrgud meres on, naesterahwast taga ajab, selle wõrgud kauwad ära.

96. Kes teist sasaja on petnud, selle kala õnn on ära; ta peab teist wiinaga ära lepitama.

97. Kui kipper eksib, on laewal wiga juures; ta peab seda, kellele ta ülekohut teinud, wiinaga lepitama.

98. Wilja naabrat alustes, esimest wihku saades, peab kiiss kiiss ütlema, et hiired kahju ei teeks. Kui pää naabra (haki) otsa on pandud, lüakse kahe kiwikest klõks klõks kokku ja jäetakse kiwid pää otsa, et linnud ligi ei tuleks.

99. Walmis tuulatud wilja unika peale tehakse rist.

100. Surnukirstu nael lüakse sööma laua sisse, et pere palju ei sööks.

101. Joodiku mokkade wahelt tõmmatakse raha läbi, pannakse joogi sisse. Kui seda jooki joodikule juua antakse, kaub tema wiina himu ära.

102. Unes nähtud wärske tumeda sõnast loetakse haige koha

pääle, nagu mõnd „sõna".

103. Tapa pahema käe piu pääl 3 ehk 5 roti poega (liiaksed = in ungerader Zahl), kes pimedad ja karwata alles, siis wõid selle käega hobuste hiiri ja muid aigusi arstida.

104. Matse päewal ei nõeluta, et ussid suwel ei pistaks.

105. Tukka päewal niidetud lamba naha pääle tuleb kord tukka. Kui Tukkapääwal leiba küpsetad, hallitawad leiwad kõik aasta wäga kergelt.

106. Pööripäewal niidetud lammas hakkab ennast ümber pöörama.

107. Neljapäewal ei kedrata tulega.

108. Suurte pühade nädalal ei kedrata willu.

109. Toomapäewal tuiskab ikka, wähe ehk palju, walgega ehk ööse; ehk ka mõni päew enne ja pärast.

110. Nelipühi ja Lihawõtte esimesel pühal ja Riste päewal (Taewaminemise pühal) sajab, kui ilm wihmane, soolast wihma, mis põllule kahjulik on. Ka Suure Neljapäewa ja Reede wihm teeb põldudele natuke kahju.

111. Kui nääri ööse sajab, sajab suweks marju; kui tuul suur, rikaldawad õunad.

112. Kui Maret kuseb ja Seitsme wennaste päew wihm sajab, sajab seitse nädalat.

113. Kui Lauritsapäew wihma sajab, wähe tulekahjusid; kui ilm koguni kuiw, tulekahjusid enam.

114. Pärt on esimene sügise päew; kui siis sadad, on sügise wihmane.

115. Kui pööripäew sajab, sajab kõik waheaeg järgmise pööri-päewani; kust poolt siis tuul, säält kõik waheaeg.

116. Kes kewade põldu lahab külwa, peab wastla päew seitse korda sööma, et wili õnnistaks. Enne tõulu küpsetud ja alles hoitud leiba söödi kõrge perega Wastlapäewal, ja kui keegi esimest korda külwama läks.

117. Matsepäewal pöörab uss ennast teise külje pääle; pool lund on alles taewas.

118. Jaagabi päewast saadik on weel pool suwe.

119. Kui Past-Maarja laupää külmab, ei tee külm kewade kahju.

120. Jüri päewa ööse waadatakse, kudas meri liigub, ~~kui teisel pool~~ kas enam kalu ehk wilja saab.

121. Mitu päewa enne Jüri päewa esimene kaste, nõnda mitu päewa enne Oale päewa rukki lõikus.

122. Kui tuul liig suur on, „muhutakse" taewa pääl ([illegible]) häält keele otsaga; kui tuul liig weike, wilistakse.

123. Mardi ja Küünla wana kuu on kõwa aeg; siis jahwatakse jahu suweks walmis, et koid jahule kahju ei teeks.

124. Tua pühkimiſe luud tehakſe wana ja noore kuu wahel, et kirbud ei ſigineks.

125. Wanaskuus lõigatakſe ſõrk, et kirbud ei ſigineks.

126. Pääd piiratakſe (meestel) ja juukſid lõigatakſe (naistel) wana kuul, et nad ruttu jälle ſuureks ei kaswaks.

127. Kesknädal niidetud lamba naha pääle kaswab walge kesta kord.

128. Noorel kuul meres pestud lamaste woll ſigineb hästi.

129. Päraſt riſtimiſt paneb lapſe ema omad kiriku riided tile pääle; laſt lastakſe „raamatud lugeda“ (ſõrmedega ridaſid mööda wedada); kui waderid temaga renni juurde tulewad, lööwad temale raamatuga 3 kord päha.

130. Kirikuſt kodu tulles ſiiſitakſe laſt kolm kord käte pääl, et ta ala ei piſiſeks.

131. Kui õpetaja lapſe pääle wett paneb, liigutab wader, kelle käte pääl laps on, ſelle all oma ſõrmi; kui ruttu nagu ta wõib, et lapſeſt tubli töörüimene ſaaks.

132. Pulmas oli „maki hordja“, et enne ahjuſt makiſid ei wõinud wõtta, ega koldeſt tuld, kui pulm juba renni taga istus.

133. Noorpaar istub ſeltſis, joob kolm kord kuuma õlut; pruut omas ja peigmees omas kodus. Katſurad enne teiſi pulmaliſi kolm kord ſuppi maitſa; kui keegi enne

neid maitſeb, üteldakſe: N.N. maitſes noorerahwa õnne ära.

134. Sukad ja kindad, mis pruut kingituſteks wälja jagas, olid ühe tema ſugulaſe, meesterahwa, käes, kes nendega tühja tuba mööda ümber hüppas; kui keegi teine ſenna tahtis tulla, ajas teda teme ſugulane piitſaga minema.

135. Elmedeſt tehtud „pruudi ſeppel“ wõetakſe pruudi päält ja tanu pannakſe pähe, mis juures teda ~~pruudi~~ peigmehe ſugulaſed „ſinkawad“ (pilkawad); pruut peab ſellejuures oma ſõnoſawuſt näitama ja ennaſt kaitsma.

136. Kes Jõulu eſimeſel pühal eſite kirikuſt koju ſaab, ſellel on ſui ſuur töö jõud. (ja kodu rikatud, ſippiſid kõlietab)

137. Lapſed lasti köſtrel ikka neljapäewal riſtida.

138. Kus ſurnu majas, ſääl ei käi naesterahwas palja peaga ehk palja jalu. Maja hoitakſe kütmata. Küünal põleb. Tööd ei tehta, et päraſt töö raske ei oleks.

139. Surnu kirstu pääl istub ikka üks iſane, kes hobuſt ajab ja üks emane, enamiste tütarlaps. Kõik tee, olgu ta nii pitk kui tahes, lauldakſe.

140. Matmiſelt kodu tulles wõta ſurnu matmiſe kirwes ja labidas, ilma muiale maha panemata, wankrolt, ja löö nendega ſeina külge, ſiis kaurad tulokad ära.

141. Päraſt matmiſt ſüakſe uba ſupp „matmiſe leem“. Rikas

Sugu teeb teisel aastal sellsamal päewal suure liu ölut; siis peetakse öö ja päew matusid.
66 aastase Aet Ellerbergi käest, Emaste kih.

№ 39 a.

715. Siga sonk sink,
And äär äär,
Kõrwad kölk kölk,
Nisad nilk nilk.

"Kurja silma wastu tunakse linnast, "miisu juurt", "karbi rohtu", "mustla nosi tukka". [Külmetamise wastu (tarvis on siin vahel)]. Surnu lindawat" paha tuult wastu. Esimestel pühadel (Jõulu, Lihav., Nelip.) tunakse metsast kadaka oksi, nendega suitsetakse loomi, kui nad haiged on.
66 aastase Aet Ellerbergi käest, Emaste kih.

39 b.

Ehk Hiidlane ihu wainlane,
Nahk Hiidlane naha wainlane.) (kõik Hiidlased kõhu wainlased.
43 aastase Madis Muda käest, Emaste kih.

№ 40.

Olgem priskad meie poisid,

720. Sõitgem läbi Krunsi küla
Kordu Mardi perese.
Sääl on tukkur tüttarid,
Wesi allad wenna naised,
Tahmalaugid taadigeised.
725. Ai wai waiwai wabrik paistab,
Kodaniku korsnas suitseb.
Linna arjad aljendawad.
Tüdrikad ja wanad moorid,
Ja weel mõned silgu woorid
730. Ennast näitma, teisi waatma,
Ikka wastu kallist laata.
Oh mina waene wana poiss,
Uinusin sedakord magama,
Kui need neiud jagadi.
735. Teised keik said mõisa mukud,
Ma sain ükssi must ja rumal,
Tõrwalauk ja tõbine,
Saunapauk ja palune.
Ma viin ta Wiru allikul,
740. Wirutan ta wiiel weel,
Wiiel weel ja kunel kulbil,

Seitsmel ſeebi känguga.
Jo ſiis teda ſundis ſööma wiia,
Walge wastu waatama.

№ 41.

745. Mõiſeküla ärra rikas mees,
Kolmekümmend mõiſat käes,
Ei ſaa ſüia, ei ſaa juua,
Ei ſaa trilli tralli lüia.
Mina küll waene wabat mees,
750. Kakſi wakka wilja maas,
Küll ſaan ſüia, küll ſaan juua,
Küll ſaan trilli tralli lüia,
Ja ſaan waka wilja müüa,
Ja ſaan kotiga kuju wiia.
755. Oma ſaunamehel müüa.
Tere oorad, tert ma üian,
Teideſt kõnelada püian.
Ma pole toona Tuiskus käind.
Tuiſu Ingel ſee tõi tupſud,
760. Laimas muule laki paelad.
Ma teedu õues pekſa ſain,
Ja lõunawal ka lukkaſin.

Saare moiſas Kaarli mängis,
Niſu kaupa meeles kandis,
765. Sitta tara" ooleks andis, " = tahr, ehk teaed lauda ees.
Niſu kotti wankril kandis.
Kui me ſäält ſiis tulime,
Lõuka maanteed läkſime,
Saue Juhan ſant mees,
770. Ta käis meel kübarſepal ſees,
Kus lakid ſeiswad tema ees.
Utu Mihkel kandis kaula", " = töri"
Nuudi Mihkel, Ingls mees.
Tule aga istu tanni pääl
775. Waada oma nägu ſääl.
Meie oleme kaks tükki alba poiſſi;
Põtkumaalt mei tulime,
Põtku walge Tamſi maalt,
Tamſi laia uulitſalt.

№ 42.

780. Alli mina jätſin Aruſſe,
Lepulangi Leigrile,
Sitſimusta Süldunetſa,
Kana aga kambli Kapastu.

Kaupsi Toomas kawal mees
785. Ta elab Tiitsi maja sees.
Nee mustad urdad rentis ta,
Kaks kaera wakka joosetas.
Sulla ääres wäike ladu.
See on Kaigutsi karja tara,
790. Tüünib Kaupsi Toomal wara.
Eks mina näinud ole teil,
Teil oli kolme aita õues,
Üks oli üwel üpala,
Teine oli kassil karata,
795. Kolmas koerdel korral käia.

№ 43.

Õine ori, päine ori,
Kinnisentud sulane.
Ise aga ööd ja päewad leut.
Naene tall teise mehe toa nurkas.ₓ
800. Paluks paja asend ta.
Pääwa palka pisike,
Kopik kolme pääwa kohta.
Wõta warst ehk torda lest,
Osta piipu tubakast.

805. Naisel põle õrget riiet selgas,
Eest on kleiti lühike,
Tagant lorub mööda maad.
Ta akkab aga aja teibasse,
Weab aga kirwe wildakil,
810. Ise tema kukkub kummuli.

№ 44.

Pulku Ants akkas pulma tegema,
Kes aga Nõmme küla mehed pulma.
Mind aga aeti peru poisiks,
Pulku reni taha istuma,
815. Senna pulma pidama.
Wiin kambris wiina anti;
Sääl tall sepel päha pandi;
Koja otsas kosjadi;
Lao otsas lauladati;
820. Keriku aedas keanil käisid,
Pium laga pulmad peedi.
Ants on lasnud abel ka
Moka pääle kantsuks kaswada.
Nüüd tuleb abent kaerastaᵛ, ᵛ„ilma aspala kalkuni
825. Põhjala aukus lüüdas,

Lamba tänane suus lõugudas.

W № 45.

Üks tüdruk tahtis tulla
Säält Soowäljalt wälja;
Tall oli õige sihtis lauk
820 Ta wäga walge kundus järw.
(5) Ta Nõmbelt ostis ümbrigu,
Nõmbe Liiwa Reedu käest,
Selle andi kiite käest,
Ta Liiwa Reedu pinu taha.
835 Sääl tema eitis käised maha.
(10) Liiso pani lipates tulema,
Wattides walli wärawast,
Suitsetas Soowäljalle.
Tuli siis alli ajamees
840 Ta kaa kallis kaubamees,
(15) Wiie rubla eest ta ostis omal rätiguid.
Tuleb see armas pühapäine aeg.
Ingel akkas kiriku minema
Mihkel agu tälumaa.
845 Toas oli odra rehi ülal
(20) Ümbrik akkas põlema

Ta isamajad põletas
Ta äjad kajus upetas
Tall polnud kohta kusagil.
850 Siis läks Kõlwitti Antsalle
(25) Elas sääl siis kolm kuud.
Ei tema saanud sääl asu alla:
Sääl teda poisid präkutasid.
Liiso läks lipates hüwale
855 Suitsetas Suure Reedille
(30) Akkas elpsast elama:
Kaks kolm pidi kargama
Liiso sai peksa perse perast.
Alumeise otsa perast.
860 Alwa Aadu Mihkli perast
(35) Tarja talitaja sulase perast
Wiina peremehe wenna perast
Kalli köstri Siimu perast
Maija Maakte Antsu perast
865 Kroostemi Külitu neegri perast
(40) Paladi sakkli Sauli perast.
Ka aga palus ikka weel
Jäte minu perse peksmata

Raba aukw ropsmata.
870 Pole naad mind tüneks teinud
(45) Aadu Mihklis andsin korra
Rõstri Siim ſai korrast ka
Siim ajas mumnid Liiso taha,
Olgu poissi nii kui pihw
875 Siimu peralt Liiso ihw.
(50) Tuleb ſee armas kewadene aeg: x
Lumi akkab maasta minema
Anged aidadest kadumaa.
Suine ſoe ilm oli wäljas.
880 Palus aga perest paari ärgi
(55) Perenaene lubas kaal
Leidi lauk ja Musta pugu
Need tema ſaab ſiis oma käde
Wähed ärjad wäga noored
885 Alliga me akame ärni tegema
(60) Wana Proosu Leenaga
Kahe kookus ärjaga.
Liiso akkas ümmikw minema
Eitis eina kessi+) peale. +) mäss heinte tarwis
890 Wäike Proosu Siimon ka

(65) Kahe kookus ärjaga
Läkst iſe küllamaida kündema.
Suine ſoe ilm oli wäljas
Ärjad olid ſöömata.
895 Wana Angel läks Alliku kõrtsi
(70) Tõi aga ſeltsis tuobi wiina
Tuobi wiina ära jõid
Mis nad Alliku kõrtsist tõid
Kreijandi Antsult tõi weel ka
900 Seitsme tuobise lehtriga
(75) Sega kanget õlut ka
Ekstema annud ärgel juua
Kannud kirga karmu ſisse.
Kui tema unest üles ärkas
905 Silmad lõid temal ſina ſenna
(80) Ei põle ärgi kusgil nähja
Ärjad ſaue aukus ſääl
Kahe kolme kraawi ristte pääl.
Liiso akkas Siimu paluma
910 Siim kukub pugu pähä kinni
(85) Mina aga adra kurese+) kinni +) käsipuu
Adra aga kuret koputama

Ja tema sulgu sopeutama
Ehk siis ärgib ingel sees
915 Meil pole abi ühtit mees
(90) Arja sarwo saue täis
Suud ja silmad soopa täis
Wana Proosu Leenaga
Läks lipatts Põliti Antsule
920 Põliti Ants pani kamsso sälga
(95) Nahu noo rööwli kuljo pääl
Mis tuliga mili kestad päält
Mis sündis jäme õmmetus.
Põliti Ants jääb nahka milgis
925. Tahat tulist wälja sulgis.
(100) Arja sarwo saue täis ×
Talle suud ja silmad soopa täis
Siis Liisu oli põliti sugu pääl
Annab aga ärgel inge tänu –
930. Krüsika Taak weel kiisu perast
(105) Liisu käast weel küsima
On need sinu isa ema?
Et sina annad inge tänu.

Laulud 40–45 on 53aastase Toomas Tohveri käest, Käina wih.

№ 46

Kuule kilter, Antsu Jaan,
935 Kus mu kallis sarsa saan?
Kus mu rukki linakesed?
Mis sa ära raiskasid:
Saada neid mul jäea kätte,
Ehk ma wiin sind kohtu ette.
940 Armas isand kañata:
Mul on ea pandel wöö –
Wõta seda endale;
Ehk ma toon ka teie kätte
Käemehed minu ette."
Käemees: 945 „Ei ma seisa sinu eest,
Jaan sa oled kawal mees;
Joodik, petis oled sa
Pandlad warastasid ka;*
Maksa isi oma wõlga,
950 Witsa ooleks aina selga.""
Jaan: Mis sa nõnda sõimad mind,
Mats, eks ma tunnen sind:
Kas sa tahad teeda siis
Mis sun kui kombe wiis?

pag. 302. XX.

955 Naese sõrmo rikkuja
Mehe lõua kiskuja."
„ Tere, tere baanigene,
Kohe juhatab sind tee?
Waata mis soo oues tääl,
960 Heine koorme sull rie peal:
Oh sa mõisa küüni waras,
Wõllas on sul õige paras!"
„ Mats! sa rehe warblane
Mõisa rehe odra porsake:
965 Käuks, käuks, lausin sa,
Pannud nahka rõõmuga."
„ Olewait, mu wennikene,
Wargad puhas oleme:
Oleks kõik sii wili tääl,
970 Seisaks üho ulga pääl,
Ei see mahuks mõisa aita,
Ei ka linas polleks paika.""
„ Oi, oi, oi, oi, kibe käo
Kaieke eks sa näe?
975 Oh, oh, oh, oh salu sa!
Mina suren waluga."
„ Ei ma kuule enam jutte,

XX. pag. 303.

baanikäo pano tattu."
Mõisa koerad aukuwad
980 Ukse pääle paukuwad.
„ Küll et lakad nahka müüa
Welt ja leiba kastes süüa:
Mino kõrtsi Kaiekeno,
Too mull õlut, too mull wiina
985 Siis ma unustan mo piina."
„ Mitte nõnda baanikene,
Mus sa Kaari kapakene,
Soo ja sida külleli
Maga säste lolliko,
990 Siis sa ripsud paranewad
Alma et sa wiina saad.""

№ 47.

Tere armas rehe papp
Waat, mis magu selle kapp:
„ Tuobi wiina tuun ma sulle
995 Anna kotti wilja mulle."
Oo mitu kord me seda teind
Et wilja lasu kallal käind."
„ Ei ma tohi armas wend,

Olen juba wana käno;
1000. Meil kiiri kubjas wäga,
Tăpleb kui üks wana ſiga."
„Kus ma wõtan wanamees
Juba kotis wili ſees?
Mis on karta kubja ennu?
1005 Pistan koti kubja warjo;
Koduntulles tõin ma koti
Kõrtſimihel maksin mati."

№ 48.

Näib mo jalg ſiis ketraks ratast,
Aga mõttes ſeiſab mees;
1010 Ei mo jalg ei ketraks ratast,
Oleks ta mo woki ees.
Eila õõſo nägin unes,
Tuli unte, kiskus ſea:
Tănawu tuleb peigmees,
1015 Sest ſee uni oli ea.
Rantſiko, ſee augus ääres,
Piitſa plaksu kuuluſe.
Oh, mu ſüda pekſab põues,
Peigmees tuleb, kuda rood.

1020 Toorſe üt ja too mulle wett.*
Mina waene muſt kui ſigi,
Peſen ſilmad, peſen käed.
Juba kilin kuuleb liki;
Juba pagan wiis ta ära.
1025 Mööda läks ta meiteſt joo.
Naabris hirnub tema mära
Liiſul Roſilaſed joo:
Tănaks pulma laua taha,
Andwad andid, toowad raha,
1030. Tuleb mul tõmmal pulma pääwad.

№ 49.

Olſin tüdruk mina ollin,
Tunet nüüti mina robutaſin:
Ants lahtis mind omale.
Mitte enne kui ſeei,
1035 Rugi lõikuſe ajal,
Kui poe ukſed lahti,
Kui rattad weerewad.

Mõistatused.

1. Kaks kaew, karul koot, koogul tuut, tundil naſtad = ?
(karsänga, ader, inimene, wits)

2) Siga weab, mina wean, ümber puu ja läbi weſo = ?
(Kui kingi tehtakſe, ſiis tõmbatakſe traadilõnga läbi elaja naha, traadilõnga otſas on ſea harjas, ſaapa liste pääl on nahk.)

3. Isa õige, ema wõõras, tüdar lai latakas, poeg Põlamaa kuningas.
(Täpuwened (humal)).

4. Kiri ami, neli nina = ? (Sea padi.

5. Täkk tallis, ſaba räästas = ? (ſuits.)

6. Aja ſiſſe, wõta wälja, kiputa perſet, too lääb korda = ?
(Leiwa ſõtkumine.)

7) Armuſt lääb, armuſt koſjama pitka piibuga, laia paa-buga = ? (Kaju kook.)

8. Ilo all ſöödi, muu pääl ſöödi, mina ſöödi, mina ſöin = ?
(Maine ratſa hobuſega pihla all ſööb marju, wares pää kohal ſööb ka marju, hobune rohtu, laps naiſe rinda.)

9. Ärg metſas, ſooled kodus = ? (Puu metſas, mille on ſad ära raiutud ja koder koodud ar.)

10. Pikkene piſerdaja, kaunikene kakerdaja iſe rahwa rakenda-ja = ? (Nõges.)

11. Üks ema ja üheksa kätki, igas kätkis kaks last, kõiki kiigutatak
(Läätſ.)

12. Mähk ait ja puu lukk = ? (Mark (worſt) ja selle pohl)

13. Hpideſt, alpideſt konku pandud läheb koja, pitka putku, waſteſt

wilo = ? Kaju kook ja wibu.

14. Saſi läheb ilu nurme nupe pätaka alla, oleks ſeem käe olewat ſaadaks pärra = ? (Jänes jookſeb ilu wälja kadaka alla, oleks koer, ſaadaks järele.)

15. Kukk laulab, kiulab, kaulab, kiwi all keldris, maa all möldres, umbſes ſoones, tampſes tõrdes = ? (Kilk laulab ahjuſes)

16. Enam ſa ſöidad, priskemaks läheb = wõriga kedrates, kede-rus (wärten) lahab täis.

17. Ilma poolt iluſam, päewa poolt punaſem, kui ſa waatad ſiis teeb ſilmadell imu = ? (õun)

näitſe ſulda kaudu rautſe
18. Walged lambad lähwad linna = (ema kallatakſe ſöelaſt paaſe.)

19. Siga ingab ega ajaſe wahelt = ? kiriſega aki.

20. Metſa tikk, mere kukk, walgem kui wahu kiwi = keris.

21. Pikine porſs jookſeb pingi aluſt pitte, all lakk pääs, kala niſuke ſuus = Pitkad kederwarred, (pitk kedrus) kui lõnga korratakſe.

22. Kullik liha täis, mõlemad otſad lahti, = ſõrmkübar ſõrmes.

23. Taliga maa ſuga ouu telg — koer.

24. Öösi tuuraſt liha täis, päewa tühja luult täis. — woodi

25. Tua taga kaswab puurtan, ſeeſt õõne, ſääl ſees on ſeltſe punda ſääski, nee akkawa ſiis köit tegema, ſemi kui tauwa

kaerteſt = (wale).

26. Linab kui lind, mõirab kui härg, tõngub kui ſiga =

27. Ema ſünitas mind, mina ema = (jää ja weſi) (Sõa-ſitikas)

No 50.

Mis nüüd wiga
Nüüd noor iga;
1040 Kus ſiis jääd
Kui wanaks ſaad?
Kas karja wõi lambu
Wõi Piirile metſa pähkled:
Wat mina lapſin paſtlid
1045 Suure alli kiwi ääres.
Õuli wähikene rare
Wiis paſtlid lakke,
Sead ſinepiſſe
Kanad kanepiſſe.
1050 Uidu uitu laidu raita etc.

No 51.

Meie kubjas kui waim
Ei anna meile süia.
Aadma kubjas andis ammu süia;
Putkaſtis ſaid praegu süia;

1055. Waimla wald on üsna nälgas;
Suure mõiſa ſurma jaoks.
Kubjas annab ikka peksa:
Mis ſiis teeb waene teomees?
Kui ärg ei tõmba adra ees.
1060. Tõmba lauk ma tõukan takkan,
Päw on otſas, päew on õhtul.

No 52.

Üks tüdruk oli Liiſukene,
Käis alati mõiſa wahet.
Noor herra teda imustas
1065. Ja pakkus kulda pabeit.
Liiſo akkas nuttema:
Ma pole herrale
Ma olen kihlatud;
Elajad lautas õiskawad,
1070. Karja lapsed üppawad,
Lume angud sulawad,
Soo kaldad kahkewad,
Rohu ajad õitsewad;
Lõõwad aljaks, keik mäson maas.

— · —

Roosi haiguse wastu tarwitatakse mäda rõigast; ka pruugitakse sedasama hambawalu wastu. Ta saab esimelt õlliga keedetud, siis wiina sisse pandud. Ka kõhu lahti olemise wastu on mädarõigas pruugitaw, tuleb siis aga ükspinda olla suu keela; ja wõtab rindu alt walu ära.

Kummeli theega tuleb silmi pesta, kui silmad wett jooksewad; kui karwad silma sisspool ette tulewad, nopitakse nad ära, ja peeneks ärutud suhkurt, mille juure üks wäike osa ingweri tükka juure lisatakse, puhatakse sisse.

Ussi pistmise wastu on tarwis seda kohta, kuhu uss pistis, paju koortega hautada; ka kuld sõrmuse ehk rahaga seu koht muljutud, saab terweks.

Kui kõrwad mäda jooksewad, kallatakse Provenceriõli sinna sisse, ka topitakse kampreet sisse.

Pea kõõma wastu pruugitakse kaput kalja; kui laste pea kärnas on, siis määritakse teda soolamata wõiga kokku.

Ämbliku wõrk on jala warbade wahe ära hautumise wastu.

Punase roosi wastu saab sinist suhkru paberit wõetud ja selle pääle punase kriidiga kirjutatud; ka pruugitakse sellesama haiguse wastu kampreet punase kalewi pääle.

Kõrwa walu wastu tuleb suhkru paberi suitsu kõrwa lasta.

Koirohu õllo sees ära keetud — mädanema läinud roosi wastu.

Kaela haiguse wastu köidetakse ~~ühe~~ naesteruga kampsid kaela ümber.

Wana usk.

142. Kes enne Jüripäwa obaserawa lõiab, on kõik see aasta õnnelik.

143. Kewade joodi metsas wett rätiku nurga läbi, kes seda ei teinud, selle suu lõi kärna.

144. Kui kewade esimest kord ussi näed, lase oma wikata pääle paista, siis inimne ei päewate ära!

145. Kui kewade esimese korra nägemise aal uss sinist päält poolt päewa läbi lääb, siis wõttab ta su söögi tahtmise ära.

146. Kui kewadel lehma udarad paistetanud on, siis saawad nad kuldrahaga muljutud, mis läbi nad terweks saawad.

No 53.

1075. Oh teie uhked Hiiu neitsid,
Mamselid jõe tütarlapsed,
Ahelas ja pärlis käiwad.
Tuleb kolm ja neli taas;
Nagu oleks tali maas,
1080. Mõlewad siis teine teise,
Tule lähme Käina kaa

Siirimas ja tantſimas;
Muidu jääme wanaks ja halliks.
Eks ſeal ole armu nähja.
1085 Aastad täis ja kirstud walmis
Siiski jääme wanaks ja halliks.

№ 54.

Oleks minu olemine,
Tõiseks minu tegemine,
Nüüd ma teaksin, mis ma teeksin.
1090 Ma teeks talli taewa alla,
Tõeli piſo latteid,
Latteriſſe lauki täkku.
Täkku ſälga ſadula;
Sadulaſſe tüdriku.
1095. Tuli ſiishunt ja ſöös ſe täku,
Mina aga ſiis tüſt ilma jäin
Waatſin pitki ſilmi.

№ 55. Torupilli lugu.

Lüſt üpnub
Kui pää puub } aegapidi
1100. Sitt ſeeri kanda
Kuſi kanda kanda } ruttu } lauldud.

(Teſi wagu randa.)

№ 56.

Tuu tüdruk Tiina
Tuu minule wiina;
1105 Et ſaaks lusti pulma ajaks
Ingiſeſe ſööma ajaks.
Hinwiku oli rõõmu täis
Peni naha oli tuult täis
Kiiſa kõrt oli kala lum
1110. Tal ſai oli wõi rõõm.

№ 57.

Pill ütleb pidu lõpeb;
Jumal teab, mis ſe lõpeb.
Pill üüdis pinu taga,
Taja wägi tantſib sauna taga.
1115 Pillimees pea pill kinni.
Minu tüll tahab kuſele minna.

№ 58. Pulma laul.

Lippi kotti, lappi kotti
Naepmees andis katriſe koti,
Siniſt nüti punaſt paika
1120 Jegem auku wastastikku
Kahte äärde kakkowa.

Hiiumaa laulude ots.

pag. 316.

pag. 317.

(I.)

III.

188 rahva laulu.
(6037 rida)

Muhu maalt korjanud (25/VI – 11/VII, 1890)

Gustav Lee
stud. jur.

N°1. W

Olli mull kolmi nuorta wenda,
Üks olli püsfile püreda,
Teine ammule agara,
Kolmas nuolele nobeda.
Kes olli püsfile püreda,
See wõttis püsfi püida pealta;
Kes olli ammule agara,
See wõtis ammu aida pealta;
Kes olli nuolele nobeda,
See wõttis nuole nurga pealta.
Läksid metsa käibelema,
Ulu aega wiitelema
Pühalpäewal õhtu aalla,
Esmaspäewal hommingulla.
Nad lasksid tedred teede pealta,
Harakad aide pealta,
Kured kuiwa küngu pealta,
Soofstrad suurde sfoode pealta,
Lagled laia wälja pealta.
Teed ollid täide tedre werda,
Aad täide haraka werda,

pag. 326.

Kuiwad küngad kure werda,
Pau põeſad pardi werda,
Laiad wäljad lagle werda.
25 Tullid kõndides kojuſſe;
Lindu pükſus neil penſſa,
Ani karjus kaenelusſa.
Wend andis ane õe kädeje:
Kõi minu õde madala,
30. Kii minu ani hallikale,
Tina tiiba pardaalle,
Waske mälwa mätaalle,
Kulda nuppu keskeelle!
Tulli korſi kuaſikusta,
35 Laia käppa Lääneſtagi;
Aas minu ane murultagi;
Tina tiiba pardaaltgi.
Ma läkſin ane otſimaje,
Ma läkſin kündajalt küſima,
40. Äästajale hästi reakma.
Kündaja 's wõta kõnelda,
Äästaja hästi reaki.
Kündajalt wõtſin kirſi häja,

pag. 327.

Äästajalt hea hobuſe:
45 Kündaja wõtis kõnelda,
Äästaja hästi reaki:
Mis karwa ani ſinula?
Tina tiiba waske mälwa,
Pugu tall iesta parju kirja,
50. Salad litteri lautud.
See läks taide taewadeſſe,
Pürde pilwede wahele,
Keerd ilma keskeelle.
Ma läkſin wenna palweelle:
55 Kulla wenda, pai wenda,
Tee mulle tinane kartſas,
Wala waski pulgakeſed!
Ma lähen ane otſimaie.
Ma läkſin taide taewadeſſe,
60. Pürd pilwede wahele:
Aste mulle alla antaneſſe
Iſe oma ane luista;
Sadi peale pantaneſſe
Oma ane ehmeeista;
65. Süs mulle ſüüa tuodaneſſe

pag. 328.

Iſe oma ane lihada;
Siis mulle juua tuodaneſſe
68. Iſe oma ane werda.

58aastaſe Mari Weskimeistri käest.

W № 2.

Ollin mina Hollandis ſulaſeks,
70. Limpri lampril lamba poiſiks,
Holland andis mulle uue kuue,
Limper lamper laia laki.
(5) Ollin orjas, käiſin karjas,
Käiſin tiul kui tihane,
Käiſin rehel kui rebane,
Walla ſeas kui warbelane.
Kolm olli räime rätikus;
(10) Ühte ſai ſüia, teiſt ſai müia,
Kolmat ſai kojo wedada.
80 Piſut olli piima lähkeris.
Kubjas mulle mõetis tükid ſuured,
Tükid ſuured, laiſid laiad.
(15) Mina laſſin waod waledad,
Et olli rohul ruumi kaswa,
Uhakal uba olada.

pag. 329.

Kubjas astus minu poole,
Mina aſtſin aa poole;
(20) Aa teiwas mu abiksi;
Tugi teiwas mu toeksi.
90. Ma lõi kupja kummuliste
Iſe peale põlweliste:
Kuulge kulla teo poiſid,
(25) Tooge mulle toomingud,
Kandke kaſe matakud,
Et ſaaks mõeta kupja külgi.
Kubjas ſureb kurja ſurma,
Kupja naene nälja ſurma,
(30) Kupja lapſed lämmatawad
Uhakate okste alla,
100. Tuhmikate juurde alla,
Puu alla, pedeſaste alla.
Akkame kubjaſt jägama.
(35) Mis ſeſt kupjaſt ſuadaneſſe?
Peaſt ſai põrgu pudru pütti,
Kehaſt põrgu kuore kirnu,
Suolikaſt ſai ſandi ſuits.

№ 3.

Lähme lähme, köõme köõme
Lähme müöda möldarit,
Müöda Tusti kamberit!
110. Mis ſäal Tustil tehtanes?
Tustil ärga tapetaſſe,
Musta pulli puodaneſſe,
Lauki lehma lahitaſſe.
Sealt ſain kurd kulbi täis,
Raswuſõd ruanda täis.
Süs panin kurd kuiwema,
Raswuſed tahenema,
Keebade kiwide peale,
Palawate paade peale,
120. Säſi ſuurde ſütte peale.
Süs tulli küſſu kiiluſilma,
Hana nurri nõela ända,
Küs minu kurd kuiwemaſt,
Raswuſed tahenemaſt.
Süs tõin küſſu wilſuſila;
Küs läks karates kaoſſe,
Libekäppa lingadele;

Saba pikka ſai wedeſe.
Külal ſiis olli kaosta kahju,
130. Wennal olli wiesta kahju,
Mul olli kahju kaſſistagi.
Hakkame kaſſi katkestama!
Köis külasta, mies peresta,
Kaksi köita kangurilta,
Wiiſi miesta Wirtſuesta,
Kuus aga miesta Kuiwastuſt!
Hakkame kaſſi katkestama!
Nõkſõd köied, näkſõd köied,
Wenisõd ſiis willa köied,
140. Katkeſõd kanepi köied.
Hakkaſime kaſſi jägama.
Mis ſest kaſſiſt ſuadanes?
Nina pealt ſuab nein kingad, (nirgi kingad)
Pea pealt ſuab pein kingad,
Kaela pealt ſuab kaju wanukad,
Külje pealt ſuab kinni kingad,
Seljaſt ſuab ſõrdu ſuapukeſed,
Kõhu alt kõwaſi rihmad,
Ännaſt ärja rahkenid.

pag. 332.

№ 4.

150. Küla tüdrukud õekſed,
Küla naiſed naiſukeſed,
Küla poiſid puoled wennad,
Lähme uosta oſſima,
Warſukesta natama.
Siia tehtud teiwasaed,
Siia lautud lastand aed,
Siia uuſi uſſi aed.
See pole aeda meeste tehtud,
See pole aeda naeste tehtud,
160. See uo poiſide punitud,
See uo tehtud tüdrukute.
Ornu irnu üe alli;
Karju karju kalewi kõrbi;
Ornu alli irmuſaste,
Karju alli kärmeeste!
Katſu ſiit üle karata! (Katſu aeda ülekene)
Ornu ſuku ſuitſemad,
Karju päka päitſemad!
Suitſed ſuku ſula õbeſt,
170. Päitſed päka pea linaſt!...

pag. 333.

× Suſi ſunda ammutelli,
Oba mokka morſitelli;
Süs ſündis ſuſi wihale,
Karu mieli kangeekſi.
Ei ſuſi ſöönud ſalaja:
Maha jäi pea, maha jäid jalad,
Maha jäi kümme külje konti,
Kaheksandik kaela konti;
Änd jäi õue äigemeks,
180. Saba jäi ſalwe pühkimeks.

№ 5.

Wõi minu kulda kordukene,
Randa ända rakikene,
Angu minu õneſſa!
Tule minu landa ukſe ette,
Karga kirstu kaane peale,
Waki mu wara järele!
Ma läää iſe kiige alla;
Kiige all olid kenad poiſid,
Silmad ſini eeriliſed, (eliaſed)
190. Juuſed kulla keeruliſed, (Lumi valgemad juuſed)
(Lina walgemad käiſed)
Pead walged, põſed punaſed.

pag. 334.

№ 6.

Pillipuhuja poiſokene,
Katſu läbi omad pilli pingud,
Ehk oled pingud tiele pillund,
Paruſe torud kaotand!
Me wiime taime tandſima,
Ilu Maie üörima,
Kena Kaie kierma kandu.
Ode wõi madalukeine,
200. Lühendage lopu põlled,
Kohendage kudruskuued,
Alandage Arju tanud,
Üle uste minneſſa,
Kandu läwe köieſſa!
Madal on maja minulla.
Peretüdar neiſſikeine,
Meie ſinulta küſime:
Kas ſull tandſimaa taſane,
Tala eidu maa oluſa,
210. Tala laſu maa lapus?

№ 7.

Tere teelta tulleſſa,

pag. 335.

Tere ſee õbe õuekene,
Waskiſed wärawa ſambad!
Tere ſee tuba turre köötud,
Tere ſee ahju ammu tehtud,
Tere ſee põrand põline,
Tere nee akkenad tinatud,
Ruudid ruuſi kirjuteldud!
Kui ſina tullid meielani,
220. Läbi ſina tullid wiiemetſa:
Üks olli metſa õunerpuune,
Teine metſa kibuspuune,
Kolmas metſa türnespuune,
Siis olli kallis kaſemets,
Kahel kaherpuu mets.
Õunerpuine akkas õllma,
Kibuspuine kiskus killu,
Türnespuine tõmbas tükki;
Kaſe roagu roaſis laki,
230. Pao põeſas wõtis paela.
Õde wõi madalukene,
Tere tidta tulleſſa!
Kui ſina tullid meidale,

Läbi ſa wied weniſed,
Läbi ſa ojad ojuſed,
Läbi ſa kirred kiuſaſed.
Ma panin ette murru mustad
Murru mustad, kirre kõrwed,
Seda murdu murdema,
240 Seda kirdu kiskema.
Tulli lua ja wõtis luoga,
Tulli auku, wõtis aeſa.
Tere teil wärmitud wärawad,
Kardine kao tänaw!
Tere tere õbeſt õune aida!
Wõi wana pereiſada,
Mina ſinulta küſiſſe:
Ehk no teil ojad uste all,
Allikad alla läwede?
250. Ehk me uppume teie ojaſe,
Astume teie allikuſſe!
Õde wõi madalukeine,
Tere tielta tulleſani!
Kui ſa tullid meietale,
Kirjud ollad kiwde jääred

Nein kirjuiſt kindaista,
Walged olled warele jääred
Pein walgiſt wammuſista.
Õde wõi madalukeine,
260. Tere ſinu lakki laeguline,
Umber ſu pia paras;
Tere ſinu paela peale laki;
Tere ſinu kallis kaela rätti;
Umber ſu kaela kenada;
Tere ſinu rinna reeſiſed,
Tere ſinu kilbiſed käiſed,
Umber ſu armaste aote; äabude
Tere ſu kindajad käesta;
Tere ſu kirjad kindaasta;
270. Tere ſinu põlle peale põlwe,
Peale ſu põlwe paras;
Tere ſinu kuube ummikurut;
Tere ſinu kardine kaſukas,
Umber ſu kiha kenada
Tere ſu ſeatſed ſääriſed,
Umber ſu ſeatſe ſäärekeſe;
Tere ſinu ſeatſed ſääre paelad.

pag. 338.

Tere ſinu kaunid kaſetid,
Ümber ſu kanna kenada;
280. Tere ſu uued ummiskingad!

№ 8.

Ma pole leiba ſult palunud.
Iſe ma leiwa tegija,
Iſe ma kakkude kanija,
Ümarguſte üõrilaja;
Mies mull jiku juoſetaja. . .
Ma pole wärmi ſult palunud.
Sa pole käinud Kureſaares,
Ei pole liikund linna liel;
Sa oled kaapind koldit kaudu,
290. Süſi pannud paperiſſe.

№ 2 – № 8 on 64 aastaſe Kreet Tarris'i käeſt.

№ 9.

Wares aga wankus wahteruſſa,
Perſe pinkus pihlapuiſſa,
Munad kukkuſid murule.
Küla lapſed noppima;
Tõnnis ſai ſuure torre täwe,
Andrus alli laki täwe,

pag. 339.

Mari maani ſärgi täwe.

№ 10.

Kukk läks pillites pinule,
Kana kaerutes järele.
300. Kukk ſee lõidis odra ira,
Kana kakſi kaera ira.
Hakkaſid õlut tegema.
Pannid ärja ſarwe ſiſſe
Tõid mereſta wetta peale.
Kutſuſid kokku kõik kurjad linnud;
Jätſid kured kutſumata,
Wareſed wasku wõtemata.
Kurg oli kurja linnukene,
Lõhkus lõo poole peada;
310. Araka abe aeti,
Wareſe wammus wõeti,
Jäneſe põllud jäeti;
Tillu tukka tõmmati,
Lõo kella lõigati.

№ 9 – № 10 on 68 aastaſe Kadri Schmauli käeſt.

№ 11.

Ajaſin läbi Arju wälja,

Kautſi Karuſe wälja,
Üle ſuu, üle järvede,
Läbi aga Kangi-lati metſa.

№ 12.

Putſ läks pureſt puida tooma,
320. Türa läks tõlgites järele.
Türa lõi putſi puuſa pihta:
Putſi maha puppſatelle,
Weſi wälja wirſatelle.
Puts läks mõiſa kaibama,
Türa läks tõlgites järele.
Puts ſai ſamba, türa ſai tamba,
Puts ſai wiis paari witſu,
Türa ſai tüki wõrda leiba.

№ 11 – № 12 on 71 aastaſe Uat Schmuul'i käeſt.

№ 13.

Lööri lööri lõokene,
330 Kus ſu kulla peſakene?
Ula alla aarokus,
Tua taga tammikus, (Märja männiku mäela,
Metſa kuuſe tuti otſas.
Kus ſee tutt ſiis jälle ſai?

Wanamees raius tuti maha.
Kus ſee wanamees jälle ſai?
Wanamees ſurri iſe ära.
Kus ſee wanamees maha maeti?
Pika põllu piindre alla. (Põllu peenarde piale)
340. Kus ſee peenar jälle ſai? (Ahru alli kaswand muela piale)
(Sini õllu ſilma piale)
(Kullerkuppu kalmu piale)
Muslad ärjad kündſid üles.
Kus need ärjad jälle ſard?
Kirwes tapis ärjad ää.
Kus ſee kirwes jälle ſai?
Kõwaſi kulutas kirwe ää.
Kus ſee kõwaſi jälle ſai?
Kõwaſi metſas kännu all.
Kus ſee känd jälle ſai?
Karu kuapis kännu üles.
350. Kus ſee karu jälle ſai?
Karu läks muiste tahamaale.
Kis teda läkſid ſuatma?
Unt ühe ännaga, (Hares alli uhtumata)
Kaſs kahe pojaga, (Korp musta kahjamata)
Koer kolme rattaga, (Luik walge wirutamata)
Iſand emand tõllaga,

Kutſar oma piitſega.

W № 14.

Kadri läks karja ſuatema,
Kadri leidis kana karja tielt,
360. Kadri panni kana kaswama, (Kadri panni kakale wanuma)
Willa wakka wanuma (Kirstu kaanele kaſuma)
(5) Kanaſt kaswis neitſikene; Tõuſis tüvu tuomekene.
Kanal käiſt kolmed koſilaſed:
Üks olli kuu ja teine pääwa,
Kolmas tähtepoiſikene.
Söötkem tähtemehe obune
Einuſella, kaeruſella,
(20) Juotkem tähtemehe obune!
Söötkem tähtepoiſikene!
370. Mis talle ſüia annetaſſe?
Silku ja ſialihada,
(25) Kakku ja kanamunada.
(25) Juotkem tähtepoiſikene!
Mis talle juua annetaſſe?
Andkem tall ſeda õluta,
Mis no korda kopru peal,
(30) Ja no wakſa wahtu peal,

Kuidas wõin päewale panna,
Päew no päewili palawa,
Päew mu ſäled põletab.
Kuu no kaks tükke kawala,
Wahel la koi luaſa kahutab,
Wahel magab walgeni.
Tähed ſüdwad, tähed juowad,
Tähed wõeku mõlgutawad.

Wirmaliſka wiela.

(36). Suur waks ſula õlut.

№ 13-14 on 31 aastaſe Ingel Schmuul'i käeſt.

№ 15.

Kaswin mina koduſe, (Kunni ma koduſe kaswin)
380. Kaswin kui kala mereſſa,
Angi audeſſa ääſſa, (aljaſſa wieſſa)
Süga ſelge ſawieſſa,
Wimba wiie ſülla peal,
Turſa ruo tutemiſſa. (Turſa tuule lõpeſſa)
Lõhe lõpe pardaſſa.
Kaswin kaskede wiluſſa, (Kaswin kingis kui kibune)
(Una kaunas kapetuſſa)
Sini tammede taguſe, (Silmad elkes ſiniſed)
(Põſed eli punaſed)
Makſa maripuu wahela,
Laulſin luomi okſa peal.
Mõtelesid nüid mõiſa poiſid,
390. Uatelesid walla poiſid:
Kelles ſee muna murula,
Sakſa õuna õue piala Killing ſial küla wahela?
See käib kingis kui kibune (Kostis ſiis vana ſani)
(Kostis ſiis vana emani)
Ätſe õige ehteesſa, (Oma mu muna murula...)
Ua kauna kapetuſſa,
Kaswab iſal karja ſuatja,
Kaswab emal karja ſuatja.

pag. 344.

Ema astub aida müöda,
Kari ruaſib randu müöda.
400. Läks ta kulda koppeliſſe,
Uinus ſiis uni mäele.
Kis ſääl üles üietakſe?
Seda mo oma nuorem wenda:
Üles muaſt õde madala,
Sull on kodu kosjad kolmed,
Kosjad kolmed, wiinad wiled,
Seitsme meke ſõnumid.
Wõi minu nuori wennikene,
Wõta nuga, lõika witſa,
410. Lõika witſa wirſikusta,
Kaſe witſa kuaſikusta, (ruoska)
Kuaſi kibuspuu keppi!
Wii kojo iſa kädeje,
Wii kojo ema kädeje:
Keegu wiinad luarta,
Olle kannud kamberista,
Wiina piibud pinkidesta!
Mina olen alles nõdruke,
Kaſulane lapſuke.

pag. 345.

420. Minu kaſu kaswamata,
Puna palge tõuſemata,
Paras rammu paiſumata.
Las mind olla, las mind kaswa,
Kaswa iſa irmu all,
Kaswa ema armu all,
Kaswa wenna karka all,
Siis muſt ſuaneb iſa õuna,
Iſa õuna, ema õuna,
Wendadel wirelis paiu,
430. Sõſaratel ſitke ſaia,
Siis muſt ſuaneb äia ätſe,
Äia ätſe, ämma ätſe,
Kus ſuab küpſe õunuke,
Naal kulda narmuke,
Oma mehel meſine marja.
Pea mull kaswab pihlapuine,
Õla nukad õõnerpuiſed,
Käſiwarred wahteraſed,
Sõrmed ſakſa ſarapuiſed.
440. Pia mull makſab Pärnu linna,
Pale makſab Parde linna,

Junkſed Türi kiriku,
Iſe mina makſan ilma kõige.
Haartaſe Ingel Schmuul'i käeſt.

№ 16.

Wõi minu kulla kordukene,
Rauda ända rakukene,
Astu mu aida ukſe peale,
Karga mu kirstu kuane peale,
Waata mu wara järele!
Ma lään iſe kiige alla.
450. Kiige all on kenad poiſid, walge wati wellaliſed,
Pead walged, põſed punaſed,
Tulewad tuppa, lahtwad tandſi;
Pea neil puutub parſile,
Õlanukad õrſile,
Käſiwarred warnule,
Lakid lakkawad laele.

№ 17.

Olli mull piſuke punane obu,
Seda ma ſöötſin ja ſeda ma juotſin,
Seda ma ſöötſin ſuani ette,
460. Wahel ma pannin wankri ette;

Aaſin Aaſi ukſe ette.
Tere kulla Aaſi eite,
Aaſi eite ja Aaſi taati!
Ma wii tere laiſa Liiſu,
Ma wii tukkuja tuasta,
Ma wii magaja majaſta,
Unekotu uodeſta.
Wiige wiige, mis te wiite,
Saage ſaage, mis te ſaate,
470. Ega te wiimiſt meilt ei wii,
Ega te ſauti meilt ei ſaa.
Meil uo Kadri kaswemas,
Mari muasta tõuſemas.
Kadri aga kaswab keiſerille,
Mari aga kaswab madruſelle,
Rutab ruonu teenderille,
Walmistab wäe mehele,
Polgu päälikku pojale.

№ 18.

Kiigu kiigu kiiſe Liiſu,
480. Aru erna Annekene,
Kaste erna Karekene,

pag. 348.

Ma toon tuulesta obuſe,
Eodan einusta ſadula,
Kasteernaſt kieran kaljad;
Teraſeſt ma tegin kõrvad.
Siis läkſin merda ſõitelema;
Ma ſõidan, maa müriſeb,
Tolle pienderad põriſewad.

№ 19.

Taaurkene poiſokene,
Taan tegi ſaani ſaarikuſe,
Kirju korju kaaſikuſe,
Rie ta tegi lepikuſe.
Iga pää ta piatas pulga,
Nädalis ta niedis naela,
Kuus ta korra koputas.
Sai ſee ſaani walmiekſi,
Walmiekſi, walgeekſi,
Kirju korju kõrgeekſi,
Saksa ſaani ſarnatſekſi,
Akas ta nosta ordema,
Puna kõrbi püidema;
Akenusta andis eenad,

pag. 349.

Kamalusta kandis kaerad,
Tua laga landſilas,
Ilma eede teademata,
Ilma taadi teademata.
Siis akas Jumalat paluma:
Oh Jumal wana Jumala,
Sáa nüid maha nuorta lunda,
Riputa wana rageda,
Et ſee ſaani juoſeks ästi,
Kirju korju koedaks ästi.
Siis tulli kord ka kosja minna;
Siis läkſin kura kolka kosja.
Kolkas oli kolmi neiduſida,
Üks olli neidu üöri ända,
Teine olli neidu kieru kanda,
Kolmas olli kangaste kuduja
Mà's wõla neidu üöri ända,
Egas wõla neidu kieru kanda,
Ma wõtſin kangaste kuduja,
Lõuendite lõkſutaja,
Paberite paugutaja.
Kudus aga päewa, kudus aga kakſi,

pag. 350.

Kopſis kolmandel mahaſe;
Siis panni äia põlwe piale,
Siis panni ämma põlwe piale:
See uo kuolija kujitud.
Kostis ſiis wana iſani,
530. Kostis ſiis wana emani:
See oo kuldine kujunud,
Õbedane lüõnud lõngad.

№ 20.

Maits olli wana ſaunamies,
Saun olli paksu metſa sees.
Säält käiſed kandu, undid karud,
Rebaſed ja metſa reinud.
Maits mõtles metſa mürawad,
Kuuſed kaela kukkuwad,
Tammed ära tappewad.

W № 21.

540. Eit mind käskis kosja minna,
Taet mind käskis kosja minna.
Kuidas wõin ma minna kosja?
Emis mull ea obune,
(F) Orikas mull oitud ruuna.

pag. 351.

№ 22.

Kirilikku kutſukene,
Randa ända rakikene,
Augu äsli Eksi saani;
Waata minu kosja ſaani,
Olli ruuna irnumiſt,
550. Tukkru läku turtſumiſt!

№ 16 – № 22 on 59 aastaſe Mari Karjane käeſt.

№ 23.

Tere tere neitſikene,
Teretame meie nendu,
Teretame meie peigu,
Sen pinki istujata,
Ouu lauda astujata!
Tere täna teiſta korda!
Kui ſa tullid meielääle,
Kis ſind kiel teretas,
Ehk andis aruſa kätta,
Ehk ſind külgelt kummardelle?
Pää ſind kiel teretas,
Kuu andis aruſa kätta,
Tere, ſee iste, kus ſa istud,
560. Tere ſee lauda kus ſa laſed,
Tere ſee ſeina, kus ſa ſeiſad!
Tere nee kapad, tere nee kannud,
Tere nee lawad liiwi postud,

Tere nee pingid piimi pestud,
Tere nee akkenad linatud,
Ruamod ruuda kirjutetud

W №24.

Wõi mere, kahe õesſed,
Ühe kalusſe kanaſed,
Ühe liiwa linnukeſed!
570. Lähme ſeda uoska otſimaja,
(5) Kahekeste katſumaja!
Mis karwa olu ſinula?
Linalakka lehte lauki
Punakõrbi piirtud lakka.
Sii läks läbi meie õue,
(10) Tegi meil palju pahada,
Sõi mere ſigade ſööma,
Puuris pulma linnaſida,
Salus ſalwe pähkemida;
580. Oleks mina pidand piſukkit tiadma,
(15) Et olli ſinu omada,
Oleks ajand obu ohjuſile,
Kõrwi kange waljuſile;
Selgas olli ſini ſadula,

Peal olli Puola poiſikene.
(20) See läus mulluste mäele,
Sial tata[1] ſoela ſüödi; [1]-teda
Suſi ſuuda ammulelle,
Oku mokka moorſitelle.
590. Maha jäi pia ja maha jäi ända,
(25) Maha jäi kümme külje konti,
Maha jäi ſeitſe ſelja konti,
Kabjad jäid karjaste lugeda,
Änd jäi õue äigamikſi;
Saba ſalwe pühkimikſi:

№25.

Kis ſis tõi ſõa ſõnumod?
Kabjas tõi ſõa ſõnumod,
Pappi palus raamatumi.
Wend mull mõisteti ſõjaſe.
600. Alles ta kiigub kätkiaſa,
Nõtkub nõdruſa wiaſa;
Obu on alles warſuſila,
Misſeſt ſuab ſõja obane;
Wahterpuu küla wahele,
Misſeſt ſuanes ſõja luoka;

pag. 354.

Raud on alles kaevandiſa,
Miſeſt ſuanes ſõja mõeka.
Sai ſiis ſuanud vasta päevad,
[Siis läks wend ſõjaſe.
610. Õde läks wenda õppemaja:
Wennikene nuorukene,
Aä ſõitig ies ſõjaſa,
Eſimeſed erdetakſe,
Aä ſõitig taga ſõjaſa,
Tagumiſed tapetakſe;
Sõida aga ſõja keskeela,
Keſkmiſed koju tulewad!
Irnus alli eſimeſt korda,
Karjalas kalewi lauki,
620. Ankus wana alli koera.
Kis läks õune vatamaja?
Ta läks õune vatamaja.
Ta's tunne wenda nuorta,
Ei tunne wenna vosta. (Ta tulli ja tulaje:
Wene mies, wene obune, } Ei see põle minu poega,
See poó Riia linna poega.—oo
Wene risti rinna ieſa,
Wene piika tall piuſa,

pag. 355.

Aljas mõek tall alla õlma.
Irnus alli teista korda,
630. Karjatas Kalewi laukki,
Ankus wana alli koera.
Kis läks õune vatamaja?
Ema läks õune vatamaja.
Ema ei tunnud poega nuorta,
Ei tunnud poja vosta:
Wene mies, wene obune,
Wene risti rinna reſa,
Wene piika tall piuſa,
Mõeka aljas alla õlma.
640. Irnus alli kolmat korda,
Karjatas kalewi lauki,
Ankus wana alli koera.
Kis läks õune vatamaja?
Õde läks õune vatamaja, (Õde tulli ja tulaje)
Õde see tundis wenna nuore, (Teeſ tunne oma vosta?) (oma einul oilud vosti...)
Ta tundis wenna obuſe:
Oma mies, oma obune, } Omad aga kindad tall käeſa, Omad aga kirjad kindaeſa, Oma lakki tall piaſa,
Omal (einul) adrel oilud obu-ja, } Omad laigud laki pial.
Omal kaerul kaswatetud } Oma ſõnnikul ſaendud,

-28 -32-

pag. 356.

650. Oma lateril maganud.
Õde wiis wenna lubaje,
Õde ſiis wennalt küſiſſe:
Wennikene, nuorukene,
Kas os ſõjas naene armas,
Naene armas, kuaſa kallis?
Sõjas uo armas aljas mõeka,
Kallis kangepea obune;
See peastas mehe ſõjasta,
Sõja mõekade ſeasta,
660. Waenu raudade wahelta.

№ 26.

Tere tere neitſikene,
Tere tiella tullesſani!
Kui ſa tulled meielaale,
Läbi ſa tulled kolmeſt nurmeſt;
Üks olli nurme odra nurme,
Teine olli nurme ruki nurme,
Kolmas olli nurme niſu nurme.
Mis ſääl nurmes tehtanesſa?
Ruki nurmes nopiti-ja,
670. Odra nurmes õſuti,

pag. 357.

-33-

Niſu nurmes niideti-ja.
Magas ſiis põldude pidaja,
Wärawate wardejuke;
Iſe ollid erku neitſikene.

№ 27.

Aitimal aitimal wennikene
Aitimal raha andemasta!
Sa oled liikund linna tieda,
Sa oled marſind maantied müöda.
Sa pole käinud kõrtſa kaudu,
680. Ega pole juhtund jooma piale;
Sa tõid kotila kojoje,
Sa tõid taskuta tagaſi;
Ostſid uuſile ſugule,
Lawa takka langudele…
Aitimal, aitimal wennikene,
Aitimal wärwi andemasta!
Sa pole liikund linna tieda,
Ega pole marſind maantied müöda,
Sa oled aanud ahju kaudu,
690. Küiſnud küla kolded kaudu;
Pannud aga tahma paperiſſe,

pag. 358.

Makſad aga moole laulu palka.

№ 28.

Süöt ſiga orikukene,
Armas alli õidikene,
Sa oled liiakſi lihunud,
Üli pakſuks paiſunuda;
Sul o külnar külge pakſu,
Sada wakſa ſapſu pakſu,
Tuhat wakſa kurja pakſu.
700. Tooge nii künad külasta,
Tooge nii kõrred kõnujalta!
Wend tulgu werda wõllemaja,
Kuljas kurku pistemaaja.

№ 29.

Aitüma perewanema,
Kis olli katnud kolmi lauda
Saiala, ſialõhala,
Ma pole ſöömile iſunud,
Ma pole joomile jänunud,
Ma ole ſöönud, ma ole joonud.

№ 30.

710. Leew meil kiigub kihnu ſiala,

pag. 359.

Kukub kuramaa wahela,
All tall ankurod mereſa,
Pial tall pieled purjudeſa.
Tulli ſiis nogu, wõtis aeru,
Tulli teine, wõtis teiſe,
Kolmas aga piidad pillutelle,
Neljas ſee kuared kallutelle,
Wiies ankuri arutas,
Kuies lõi kundi kummuliste.
720. Nõnna ſard mehed mereſe,
Alustad pead muja ſegaſe,
Walged piad wee wahele,
Allid lakid laineeſe.
Naeſed ſiis nutſid nasru' kandu, „ „ äär
Mehed mere äri kandu,
Neiud nina nukke kandu.
Igaüks oigas omada,
Kaibas oma kalliſt kuaſukesta,
Mina nutſin nuorta wenda.
730. Puhuks tuuli luodeesta,
Lõõtſuks tuuli lõunaesta,
Weeretaks weſi karesta,

Meri aab mäele mändaſida,
Patſöb aga mäele palkoſida,
Põllub aga piiru algaſida.
Seda tiab Jumalukene,
Kus oo weſi wiinud wenna,
Laene oo lapſe lokſutanud,
Uogu poiſi ujutanud;
740. Weſi wiind Wene raale;
Kus oo neil tuuli teinud tubaja,
Sadu oo ſeinad ſammeldanud,
Udu oo pannud ukſed ette,
Ragi oo raband reastas korra.
Oh Jeesus Jumalukene,
Kus oo kurbade koduje,
Ehk oo albade aſeme,
Waeste laste warju paika?

№ 31.

Tere Jumal ſiia tuppa,
750. Maarjuke ſiia majaſſe,
Pühawaim ſiia põrmandule!
Ma legis elu einamaale
Koja kuuſe tuli piale

Maja legis marja warre piale.

№ 23–№ 31 on 63 aastaſe Leenu Karjane käeſt.

№ 32.

Naeſe wõtis Tipu-nipu, naeſe wõtſin maa,
Naeſe wõtſid Kulli Jaani kaks meeſt kaa.
Kõrtſi läks Tipu-nipu, kõrtſi läkſin maa,
Kõrtſi läkſid Kulli Jaani kaks meeſt kaa.
Wiina wõtis Tipu-nipu, wiina wõtſin maa,
760. Wiina wõtſid Kulli Jaani kaks meeſt kaa.
Raha makſis Tipu-nipu, raha makſin maa,
Raha makſid Kulli Jaani kaks meeſt kaa.

Kui laul lõpeb, hakatakſe jälle algaſt pääle: Naeſe wõtis...

№ 33.

Tink tink tilleralle,
Tank tank talleralle, kaks kirri olli kalleralle,
Siin ſekes olli ilus ätſe,
Ilus ätſe, kena ätſe.
Seda ätſet tahan näha ſaaja,
Mõda karwa ätſe kaswab.
Seheſt ſiibu wiiluline,
770. Keskelt kulla keeruline,
(wahelt waſe waaruline)
Wahelt waſe weeruline / ümbert õbe längaline.
(ümbert õunus lõngaline)

-2 -38-

pag. 362

Siia kohta mina wõtan mulgu,
Wõtan mulgu, jätan augu;
Siin oo mullu olnud mulku, Tunamullu ludu mulku,
Üle ſeda ema mulku,
Sa oo ammu olnud auku.
Wahe aid olli wariſenud, (Mariſun aid olli wariſenud)
Kaks kiwi olliwd kahju teinud,
Muſt ſiga olli ſeſſe läinud.

№32. №33 on 28aastaſe Angel karjane käeſt.

№34

Mina hoidſin oma wenna karja,
Kaitſin wenna kaara ſööjaid,
Siis tullid kakſi kaupimiesta,
Kakſi kaupme ſulasta:
Müi meile oma wenna karja,
Kauple wenna kaara ſööjaid!
Mina aga wastu kostemaie:
Müÿge omad mõegad wöölta,
Kaubelge kannukſed jalalta!
Mehed müiſid mõegad wöölta,
Kauplesid kannukſed jalalta.
Mina ſiis müiſin wenna karja,
Kauplesin wenna kaara ſööjaid.

pag. 363.

-39-

Mull tulli kodunt ſõnum järel;
Mina ſõnumilt küſima:
Mis ſeal kodu tehtaneſſe?
Käſk jalg wastu kostemaie:
Sind aga ära müüdaneſſe. Muhumaale müüdaneſſe,
Ülemaale antaneſſe,
Saaremaale padetaſſe.
Kas muſt palju pakutakſe?
Isa ſai heaje paari härgi,
Ema ſai heaje lüpſi lehma,
Wenda ſai ſõja hobuſe,
Õde ſai uue õpe ſõle.
Saagu ſaagu, ma ſaatle,
Saagu Saaremaa ſurema,
Ülemaa ülesminema,
Muhumaa murdu kaduma,
Hiiumaa ikka elama!
Saagu ſaagu, ma ſaatle:
Isa läheb hoome kündemaie,
Härjad tall wakku wajugu!
Äke jäeb iniſemaie,
Rahe jäeb rööskimaie,
Püts jäeb põllu pandra peale!
Saagu ſaagu, ma ſaatle:

Ema läheb lehma lüpſemaie,
Niſa jooksku werda, teine wetta,
Kolmas kollaſta mädada,
Neljas hallida ilada!
Saagu ſaagu ma ſaatle:
Wenda läheb hoome ſöjaſſe,
Hobu tall alla alletagu,
Sadul peale ſam meldagu!
Saagu ſaagu ma ſaatle:
Õde läheb hoome kirikuſſe,
Paneb aga rinda õpe ſõle,
Sõlg tall rinda ſeenetagu,
Sõle augud halletagu,
Pannel peale paistetagu!

№ 35.

Kuked kuked, kanad kanad,
Kukk läks pillides pinule,
Kana kõrvales järele.
Kukk leidis ühe odra õa,
Kana kakſi kaera õa.
Kukk tegi teu õluta,
Kana tegi kakſi kakukesta.

Siis tegid ſöömad, ſiis tegid joomad,
Kutſid Suomeſt, kutſid Juareſt,
Jätſid kured kutſumata,
Arulinnud arwamata,
Rebaſed nimetamata.
Kurel pole aega pulma tulla,
Kurel on kangas kududa,
Rebaſel regi ehita,
Jänesſel põllud jägada,
Arulinnul pojad audu.

№ 34-35 on 26 aastaſe Waſili Ling'i käeſt.

№ 36.

Wares olli waga linnukene,
Noinnu[1] olli nobe poiſike, [1]= wares
Tõi mulle ſõjaſta ſõnumid,
Reakis mulle waenu kielta: (Ja tõi rammaſt raamatuni)
Kis ſii teelt ſõjaſſe läheb,
Kas läheb iſa, ehk läheb poega (Iſa no wana, ema no wana)
Või läheb minija mieſi; (Wend aga kiigub kätkidesſa)
Või läheb kälide kuaſa. (Kas läheb minija mieſi)
Es lähe iſa, es lähe poega,
Es lähe minija mieſi;

pag. 366.

Es läke kälide kuasa;
Läks siis kõrge nuorem wenda. Siis ta akas ehtimia ja
860 Õde siis akas nutemaaja, Aasta ülle kaldse kieke,
ⓐ Panni üõle vie süõ.
Nutema ja ütelema:
Aä sõitvg sõja iesa,
Aä sõitvg sõja tagaja,
20 Aä sõitvg sõja wahela,
Sõida sõja keskeela!
Esimesed erdelas,
Tagumesed lapetas,
Wahelmesed waewatas,
25 Keskmesed kojo tulewad.
870. Irnutas sü üe alli;
Karjalas Kalewi lauki;
Rapudas se lääne rakki, (Aukus õues alli rautsi)
Pureles punane lilsi. (Pureles punane rakki)
30 Kis läks õune natamaja?
Isa läks õune natamaja.
Isa's tunne poega nuortta,
Es tunne poja nosta:
Sõja mies, sõja obune,
35 Sõja sakfine sadula; Sõja kindad tall käesa,
Sõja sakki tall pleasa,
40 Sõja guapad palasa.
Sõja kirjad kindad
Sõja lae tall laci pial

pag. 367.

880. Püss tall põigiti piusa,
Mõek tall aljas alla õlma.
Irnutas sü üe alli;
Karjalas kalewi lauki;
45 Rapudas sü lääne rakki;
Pureles punane lilsi.
Kis läks õue natamaja?
Ema läks õue natamaja.
Ema's tunne poega nuorta,
50 Es tunne poja nosta:
890. Sõja mies, sõja obune,
Sõja sakfine sadula,
Püss tall põigiti piusa,
Mõek tall aljas alla õlma.
55 Irnutas sü üe alli;
Karjalas Kalewi lauki.
Rapudas sü lääne rakki;
Pureles sü punane lilsi:
Kis läks õue natama?
Õde läks õue natama. ⓑ Õde olli erku, õde olli virku,
900. Õde aga tundis wenna nuore,
Oma pusaka" punasest, "= meeste vöö.

Oma kinda kirjadeſt:
65 Astu nüid maha alli ſeljaſt,
Karga nüid maha kõrvi ſeljaſt,
Reagi mulle ſõja ſõnumid,
Mis ſääl ſõjas tehtaneſſe.
Kas uo ſõjas ſaia ſüia,
70 Saia ſüia, viina juua?
Venda vastu kostemaje:
910. Sõjas uo ſaue ſaiaks ſüia,
Meeste veri viinaks juua,
Raiped rahakſi lugeda.
75 Sõjas uo nõnda meeste päida,
Kut oo ſuos mätarda;
Sõjas uo nõnda meeste verda,
Kut uo meres laineid;
Sõjas oo nõnda meeste ſormi,
80 Kut oo reastas ruoguſed;
Sõjas oo nõnda meeste ſilmi,
920. Kut oo taevas tähtiſed.
Sõjas pole naene armas,
Naene armas, kuaſa kallis,
95 Sõjas uo armas aljas mõeka,

Kallis kangepea obune.

№ 37.

Tere tuba, kas uo luba,
Tere tuba tulleſſani;
Koda korre kõseſſani!
Tere ſii põrand põline,
Tere ſii lagi lageda,
930. Tere nie ſeinad ſiledad,
Tere ſina ahju ammu tehtud,
Akenud lina valetud, (Tere akenad iluſad)
Ruudid ruble kirjutetud!
Tere nie pingid piimal pestud
Tere nie lavad liival pestud!
Tere kapad, tere kannud,
Tere kapad karda kõrvad, (Tere tere kiſud, kirjud kõrvad)
Tere kannud kulda kuaned! (Tere teie vanad õle riitſul!
Tere äiad, tere ämmad,
940. Tere ruuti rõõmu tõhte,
Tere peigu pilverõngas!
Tere nie õed madalad,
Tere nie vennad rihmus rinnad,
Tere ſie rahane rahvas!

Tere ſu kindaad käesta,
Tere ſu kirjad kindaasta!
Tere ſu ſõrmed ſõrmuſolta,
Käed kulla kieremista! Tere ſu ülli ümargune,
Tere ſu lakki laeguline,
950 Pialta pieni pia linada, (Piale nuugrate juuste)
Tere ſu pieni pia linada, (Tere ſu pale punane)
Pialta nuugista juusta (Vahelt nuugrate juuste)
Tere nie nuugijad juuſed,
Pialta kauni kaela karra,
Tere ſie kaunis kaela karda, (Tere ſu kaunis kaela ſina)
(Umber ſu kaela kauniſſe)
Pialta rinnaſt rieſikeſed,
Tere ſu rinnaſt rieſikene,
Pialta kilbiste käiste,
Tere nie kilbijad käiſed,
960. Pialta ſinu pieni ſärgi,
Tere ſinu pitka pieni ſärki,
Pialt ſinu üö ümmarguſe,
Tere ſinu üö ümargune,
Pialt ſu kulda kudruskuue,
Tere ſu kulda kudruskuube, (nuſi alli kuube)
Tere ſu põlle põlila,
Pialta kardiſe kaſuka
Tere ſinu kardine kaſukas
Pialta pitka pieni ſärgi!

Pialta puuſade paraſa,
Tere ſu ſiadiſed ſiariſed,
Umber ſu ſiari ſiadiſaeti,
970. Tere ſu kauniſad kapetad,
Umber ſu ſõidade paraſad,
Tere ſu uied ummiskingad!
Tere tere neitſikene,
Tere tielta tulleſani,
Pitka tieda käieſani!
Kui ſa tullid meielaale,
Läbi ſa ojad ojoſed,
Läbi ſa wied weniſed,
Läbi ſa kirred kinſaſed.
980. Pannid ſa ette murru musta,
Seda murdu murdemaie;
Kõrwa pannid kirre kõrbi;
Seda kirta kiskumaie;
Taha ſina pannid äiſe alli;
Seda iaada järkimaie.
Ära wäſis murru musta,
Seda murdu murdeſſa;
Ära wäſis kirre kõrbi

Seda kirsta kiskudeſa;
990. Ära wäſis äine alli;
Seda iada järkideſa.
Okka ſina tulled meielale.
Läbi ſina tulled kolme metſa;
Üks olli metſa kibuspuine,
Teine metſa türnapuine,
Kolmas olli kallis kaſemetſa.
Kibuspuine kiskus killu,
Türnapuine tõmbas tükki;
Kaſe ruagu ruaſis lakki.
1000. Tere tere neitſikene,
Tere täna kolmat korda,
Takka lawa, pialta pingi!
Kui ſina tulled meielale,
Meielale, meie õue,
Meie õue, õnne õue,
Wiis lippu wärawa pial,
Kümme lippu köögi pial,
Sada lippu ſauna pial,
Tuhat lippu tua pial.
1010. Okka ſa tulled meielale,

Meielale, meie õue,
Meie õue, õnne õue.
Tere tere neitſikene,
Tere täna neljat korda,
Takka lawa, pialta pingi!
Täna ſa oma Jumalat,
Kiida oma iada õnnekesta,
Sa ſaid mehe meeleliſe,
Abikaaſa armuliſe!
1020. Mere ſaare ſaid mehele,
Ranna jaare rahwaaſe.
Sa kuuled mere mühina,
Mere laenete labina,
Kuuled kala kahina,
Siia kala ſingumiſe,
Aari kala ambumiſe,
Wimma kala wingumiſe.
Kala liem meil katelſa,
Lõhe liemi lõuka all.

№ 38.

1030. Täna ſa oma Jumalat,
Kiida oma õnnekeſt,

Et ſaid nopeſt nuori-kukſi;
Pia ſaid pitkile linule,
Wera walgile tanule.
Nüid ſaid päha pärjakeſe,
Uole märgi otſa ette.
Nüid jäta maha lapſe mieli;
Wõta päha naiſe mieli!
Nüid eida ülta neiu kumbe,
1040. Aa nüid ülle naiſe kumbe;
Nüid wõta üölta neiu põlle,
Nüid pane üöle naiſe põlle;
Nüid wõta jalaſt neiu kingad,
Nüid aa jalga naiſe kingad!
Nüid enam muret muldiſista.
Mis olli mullu mureta?
Pale olli pesta, pea ſugeda,
Juuſed oida, pia kaurda,
Juuſed oida ommingula,
1050. Pia kaurda kasteela.
Nüid enam muret muldiſista;
Mis olli mullu mureta?
Kui tuleb mieſi merelta,

Kui tuleb kuaſa kalalta,
Abikuaſa ahwenilta,
Wõta nii märjad ta käesta,
Anna kuiwajad kädeſe!
Siis ſina, nõuad mehe miele,
Oma mehe meſiſe miele,
1060. Abikuaſa armu miele.
Kuidas ſina nõuad äia miele,
Kuidas ſina nõuad ämma miele?
Palu ſa äialt äilukesta," "-kattakeſt; äilu-katet.
Palu ſa ämmalt äilukesta,
Küſi küilta kinada,
Naolt napſikaſt kurikat!
Kui ſee äia'p anna äilu,
Kui ſee äma'p anna äilu,
Küdi wünd küna kilaſe,
1070. Nadu petatud kurika,
Siis mine kao kaldaale,
Widuſel ſina wiruta,
Kuu walgel kuiwadelle,
Koidu walgel kolgitelle!
Siis peſe äia pienad ſärgid,

pag. 376.

Siis peſe ämma piened ſärgid!
Siis ſina nõuad äia miele,
Sa ſina nõuad ämma miele.
Kuidas ſina nõuad käli miele?
1080. Kui tuleb armas laupää,
Käli laps wõta pätki ſiesta,
Wii ta ſauna wihtlelema,
Tuo ta tulles tukaje,
Sia talle ülle ſärgikene,
Pane piale padjukene!
Siis ſina nõuad käli miele.
Kuidas ſina nõuad küdi miele?
Kui tuleb küdi kündemasta,
Wõta ta ärjad iesta,
1090. Anna otte einukeſed!
Siis ſina nõuad küdi miele.
Kuidas ſina nõuad nao miele?
Kui tuleb ſuuri ſuitſu aega,
Nao wardad wõta waka ſiesta,
Kojo korda, kojo kolmi;
Siis ſa nõuad nao miele.
Akka ſiis ästi äia kaela,

---

pag. 376.

Akka ästi ämma kaela!
Ole ſiis erku mu õeke,
1100. Ole ſiis erku, ole ſiis wirku!
Kuuled ſina kuke laulewada,
Kana pätſu karjuwada,
Kõrwad ſull ergud piaaluſila,
Jalad wirgud parda ala.
Tõuſe üles uodiesta,
Karga wälja kamberista,
Puhu ſie tuli ulesta,
Lõõtſu lõke laineesta,
Puhu ſie tuli tukaje,
1110. Lõõtſu lõke põrmandule!
Lenna läbi lehma laudad,
Tandſi läbi talle laudad,
Uala nie obuſe laudad;
Põimi läbi põrſa laudad
Aa läbi anede laudad!
Kus leiad põhuſt põrſukeiſi,
Lambataraſt talleſida,
Lehma laudaſt waſikida,
Oo-ja latriſt langi täku,

1120. Siis paned pôrſad pölle ſiſſe,
Wiid tuppa äia näha,
Wiid tuppa ämma näha.
Siis ſind üidakſe eakſi;
Siis ſind kiidetſe kenakſi;
Targa naiſe taimudekſi.

№ 39.

Nüid lähme kohta kuulama,
Aſeta uatama;
Kes ſee aideste ˇtegija, ˇwoodide.
Ja ſee laudade ladija?
1130. Ehk uo tulid tulba alla,
Lawad ſerwite lautud,
Põhilawad põiki pandud?
Ehk uo turran' oote tulbad, ˇ, mädaſt puuſt.
Pakalanud parraslawad?
Õde või madalukene,
Kas uo teil ſini ſõbuja,
Ja uo teil leegit linuja,
Ja uo pehmit patjuſida?
Meil uo äiad, meil uo ämmad,
1140. Meil olled täna timmermannid,

Tunaeile tiſlerid,
Tegid meil uied uodikeſed.
Meil uo äiad, meil uo ämmad,
Meil uo ſini ſõbuja,
Meil uo leegit linuja,
Meil uo pehmit patjuſida.
Wõla oma kuaſa kaineluſe!

№ 40.

Üles muaſt meie minija,
Juba ſee ſõela ſeiſab ſõrwi;
1150. Wardad wastu walgeete.
Juba ſie kukke laulnud kuuſi;
Kana kõerutand kaheſſa,
Üö- ja lindu üidnud kümme!
Üles muaſt meie minija!
Nüid oled uned maganud,
Pein küljed peſitlenud,
Kaaſa kalli kaeſutlenud
Piale pehmete padide,
Wahelt walgede linade.
1160. Nüid ſaid ſõbade ſuoja,
Palaga palawat,

Piale pehmete padjade,
Wahelt walgede linade.
Üles üles meie minija!
Juba no äia kütnud ahju,
Juba ſee ämma lüpſnud lehma,
Küdi no käinud külaſa.
Juba ſee wingu wälja läinud,
Auru astund akenuile.
1170. Üles muaſt meie minija!
Küla kari karjasmaila,
Küla karjaſed kaola
Oma karja juotemaſa.
Meie kari karja aedas;
Küla kari karjasmaila,
Küla aned allikuila,
Warbasjalad Wainelus.

№ 41.

Kas ſina kuuled peiukene,
Oja mu õde iaste,
1180. Kudruskaela kuuluſaste.
Seda pole ſugu ſoole ſoowinud,
Ega pole ſeiſed ſoole tellinud,

See no ſinu oma otſiſtud;
Seda no kuu ſuule kuuland,
Seda no lähed ſuule tellind,
Kirgu ärra kihlanud-ja,
Kirgu papp teid pannud puari;
Annud altari ieſa,
Pakſu parwede wahela,
1190. Suure ſumma keskeela.
Kas ſina kuuled peiukene,
Oja mu õde caiti;
Kudruskaela kuuluſaski!
Ää ſundig ſulaste kõrwa,
Ää käskig käſi kiwile!
Ää ſina ole äkelikku,
Ää ole lühja lapelikku!
Kui tuled wäljesta wäſinud,
Tüö iaresta tüdinud,
1200. Ää üidig naista nawekſi!
Üia naine naaberikſi,
Nimeta niſu näkſi,
Kutſu kullataimudekſi!
Ää wii ta wiiſa külaſſe! ſõnaſt wiiſid, kombed.

Tõnu ta ſõnad ſõnnikuſe,
Põhu üſt wii põllu piale!
Põld ſaab põhjani wägeda,
Ait ſaab arjani niſuda,
Kukur kuhjani rahada.

№ 42.

1210. Ailumal neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
Takka lawa, pealta pingi!
Ma pole leiba palunud;
Iſe ma leiwa tegija,
Iſe mina kakuſte kanija,
Iſe mina ſaiade ſõlija,
Ma olen pekkeri pereſta….!
Ailimal neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
1220. Takka lawa, pealta pingi!
Mu mies uo õlle tegija,
Ma iſe wie wedaja.
Seitſe õlut ſeiſab majaſa;
Ühte me juome, teiſt me teeme,
Kolmas kearib kamberiſa,

Neljas liigub linnaſila,
Wiies makab matuſila,
Kuies kõigub kõrre otſas,
Seitſme ſiemet erdetakſe….
1230. Ailimal neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
Takka lawa, pealta pingi!
Ma pole raha palunud.
Ratas mull wiereb rahada,
Kodar nopib kopikkida,
Põiad pillud pööningida,
Rummud rulla tükkiſida,
Suu warnad ſula õbeda….
Ailimal neiu wenda,
1240. Neiu wenda, neitſi wenda,
Takka lawa, pealta pingi!
Ma pole ſibulat palunud.
Sibulaſt meil tehtud ſillad,
Porgandiſt meil puolld ſillad….
Ailimal neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
Takka lawa, pealta pingi!

Ma pole wärmi palunud.
Meri on meie õue alla,
1250. Wäin meie wärawa taga.
Kaudu meil käiwad kaubalaewad,
Siſſe käiwad ſiidi laewad,
Wärawale wärwi laewad.
Sa pole liikund linna tiele,
Sa pole tuikund turula,
Astunud müöda alewit,
Puiknud poe ukſi kaudu,
Sa köind küla koldid kaudu,
Aanud ahu lõukut kaudu,
1260. Pannud ſüſſi paperiſſe.
Neid ſina annad aukujale,
Neid ſa laod laulajale;
Sa tuled naiſi narrima...
Kas ſina kuuled neiu wenda,
Neiu wenda, neiſi wenda,
Takka lawa, pialta pingi,
Ma pole pähkit ſult palunud!
Me iſe metſa liſidal,
Sarapuude ſuadawas.

1270. Mehed meil metſa arijad,
Poiſid puude iſtutajad.
Pähkid meil päha ſadawad,
Õunad mu õlale kukkwad,
Nee mu rinnule ribawad.
Pähkid mu pia põruſſid./.. kirrid mu kaela kukkuſid
Aitimal neiu wenda,
Neiu wenda, neiſi wenda
Takka lawa, pialta pingi!
Ma pole kala palunud.
1280. Mu mieſi käib merela,
Mu kuaſa käib kalaſa.
Sa põle köinud merela,
Sa oled püidnud püta ſiesta;
Püidnud pütasta kalada,
Nõudnud nõusta ahwenida...
Kas ſina kuuled neiu wenda,
Neiu wenda, neiſi wenda,
Takka lawa, pealta pingi;
Ma pole munai ſult palunud!
1290. Ora ſie tolli tüdrukule,
Kulda nuppu neiudele! (noorikule)

pag. 386.

Oä tulgu naiſi narrima!...
Kas ſina kuuled neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
Kullis piaga wendi wenda,
Kus ma ſelle paljaka paneſſe,
Ohu laime iskutelle!
Ma pane tite põlle ſiſſe,
Põlle ſies wien põllu piale,
1300. Panen ta purmaste wahele;
Ohaka panen ordema,
Kobu-ja wilſa kiigutama.
Uhakas ei oska orda,
Kibawilſa kiigutada....
Aitimal neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
Takka lava, pialta pingi;
Aitimal paelu andemasta!
Nee pole teie neiu paelad;
1310. Nee no teie mieste tehtud
Ta no poiſſide punutud,
Naiſemieste narilſedud.
Nõ ao tehtud niinedesta,

pag. 387.

Kokku pandud köidikusta.
Sin nie ſigade jalgu,
Poeta põrſaste jalgu!
Nie no neiu narri paelad,
Tüdriku teotis paelad.
Kia omad wilja kuormad,
1320. Köida omad eina kuormad!
Eks ma eila teila köinud,
Tunaeila teilta tulnud!
Tere neiud tegid paela,
Naod kall päva narmutaſid....
Endiste. narri-paelde asemel antakse nüid lauljale ilusad paelad.
Aitimal neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
Takka lava, pialta pingi;
Et oled punala köinud,
Korra köinud kollela-git!
1330. Mitu paela piakesta,
Setu terita ſinule,
Mitu lõnga kierukesta,
Setu õnne ſu õue piale,
Mitu willa karwukesta,

Sebu tille tallekeste!

№ 43.

Niiga küſſu, nägi kasſi;
Küſſu kandu mölderida,
Kandu Tuusti tuuligüda,
Kandu Tuusti kamberida!
1340. Mis sääl Tuustil tehtaneſſe?
Tuustil ärga tapetaſſe,
Kohi oenast kohilaſſe,
Lauki lammast lahilaſſe,
Musta puula° puſſitaſſe. °„rast."
Ma sai kohit kalbi täve,
Rasuſed ruanda täve;
Ma panni kohed kuiwemaie,
Rasujed tahenemaie,
Kiebade kiwide piale,
1350. Pälawate puade piale,
Säſi suurde sübe piale.
Tulli küſſu külusilma,
Tulli kasſi nöela ända,
Sõi mu kohed kuiwemasta,
Raswuſed tahenemasta,

Kiebade kiwide pialta,
Palawate puade pialta,
Säſi suurde sübe pialta.
Ma lõi kasſi ruſſikaga,
1360. Kaſs es karda ruſſikada;
Ma lõi kasſi kaikaaga,
Kaſs es karda kaigastagi;
Ma lõi kasſi witsalagi,
Kaſs es karda witsalagi;
Wiskasin kasſi kiwiga,
Kaſs es karda kiwida.
Kaſs läks karates külaſe;
Kaſs kukkund küla kaoſe.
Külal olli wiesta kahju,
1370. Muul olli kahju kasſistagit.
Wiige külaſe sõnumed:
Kõis külasta, mies peresta,
Sada Saugu walla miesta,
Tuhat miesta papi wallast,
Kasſi kaost üles wõtma!
Mis ma sest kasſist kasu sain?
Nina pealt sain neiu kingad

Pia pialt ſain peen kingad,
Kaela pialt kao wannukad,
1380. Käpa pialt ſain kären kingad,
Külje pialt ſain künni kingad,
Selja pialt ſain ſöidu ſaapad,
Kõhu alt ſain kõwaſi rihmad,
Reie pialt ſain Reinu ſaapad,
Õnna pialt ſain ärja jalad.
Akkame ſeda kaſſi katkestama,
Kaſſi küiſi kütkestama!
Kelle küined piaſewad,
Selle karwad katkutakſe.

W №44.

1390. Küla tüdrukud õeſed,
Walged pead minu wannuſed,
Muſtad pead minu miatſed,
Lina pead mu linnukeſed,
(5) Küla poiſid puoled wennad,
Lähme nüid noſta otſimaie,
Warſuſid uatamaie!
Külapoiſs mu wennikene,
Kas nägid minu noſta?

(10) Mis karwa obu ſinula?
1400. Lina lakka lehte lauki, (Lina ja lakka lepu lauki)
Priske peaga piirtud lakka. (Kena ja kõrki kõrwi lauki)
Sie läks läbi meie õue,
Sie läks Wõnnuste mäele,
(15) Tegi meil palju pahandust,
Jõi meil puoliki õluta, (Sõi meie ſigade ſüöma)
Sõi meil terw tehtud leiba, (Jõi meie noste juoma)
Salwis ſalwe pähkemiida, (Lakkus meie laste lieme)
Purgis pulma linnasida. (Tallas meie taeme landu)
(20) Sie läks läbi meie õue,
1410. Sie läks Wõnnuste mäele.
Obu ſeal mokka marſitelle,
Suſi ambud irwitelle,
Warſa piaga wangutelle.
(25) Suſi ſõi ſoetud ruuna,
Karu ſõi kammitud obuſe.
Seal ta pia, ſeal ta jalad,
Seal ta kümme küljekonti,
Seal ta ſeitſe ſelja liiget,
(30) Seal ta kaheſa kaela liiget,
1420. Seal ta kakſi kabjukeste.

Pia jäänd mäe pialikukſi,
Änd jäänd mäe ärkemikſi,
Saba ſalwe pühkimikſi.
(35) Irnu irnu allikeine,
Karju karju kõrwikeine!
Irnu mere üdeſani,
Karju meie kaewandiſa,
Katſu ſiit wälja karata!
(40) Siia no tehtud teiwasaeda,
1430. Siia laot lastand aeda,
Siia pisket pistand aeda,
Siia punut poiste aeda,
Siia laot laste aeda,
(45.) Siia Hüdriku Hinane aeda.
Irnu irnu allikene,
Karju karju kõrwikene,
Irnu meie üdeſani,
Karju meie kaewandiſa!

№ 45.

Enne olli ia elada,
1440. Enne olli emane kuninges.

№ 36 – № 45 on 61 aastaſe Mari Ling'i käeſt.

№ 46.

Enne ſai neida neljal margal,
Kudruskaela kuiel margal,
Nüüd ep ſua ſualgi margal,
Kuielkümnel kopikil.

Umbes 35 aastaſe naeſe käeſt.

№ 47.

Tere peigu pilwerõngas,
Tere uut i rõõmu tähte!
Nüüd ſaid püha naiſe pärga,
Nüüd ſaid kirkuſt kiidu ruoni;
See no ſee õige õpe ruoni,
1450. See no ſee kuulus kulda ruoni,
Abikuaſa armuruoni,
Kihelkonna kiidu ruoni.
Nüüd oled iſale ilukſi,
Nüüd oled emale auukſi,
Suguwõſa ſukurmarja,
Pein poiſi peegel paiu.
Nüüd meil õitſeb õunapuu,
Nüüd meil paistab palmipuu,
See no kui wiiruk wiinapuu,

pag. 394.

1460. See no kui mandli marjapuu,
See no kui kuu kulda ruoni;
See no kui päewa pärgelkaela,
See no kui tähte õpetärni.

№ 48.

Ailimal neiu wenda,
Kulda ruoni ruadi wenda
Mulle andi andemasta!
Ma pole wõid sult palunud.
Meil no arus ammusarwed,
Kuasikus meil kirju karja,
1470. Lepikus meil leeti karja,
Murdu mustikit murula.
Wäljalt nad wäge wedawad,
Kodu kuorta kopsutasse. . .
Ailimal neiu wenda,
Kulda ruoni ruudi wenda,
Sa oled rikkas ruudi wenda,
Mulle andi andemasta!
Suul oo piusa pöönungime,
Taskus õbe taalderime,
1480. Kukrus kulda tukardime.

pag. 395.

№ 49.

Mõllin kuu tõusewada,
Mõllin päewa paistewada.
See oli Taani saaniwalgus.
Õpe üskas, kulda küskas,
Waske wälkis wastu päewa.
Obu tall alla aari kirja,
Suan tall järel suare kirja;
Suitsed ollid sula õbesta,
Päitsed sula pärgelista,
1490. Warrus[1] wasse kieruline. [1] = ahelik.
Lakkutas ta lina piitsa.
Siis läks Nerdiste külasse.
Küla neiud küla kaola.
Riiwas säält neiu riele,
Oma puole ohjusile,
Koju puole korjusille.

№ 47-№ 49 on 60 aastase Ingel Naeris käest.

№ 50. W

Kadri kallis, nimi armes,
Läks ta linna leeri piale,
Kuresaare kuoli piale;

pag. 396.

1500. Istus õbe nüöri ſiale,
(5) Kudus kulda warduſida,
Sidus ſiidi rätikuni!
Ilus olli iſandal näha,
Ilus olli emandal näha,
Kallis olli kauba poiſtel näha.
(10) Wiimaks is kolba koertelegi,
Salli ſakſa urtadele.
Kadri läks karja ſuatema,
Leidis kana karja tielta,
1510. Kuke kullaste mäelta.
Siis panni kuke kuue ſiaſe
Kana uie põlleſiaſe;
(20) Siis wiis kana kojoſe.
Kanaſt kaswis ſinnene,
Sula Salmi neitſikene.
Kanal tullid kolmed koſilaſed,
Üks olli kuu ja teine päe,
(25). Kolmas tähte poiſikene,
Wiielkümnemal obuſel,
1520. Kuielkümnel kutſaril.
Salmi ürdis aisudesta,

Pühal päewal õmingula,
Argi päewal õhtala,
(15) Saatis karja kaugeele

pag. 397.

Üle õue uoneesta:
(30) Talli wiige täke obune,
Täke lauki lateriſe!
Andke ette einuſid, (Süötke kaera keslitela)
Kandke ette kaeruſid, (Andke roka tuoritela)
Peiske piskiſe linuſe,
(35.) Katke laia kanga alla!
Iſe tähte istutage
1530. Ette ſee ehutud lauda,
(38). Taha ſee tahutud ſerna!
40 aastaſe Mare Klaar käeſt.

№ 51.

Enne ſai neidu neljal margal,
Kudruskaela kuiel margal;
Nüüdeſs ſua ſualgi margal
Kuielkümnel kopikal.
Nüüd uo tibul tingimine,
Raha wakal waagimine.
Akkaſin pulmi tegema,
Sugule ſuuri ſüömaaegu:
1540. Päitſu pia ſairaintud,
Kohi oenas kolgitud.

pag. 398.

Sugu tahab ſöõla, ſugu tahab joota,
Sugu ſuureſte ſödada,
Sugule anda anderda,
Sugule kinki kinda paari.

№ 52.

Ailimal, ailimal, neiu wenda,
Ailimal, auu kübara,
Mu ieſt muret kandimasta!
Sa pole liikund linnu kaudu,
1550. Sa köind küla koldit kaudu,
Olſind kuskund ſüſiſid ja,
Nerd ſina pannud papri ſiſſe,
Piſtnud lauliki põuſe....
Ailimal, ailimal, neiu wenda,
Ailimal andi andimasta!
Ma pole marju ſult palunud,
Ma köiſi erle ſuures ſuoſa,
Nopſin nee marjad muasta,
Puolgad puola mättaasta....
1560. Ailimal, ailimal neiu wenda,
Ailimal andi andemasta,
Mu ieſt muret kandemasta!

---

pag. 399.

Ma pole pähkit ſult palunud.
Eile mina nõlaſin metſadeſa,
Pähkid mu päha ſadaſid,
Õunad mu õlale ukkaſid....
Ailimal, ailimal, neiu wenda,
Ailimal andi andimasta!
Ma pole tille ſult palunud;
1570. Ma iſe tile tegija.
Paelukeſt mina palukſi;
Üükeſt mina üüdeleſſe;
Laſſed mull jõla nodeeſa,
Paelata peale palaka....
Ailimal, ailimal, neiu wenda,
Ailimal andi andemasta,
Ailimal, auu kübara!
Nee põle meie neiu paelad,
Nee uo poiſſide punitud.
1580. Sidunge ſigade jalgu,
Pange nad parde rippuma!
№ 51 - № 52 on 58 aaſtaſe Mari Weskimeister käeſt.

№ 53.

Peaks ma ſaama ſakſa naeſe,

pag. 400.

Piſutagi pitka ämma,
Põleks mull tana tua küll tuuda,
Õke pakku panna ſiſſe.
Iſe ta kümab, änd äestab,
Tua ta pühib tuulega,
Kambri kierab kannaga.

№ 54.

Aitumal äia, aitumal ämma,
1590. Süötemasta, juotemasta;
Oidnud tuleſt, oidnud vieſt,
Keelnud kiewa katelusta.

№ 55.

Katku ajal upatanud ennast Käſſa küla neiud paremates, kiriku-, rüches, ä

Tulētage Turſti neiud,
Mälētage Mäla neiud,
Käſſa ranna neidiſida!
Nee läksid meeleli mereſſe,
Kaelani kala kojaſſe,
Lababuini lainedeſſe.

№ 56.

Ma läksin Mikulta tulda tuoma;
1600. Miku koerad minu piale;

pag. 401.

Mina Miku pinu piale;
Miku pinu läks pilla palla.
Siis läksin Annu arda piale,
Annu arda rakſatelli;
Siis läksin Tuoma tua piale,
Tuoma tuba tumſatelli;
Siis läksin Malle puari piale,
Malle puari paugatelli;
Siis ma kargaſin kuaſikuſſe,
1610. Kuaſiku kaſed kahiſeſid;
Siis ma lendſi lepikuſſe,
Lepiku lehed lõdiſeſid.
Siis ma üppaſin üle tänava,
Siis lendſin kured kündemasta,
Aragad äestamasta,
Tedred tiibu tõstemasta.
Siis lõi kure käiru pihta,
Araga aote pihta,
Tedre teiſe tiiva pihta.
1620. Kurg lüpſis kulbi täwe,
Pihelgaſe püti täwe,
Kadakaſe kapa täwe,

pag. 402.

Tuomgaſe tuori lääwe,
Kaduspuuſe kipu lääwe,
Lepſe lüpſiku lääwe / Sao naku ſüame lääwe.
Süsma läkſi piima kurnama,
Süs tulli wäljaſt waene lapſi,
Pistis ſõrme piima pütti.
Ma lõi lapſe ſõrme pihta;
1630. Laps läks nurka nutema,
Ema ette aliſema.
Ma läkſi lasta waigistama:
Ole warda, waene lapſi;
Iſa tuleb oome kojaſe,
Õlma ſees tuob õberaha,
Waka ſees tuob waſkraha,
Kamalus tuob kalliſt aſja.
№ 53 - № 56 on 59 aastaſe Mari Karjane käeſt.

№ 57.

Uieſt ümber lauluke,
Uieſt uuſile ſõnule,
1640. Jälle wana järje peale:
Jäneſel olliwd pitkad jäljed,
Pitkad olliwd jäneſe jäljed.

pag. 403.

№ 58.

Ärge aga naerge minda mieste,
Naergem armaſt Arula Antſu:
Ta olli Mullu Muhus kõinud,
Kosja wiinad ſenna wiinud,
Õlle lähkerid lähatand;
Wiina pekerid olliwd piuſa,
Saia kakud olliwd kaineluſa.
№ 57 - № 58 on 50 aastaſe Mihkel Schmuuli käeſt.

№ 59.

1650. Kõt kõt, kõm kõm,
Juba nälgaste küla nähikſe,
Kus need pikad piinataſe,
Kaheliſed waewataſe.
Tammiſed künad luaſa,
Suariſed lasnad ſihela.
Süs anti pihule pükſi pihta,
Kaheliſele wati pihta.

№ 60.

Äiu äiu ärrakene,
Kiigu kiigu kiiſukene!
1660. Küll ſüs rotad rõõmustawad,

pag. 404.

Kui me ärrad äiutame,
Kui me kiisse kiigutame.

v.Aderkas: Iwapoiss olla sedo omma tehtud laulu noorthärrad kiigutades laulnud, umbes 1830.

№ 61.

Küll süödi sarapuu naadid,
Küll juodi jugapuu juured;
Lepa lienta rüübati,
Kaserasva kasteti.

№ 59 - № 61 on 47 aastase Jaan Schmuul'i käest.

№ 62.

Lähme lähme, kööme kööme,
Kööme ilja üe kauda,
Et meid kuule üe kuked,
1670. Üe kuked, üe koerad,
Näe meid üe nuored poisid.
Kulda katel meil wahela,
Obe kangas katelussa,
Tina rist sääl kanga pial.
Akkas see tina sulama,
Akkas see õbe õhkuma:
Kis olli kärmem kustutama?
Kalewine poisikene,

pag. 405.

See tuob pilwed tullessani,
1680. Ja wiib pilwed minnessani;
Pilwes olli wesi pisara,
Pisaras olli pitka purju,
Purjus olli ani punane,
Anel olli saba sinine.
Saba pial olli sängike.
Kis sääl sängis mängi lõid?
Saare ärra nuorem poega,
Kuldine kuninga tütar.
Pieter peigmees kihlasminda,
1690. Tõi mull õbe sõrmussida,
Mis olid wasele walatud,
Kullal kokku juodetud,
Õbe aljaks õerutud,
Särje sapil kastetud.

№ 63.

Jürikene poisikene,
Jüri kaswis, pia kähara.
Jüri's saa naista Siita maalta,
Süta maalta, Puola alta.
Jüri läks sõudes Saaremaale,

pag. 406.

1700. Sõnna weſi lao peale.
Sääl olli kolme neidu riita,
Ees olli riita elme riita,
Taga olli riita talderkaela,
Wahel olli riita waeſed lapſi;
Keskel kehwa neiduſida.
Ette jätis elme riida,
Taha jätis talderkaela,
Wahelt aga wõtis waeſe lapſe,
Keskelt kehwa neiukeſe,
1710. Teiste rikaste reosta,
Peretüdarde tülista.
Neidu akkas ütelema,
Ütelema, nutelema:
Mul pole neida ruudi riided,
Miſega wõin terle tulla,
Terle tulla, ſoole panna.
Püri aga ütles, kuitta kostis:
Ma ſaada laewad Sakſamaale,
Puoled laewad Puola maale,
1720. Sinule ruudi riided tuoma.
Talinaſt tuon tandſi kingad,

pag. 407

Lihulaſt tuon pitka terdi;
Pärnuſt tuon ſulle pärglit kaela,
Kureſaareſt kudrus põlle.
Siis ſind üidaſe emandaks,
Sa mind üidaſe iſandaks,
Wõetſe wälja wõerusſele.

№ 64.

Kui mina koduſe kaswin,
Kaswin kui kanepikene,
1730. Õitſeſin kui õllukene.
Mis olli muret minula!
Pale olli pesta, pea ſugeda,
Puuſed kanda kaste aala.
Uastas tehti kolmed kingad,
Õledaſed õue kingad,
Kuldiſed kiriku kingad,
Kaskiſed kao wanukad.
Läkſin põllale kündema,
Ema mull andis iad ärjad,
1740. Iſa mull andis ia adra,
Wend andis piſikeſe piitſakeſe.
Oſe mina kündſi ja mina jõudſi;

Akkaſid arjad wäſima,
Ma iſe lüöſt tüdima,
Muuſutſin ärjad murula,
Kinnitſin adra kiwiſe,
Piſtſin piidſa pienderaſe;
Iſe läkſi metſa õhlutama,
Õhlutama, rõhlutama.
1750. Ema aga kuulis ula alla:
Kuula kus kukub kulda nuppu,
Õhlutab õue kanada.
Sai mina wõera uole alla,
Küla poiſi külje alla,
Uastas tehti ühed kingad,
Niegid wannete wanutud,
Pao kuori päigatetud,
Ole kõrſi õmmeldetud.
Läkſin põllale kündema,
1760. Ämm minul andis ſandid ärjad
Äi minul andis ſandi adra,
Mies andis pitka piilſakeſe,
Iſe mina kündſi; ei mina jõudnud;
Akaſid ärjad wäſima,

Ma iſe tüöſt tüdima,
Muuſutſin ärjad murule,
Kinnitſin adra kiwiſe,
Piſtſin piidſa piendeaſe;
Süs läkſi metſa õhlutama,
1770. Õhlutama, rõhlutama.
Ämm aga kuulis ula alla:
Kuula kus kukub kurja lindu,
Õhlutab ſee paharätti!
Kutsa miehi, jõwwa miehi,
Pane nee ukſed uakideſe,
Õue wärawad wiatideſe!

IV №65.

Jaenike olli jauna kauna,
Uhakauna, uhkekauna,
Jaen tegi ſaeni ſaerikus,
1780. Sinililla lepikus,
(5) Aiſad Andſu küini mäel.
Päewa kaksla pistas pulke,
Nädalt kaksla niedis naelu,
Kunda kaksla koputas.
Sai ſee ſuan ſiis walmikſi,

pag. 412.

1830. Siis viis kullemi kojoſſe,
(55) Õbedaſſe õue piale;
Teretas äia ſakſi;
Teretas ämma emakſi;
Tere tüdrikud õeſſed,
Tere poiſid puoled wennad!
(60) Siis pandi patjuſſe magama;
Magas päewa, magas kakſi;
Kohkus kolmandel üleſſe:
Tuoge need tellid tubaje,
1840. Krangasjalad kamberiſſe!
(65) Kudus päewa, kudus kakſi;
Kokſas kolmandel mahaje.
See oo kullemi kojotud,
Õbedaſſe lüödud lõngad,
Randa kämmelde rabatud.
(70) Siis viis ämma põlwe piale;
Ämm akkas wastu laulema:
See uo kuolija kojotud,
Külma kinga käewetetud.

№ 66.

1850. Nägin, nägin, mis mina nägin,

pag. 413.

Nägin merda künnetawat,
Künnetawat, külwetawat,
Mere järi äestetawat,
Linu piale külwetawat.
Lina kaswis nii kui linti,
Kupar otſa kulda nuppu;
Ma panni neiud noppima,
Walged piad walitſema.
Iſe mina warjult waatama,
1860. Mis neidu minu nimela,
Mis pärga minu päralta.
See neidu minu nimela,
See pärga minu päralta,
Kennel keerud kinga paelad,
Süſi mustad ſilma karwad,
Lumeſt walgemad ikſed.
Minuſin waene mies magama,
Wiibaſin wilet pakuma,
Kui need neidiſed jäeti:
1870. Kõik ſaid kõrgid, muiſt ſaid mukud.
1875. Ma ſain musta ja rumala,
Tõrwatlaka ja lobiſe,

pag. 414.

Püstud pia ja piſikſe,
1878. Kikunina ja wigaſe. (ja wiltſa)
1871. Kennele musta mutſati,
Tõrvat lakka tõugati?
Ahule musta mutſati;
1874. Tõrvat lakka tõugati.
1879. Iſa wastu kostemaie:
1880. Wii naine wiru jõele,
Kanna kura allikale!
Kakſu kateld ſääl tulel,
Kolmu kokka kolde ees.
Teiſed wiiſid omal pulma tuppa,
Pulma tuppa, pulma kotta,
Lawa taha laulema.
Ma wiiſin wiru jõele,
Kandſin kura allikale. Sakkaſin allu uhtema,
Kikunina wihtuma.
Säält käis kaudu Sakla walda,
1890. Sakla walda, Nakla walda.
Kuulſin olla ütlewat:
Ine ſeda naesta tenpoiaſi;
Siia ta obu wäſinud,
Siia ta regi lagunud,

pag. 415.

Siia tema kõrbi kõngenud;
Näis nahka nülgewat,
Teista puolta püörewat.
Mina aga peſin naista nuorta,
Naista nuorta, teista puolta;
1900. Peſin wiiele wiele,
Kurikas minul kuiendekſi;
Seebi kändo mull ſeitsmendeks,
Kaks kätt mull kahekſandeks,
Ihe mõna üheſandeks,
Weſi olli külma kümnendamaks.
Peſin aga neiu puhtaekſi;
Puhtaekſi, punaſekſi;
Siis wiiſin omal pulma tuppa,
Pulma tuppa, pulma kotta,
1910. Lawa taha laulema.
Siis olli ulgaſt keige uhkem,
Ta olli wallaſt keige walgem.

№ 62–№ 66 on umbes 18aastaste Ingel ja Oet Tüür käeſt.

№ 67.

Õlut olli hull, taar olli tark,
Kali olli kakſite karala,

pag. 416.

Viin olli pehme märjuke;
Õlut mina jõin, õndſaks ſain,
Viina jõin ja willu käin;
Naeſe tapſin, taewa läkſin,
Puole rubla raha makſin.
1920. Naene wõtta, teine matta,
Las ürda kiriku kella.

№ 68.

Ollin orjas, käiſin karjas,
Ollin Hollandil ſulaſeks,
Lindrilandil lamba poiſiks.
Mis mulle palgaks paiſati;
Aasta otte arvati?
Kirbla mõiſa wollaga,
Varbla mõiſa wallaga,
Oma ruki wiljaga.
1930. Holland tegi uue kuue,
Linderlant tegi laia laki;
Siis läkſi kitſega kiriku,
Emiſega einamaale.

№ 69.

Iſand mind üidis iſriſeks,

pag. 417.

Ema mind kandis kainlus,
Viis mind põueſa põllale,
Panni parmaste "wahele :– „vilja unikad"
Suoſt ſaab kuldne koguja,
Paras parmaste taluja.
1940. Uſs mull anti ordajaks,
Siſalik mull ſüölajaks,
Kiriliblik kiigutajaks.

№ 70.

Käiſin tiul kui tihane,
Käiſin rehel kui rebane,
Valla ſeas kui warbelane.
Piſut piima lähkeris,
Kakſi räime rätikus;
Siat olli ſiäs ſia piima,
Kana waewat mära piima.

№ 71.

1950. Pühapäne pää tuleb kõrtſis juua,
Esmaspe uni magada,
Teiſipäe pian tõu päeva, (ſelli päeva),
Keſku mull tiule ninna.
Neljapäe mina nõpſin neidu,

pag. 418.

Reedo riiſun reiſa kaudu,
Laupäe ma teen lapſe walmis;
Pühapäe wiin ta popi ette.
Popp panni ni'mi nipi tiri.
Sõimati ſeda uora poega,
1960. Uora poega ja orja poega.
Laps olli teraw kastema:
Ma pole mitte uora poega,
Ma ole teo poiſi poega.

№ 72.

Kas ſee no juodiku obune,
Kõrdſi käia kõrbi ruuna,
Lake kaera lauki täkku?
See pole juodiku obune,
Kõrdſi käia kõrbi ruuna,
Lake kaera lauki täkku.
1970. Oet mina aaſin alli raad,
Kihutaſin kõrvi raad,
Musta kaljad murutaſin.

№ 73.

Viiuli lugu: tere Säere kõrdſi Wiin, "kõrts Sõrwes,
Keel venekieli kuin;

pag. 419.

Sõrulane tõi käin,
Lõi Liiſu laka waiu;
Saarlane raius nuia,
Tahtis Mukulaſt lüia.
Mukulane kargas laeva,
1980. Silus ſaarlaſe kaela.

№ 74.

Suagu ſundijad ſurema,
Kepikandajad kaduma!
Kubjas lääb põrgu, põlmed rõnkus,
Naene tiiki, tiwad laial.
Kubja lapſed lämmatakſe,
Dumikake juurdega.

№ 75.

Kui ſaal Lingul leegeldi,
Laikſe nõmmel laigeldi;
Meelde wahel mehed mürraſed,
1990. Rabal rammu katſuti;
Kiiſepere liiwal riieldi.

№ 76.

Füri olli julge, ſeiſis ſirge, (ſeiſis ſelge)
Ostus ſuadi parda pial;

Nopis tärda wammukſista;
Mis olli ſuurem, piſtis ſahu,
Mis olli lahem, laskis wette.
Siis akkaſid kalad kaſuma: (Seſt ep need ſiiad ſigiwad)
Siiad meres, ſeljad mustad, (Seſt ep needawid aſuwad)
Aawid laines langid otſas, (Siiad ſuured, ſeljad mustad)
2000. Seiswad ſõrwite wieſa, (Awid laiad, langid otſas)
Lipa läpa laineeſa.

№ 77.

Wõkkſe Tiiu, Wõkkſe Wiiu,
Neil olli kakſi kalliſt auku;
Neiſt wõib teha tiiwa ruogu,
Siiſſe ſäeda ſõlgeſid.

№ 67–77 on Koguwa küla noorte meeste (Schmuulid, Tüürid, Aerud) ka

№ 78.

Sööge langud, juoge langud,
Ärge piſtke põue mitte!
Ma ole wolas otſima,
Ma 'le wali wahtima.
2010. Ma waata wammuſe põue,
Ma katſu kaſuka põue,
Muljun aga musta kuue põue.
72 aastaſe Jüri Schmuuli käeſt.

№ 79.

Piſike tüdrik mina olli;
Piſike iste olli all,
Piſike wokk olli ees,
Pienikeſt lõnga ketraſin.
Ans Thomas tahtis eneſelle.
Enne mitte, kui ſui;
Kui need tõllad tõriſewad,
2020. Ja nee wankrid wariſewad,
Kui ſee rugi õitſeb,
Ja ſee rohi aljendab.
Siis uo minu pulma päe.
Üks lind olli taewa all,
Seegi ta laulis ſeda wiiſi:
Läki pruuti kosja,
Õlut wiina juua,
Rõõmu lusti lüia.

№ 80.

Ted olli erku linnukene,
2030. Ted aga kargas katuſele;
Poiſid järel kihlus kahlus.
Wõta panti, Teduke!

pag. 422.

Kuhu mina panen Muhu pandi?
Muhu pant pane mulla alla!
Kuhu mina panen Tartu pandi?
Tartu pant pane taewa alla!
Kuhu mina panen Riia pandi?
Riigas rublad ristiliſed
Kannad kaga kieruliſed.

№ 81.

2040. Kalelik olli wana naene,
Küla koera keele kõlk,
Ütles mu piipu pikſe,
Naiste riistaks napikſe.
Küla poiſs mo wennike,
Tule mo juure julgeste,
Akka kaela ahneste,
Pista perſe pehmeste!
Tee mo piipu pilgemaks,
Piibu ſuouta ſuuremaks!
2050. Siis ma wõin mehele minna,
Abikaaſa armasta.

№ 82.

Pardi Riste waatas pärna mäelt,

pag. 423.

Kus ſee Ennu Mihkel läheb.
Läheb ta alla Algma ſaadu
Kiwi kuormat kojama.
Ei läke mitte, kulla Riste,
Ala läke Kästikule kosja,
Kästikul kana ſinine,
Ennul kukka kulda lutti...
2060. Korra ma teenſin Kolga Antſu,
Teiſe korra Terala Jaani.

№ 79 – № 82 on Haaſtaſe Mat Schmuuli käeſt.

№ 83.

Kui mina kodujs kaswin,
Olli ma iſale kurja,
Wõi olli emale kurja,
Wõi olli walju wendiſile,
Walju wenna naiſuſile,
Et mind iemale erdeti,
Ja mind kaugele kaubeldi.
Wõeti mind Wõlla walda,
Suoriti mind Suure walda,
Taheti mind Tamſe walda,
Erdeti wälja Ellamalt.
Sai ma ſiis olnud naſta,
Paari päewi pääle naſta.
2070. Läkſin ſiis korraks kojoſe
Iſa kohta watama ja,
Ema kohta watama ja.

pag. 410.

(10) Kirju korju kõrgeeſſi;
Jaen akkas Jumalat paluma:
Annaks Jumal nuorta lunda,
Raputaks wana ragedat;
1790. Kiputa rodade piale,
(15) Raputa radade piale,
Laſe laia tiede piale,
Et ſee ſuan ſaaks ſõitelema,
Kirju korju koitelema!
Jaen wiis ſuani ula alla,
(20) Üdis iſſa watama,
Iſſa ütles et olli ia;
Üdis ema watama,
Ema ütles et olli ia;
1800. Üdis wenna watama,
(25) Kend ſee ütles tall paremat.
Mis ſellel ſaanil puudaneſſe?
Aiſa ette argiliſi,
Luoka peale kulda küiſi,
Rainga kaelaratuliſi,
(30) Saani ſiſſe iſtujat.
Paneme Kõrwi Kõlgu ette,

pag. 411.

Sakſa lepu ſaeni ette,
Alli aiſade wahele!
1810. Siis läks Nerdiste külaſſe:
(35) Rakſub raudine obune,
Paugub pandine tänawa,
Siis läks Nerdiste külaſſe.
Küla nerdiſed kaela,
Küla karja ſüötelemas,
(40) Küla karja juotelemas.
Kia wett minu wäſinud juua,
Kõigata minu Kõrwi juua,
Muuſuta minu musta juua,
1820. Wana Kõrwi kiele kasta!
(45) Neidu akkas ütelema:
Mull pole aega wett wedada,
Müll läheb koju wetta tarwis
Iſſa kirweſke ihuda,
Ära äkſa käiadele.
(50) Jaen tõmbas neiu ſaeni piale,
Küla puole külje piale,
Kojo puole korju piale,
Oma puole otſa piale.

Kaſeluo kahta koſunud,
Iſa aſe oo aſunud,
Venna paika paiſunud.
Iſa mind uotas õue pial,
Ema mind uotas õue pial;
Iſal olli oſa piuſa,
Emal olli oſa piuſa,
2080. Neil ollid õlled kainaluſa. (Oel õlle kann käeſa)
Venna naene kurjukene,
Ta panni õue kolmi koera,
Väravale rauda raki;
Panni alli aukuma,
Panni kirju kiskuma:
Augu augu allike ja,
Kiſu kiſu kirjuke ja,
Murra murra mustuke!
Akka õe õlma kinni,
2090. Karga kaela kordadeſe, (Katku õe kaela korrad)
Raputa õpe rahaſid!
Mind pole, mind pole, ellad vennad,
Mind pole tuunud tuimad vennad,
Näenud näljatſed minijad,

Mind tundſid kodaſed koerad,
Iſa õuetſed agijad;
Kao kuoku kaela akkas,
Aa teivas andis ſuud:
Kojo meil tuleb kulla tükki,
2100. Lõokene lõõrimaſt.
Ma pole, ma pole, ellad vennad,
Ma pole tulnud, tuimad vennad
Ma pole tulnud ſüöma päraſt,
Ega pole tulnud juoma päraſt,
Ma tulli ilu pidama,
Laste lusti lõpetama,
Naiste nalja uatama.
Ilu tuon ehese kuaſa,
Nalja narmaste vaela,
2110. Rõõmu rõhkude seaſa.

№ 84.

Tahtſin, tahtſin talgu minna,
Küſſin iſaltrada uosta,
Emalt uuta alli kuube,
Õelt õpe ſõrmuſſid.
Iſa's anna mulle uosta

Ema uuta alli kambe,
Õde õpe ſõrmuſſed.
Mis nõu mina pidaſi?
Ma tegin tuulesta obuſe,
2120. Saba ſiideſt ma ſõduſi,
Kabjad waſeſt ma walaſi,
Pilliruuſt ma piſtſin kõrwad,
Silmad tina tilkadeſt,
Karwa kullaſt ma kuduſi:
Hakkaſin merda ſõitema,
Aleri mull mürkis minneſani;
Taewas kõikus tulleſani:
Sõitſen Näikſe ſaare piale; !!
Sääl olli kulda kuuſe metſa;
2130. Ehitaſin uie toa,
Valmiſtaſin walge kambri;
Aknad all ja korsna pial.
Kuu mull paistis korstenaſt,
Päe ka alta akenaſt.
Siis mind naerſid Narwa ſakſad,
Irwitſid wiru iſandad,
Naerſid Kura kuoli poiſid:

Kelles ſee ehited tuba,
Walmis tehtud walge kamber?
2140. Oma mo ehited tuba,
Walmis tehtud walge kamber.
Siſſe käiſid ſiidi laewad,
Wärawalta wärmi laewad,
Õue alta õuna laewad
Tua takka tubaka laewad.
Tuba olli täide tuomi aiſu,
Tuomi aiſu, tuomi aiſu,
Õue olli täis õuna aiſu,
Kamber kalliſt marja aiſu.

* №85.

2150. Iſal olli ſeitſe iada uaſta,
Üks olli muſta munderiſa,
Teine lepu lehte lauki,
Kolmas lepu lina lakka,
(5) Neljas kõrbi kõrge kaela,
Viies olli aari karwa,
Kuues olli tulipunane,
Seitsmes olli ſinine alli.
All olli ſale ſadulas,

pag. 428.

(10) Keel olli ſalem ſaani ees,
2160. All olli kibe kirgu tiele,
Keel olli kibem koja tiele.
Sõitſin Neidiste külaſe;
Elkis elmine külada,
(15) Paukus puaſine tänawa,
Rakſus ruuna umbiraudu.
Küla neidiſed uatſid,
Kikitſid kivi kojasta,
Reakſid rauda reaslaasta;
(20) Kuldſed piad koja iesta,
2170. Walged piad paja läwelt,
Piirtud piad pinude pialt:
Oleks ſii mieſi meila maila,
Sui me ſöödakſime ſukkurila,
(25) Talwe tatra tanguſila,
Uasta ane munela,
Nädali niſu üula,
Pääva pähkle tuumeſila!
Sõitſin Neidiste pereſe,
(30) Teretſin äia iſakſi,
2180. Teretſin ämma emakſi:

pag. 429.

Tere äia wana iſa,
Tere ämma wana ema,
Kas tere neiud kaswenud,
(35) Tõru tuomed tõuſenud,
Pihelgate pitkiſeks,
Kahergate walguſeks,
Tuomgate tugewuſeks?
Äia wastu kosteles,
(40) Ämma wastu kosteles:
2190. Meie neidu pole kodugit,
Neidu läks küla kaole
Küla karja juotema.
Läkſin ſiis küla kaole,
(45) Wiku olli virge, kaok olli kerge,
Weel virgem olli wee widaja.
Kia wett mu wäſinul juua,
Anna mu allil ingata!
Mina olle waene teede köia,
(50) Teede köia, maade marja,
2200. Kuonu asjade ajaja,
Keisri kirja kandaja.
Neiud wastu kostaſid:

pag. 430.

Sina ep ole teede kõia,
(55) Teede kõia, muade marja;
Sa oled kuri koſilane.
Süs riibas neie riele,
Oma puole ohjuſile,
Küla puole külgeſile,
(60) Kojo puole karjuſile.
2210. Küla neidiſed ſajatlid,
Wanad naeſed wanduſid:
Juoſe juoſe allikeja,
Juoſe otſeti ojaſe,
(65) Kaelani kala kojaſe!
Liigutſin noſt linala,
Kõigutſin noſt ohjala,
Pidaſin pätſu päitſumila:
Juoſe juoſe allikene,
(70) Juoſe otſe ohja tõttu,
2220. Karga kaera waka tõttu,
Lippa lina piitſa tõttu!
Juoſe korduksi kojoje,
Õma rikukso äile päile,
(75) Suureks ſüömaks ſuure paika!

---

pag. 431.

№ 86.

Lauluſt lauda ep kaeta,
Sõnuſt ep ſäeta ſüöma ſega.
Igi pannaſe padaje,
Käte wacwa waagenuſe.

№ 87.

Alis makſab mua obune,
2230. Sakſa ſälgude ſiasta,
Keſi allide wahelta,
Kimbelite keskeelta,
Seda makſab waene lapſi;
Peretütarde ſiasta,
Walgete piade wahelta,
Kena paelde keskeelta.
Kis wõtab kurwad omakſi;
Ehk annab albadel aſeme,
Ehk aga warjab waeſed lapſed?
2240. Kirk wõtab kurwad omakſi;
Aud annab albadel aſeme,
Taewas warjab waeſed lapſed.

W № 88.

Enne olli ra elada,

Enne olli emane kuningas.
Sai aga pandud Pawlowits,
See akkas wäge wärmima,
(5). Nuuri meki noppima.

№ 83.–№ 88 on 76 aastaſe Ingel Schmuuli käeſt.

№ 89.

Oh minu ärtſu ärrakene,
Kulda kruuni pruunakene,
2250. Astu ſina tuuli äare piale,
Uata ſelle waeſe walla piale,
Kudas ſeda walda waewatakſe,
Piſemida piinatakſe,
Suuremida ſunnitakſe.

№ 90.

Oh me waeſed öiſed orjad,
Öiſed orjad, päiſed orjad,
Sakſa ſunnitud ſulaſed!
Süia me ſaime, jua ſaime,
Piſut me magada ſaime,
2260. Kaſinaste ſaame kaswa.
Aere puna no punde küljes,
Lõbu Lõpe kopeliſa.

Walgus walla latſi pial.

№ 91.

Kui ollin õdede orja,
Kaswatſin õdede karja,
Wenna päris palgaline.
Uotſin aitu annetavat,
Tua raitu raiutavat.
Eit läks õue, taat läks õue,
2270. Õde õiete nobeste
Wenda wepſeldes pärele.
Siis tullid pinult pitkad piitſad,
Siis tulli õueſt õige ruoska,
Olleſt olliti paremid;
Siis meil aitu anneti,
Tua raitu raiuti.

№ 92. w

Kõiſin tiul kui tihane,
Kõiſin rehel kui rebane,
Korral kui kodu kanane.
2280. Kolm olli räime rätikuſa,
(5) Piſut olli piima lätkeriſa,
Aga-kakku kainaluſa.

Üks ſai ſüia, teine müüa,
Kolmat ſai kojo wedada.
Sellega rikſi ruuna rinnad,
(10) Katkestaſi kõrwi kaela.
Läkſin ma jala tiule,
Läkſin kubja palweele:
Kulla kubjas, ella kubjas,
2290. Wõta mind jala tiule!
(15) Kubjas's kuulemas küll palwet,
Mõetis tükid mõtlemata,
Andis lakſid arwamata,
Seda musta mulla maada,
Seda ſanti ſaue maada,
(20) Seda lindſilt liiwa maada.
Ei ma jõudnud juure jääda,
Oma oſa lõpetada.
Ma aaſi waod wabedalt,
2300. Et olli rohul ruumi kaswa,
(25) Uhakal uba elada,
Maltſal magus maaimend leda.
Kubjas tuli mõiſa puolta,
Kilter kiwi kõrdſi puolta.

Kubjas astus minu puole,
(30) Mina astu aja puole.
Aja teiwas mu abikſi,
Tugi teiwas tunnistajaks.
Ma wõtſi ivre ajasta,
2310. Teiſe teiwaste wahelta,
(35) Lõin ma kubja kummuliste,
Oſe peale põlweliste,
Akkaſi abi karima:
Tulge kokku tin poiſid,
Tooge moule tuominguida,
(40) Kandke kaſe matakuida,
Et woin mõeta kubja küljed,
Anda tall abuſid müöda!
Sai ta waene mies wadima,
2320. Läbi linkide lõduma,
(45) Läbi lankide laduma,
Liikudes läks linna puole,
Et ſai korduks kohtu ette,
Wara enne walgeele.

№93.

Tüdruk tüdruk käi kenaste,

pag. 436.

Orja laps käi uhkeeste,
Waene laps käi walgeeste,
Peretütar priskeeste!
Kosjad kuulukſe tulewat,
2330. Mäe takka männikusta,
Oa küll takka aarikusta....
Mää küll Rõõt olli memmekene....
Anna mulle orja piad ſugeda,
Lina laia lahutada,
Miska ſuin ſulaste pärda,
Kammin karja laste pärda!

№ 99-№ 93 on 67 aastaſe Jüri Lippi käeſt:

W № 94.

Läkſin metſa käibelema
Pühalpäewal ommingul;
Wõtſin püſſi puuſa piale,
2340. Rohu ropid taskudeſa.
(5) Mis ma ſelta iesta leidſi?
Neidiſid mängiſid mäela,
Ma mängiſin mäe tagaſe;
Ei ole julguſt juure minna,
Kartus kaela akata.

pag. 437.

(10) Läkſin nutteſa kojoſe;
Wastu tulli wa iſani,
Wastu tulli wa emani:
Mis ſa nutad poega nuori?
2350. Mina mõiſtſi kosti wastu:
(15) Ma läkſin metſa käibelema,
Pühalpäewal ommingul,
Wõtſi püſſi puuſa piale,
Rohu ropid taskudeſa.
Mis ma ſelta iesta leidſi?
(20) Neidiſed mängiſid mäela,
Ma mängiſin mäe tagaſe.
Es ole julguſt juure minna,
Kartus kaela akata.
2360. Wastu kostis wa iſani;
(25) Wastu kostis wa emani:
Eks pannud püſſi püidema,
Waske mälwa mängima,
Tina nuoled noppima?
Mina mõiſtſi koſtſi wastu:
(30) See põle püſſil püidemine,
Tina nuolel noppimine,

pag. 438.

Waske mälwal mängimine;
See olli allil nõudemine,
2370. See olli kõrril katſumine.
(35) Wastu kostis wa iſani;
Wastu kostis wa emani:
Mine ſüs talli, wõta alli,
Wõta kõrge kõrwikene,
Sõida Neidiste külaſe!
(40) Küla neidiſed kaola
Oma karja juotemaſa.
Wea wett wäſinu juua,
Anna mu allil ingadelle,
2380. Kõiguta mu kõrri juua!
(45) Jaen läks wetta riibema,
Riibes neiu ſaani ſiſſe;
Istus ſaani, üidis alli:
Juoſe alli, jõua alli,
Et ſaaks korduksil kojoſe,
(50) Iſa ehited eluſe,
Wenna raiut kamberiſe!
Küla neidiſed ſajatlid:
Obu mingu otſeti ojaſe,

pag. 439.

239. Silmile ſini wieſe!

№ 95.

Pruut leppis, et ta üleüldiſt pruuki vastu, omas pulmas laulab.

Ärge wõtke mind wihakſi;
Ärge pange mind pahakſi;!
Ma jo wõi olla orgamata,
Lava toga laulamata:
Iſa mull kingib kirju ärja,
Wend annab iga obuſe. ——
Pista mõeka, tomba mõeka,
Saputa ſaratis lauda! ——
Rekepapp ſa langepale,
2400. Käskis lüia kähkumini;
Pihta panna paukamini. ——
Wiina jõid Wiru iſandad,
Wiina jõid Wiru emandad,
Wiina Wiru nuored ſakſad,
Wett jõid metſa neitſikeſed. ——
Mis mull palgaks pai ſati;
Aasta innaks arwati?
Kirbla mõiſa killaga,
Watla mõiſa kallaga.

2410. See mull palgaks paiſati;
Aasta innaks arvati: ——
Koluvere ſuured korri ärjad,
Siiad ſööwad, ſäinad müüwad,
Aarikalad käpelevad. ——
Mere kakſi waesta lasta,
Kakſi waesta pia kanasta,
Meil põle õnne õue piala.
Õnn meil elab ilma piala,
Loomad laia wälja pial. ——
2420. Warblane üks wäike lind,
Tõpane ſee teine lind.
Ei ole mööda läind üks tund,
Kui teine pole teiſe ſelgas käind,
Ja teiſel tiſpſu ära teind.

№94 – №95 on mitme keſkealiſe inimeſe käeſt; üks ütles ühe, teine teiſe viia.

№96.

Oh ſa tüdruk tühja uhke,
Tühja uhke, wälja kõrke,
Kardad poiſi juure tulla,
Kardad kainlu langetes.
Poiſs on puhas, ei ta puudu,

2430. Nitu kallis, ei ta katſu,
Ei ta riiſu reiſi kaudu,
Kaba kupe karru kaudu,
Üheſt kupeſt teiſi kuppe;
Ei ta mõista minna tuppe.
Sai aga tuli kustunud,
Walge ſeinaſt waibunud,
Libistas poiſi liſemale,
Katanes poiſi kainluſe;
Siista poiſista küſima:
2440. Mis ſu pükſis pöörab piad,
Wärgli alla wianab piad?
Tie ſina lahti pükſi lappi,
Tie ſee waene wangiſt lahti!
Siis on kõhud köpſimas,
Naba warred nopſimas.

Kahe tüdruku Sonni käeſt.

№97.

Sula Salmi neitſikene,
Sula Salmi ſa ſulatſid,
Waski aia ſa arutſid,
Kulda ſuoki ſa kuduſid,

pag. 442.

(5) 2450. Tina wiiti neakſulaſed,
Hõbe ſuga õõlſulaſed;
Oſtſid ſa iſa luaſa,
Oſtſid ſa ema luaſa,
Oſtſid wiie wenna luaſa,
(10) Es hakka iſa wihama,
Es hakka ema wihama,
Es ſud es wiha wiied wennad,
Wiha aga wiie wenna naeſed.
Hakkas luba wihama,
(15) 2460. Tua aga ſeinad ſaatelema,
Ahu müürid andma teada,
Kolde paed kandma kieli,
Et ſee Salmi's jõua kaduda
Siita tulpalta toelta,
(20) Siita ſeinade ſäulta,
Siita warnade waralta.
Salmi kargas kambrist wälja,
Kulda pea nuga põueſa;
Läkola iſa unde aawikule,
(25) 2470. Ema unde aawikule,
Wiie wenna koppeliſe;

pag. 443.

Leikas wiha, leikas kakſi,
Hakkas kolmat korjama,
Hakkas neljat noduma,
(30) Wiiendele weanma witſu,
Tuli küla nuori mieſi,
Hakkas Salmelta küſima:
Kuule kuule Salmekene,
Oled ſa minu hoosta näinud,
2480. (35) Wõi oled warſa natanud?
Salme mõistis kostis wastu:
Sa pole hoo otſijakit,
Ei pole warſa natajakit;
Päitſu päitſid pole käeſa,
(40) Hoo ja ohju alla õlma.
Sa oled kurja koſilane;
Kosja kindad ſull käeſa,
Kosja ſuapad ſull jalaſa,
Kosja kirjad kinnasteſa,
2490. (45) Kosja laigud laki peal.
Salmi läks nuttes kojuſe,
Istus ſenna istemile,
Seadis ſenna ſeadimile,

pag. 444.

Kuſſa iſtuwad iſandad,
(50) Kuſſa ſeiſwad ſuured ſakſad.
Iſa ſiis ſalmelta küſima,
Ema Salmelta küſima:
Mis ſina nutad Salmekene?
Nutad ſa kuube ummis kurdu,
(55) 2500. Või nutad ſärki ſeadis ſiilu,
Või nutad uuſi ummiskingi,
Või nutad pitka pealinada,
Või nutad põlle põlwi peale?
Kuus ſull kuube ummiskurdu,
(60) Seitſe ſärki ſeadis ſiilu,
Kaks uo pitka pealinada,
Kaks uo põlle põlwiſila.
Iſa oſtab uued ummiskingad.
Salmi mõiſtis koſtis waſtu:
(65) 2510. Kulla iſa, pai ema,
Andke mulle arda wõtmed,
Taba telje tõſtemod,
Ja ka luki lunaſtajad.
Tuleb aga küla nuori mieſi,
(70) Tuleb hoome hoomingula,

pag. 445.

Kaſteela, kargeela,
Kara enne walgeeda,
Siis uo mu pale peſtud,
Siis uo mu pia ſoetud,
2520. (75) Siis uo mu rinda riigitud,
Ja mu kaela kaunistetud,
(77) Kõttu kõwaſt mulgitud.

№ 98.

Merekirpi linnukene,
Peas tall hea häälekene,
Suus tall kena keelekene,
Käſkis minda käſſi peſta,
Iſa kullaſta kauſta,
Ema hõbeſta jõeſta,
Wiie wenna wiina aamiſt.
2530. Tulgu ſiis kuulma kuuſi kubjaſt,
Wiiſi walda uatama;
Kus oo kena neitſikene.
Sääl uo kena neitſikene,
Kus kümme lippu köögi peal,
Sada lippu ſaunal peal,
Wiis lippu wäravate peal,

pag. 446.

Tuhat lippu tual us peal.
Kõik need lipud liikuwad,
Kõik need kupud kõikuwad.
2540. Kenad poiſid, walgjud poiſid,
Armutumad hallid poiſid,
Päratimad pilkad poiſid.
Need aga warjulta uatſid,
Üſekeskis ütelesid,
Omas mieles mõtelesid:
Oleks ſie neidu minule,
Kerku mina kingitſin,
Alewile allid ruunad,
Turule tuli punaſe,
2550. Linna lepu langi läku.
Peigu juhtus kuulamaſe,
Peigu läks juostes kojuſe,
Koju ennaſt ehitama.
Naskuſiſe panni ſaa naeſed,
Saa tüdrikud tinuſe,
Saa mehed panni nõekuſeſe,
Saa poiſid ſuapuſiſe;
Panni walmis ſaa hobuſe,

pag. 447.

Saa hobuſe, ſaa ſadula;
2560. Südi panni hooste ſilmad,
Kulda panni hooste kulmud,
Kalewiſe pätſu kaljad.
Neidu läks iſa kaule,
Kulda peekerid peſema,
Hõbe waagnud õõrumaie;
Neidu kuulis peiu pilli heale,
Ja kuulis ſaa ſarwe heale,
Hõbe mõekade märina,
Käſi püsſide kärina.
2570. Neidu läks juostes kojuſe,
Koju iſa palweele,
Koju ema palweele:
Kulla iſa, pai ema,
Saa nüüd kuuluſe tulewat,
Saatke ſee ſaa minema!
Ma lään ennaſt petelema,
Petelema, hoidelema,
Hoidma uks kaunuſeſe,
Petma peedi lehteſeſe,
2580. Sini õllude ſegaſe.

pag. 448.

Peiul ollid hoolſad ſaa poiſid,
Saa poiſid, ſaa naeſed;
Kinni wõtſid kiklat neru,
Oma wenne ostet neiu,
Kätte ſaid käe annet neiu.

W №99.

Hakkaſin rege tegema.
Jaan tegi ſaani ſuarikuſe,
Kirju korju kuaſikuſe;
Iga päe ta peatas pulga,
(5) 2590. Nädalis ta needis naela,
Igas kuus ta kopulas.
Sai ſee ſaani walmiekſi;
Walmiekſi, walgeekſi;
Alere wahu walgeekſi;
(10) Siis hüüdis iſa uatama;
Iſa aga ütles: Küll os hea!
Siis hüüdis ema uatama;
Emaaga ütles: Küll os hea!
Siis hüürdis wennad uatama;
(15) 2600. Wennad ütlesid: weel param!
Siis hüüdis õe uatama;

pag. 449.

Õde aga ütles: Küll weel puudu;
Aiſa olle argiliſi;
Halli aiſade wahele,
(20) Ranga kaela ratuliſi;
Suani ſiſſe istujat,
Taha kannul ſeiſajat.
Aaſin iſa õue alla;
Sealt es ſaa aiſu argiliſi;
2610. (25) Alli aiſade wahele,
Ranga kaela rabuliſi.
Aaſin ema õue alla;
Sealt es ſaa aiſu argiliſi;
Alli aiſade wahele,
(30) Ranga kaela rabuliſi.
Aaſin wenna õue alla;
Sealt es ſaa aiſu argiliſi,
Alli aiſade wahele,
Ranga kaela rätuliſi.
2620. (35) Aaſin õe õue alla;
Seal olli üks udune põeſas,
Seegit pakſu pao põeſas,
Sealt ſain aiſad argiliſed,

pag. 450.

Alli aiſade wahele,
40. Rangid kaela ratuliſed,
Suani ſiſe istuja,
Taka kannul ſeiſaja.

W № 100.

Meie kaksi waesta lasta,
Kaksi waesta päa kanada.
2630. Lähme pühapäe kirikku,
Walged rätikud käeſa,
(5) Walged rätikud piaſa,
Nätu kirjad rätikuſa.
Lähen aga iſa aawa piale:
Üles maaſt wana iſake,
Tõuſe mu piad ſugema,
(10) Tõuſe mu wakka walmistama,
Kirstu kuanta kaunistama!
Iſa aga 'p kuule minu ialt.
2640. Lähen aga wenna aawa piale:
Üles muaſt minu wenda,
(15) Tule mu piad ſugema,
Tule mu wakka walmistama,
Kirstu kuanta kaunistama!

pag. 451.

Wend ep kuule minu ialt.
Lähen aga õe aawa piale:
(20) Üles muaſt õde madala,
Tule mu piad ſugema,
Tule mu wakka walmistama,
2650. Kirstu kuanta kaunistama!
Õde 'p aga kuule minu ialt.
(25) Lähen aga ema aawa piale,
Ema ſiis aawaska küſitli:
Kis ſee liigub piale liiwa,
Kis ſee astub piale aawa?
Mina aga wastu kostema:
(30) Tüdar aga liigub piale liiwa,
Tüdar aga astub piale aawa.
Üles maaſt wana emani,
2660. Tule mu piad ſugema,
Tule mu wakka walmistama,
(35) Kirstu kuanta kaunistama!
Ema ſiis wastu kosteleſſe:
Ei wõi tõusta tütereke,
Ei wõi tõusta, ei tõota.
Muul uo palju mulda pial,

pag. 452.

(40) Liiga palju liira piale.
Ma liikka läbi Lihula,
Ma talla läbi Talina,
2670. Ma tuu linnaſt liira ſõela,
Ma tuu Muskuſt mulla lasna.
(45) Pillu liira linna tiele,
Ma pillu mulla muile maile.
Ei või tõusta tütereke,
Ei või tõusta ei tõõta.
Juba mu auda aljendanud,
(50) Risti ſammas ſammeldanud,
Kirstu kaas uo kergendanud. ½ mädanud.
Kuuſk uo kaſvand mulle kurgu piale,
2680. Kaſk uo kaſund kaela piale,
Pihelgas pin peſaſe,
(55) Pao aga põeſas palge piale.
Pia pääl uo parna metſa,
Palge pääl uo jalaka metſa.

№ 101. W

Jüri olli tühja ukke,
Ta's ſaa naiſta ſiika mualta,
Siika mualta, ſkälta mualta,

pag. 453.

Oma kirku kihelkonnaſt,
(5) Kohtu mehe karra alt.
2690. Jüri panni wanad ſõudema;
Wanad ſõudſid, pead wabiſid,
Allid juuſed aaſid püsti;
Wanad es ſõua, purjud es jõua.
(10) Jüri panni nuored ſõudema;
Nuored ſõudſid, purjud jõudſid,
Sõudſid Riia linna alla.
Riigas nelja neiu riita;
Ees olli riita elme riita,
(15) Taga olli riita talderkaelu,
2700. Keskel olli riita kenaſid,
Wahel olli riita waeſid lapſi:
Ukke mina jätſi elme riida,
Taha mina jätſi talder kaelad,
(20) Keskele kenade riida,
Wahelt mina wõtſi waeſe lapſe.
Waene laps ſiis wastu kostis:
Mull pole neida ehteida,
Õida rummi riideida,
(25) Miſega wõiterle tulla,

pag. 454.

2710. Teile lulla, ſoale panna.
Mina ſiis mõiſtſi; jama koſtſi:
Ma läken Riiga, tuon ſull riided,
Tuon ſull Riiaſt ſiidi riided,
(30) Talinaſt tuon tandſi kingad,
Peterboriſt pilka kuue.
Nendega ſa wõid meile lulla,
Meile lulla, moole panna.
Sard need uhud jo olnud,
(35) Pulma päewad müöda läinud,
2720. Keariti kangas üleſe,
Wäeti ſoere wõllaaſe,
Lina lõnga mis laeni.
Kis olli erku ehk olli wirku?
(40) Ämm olli erku, ämm olli wirku,
Ämm olli erku üdemas,
Kärme kambriſt kalſamas:
Tule mu kuldine minija,
Õbedane poja naene,
(45) Tule mu kangasta kuduma,
2730. Kulda niiſi neakſutama,
Õbe ſuga õõtſutama!

pag. 455.

Kudus päewa, kudus kakſi,
Kopſas kolmandel mahaſe,
(50) Tõstis äia põlwe piale,
Tõstis ämma põlwe piale:
Seda pole kuolija kudunud,
Külmand kingi keawetanud.
Äia wastu kosteneſſa,
(55) Ämma wastu kosteneſſa:
2740. Seda poó "kuldine kudunud," = uo, oo
Seda poo raudine rabanud,
Õbedane lüõnud lõngad.
Õde akkas wenda õpema:
(60) Wõi minu nuori wennikene,
Kui ſina tahad kosja minna,
Ehk uo nõu ſull naista wõtta,
Ää wõtig naista kirgu tielta,
Kirgu teel neiud kedewad!
(65) Ää wõtig naista mängismailt,
2750. Mängismail neiud näguſad!
Ää wõtig naista tandſi ringiſt,
Tandſi ringis neiud laſaſed!
Wõta naene kindemaſt,

pag. 456.

(70) Kündemaſt, äestamaſt,
Musta mulda püöremaſt!
Wõta naene wikatilt ja,
Silma naene ſirbi lüölta"! "nom. lüſi
Siis ſaad naeſe tüö tegija,
(75) Tüö tegija, üö kudija,
2760. Lõuendite lõkſutaja,
(77) Paberite pangutaja.

№ 102.

Juanikene poiſikene,
Juan minu kerge nuorem wenda,
Tie mulle tinune ſirbikene,
Wala waske lüökene,
Ala lüö wäinale õſumä", "= lõrkama, põrumma.
Ette wäina ernerda,
Taka wäina talderda (?),
Kesked wäina koedi kaerad,
2770. Ohſa wäinas odrukeſed.
Tulli wares walelikku,
Wares waga ja kawala,
Ütles kodu ſurdawat,
Tie päälwasti tehtawat,

---

pag. 457.

Aruſe maka maetawat.
Wiskaſin ſirbi wedeje,
Lasſin lüö laeneteſe;
Tulli mina rihaluſe,
Leidſin iſa rihalusta,
2780. Kiadule kütket tegemaſt,
Wärſile wiltſa wianemaſt.
Tullin mina tubaſile,
Leidſin ema tubaſista,
Kilbi kangasta kudumaſt,
Lõuendita lõkſutamaſt,
Paberila pangutamaſt.
Läkſin mina kamberiſe,
Leidſin wennad kamberista,
Noa ja päida nukutamaſt,
2790. Kirweswarſi kirjutamaſt.
Läkſin mina aitudeſe,
Leidſin õe aitadeſt,
Omale wakka walmistamaſt,
Kirju kinnasta kudumaſt,
Seare paelu ſeadimaſt.
Läkſin mina ſaunadeſe,

pag. 458

Lendſin Jini ſaunadesta,
Walget utte niitemasta.
Aſe tema all kui pao põeſas,
2800. Willa peal kui eina kuare.

W №103.

Enne olli ea elada,
Et olli'emane kuningas;
Es ole Wene wõtemiſt,
Tõſarate ſöelumiſt,
(5) Puolakate puolimiſt
Kasſakate kaalumiſt. ——
Ordſid odrad, ruidſid rukid,
Liikſid leadſad linna puole,
Eined kiunſid kateluſa,
(10) 2810. Sea ſörgade ſiaſa,
Kana warraste wahela. ——
Puts olli puperlolloke,
Wots olli wiina runſike. ——
Wanaſt ſaa wareste ruoga,
(15) Nuoreſt nonni ſüöma aega.

W №104

Ollin ükſi nuori naene,

pag. 459.

Kõiſin karja ſuatemas.
Mis mina lendſin karja tielta? ja nii edaſi. (1509-1515)
Sai ſee Salmi walmiekſi,
2820. (5) Walmiekſi, walgeekſi,
Salmi üidis aidastani,
Kõneles kiwi kojasta:
Ei mina kuule'p lähe,
Kuul uo kolmi ametit:
(10) Wahel ta äkiste äratab, (wahel ta wara äratab)
Wahel ta koidus kohutab,
Wahel makab walgeeni.
Ei mina päewal ep lähe, Päew no paigute palata, (15a) Sütab wilja wälja pealta. (Põletab wilja põlelta)
Kui tuleb erku erna aega,
2830. Siis ta wihmaga wiristab,
Kui tuleb kallis kaera küli,
Siis ta põuaga põletab.
(20.) Siis tulli tähte poiſikene.
Salmi üidis aidastani;
Kõneles kirikojastani:
Wiige ſee tähte tubaje,
Ette talle ihutud lauda,
(25) Taha talle tahutud ſeina!

pag. 460.

Tuoge talle ſüia, tuoge juua!
2840. Talli wiige täke obune,
Täke aga lauki lateriſe!
Andke ette einuſida,
(30) Kandke ette kaeruſida,
Katke laia kanga alla!
Täkke mõistis kostis wastu:
Ma'p taha ſüia, ma'p taha juua.
Tuoge mu oma tubaje,
(35) Saatkem Salmi põrmandule!
Salmi mõistis kostis wastu:
2850. Wõi wõi, wõi wõi peigu nuori,
Kui andſid aega kaſuda,
Siis anna aega ehita!
(40) Kana aga ehib waeno lapſi;
Tall põle ema ehitamas,
Iſa nõu küll andemas;
Küla eided ehitawad,
Küla taadid andwad nõu.
(45) Küla aga annab külma nõu,
Wõeras pagan paha nõu.
2860. (47) Küll ma iſe ſind ehitan.

pag. 461.

№ 105.

Üks pole ühtkit,
Kaks ſilma kaſſi pias,
Kolm jalga poti all,
Neli niſa lehma kupes,
Wiis ſõrme mehe pies,
Kuus naela obuſe kingas,
Seitſe tähte taewa ſõelas,
Kaheſſat kanti weski wõll,
Üheſſa auku inimeſe ümber,
2870. Kümme kodarat ratta rummus.
Üks uo üsna ümmargune,
Teine poſut pikergune,
Kolmas lerterlatergune,
Neljandal ſelgas kõwa kuor,
Wiiendal jalgas pitkad pükſid,
Kuiendal ſelgas ſiidi ſärk,
Seitsmes ihu alasti;
Kaheſſande karwad ollid alatſi;
Üheſſanda pea olli piiratud:
2880. Ennes üsna ümmargune,
Uba poſut pikergune,

pag. 462.

Leats uo löörlatengune,
Odral ſelgas kõwa kuor,
Kaeral jalgas pilkad pükſid,
Nisul ſelgas ſirdi ſärk,
Rukki ihu alasti;
Lõiku" juured alatſi; "kaal
Kuapſu pea uo pööratud
№ 97–№ 105 on 66 aastaſe Mare Worm käeſt.

№ 106.

Ilu neiud wikſid neiud,
2890. Muhu neiud muidu noped:
Oh te argid Harju neiud,
Ja te laiſad Leane neiud!
Sui te lukute luaſa,
Talwe makate muaſe,
Kamris poiſi kaineluſa.
Muhu neiud muidu noped,
Ommingu nemad waraſed,
Enne valget nad wäliſed;
Pukſrad läbi lepikud,
2900. Õlmilgad wammuſed õlala,
Otsrad karja lepikusta.

pag. 463.

Leane neiud üsna laiſad,
Weerendal werda palgeeſa,
Puolik piima neil niſaſa.

№ 107.

Oh te uhked Muhu neiud,
Walged piad, põſed punaſed,
Kaelad küſkwad kirjul elmil!
Ei mina ep nia neidiſida,
Wannu waga ingeſida,
2910. Mina wannu wanu naiſi,
Niawaga küla kiele kõlku,
Kiskerid neiud kalliekſi.
Enne ſai neidu neljal margal,
Kudruskaela kuiel margal,
Nüüd ep ſua ſualkil margal;
Nüüd uo lõlul tingimine,
Nüüd uo kullal kualumine,
Rahawakal waagimine.

№ 108.

Wiige käsku ſiit Lihula,
2920. Kirjutage kirblaaſe,
Andke Watta walla liada:

Wirtſu poiſid wõtwad naeſed
Suaſtna poiſid ſuawad naeſed
Lihula wallaſt, Luiste külaſt,
Undi Tiigu, Wirtſu Wiiu,
Kaſitoma källe Leenu.
Oh ſeda iluſat Elme Liiſut,
Ja ſeda taſaſt Tamba Eedut!
See on minu müaline,
2930. Oma poja aruline.
Kus nad kahekeste kaupa tegit?
Mikkli laadal Piiſu mäel;
Mari istus Jaani põlwe pial;
Jaani abe tilkus õlleſt,
Mari joobnud tunti ſelleſt.

№ 109.

Mõista mõista mu õeke,
Mis on mere õue all?
Mis mull ſeſt on mõistatella!
Meri on mere õue all.
2940. Mõista mõista mu õeke:
Mis ſääl mere keskeela?
Mis mull ſeſt on mõistatella!

Mets on mere keskeela.
Mõista mõista mu õeke:
Mis ſääl metſa keskeela?
Mis mull ſeſt on mõistatella!
Linn on metſa keskeela.
Mõista mõista mu õeke:
Mis on linna keskeela?
2950. Mis mull ſeſt on mõistatella!
Lippu linna keskeela.
Mõista mõista mu õeke:
Mis on üsna ümargune!
Mis mull ſeſt on mõistatella!
Ernes üsna ümargune.
Mõista mõista mu õeke:
Mis on wähe latergune?
Mis mull ſeſt on mõistatella!
Läätſ on wähe latergune.
2960. Mõista mõista mu õeke:
Mis on piſut pikergune?
Mis mull ſeſt on mõistatella!
Upe piſut pikergune.

№106–№109 on 39aastaſe Katriina Rinkk käeſt.

pag. 466.

№ 110.

Lõõri lõõri lõoke! ja nii edaſi: (330-339)
Kus ſee peenar jälle jäi?
Ätſed katſid peendra ära.
Kus need ätſed jälle jäid?
Neitſid noppſid ätſed ää.
Kus need neitſid jälle jäid?
2970. Neitſid iſtſid kiwi otſas.
Kus ſee kiwi jälle jäi?
Weſi weeretas kiwi ää.
Kus ſee weſi jälle jäi?
Muſt ärg rüüpas wee ää.
Kus ſee muſt ärg jälle jäi?
Tapur tapis ärja ää.
Kus ſee tapur jälle jäi?
Kõwaſi kõhutas tapri ää.
Kus ſee kõwaſi jälle jäi?
2980. Kõwaſi metſas kännu otſas.
Kus ſee känd jälle jäi?
Karu käristas kännu üles.
Kus ſee karu jälle jäi?
Karu läks muske muile maile,

pag. 467.

Jättis jäljed ſiia maale Puoled jäljed Puola maale.
Kis läks karut ſuatema?
Sandemand tõllaga,
Pime kutſar piitſaga,
Obu oma warſaga,
2990. Lehm leedi waskega,
Lammas langi tallega,
Kaſs kabe rattaga,
Koer kolme kodaraga.
Baastaſe Leena Rinkk käeſt.

№ 111.

Mõista mõista mu õeke:
Mis no meil õues uuſi turku,
Mis no meil õues ſuuri ſuari;
Mis no wana alewi;
Mis no langukſi läwela,
Mis meil õues müller müüri?
3000. Mis no lepiku libaja,
Ehk no tamiku magaja,
Ehk aab raad randudeſe,
Ehk aga rikub Riia ranna?
Mis ſeſt mõista mu õeke!

pag. 468.

Tuba meil õues uuſi turku,
Saun meil õues ſuuri ſuari;
Ahi no vana alevi;
Laps no langukſi lävela,
Kuök meil õues mäller müüri.
3010. Lehm no lepiku libaja, Härg no tamiku magaja,
Äni aab raad randudeſe,
Siga aga rikub Riia ranna.

№ 112.

Ülene ülene reastas,
Alane alane läine!
Tuppa meil tuleb ſuuri ſumba,
Suuri ſumba, pakſu parve.
Tere tuba, kas no tuba,
Kas no tuba lusti lüia,
3020. Tuba lustiste elada?
Tere tere tuba tarre küötud,
Saun no ſuarile ſoendud,
Tere teie ahju ämu tehtud,
Tere teie põrand põline,
Tere tere lagi lõbuſa,
Tere tere ſeinad ſiledad,

pag. 469.

Tere teie parred paraſad,
Akenud tinula tehtud,
Kuudid runda kirjutetud!
3030. Tere tere laiad ſüöma lavad,
Tere tere lühterid libedad,
Tere tere kapad, tere tere kannud,
Tere tere kapad karda kõrvad,
Tere tere kannud kulda kuaned,
Tere tere pitkad pingikeſed,
Pealta pingi pienud neiud!
Tere tere neitſikene!
Kui ſa tulled meielale,
Sa kõtſid treda tiibulista,
3040. Rohelista, ruoſelista,
Maantied makſa karvalista.
Läbi ſina tulled kolme metſa,
Üks olli metſe kibuspuine,
Teine metſa õu nerſpuine,
Kolmas metſa pao puine.
Kõrva jäid kaſed kõverad,
Läbi ſina tulled längas metſa,
Läbi länkade pajode.

pag. 470.

Pao aga põeſas wõtis paela,
3050. Kibuspuine wõtis kinda,
Türnapuine tõmbas küki,
Koſe latwa ergas laki. Tamme tüwed tõukaſed
№111–№112 on 59aaſtaſe Pet Abe käeſt.

№113.

Üles muaſt meie minija!
Juba ſee ſäela ſeiſab ſärwi,
Wärdad wahtwad wastu walget,
Küla aga lindu üiab kümme.
Jo oled uned maganud,
Jo oled kõned kõnelenud,
Peiu küljed peſitlenud,
3060. Sõba jääred ſõbrutanud.

№114.

Sai ſee aeg ſiis lärde ſaanud,
Kuu ja tähed kotta käinud,
Siis ſie waeſe tüdruk tõrgub,
Üheſt nurgaſt teiſe nõrgub;
Kümme kord käib kögi wahet,
Sada kord käib ſauna wahet,
Tuhat kord käib tua wahet,

pag. 471.

Olſib armu ahjudesta,
Abi leegi lõukaasta.

№115.

3070. Alere kakſi waesta lasta,
Kakſi waesta pia kanasta,
Lähme Jaanipää kiriku,
Ruoſi lehed kainelaſa,
(5) Mure okſad meil käeſa.
Lähme iſa aawa piale,
Lähme ema aawa piale,
Iſa üles üidema,
Ema üles üidema:
(10) Tõuſe üles wana iſani;
3080. Tõuſe üles wana emani!
Tule minu pulmi põdama,
Tule minu wakka walmistama,
Kirstu kuanta kergitama!
(15) Kostis ſiis wana iſani;
Wastas ſiis wana emani:
Jumal ſu pulmad põdagu,
Jumal ſu wakka walmistagu,
Kirstu kuanta kergitagu!

(20) Ei wõi tulla tütereke,
3090. Ei wõi tulla, ei tõota.
Mind no mullu mulda pandud,
Mind no ammu auda pandud;
Juba mo aud no aljendanud;
(25) Muru aga kaswand mulla piale,
Arueinad aawa piale,
Soostra põõsad suu piale,
Niinepuu nisade piale,
Kaske kaela kondi piale,
(30) Tamme taha otsa piale,
3100. Kadakas karwade wahele.

№ 116.

Witt läks muiste Wiru muale,
Putt läks muiste Puola muale;
Wiis olid ürud tall sesa,
Kuus olid kure karwalista,
Seitse sini allikesta,
Kahesa Kalewilauki;
Ühesa sad nosta,
Kümme künni kuunukesta,
Sada olli saksa kirju täkku,

3110. Tuhat olli tulipunasta.
Mehed aga mõtlid mõegu ärra,
Naesed Narwa sundija,
Tüdrukud mõtlid Türgi ruua,
Poisid aga tundsid et olli puttu.
Poisid läksid putu palweele,
Kübarata, kindaata,
Olma ööda, wammusita:
Kuku maha pulukene,
Lase minu laia laki piale,
3120. Kuku minu kuue õlma sisse,
Lase minu püksi lapi sisse!

№ 117.

Kust saa waene laps mihele?
Metsast wiiakse mihele,
Kännu otsast kuasa juure,
Puude takka poiste juure.
Kis ollid tema pulmalised?
Metsa puud ta pulmalised,
Kased walged kuasanaesed,
Lepad walged pialinad.
3130. Kis olli pulma oldermanni!

Unt olli pulma oldermanni,
Karu kallis ſöedu ruuna,
Rebane rua tegija,
Jänes uhke peiu poiſſi:

№ 118.

Kukk läks pilliles pinnule:
Kukekene, kanakene,
Lähme rikka mehe riha ala,
2 Lähme waeſe mehe warale,
Kehra kõlkut kergitama,
3140. Sandi ſarſit ſaputama!
Kukk leidis ühe odra iwa,
Kana kakſi kaera iwa;
Siis tegid kui õluta,
Kakſi tegu ſainſida;
Muna kuor olli keedu kattlaks,
Tamme türu kööma tõrreks.
Siis ſai ſoku ſarve täie,
Kitu talle kõrva täie ;-;kitſe
2. Kutſus Suomeſt, kutſus Suareſt,
3150. Jätis kure kutſumata,
Rebaſe nimetamata.

Kurel es ole aega pulma tulla,
Kurel olli kangas kududa,
Rebaſel regi ehita,
Nirgol niied kokku panna,
Jäneſſel põllud jägada.
Kis ſiis pulma kutſuti?
Kull ſiis pulma kutſuti;
Ära ta lõhkus lõo ja pia;
3160. Araka abe aeti;
Piſukſe lõunu pia tegi puktas.

№ 119.

Siad ſiad, lambad lambad,
Kerge kokku kitſe talled,
Lähme Riiga ſõitelema!
Riia naiſed natelewad:
Ime ime, kis ſääl tuleb?
Ühel ſarved, teiſel kõrvad,
Karjanaiſel kirjud kindad!

№ 120.

Ordit tordit toida minda!
3170. Kui ſa'p toida, ſiis elata!
Ära mind ära ſureta!

pag. 476.

Kui ſa nu ära ſuretad,
Siis tie mull tinane kirstu,
Pane puaſine põranda,
Karu luuſt pane katus piale,
Undi luudeſt ukſed ette,
Sika ſarveſt tie ſagarad!

№ 121.

Kes tõi ſõja ſõnumid?
Kubjas tõi ſõja ſõnumid,
3180. Ja aga iſe ütelеſe:
Kis läheb minult ſõjaſſe?
Iſa no vana, ema no vana,
Õde äiete piſuke,
Wend aga kiigub kätkieſſa.
Ikka pean iſe minema,
Ikka pean ies olema. ——
Kares olli vaga ja rumala,
Karjus mere katuſel,
Reakis mere reasta all:
2. 3190. Kis teilt oome ſõtta tuleb? ja nii edaſi. (853-905]
Kudas ſaid frua kadoje?
Kas ſee ſõda ſeisma jäi?

---

pag. 477

Muskus ſõda ſeisma jäi,
Riia taha risti piale.
Kas ſara ſõjas ſüraſſe,
Wõrua peale juuaſſe?
Wend aga mõistis, kohe kostis:
Sitta ſõjas ſüraſſe,
Kirtſa viimaks juuaſſe.

№ 122.

3200. Uinuſin vaene mees magama,
Kui need neidiſed jäeti;
Muud ſaid mukud, kõik ſaid kõrged,
Ma ſai musta ja rumala,
Tõrvatlaka ja tõbiſe,
Pitkamoka piirtudlaka.
Teiſed viiſid omad pulma luppa,
Pulma luppa, pulma kotta;
Ma viiſin Wõrru allikale,
Kandſin Kura allikale.
3210. Kandu ſäält käiſid kattla vald,
Aaſid kandu Aeska vald,
Eiſid armu poiſi piale:
Oh ſeda vaesta lin ja poiſſi;

Ära ta obu wäsinud,
Ära ta regi lagunud,
Ratas raawi langenud,
Ära ta kõrbi kõngenud!
Mina aga pessin neidu nuorta,
Küna küliti wessa,
3220. Neidu seliti siessa.
Pessin aga nein puhtaeksi;
Puhtaeksi, walgeeksi;
Siis wiisin nein pulma tuppa,
Pulma tuppa, pulma kotta.
Siis minu neidu tunnistati:
Kelles see neidu piimal pestud,
Piimal pestud, wõila wõetud,
Nuorel kuorel loputatud?
Mina aga mõistsi, kohe ma kostsi:
3230. Ma wiisi Wiru jõele,
Kandsi Kura allikale,
Pessi wiiele wiele,
Wiiele kuiele kurikale,
Seebi känds mull seitsmendeksi,
Kaks kätt kahessandako,

Isse mina ühessandako,
Külm wessi kümmendamako.
№ 113–№ 122 on umbes 55 aastase „Reegi Riste" käest.

№ 123.

Ole sina ommiku ussina,
Enne walget ole warane,
3240. Puhu sa tuli tubaje,
Lööksu lõke põrmandule,
Küünal wõti külite pinse,
Lenna sina läbi lehma laudad,
Tandsi läbi talle laudad,
Otsi läbi obuse laudad!
Kui lewad lehmalt wasikud,
Lamba tarast tallesida,
Anna ästi äral tiada,
Anna ästi ämal tiada!
3250. Siis oled ära ea minija,
Siis oled äma ea minija,
Oma meke mesine marja,
Kui oled küpse õunukene,
Nao kulda narmukene.
Suab elama, suab olema,

Siis ſinna oled äia ruopi,
Äia ruopi, ämma luuda,
Oma mehe meeleku marja,
Kui oled külmand kirvesvarſi,
3260. Nao naſs ſakas kurikas.
Ole omiku uſina!
Ää ming musta muine ſekka,
Tahmane talu tubaje!
Mine ſinna puhas poiste ſekka,
Poiste ſekka, walla ſekka!
Widuſel ſinna viruta,
Kuu walgel kuiradele,
Kolgi korduksi äraje,
Pane päevaksi põhaje.
3270. Siis lähed muku muine ſekka,
Siis lähed walge walla ſekka,
Küinalpea küla wahele.
Siis ſind üidakſe üaksi;
Üa ja naiſe tüterikko:
Üa no naine ſuanud lapſe,
Kaſin naine kaswatanud,
Weel param pannud mehele.

№ 124.

Õde või madalukene,
Sa täna Jumalukesta,
3280. Kiida oma rada õnnekesta,
Mere rare ſaid mehele,
Ranna rare rahvaale.
Enne kuulſid metſa mühinat,
Puare okſade ſahinat;
Nüid kuuled mere mürinat,
Mere laenete labinat;
Siin kuuled ſiia ſingumiſed,
Siin kuuled vimma wingumiſed
Aarikala ambumiſed,
3290. Lõhe lõua tõstemiſed.
Sõrt ep lõpe tuores tuasta,
Kala liemi katelusta.
Kuldi pia nuga ſinula;
Siin kuldi pia nua kulutad,
Lõhe päida lõhkudeſa,
Siia päida ſiiludeſa,
Aari päida aades lõhki.

№ 125.

Kui ſina tullid meiele,
Sa tullid läbi kolme nurme;
3300. Üks olli nurme niſu nurme,
Teine nurme kaera nurme,
Kolmas nurme odra nurme.
Mis ſääl nurmes tehtaneſſa?
Niſu nurmes niideti ja,
Kaera nurmes katkuti ja,
Odra nurmes õſuti.
Läbi ſa ojad ojäſid,
Läbi ſa wied weniſid,
Lume anged ruomadelle.
3310. Pein poiſs minu wennikene,
Kus ſa pannod meie neiu,
Mis te eile meilta tõite,
Eile tõite, tuone ſaile,
Eile ere päevaga,
Tuone tähted waluga?
Tealt mina leidſin neiu jäljed,
Neiu jäljed, neitſi jäljed,
Aruſt warwaste aſeme.

(Teine kallis kaera nurme
Mis olli nurme niſu nurme,
See olli noorde meeste nurme;
Mis olli nurme kaera nurme
See olli nurme neitſikeste;
Mis olli nurme odra nurme,
See olli nurme kaſupoiste.

Ehk no talle olli andnud noſi;
3320. Ehk no musta murdnud kaela,
Ehk no kõrbi kõpſand maha?
Ehk no tea neiſa ſüömiſila,
Mis ſüölis wana emani;
Ehk no neiſa juomiſila,
Mis juodis wana iſani;
Ehk no neiſa ſõlgiſila,
Mis ſõlgſid õed ſõſarad,
3328. Ehk no neiſa kingiſila,
Mis ep oo wennad kingitlenud,
Ehk no neiſa pia linnuſa,
Mis no minijad linutand?
„Küll ſina näed näpe ſilma,
Küll ſina natad waſaku ſilma,
Ahu taha kõiwad armud,
Kanade miesto wahele,
Kõrwas oma wenna muore."
Õde või madalukene,
Anna käſi käli käde,
Pista ſõrmejed pihſe,
3340. Rudſu aga ſõrmed ruſikuſe!

Piſſi piſſi; taſſa taſſa!
Lähme ſiit üle uude uste,
Et eiula uued ukſed,
Karji ſuariſed ſagarad!
Et ep kasta oma kapeturda,
Puna purda ſuogukeſi!
Meil uo urgad alla uste,
Allikad alla lävede.

№ 126.

Lähme ſeda uiku eilemais,
3350. Eidame uigu uulitſele,
Äbe räbiku riasteaſe!
See oitku Jumalukene,
Kaitsku kallis Maarijukke,
Kut ſaad uieste ajole,
Teista korda nuorikuks! (Enne ſee uiku ummistagu,
Enne ſee katus kadugu, (katus ſamblo kasvatagu)
Enne ſee reastas repetagu, (Äberätik repatagu)
Arimalgad apendagu!

№ 127.

Õde või madalukene,
3360. Astu ſiia istumile,

Iſandad ſiin enne istun,
Emandad ſiin enne istun.
Sa eki ema ehtimile, (timule)
Napſi naiste riideeſe!
Pane ſina neiſe palludeſe,
Eki neiſe ehteeſe,
Mis uo ema enne ehtin,
Ehk uo ema enne pannud!
Sa eki ema timule,
3370. Napſi naiste riideeſe!
Wõta nii wõtemed õõrulta,
Viera lahti kirstu kuaſi;
Laſe lahti laeka kuaſi;
Näita välja oma näpu tüöd,
Mis oled teinud õhtu ajal,
Õhtu ajal, puhte ajal,
Wõduſel oled wiiſſinuda,
Kas uo äial iada ſärki,
Või uo ämal iada tanu,
3380. Perul pilka tõuendida? / Suketa meie ſulaſed
Kapetuta karja poiſſid,
Umbrikuta ümmordajad.
Oleks ſa piſutkit tiadnud,
Et kuaſa kasvis külaſa,

pag. 486.

Peigu teiſeſa pereſa,
Oleks pidand pia püstimini;
Jala kannad kõrgimini;
Üle jõe jõid õluta,
Üle kearu andſid kätta.
Õde wõi madalukene,
Mis olli mullu murekſi?
3390. Juus olli orda, pea kanda;
Nüid ſaid muret muldiſerta,
Nüid ſaid nolka endiſesta,
Muret ſaid muſta lehma wõrra,
Joo wõrra, obuſe wõrra.
Enne olled mieled metſa kuaſa,
Laiad wäljad laulu kuaſa,
Suo jaared ſõnade kuaſa.
Nüid uo ſell mieled mehe kuaſa,
Laiad wäljad laste kuaſa,
3400. Suo jaared ſulaste kuaſa.
Nüid ſaid päha naiste pärja,
Otſa nole märgikeſe,
Silmile ſuui kübara.
Seda ſa ial nolſid,

pag. 487.

Kaſupõlwe kaibadelle.
Ära ſa wähe wäriſe,
Ära ſa kartig karwagida,
Suul uo muodu muiste naiste,
Tegu teiste nuorikite.
3410. Tegu põle eneſe tehtud,
Pale põle eneſe pandud,
Lund ep põle eneſe lundud.
Tegu poo' tehtud Jumala, '=uo,oo
Pale poo pandud Maarjukſe,
Lund uo Luoja istutanud.
Õde wõi madalukene,
Näita wälja oma näpu tüöd,
Mis oled teinud õhtu ajal,
Õhtu ajal, puhte ajal.
3420. Juba nüid kinki nodab kind, v=„õlleandja“
Käli naiſed kapetuida.
Ära ſa wäha wäriſe,
Ära ſa kartig karwagida,
Et põle anda anderda,
Et põle kinki kinda puala!
Sugu põle kutſut ſuama päraſt,

pag. 488.

Suga uo kutſut ſüöma päraſt,
Süöma päraſt, Juoma päraſt.
Aitumal pereiſake,
3430. Kalliſt lauda katemasta,
Saiul ja ſia lihala,
Laiul kalul latikula.
Jo mu kõhtu kõruni täide,
Silmini ſia lihada,
Kaelani kanamuneda,
Loualuini latikurda!
Peiupoiſs minu wennikene,
Nerdu näitas ome teguſid,
Näita ſa ome teguſid,
3440. Mis oled teinud õhtu ajal,
Õhtu ajal, puhke ajal,
Wduſel oled wiilinuda!
Kus ſinu kapad, kus ſinu kannad,
Kus ſinu kabjage karikad,
Kus ſinu raed, kus ſinu ratad,
Kus ſinu wolas okikene?
Suul oo kena kedrajuke,
Lame lõnga laskejuke.

pag. 489.

Tuo nee ſüa tubaje,
3450. Lao nee ſüa lawa piale!

№ 128.

Süömad uo ſüödud, juomad uo juodud,
Pulmad üsna otſakorral,
Kokk uo alles kiitemata,
Koka laulud laulemata:
Olge terwe kokukene,
Kietnud kena liemekeſe,
Paraſaste pannud ſuola,
Taſaſeste lasnud tangu!
Ta pannud liiga liha ſiſſe,
3460. Tugewaste pannud luhlid!
Pereeit mu eidekene,
Peretaat minu taadikene,
Otſi tompi, katſu kanti,
Otſi tompi otſele,
Katſu kanti lõukaale,
Aa nee aukujad tuasta,
Kiele pekſajad peresta!

№ 129.

Õde wõi madalukene,

pag. 490.

Säla kajo koti ſõrmed,
3470. Parſile palaka ſõrmed,
Tuo merle merikad ſõrmed!
Meil uo meri püidemine,
Kalarandu katſumine.
Kata miesta, kata merda,
Kata miesta mielelista,
Kata merda mieletimat!
Meil uo meri püidemine,
Kalarandu katſumine.

№ 130.

Kiigutajad, kõrgutajad,
3480. Üle õrre õõtſutajad,
Ärge mind wihal winnagem,
Ärge mind tõel tõmmagem ja!
Ma põle kinni kiikedesja,
Valjuſt waalude wahela.
Kiwi uo ſuuri alla kiige,
Puas uo laia alla lawa.
Kiwi wõlab killu kürdeesta,
Puas wõtab parga palgeesta,
Latakad pia laesta.

pag. 491.

3490. Mul põle wenda alla kiige,
Sõſard põle ſõrme ſugusta,
Kis nopib lipud liiwadeesta,
Põlle kellad põeſudesta.
Kiwikene, kullukene,
Armas ſini allikene,
Eks ſa wõind meres mürada,
Mere kaldal kaſuda,
Mere põhja ſa põruda,
Kut ſina tulid meielaale,
3500. Meie peiu piinajakſi,
Neiu nuore naerajakſi!
Ära minul tüdis tühja kõhtu,
Nõtkus nõdra üöalune,
Seda kiwi kikertades,
Alli ümber üöritades.

№ 131. W

Kuulſi ma kiikes kiigutawat,
Kiige ſandes lauletawat,
Kiige õrdes õiſatawat.
Ollin põllal kündemaſa;
3510. (5) Munſutſin ärjad muruſe,

pag. 492.

Kinnitſin adra kiwiſe;
Tullin ſiis tulitſi jalu,
Sain ſinna ſäſitſi ſäari,
Leidſin kirbud kiikumasta,
(10). Ömbelikud ölli masta,
Lutikad lusti pidamasta.

№ 132.

Mihkel kihkel kitſe abe,
Olli ruuna roka abe!
Piſſoe Mihkel piima abe,
3520. Suur Mihkel ſuitſu abe,
Vana Mihkel waigu abe. ——
Uota uota utekene,
Kannata nunu kaſulammas,
Ma tuo rawad Ruoſſi mualta,
Kaarid tuon Käri külasta,
Niidan ute uue kuue,
Piiran ute pilka wöla. ——
Kuſt see laps nii ſõnad wõtab!
Sõna ſiit ja teiſe ſäält ja,
3530. Kolmanda kutſika kubeſta,
Olli karſi änna alta. ——

pag. 493.

Mõista mõista mu õeke:
Mis ep uo külade kirja,
Ehk ep uo perede kirja?
Mis ſeſt mõista, mu õeke!
Neidiſed külade kirja,
Minojad perede kirja.

№ 133. x

Läxſin karja ſuatelema,
Leidſin kuuſe karja tielta.
3540. Istutſin iſa nimele,
Uotſin kuuſke kaswawat,
(5) Tutti taewa tõuſewat,
Latwa pilwe pistewat.
Kuuſke akkas kuiwama,
Latwa pialta langema.
Wõtſin ſiis iſa nimelta,
(10) Istutſin ema nimele;
Uotſin kuuſke kaswawat,
Tutti taewa tõuſewat,
3550. Latwa pilwe pistewat.
Kuuſke akkas kuiwama,
(15) Latwa pialta langema.

pag. 494.

Wõtſin ſiis ema nimelta,
Istutſin wenna nimele,
Uotſin kuuske kaswewat,
Tulli taewa tõuſewat,
(20) Latwa pilwe pistewat.
Kuuske akkas kuiwema,
Latwa pialta langema.
3560. Wõtſin ſiis wenna nimelta,
Istutſin õe nimele;
(25) Uotſin kuuske kaswewat,
Tulli taewa tõuſewat,
Latwa pilwe pistewat.
Kuuske akkas kuiwema,
Latwa pialta langema.
(30) Wõtſin ſiis õe nimelta,
Istutſin eneſe nimele,
Kuuske akkas kaswema ja,
3570. Tulli taewa tõuſema ja, (Ladu piale pistema)
(34). Latwa pilwe pistema ja, (Ladu aga pistis pilwe ſiſſe)

№123-№133 on 5 aastaſe Pet Abe käeſt.

№134.

Aä eilig ſilmi tulele,

pag. 495.

Tulel no ſilmad tuliſed!
Aä eilig ſilmi wiele,
Wiel no ſilmad weſiſed!
Aä eilig ſilmi akenule,
Akenul ſilmad aledad!
Eida ſilmad ſeina piale,
Laſeta ſilmad laeſe!
3580. Sein teeb ſilmad ſelgeeksi,
Lagi teeb ſilmad laukeeksi.
Eida ſilmad õue piale,
Õue piale, õnne piale,
Kõige äia karja piale,
Kõige ämma karja piale,
Äia rade argde piale,
Ämma rade ärgde piale,
Peiu laugi patſu piale!
Õde wõi madalukene,
3590. Täna nüid Jumalukesta,
Kiida oma ieda õnnekesta,
Et ſaid mere iare mehele,
Ranna jaare rahwa ſekka!
Kolmi ſuitſu teil tuaſa,

Ommikul uo orava ſuitſu,
Lõunaaal uo lõke ſuitſu,
Õhtuſel uo wimma ſuitſu.

№ 135.

Tere ſu pitkad piibu tutid,
Tere ſu waſeſt wati nööbid
3600. Tere ſu mütſi piasta,
Mütſi ſirmi ſilma iesta!
Tere ſu rummijad juuſed,
Tere ſu palge punane,
Wahelt rummija juuste!
Tere ſu kindajad käesta,
Tere ſu kirjad kindaesta!
Kulla kord ſull kirjal pial,
Õbedaſed kiere korrad.

№ 136.

Mõista, mõista mu õeke:
3610. Kellel kuldiſed juuſa,
Kellel kena kaharpia,
Kellel uo arwad okſukeſed
Kis uo täiſi riideeſa,
Kellel laia maani mantel,

Kellel ſelgas ſiidi ſärki,
Kis uo ſakſa riideeſa?
Mis mull ſeſta mõistatella!
Kuuſel kuldiſed juuſed,
Männal kena kahar pia,
3620. Aawal arwad okſukeſed,
Suar uo täiſi riideeſa,
Tamel laia maani mantel,
~~Sarapuul~~ Kaſel uo ſelgas ſiidi ſärki,
Sarapuu ſakſa riideeſa.

№ 137

Mõista mõista mu õeke,
Mõista minu mõistatuſed,
Arwa minu arwamiſed,
Mis ma ſaab mõistatelle!
Miſe merle määla kaswab?
3630. Õunerpuu merle määla kaswab.
Mitu okſa õunerpuul?
Kolmi okſa õunerpuul.
Mitu õuna okſa pial?
Ükſi õuna okſa pial;
Seegi üsna ümmargune,

pag. 498.

Seegit puoliti punane,
Suo puolt ſiniſikene,
Mua puolt maguſikene,
Koidu puolt koldſikene,
See läks lendes lepikuſe,
Munes kolmi munukesta,
Kuoris kolmi luiukesta.
Ühe panni mualijaks muale,
Teiſe kuuks taevudeſe,
Kolmanda päevaks peale ilma.
Enne es ole mualijat muala,
Ei ole kuud taevudeſa,
Ega päeva peale ilma.

№ 138.

Munul olli ükſi ainus wenda,
Olu ſeppa ilma tarka,
See tegi elu einamuale,
Kahe kaelu okſa piale,
Meja marja warre piale.
Riia ärrad riideleſid,
Tartu ärrad tapeleſid:
On ſee nüüd Lihula linna,

pag. 499.

Wõi on ſee Käidela kiriku,
Wõi on ſee Paide laada paika?
Minna ſiis kuulſin koſtſin wastu:
See põle Lihula linna,
Ei põle Käidela kiriku,
Ega Paide laada platſi, (paika)
See oo minu wenna ſauna.
Peaks teda ſihest nägema!
Sihest oo ſinieliline,
Wahelt waſe waluline,
Keskelt kulla keeruline.
Sies ſääl ſirdi müüdaneſa,
Kalewida kaubeldaſa.
Tüdrikud müüwad tibuſid,
Poiſid Puola lakkiſida,
Naiſed käiste narmuſida,
Lapſed laki paelaſida.
Kuidas ſaid ſini eliliſeks?
Sakſa kuubi kuiwateſa.
Kuidas ſaid läwed madalad!
Sakſa ſammu astudeſa.
Kuu ſääl paistab korstenista,

pag. 500.

Päe aga alta akenusta.
3680. Ei või naerda Narva ſakſad,
Irvita Viru iſandad,
Naerda Narva nuored ärrad.

No 134–No 138 on 78 aastaſe Kadri Veerendel käeſt.

No 139.

Tere ſinu lakki laegaline,
Peale ſinu nungija juuste,
Tere ſinu kallis kaela lina,
Ümber ſu kaela kenaste,
Tere ſinu ſärki ſeadis ſülu,
Ümber ſinu armaste abude
Tere ſinu kuube umikurdu,
3690. Piale kardiſe kaſuka,
Tere ſinu kardine kaſukas,
Peale ſinu ſiatſe ſidi ſärgi,
Tere ſinu uuſi alli kuube,
Piale ſu kardiſe kaſuka,
Tere ſu põlle põtrillagi;
Tere ſinu ſiatſed ſiariſed,
Ümber ſu ſiare ſiadiſaati;
Tere ſinu kaunid kapetad,

pag. 501.

Ümber ſu pördade paraſad,
3700. Tere ſinu ured ummiskingad,
Ümber ſinu pördade paraſad!
Seda ſu kingad kiduſid,
Ärja nakkiſed ägaſid,
Kõige ſui, kõige ſügiſe,
Kõige ſelle armſa naſtakeſe.
Kui ſina tullid meielale,
Kuu ſõitis ſinu kohala,
Sõel ſõitis ſinu rela.
Kis ſind kõrvalt kummardas?
3710. Kuu ſind kõrvalt kummardas.
Kis andis armſa kätta?
Päe andis armſa kätta.
Kus jäi kuu kuulama,
Ehk jäi ſõela ſerſema,
Seal olli ſinu peiu kohta.
Kui ſa tullid meielale,
Sa tullid läbi kolme metſa;
Üks olli metſa ſuner puine,
Teine metſa kibuspuine,
3720. Kolmas metſa ſarapuine.

pag. 502.

Õunad ſu õlale kukſid,
Pähkrid ſu päha ſadaſid,
Kibuſed ſu kingeele.
Sa tullid läbi kolme nurme;
Üks olli nurme rukinurme,
Teine nurme niſu nurme,
Kolmas nurme odra nurme.
Niſu nurmes niideti;
Odra nurmes õſuti.

No 140.

3730. Mull waeſel wae vata,
Mu ſõſar ſeiſab ſõjaſa,
Sõja mõekade ſiaſa,
Waenu raudade wahela.
Ees oo tall ihutud mõeka,
Taga oo tall tahutud ſeina,
Teiſel teine mies tugewa,
Wahel oo waene neitſikene.
Anna käſi käli kädeje,
Viſka pergelad pinſe,
3740. Lähme ſenna kambri vatama,
Kus oo need oete tegijad,

pag. 503.

Kus oo laudade ladujad.
Kas tuad ennaſt tagada,
Ehk oo need oetid oorakille,
Ehk oo nad ſerri ſeina liödud,
Ehk oo neil tutid tulba all,
Lawa küiru külje all,
Lawa ſerwad ſelja all.

No 141.

Peiu poiſs minu wennikene,
3750. Ärge pange mind pahakſi;
Ärge wõlke mind wihakſi!
Arwa mull äril ſõnula,
Puolitegi palweela,
Kus ſina panned ſelle neiu,
Mis ſina eile meilta wiiſid,
Tune eile meilta tõid?
Sa kiitſid ſellad ſilitud,
Ütleſid teed taſaſed,
Küla tänawad tahedad.
3760. Ma tulli järel vatama,
Teed ollid rista raega täis,
Katki ollid ſilla kummi pialſed.

pag. 504.

Ta olli kerwe keile kuna,
Taal es ole armi alla juuſe,
Pahalaſku palgeeſa.
Ekk es talle olli annud armi;
Ekk es talle kõrbi kõpſanud,
Lina lakka lüõ,nud laiwa.
Ara nüüd ukſi ükſi naene,
3770. Tõsta telgi teine naene!
Kui ſina 'p ära ukſekesta,
Ega 'p tõsta teljekesta,
Siis mina kargan katuſele;
Maha mina pillun malgad pialta,
Laſetan palgi laesta;
Ala 'p jäta oma otſimata.
Wõi minu õde madala,
Pelji pelje, mis ſina peljed,
Küll mina näen, kus ſina ſeiſad:
3780. Seiſad oma õe ſelja taga,
Omal niel nadiela,
Kaſulapſe kaineluſa.
Tõuſe üles, tõsta piada,
Lähme ſeda ukku erstema!

---

pag. 505.

Aame ſelle uigu uulitſele,
Äbi räti riastaaſe!
Enne ſee riastas repaku,
Enne ſee katus katkeku,
Kut ſaad uieste ojole,
3790. Tekta korda nuorikukſi!
Wõi mina õse madala,
Astu nüüd nerle istemile,
Kus ſinu ema enne istund!
Ehi nerdu, epi nerdu,
Ehi nerle ehteeile,
Mis ſinu ema enne ehtind!
~~Kas~~ tahad lipata linala,
Wõi tahad tautſida tanula,
Wõi tahad panna palli kile.

№ 142

3800. Ailinal nein wenda,
Nein wenda, neitſi wenda,
Mulle andi andemasta!
Ma pole pakki ſult palunud,
Nina nuuska ſult nurunud.
Mull tulewad Riiaſt pakilaewad,

pag. 506.

Tua taka tubaka laewad,
Õue alla õuna laewad....
Maſp pole ſüömile ſunud,
Egaſp pole juomile jänunud.
3810. Mies oo mull õlle tegija,
Õde ma wie wedaja,
Wennad mull wirde wieretajad.
Kümme õlut meil majaſſa:
Ükte me juome, teiſt me liene,
Kolmas kearob kamberiſſa,
Neljas liigub lõnnaſila,
Wiiende wili lõgumas,
Kuwes kõigub kõrre otſas,
Seitsmes ſeiſab ſalwe nurkas,
3820. Kaheſſas kaera agaſa,
Üheſſas üsna oraſſes,
Kümnet maka külwetſe....
Aitumal neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
Mulle wärmi andemasta! / Meil käiwad ſildas ſieti laewad
Meil käiwad wäinas wärwi laevad.
Peiu poiſs minu wennikene,

pag. 507.

Sääſp põle liikund lõnna lieda,
Ega põle pudind poeda kaudu,
3830. Sa käind kodu koldid kaudu,
Aanud aku lõukud kaudu,
Pannud ſüſſi paperiſſe....
Aitumal neiu wenda,
Neiu wenda, neitſi wenda,
Ruulis praga ruudi wenda,
Moole telgaſt andemasta! ½ ſedruk (?)
Ma'p pole ſeda ſult palunud.
Las ſee olla lati wahel,
Ula all unga wahel!
3840. Tuleb sui, jõwab kewade,
Siis pane küla kündema,
Siis pane ärrad äestama,
Rinnad rukid lõikama!....
Aitumal neitſi wenda,
Neitſi wenda, neiu wenda,
Mulle panda andemasta!
Ma pole panda teilt palunud.
Meil oo pätſed pandudeſa,
Meil oo neiſed wõrgeluſe....

pag. 508.

3850. Ma 'p põle munna ſult palunud.
Ma ſain mullu munniliſe,
Kevade ſain kelluliſe.
Nee munnid munadeſt tehtud,
Kellad kena õunadesta.
Munna ei anta annetega,
Neid ſa palud palvetega...
Paelukeſt mina palukſi;
Üökeſt mina üüdelesſe.
Lapſed mull üöda uodeſſa,
3860. Paelata piale palaga...
Aitumal neiu venda,
Neiu venda, neitſi venda,
Mulle paelu andemasta!
Mitu lõnga kierukesta,
Setu ſerita ſinule;
Mitu paela piakesta,
Setu õnne ſinu õue piale;
Mitu villa karvukesta,
Setu tille tallekesta!

№ 143.

3870. Või minu õde madala,

pag. 509.

Tuleb üks tuhinukeine,
Lennab üks lehinukeine,
Suab üks ſakſa ſüömaaega,
Siis oo pia kõik ſeilla palla.
Ära nuta neiukeine,
Külaſ kukur kulda kukub,
Nuored mehed raha andvad,
Et võid ſuaja näpu vaeva.
Eida ukſile õluta,
3880. Sagarile ſuada viina,
Et ep ulu uied ukſed,
Rakſu raudiſed ſagarad!
Enam oo muret laulajala,
Kut oo rehepekſajala:
Laulu mina laula, teiſt tuleta,
Rehe pekſan, ſelle unuta.
Aitumal võime tänada,
Seda iada ärrakesta,
Kulda munni munakesta,
3890. Õbe nüöpa nuori ſekſu,
Kis olli teinud põllul pulmad,
Põllul pulmad, väljal vaarud,

pag. 510.

Laial wäljal langu juomad. ——
Aitimal kokakene,
Kietis kena liemekeſe!
Parajaste pannud ſuola,
Taſaſeste lasnud tangu.
Aga ſüs ſee äma eit
Habandas ja palus neid,
3900. Et ta ſupp ja kõrwane,
Pole ka nii raswane.

№ 144.

Külla mind ütleb, külla ſöömat,
Külla ſöömat, külla joomat.
Mis mo waeſel küllaks ſüia,
Küllaks ſüia, küllaks juua?
Ma ſüs ärja ſöömalagi;
Waadi juon õlut juomalagi.
Mis ſest ärjaſt ſüia ſuab?
Luud oo all ja nahk oo pial.
3910. Mis ſest waadiſt juua ſuab?
Pärm oo all ja waht oo pial,
Keskel olli ſeemit ſelget õlut.

pag. 511.

№ 145.

Kuidas ſina nõuad äia miele,
Kuidas ſina nõuad ämma miele?
Ole ommingu uſina,
Enne walgeda warane,
Lipa läbi lehma laudad,
Siuna läbi ſigade laudad!
Sealt lewad ſeitſe põrſukesta;
3920. Pane ſüs põrſas põlle ſiſſe;
Siis wii äſti äma näha,
Siis wii äſti ära näha!
Nõnna ſina nõuad äi a miele,
Nõnna ſina nõuad ämma miele.
Kuidas ſina nõuad käli miele?
Käli laps wõta kätkidesta,
Wii ta ſauna wihtlema,
Wihtle ſojala wihala,
Kümble külmala wiela! (kümmle)
3930. Aa talle ülle ſärgikene,
Pane piale paelukene,
Uinuta nieſt magama!
Nõnna ſina nõuad käli miele.

pag. 572.

Kuidas ſina nõuad nas miele?
Nas wardad wõla waka ſeheſt,
Naſſi nas wardukeſi!
Nõnna ſina nõuad nas miele.
Kuidas ſina nõuad küi miele?
Kui tuleb küdi küilasta,
394o. Puhu ſiis tuli tubaje,
Lõõtſu lõke põrmandule!
Nõnna ſina nõuad küi miele.
Kuidas ſina nõuad mehe miele?
Kui tuleb mieſſi merelta,
Ehk tuleb kuaſe kalesta,
Wõta mehe märjad riided,
Anna taale kuiwad riided!
Nõnna ſina nõuad mehe miele.
Siis oled äia ea minija,
395o. Siis oled äia ea minija,
Küil oled küſſe õunukene,
Naol kulda narmukene,
Oma mehe meſinemarja.
Palu ſiis küilta küinada,
Äialt iada äilukesta!

pag. 573.

Kui ſaſo ſaa küilt küinada,
Äialt iada äilukesta,
Küdi wiib küina küilaſe,
Äi wiib äilu ailudeſe,
396o. Siis mine wao kaldaale,
Peſe äia preneed ſärgid,
Lõkſuta laiad linaſed!
Nõnna ſina nõuad äia miele.
Widuſel ſina wiruta,
Kuu walgel kuiwata,
Kordu walgel kolgiſa!
Kui ſuab tanu tahmaſekſi,
Lina iaari liiwaſekſi;
Peſe ſiis tanu puhtaekſi,
397o. Siis pane päewakſi päihaſe,
Siis mine uhke ulga ſekka,
Ja mine walgewalla ſekka,
Küinalpea küla wahele!

№ 146.

Wõi minu õde madala,
Ää pelgug oma paleta,
Äbeneg oma näguda!

pag. 514.

Anna oma muodu muine näha,
Tegu teiſeme uata,
Kas ſinu muodu, muine muodu,
3980. Tegu teiste nuorikute.
Tegu põle enese tehtud,
Pale põle enese pandud.
Tegu poo tehtud Jumalaſt,
Pale oo pandud Muarjasta,
Lued oo Luoja istutanud.

№ 147.

Tulli Luodeſt ſuuri tuuli;
Weſikaareſt wihma walju,
Kõenaſtuſt tulli kõue vihma,
Keſſe-laaſt tulli ſuaja kieru Põhjaſt tulli õige põrutus.
3990. Akkas ſeda laeva ällitama.
Kapten andis kanget käsku,
Tüirmann õiget õpetuſt:
Kuulge laeva madruſed,
Laska laewad tulli alla,
Kandke laewad kandſi alla!

№ 139–№ 147 on un kes 60 aastaſe Ingel Müüriſepp käeſt.

pag. 515.

W № 148.

Taanikene, poiſikene,
Taan tegi ſaani ſuarikuſa,
Kirju korju kuaſikuſa.
Nädali ta uiedis nadlu,
(5) 4000. Päewa kaks ta pietas pulke,
Kuus ta korra koputelle.
Sai ſee ſaen ſiis valmiekſi,
Valmiekſi, valgeekſi;
Ta üidis iſa uatama,
(10) Ta üidis ema uatama.
Iſa kiitis et olli ea ja,
Ema kiitis et olli ea ja,
Vend ütles miel parema,
Õde õieke iluſa.
(15) 4010. Saen läks ſaani katſumaja,
Kas ſee ſaeni juoſeb laugu,
Kirju korju kuumadelle.
Siis palus iſalt rada uosta,
Emalt uuta alli kuube,
(20) Õelt õbe ſõrmikindaid,
Naolt narmikud käiſed.

pag. 576.

Iſa's anna iada nosta,
Ema uuta alli kuube,
Õde õbe ſormokindad,
(25) 4020. Nadu narmikid käiſid.
Jaen panni alli ſadula,
All es ſünni ſadula;
Jaen panni lepu ſadula,
Lepp aga ſündis ſadula;
(30) Jaen panni alli ſaani ette,
All es ſünni ſaani ette;
Jaen panni lepu ſaani ette,
Lepp aga ſündis ſaani ette.
Jaen akkas ennaſt ehitama,
(35) 4030. Leppu ſiidile ſeadma
Jaen panni ſiidi lepu ſilmad,
Õbe rieſi lepu õlmad,
Kulda rieſi lepu kulmud,
Karda rieſi lepu kaela.
(40) Mis ſell ſaanil ſeudunesſa?
Aiſu pole ſeſa argiliſi,
Alli pole aiſade wahela,
Ranga kaelas ratuliſi;

pag. 517.

Luoka piala kulda küiſi;
(45) 4040 Sees pole ſaani iſtujada,
Taga kannu ſeiſajada......
Aiſad olled argiliſed,
Olled aiſade wahela,
Rangid kaelas ratuliſed,
(50) Luoka piala kulda küiſi; +
Sees alli ſaani iſtuja,
Taga kannu ſeiſaja.
Jaen iſtus ſaani, üidis walju,
Kergitas kena kübara,
(55) 4050. Aas la ruuni ukſe ette,
Aas la aiſad akenule,
Rangi ruomad riastaaſe.
Luoka kulda katuſele.
Perepoeg iſtus kamberiſſa,
(60) Perepoeg kärme käsku andma:
Wõeras mies oo meie õues,
Wõeras mies, wõeras obune.
Kutſu ſee wõeras tubaſe!
Sai ſee Jaen ſiis tulnud tuppa,
(65) 4060. Jalgu kannud kamberiſe:

pag. 578.

Tere nüüd äia, tere nüüd ämma,
Tere äia mu iſake,
Tere ämma mu emake!
Kingi ſee tüdar minule,
(70) Ma kingi lepu ſinule.
Iſa ſüs mõistis vastu kostis:
Ennemini annan aené ärja, =„ainukeſe"
Annan aeniki obuſe,
Kui mina annan aene tütre.
4070. (75) Tuba jääb tühjaks tüdrikuista,
Laud jääb lageks lapſaſista.
Ämm ſüs mõistis vastu kostis:
Tule muule mu tuike,
Pane muule, mu paike!
(80) Tule muule, mull oo külla,
Pàne muule, mull oo palju!
Meil oo õbeſt õue aad,
Meil oo vaskiſed väravad,
Meil oo katus kallinguista,
(85) 4080. Reastaskorda rätikuista.
Kõrnus meil kõndvad kõrvid,
Ahelus meil aſtvad allod;

pag. 519.

Meil oo ostetud obuſed.
Lika lapſed meil laeſa,
(90) Sia ſingrid ſeina pial.
Neidu mõistis, vastu kostis:
Mis ſa tühja kiiteleſe,
Tühja küll uhke nopeleſe!
Eks ma eila teila käinud,
(95) 4090. Tone eile teilta tulnud!
Teil olid õliſt õue aad ja,
Teil olid vitsusta väravad,
Teil oli katus kadagusta,
Reastas korda vitsuſista.
(100) Äired teil rikkes, rolid rakkes, +
Kasſid kangeſa väoſa.
Äiri ſingrid oo ſeina pial.
Aganuſt ſa andſid luari,
Linapuiſt ſa kietſid putru.
(105) 4100. Oleks teil pingid piimal pestud,
Seinad ſeebila nihutud,
Siiſt ma'p tuleks ſinule.
Sa juod kõrtſi kõrvid runnad,
Alevile allod runnad,

pag. 520.

Turule tulipunaſed.
Ma jäe paljas paega piale,
Alasti piale aſemi.

№ 149.

Sõel ſõel ſõeluke,
Sõel ſõela ſõket ſilma!
411a. Mere ſõela pole kodugit,
Mere ſõel wiidi Wiruſſe,
Wiru neitſit wiis Wiruſſe,
Kura neitſit wiis Kuraſſe.
Ma'p aga anna ſinule ſõela;
Sul oo ſuurikid ſulaſed,
Ülemielſed ümardajad,
Kahekielſed kaswatlikud.
Ne wiskawad ſõela ſõnnikuſſe,
Sõela põha põhkudeſſe.
412a Siga rikub ſõela ſilma,
Obu wie tuuli waka;
Lehm aga lembriſſe põrutab, (lemberi)
Lamas laudiſſe laotab.

№ 150.

Lähme ſeda kiike katſuma,

---

pag. 521.

Kas ſee kiike kannab meida.
Kui ta'p kanna, ſiis kadugu!
Kiik kannab Salu ſuured neiud,
Aljawa agarad neiud,
Linnuſſe lihawad neiad;
413a. Sedap kanna meilit waeſid lapſi.
Oleks ſee kiik mu wenna tehtud,
Wenna tehtud, welne ſaadud,
Külap ſee kiik oleks kirjuketud
Ane ſulgudel aetud,
Koowi ſulgudel kojatud,
Pardi ſulgudel pietud.
Oh teie ullud kiigeſſepad,
Teinud ſelle kiige kitſukeſe,
Kiige aeſad ahtukeſed.
414a. Alt ep mahu ani ajama,
Piaelta piaſuke pugema,
Wahelt Ruotſi warbelane,
Keskelt kirju linnukene.

№ 151.

Mõista mõista mu õeke, (Mõista ülesmu mõistatuſed)
Mõista mu uuſi mõistatus! (Arwa ülesmu arwamiſed)

pag. 522.

Mis olli alli uhtamata?
Unt olli alli uhtumata.
Mõista mõista mu õeke,
Mõista mu uuſi mõistetus!
4150. Mis olli musta kahjamata?
Karu olli musta kahjamata.
Mõista mõista mu õeke,
Mõista mu uuſi mõistetus!
Mis ſääl ärmel õitſewad?
Erned ärmel õitſewad.
Mõista mõista mu õeke,
Mõista mu uuſi mõistetus!
Mis ſääl tinnul tillerdawad?
Leadſad tinnul tillerdawad.

№ 148. № 151 on umbes 45 aastaſe Mare Mälgrats käeſt.

№ 152.

4160. Kenad poiſid, ſoled ſukad,
Siled ſukad, ſuabas ſaared,
Kirkelſukad, kompakingad —
Eit läks pulma, taat läks pulma,
Mind jäeti kojo kärbſid ordma.
Kärbſed läkſid käeſt külaſe;

pag. 523.

Kärbſid külas lüpſeti;
Pitkal piitſal pekſeti. —
Jumal aga andku kündijale,
Kündijale, külwijale,
4170. Adra alſeks aidijale,
Saka ſiſſe ſeadijale,
Musta mulla püöräjale! —
Oidu tüdu tie olli willu,
Koluvere mieste kubi olli villu,
Nihatu naeste nöſad allod willu;
Suu olli villu wiina puole,
Perſe pitkalt pingi puole,
Käſi oo käzer kannu puole. —
Lähme luile luole,
4180. Aru äile oinamaile,
Kuldiſed rehad õlala,
Õtedaſed angu warred. —
Tullod luodeſt ſuured tuuled,
Veſikuareſt wihma walju,
Saaremaalt ſadu ſõuine,
Üle maalta ilma pakſu;
Akkas laewa lokſutama,

-200-

pag: 524.

Laewa piidu pillutama,
Ankru köiſi aſſutama. ——
4190 Kus mina nägin ſirkſe mehe?
Teiſe pereme peldikus.
Eile mina nägin ſinderinu ſiövrat,
Tuneerle takku ſiovrat,
Ranna niitis raiſe kallal.
Ambad ſull alles weriſed,
Mokad lamba rasvaſed.

24 aastaſe Matreija 68 aastaſe Mare Sonn käeſt.

№ 153.

Läkſin Arju aeda piale,
Läkſin Leane lauda piale,
Sealt ſai vana ju waheta,
4200. Sealt ſai nuore nuku naiſe.
Nüid vannun wahetis kaubad,
Litſo kombel liidu juomad.
Mul olli vana wahva naene.
Kuila tuulas, tuiſk olli laga,
Pihuks põrmuks põſſe laſu,
Võrmaks üsna wilja laſu.
Nüüd minu nuor ja nukku naine,

-201-

pag. 525.

See aga tukub treda kaudu,
See aga makab maada kaudu.
4210. Küla weiſed ſöid mu vilja,
Küla elajad mu eina,
Külalapſed tallaſid labud.

✗ № 154.

Ollin mina muiste ukke mieſ;
Ollin ukke, oſtſin laki;
Oſtſin laegud laki piale,
Kõrinuſed kõrva iare.
(5) Siis tulli kord mull kosja minna,
Ja tulli nõu mull naista wõtta.
Küsſin ſiis iſalt naista,
4220 Emalt unta alli kuube,
Iſa andis ua obuſe,
(10) Ema perſi preni ſärgi;
Andis vie alli kuue.
Sõitſin ſõitſin wennikeine,
Sõitſin ſiis läbi külade;
Küla neidiſed uatſid,
(15) Põiſikſed pinude piala,
Wäikſed wärate piala,

pag. 526.

Walged piad küla wahela,
4230. Kolſed piad koja läwela:
Seba mies, ſeba obune,
(20) Seba ilus ſaanikene!
Oleks ſee minu omaſe,
Sui ma ſiſakſin ſüömata,
Talwe tangu maitſemata.
Sõitſin, ſõitſin wennikene,
(25) Sõitſin kelmiſte külaſt,
Kelmiſte küla kõliſes,
Paukus paſune tänawa.
4240. Küla neidiſed kaola,
Küla karja juſtemaſa.
(30) Akka minda nateleſid,
Aſekeſkis imetteſid:
Seba mies, ſeba obune,
Seba ilus ſaanikene!
Sõitſin, ſõitſin wennikene,
(35) Sõitſin wiimaks ſõnna õue,
Kus olli kulda koerukene,
Rauda ända rakikene.
4250. Seal olli neli neiukeſta,

pag. 527.

Wiiekeste wiiraſſite,
(40) Kuiekeste kohaſſite.
Ees olli neidu elmeriita,
Taga olli neidu taaldri riita,
Wahel olli riita waeſed lapſi.
Eeſt mina eitſin elme riida,
(45) Takka eitſin taaldri riida,
Wõtſin wahelt waeſe lapſe.
Kui oo õnne, ſiis elame,
4260. Kui oo terwit, tieme tüöda.
Õnneta'p wõi elada,
(50) Terwiſeta teha tüöda.

№ 155.

Muret ſegu mere waewa,
Mere waeſte köema waewa,
Mere alli täku waewa,
Mere kõrbi ruuna waewa!
Olli ſie naene, mis me ſaime!
Perſe laga, tarju ühtit, „mutid"
Seared all ja marju üttit.
4270. Perſi tall pere erde muodi;
Tarjad pere taedi muodi;

pag. 528.

Mutrd pere muori muodi:
Pannin ta leiba ſõtkumaie;
Ånam ta pime pillus ſehu,
Put ta ſõge ſõtkus leiba;
Pannin ta lehma lüpſemaie;
Oſe ta kuſi, kurnas piima,
Püſad läkſid piima ſiſſe,
Kuſe tilgad kuore ſiſſe.
4280. Suatſin kaosta vetta tuoma;
Kükitas küla tänaval,
Pieretas pere väraval,
Situs tärde kao ja pilla.
Pannin ta pükſa paikamaie;
Süs tegi purſid puuſa piale,
Rullid rallid reide piale,
Kurſud kärſud kuſe kohta.
Nüid mind teiſed tuntavad,
Sugu võſa ſuokſetlevad,
4290. Iga üks mind irnutavad:
Su naene väga uine;
Säirk ſull ſelgas ſinine,
Pükſid pälgas pädra pädra,

pag. 529.

Kõik ſu riided kidra kodra.

№ 156. W

Ma kündſi küla ilula,
Õestaſin aru ardudeſa,
Kura kuuskede kamula,
Kiru kaskede vilula.
(5) Kuulſin mina kiikes kiigutavat,
4300. Kiige ärdes õõtſutavat;
Munſutſin ärjad nuruli,
Veanſin värſid kargeeſe, (kargeele)
Kinnitſin adra kiwiſe,
(10) Piſtſin piitſa pinderuſe.
Vallin ſiis tulitſi jalu,
Sain ſemma ſäſitſi jalu;
Mõtleſin kulla kiikuvada,
Õbedaſe õõtſuvada.
(15) Leidſin kirbu kiikumasta,
4310. Ämbeliku ällimasta.
Ma lõi kirbu külje pihta,
Ämbeliku ämma pihta;
Kirp läks külge kobistes,
(20) Ämblik läks ända äestes.

pag. 530.

Akkasin ise kiikumaie,
Kiige ärdes õõtsumaie,
Kiige laudas laulemaie:
Kullerkupsud mehed kuldsed,
(25) Nallernaadid naesed noored,
4320. Siniõllud neiukesed,
Kallerjuaned peiukesed,
Mis te sääl kodu kuulate,
Ula alla aegutate,
(30) Reasta alla ringutate?
Tulge kiike kiikumaie,
Kiige ärde õõtsumaie,
Kiige lauda laulemaie!
Tulge kiike kiitemaie,
(35) Kiige tegijat tänama:
4330. Olga terved, tiu poisid,
Walged piad mere walla poisid,
Kulda kübar küla poisid,
Piirstud piad ühe põlised,
(40) Lengat piad lõbusikesed,
Seda kiike tegemast,
Siia wäljale wedamast!

Teinud kiige ja kena
Kõrweldand aisad ilusad,
(45) Teinud ured sambad saledad,
Teinud selle õrre õrgukerse.

pag. 531.

See kiik tuodi Kihnu mualta,
Aesad tuodi Arju mualta,
Postid tuodi Puola mualta,
Põhilavad laevadega.
4340. (51) Sambad Sõni salusta,
Mis siis maksab meie kiike,
Meie kiike, teie kiike?
See kiik maksis kirju ärja,
(55) Laud aga maksis laugi ruuna,
Aesad maksid alli täku,
Sambad sada rahada, (rublukesi)
Tood tuhat taalderida,
Õrsi õrgemehe obuse,
(60) Pulgad puoli kopikeida.
Laske nüüd korra kojo nurma,
Ma tuo kiigele kirjud kindad,
Laudale tuon laiad paelad,
4350. Õrrele ostan õluta,
(65) Aisadele annan rahada.
№ 153 – № 156 on 65 aastase Riste Kalu käest.

№ 157.

Trellilelli kellikene,
Kelli kargas katusele,
Nerud alsa natelesid,
Natelesid ja ütelesid:
Tule maha kellike,

Üppa minu ümbrikuſe,
Silkſa minu ſielikuſe,
Kukku minu kubemeſe,
4360. Pista minu pihu paoſe,
Milka ſinna musta muuſi auku!
Pista mind pereemakſi;
Torka laske toitijakſi.
Kütis ſauna, andis vihta,
Paiſitas lema munni pihta,
Siis olli valmis eide kõdi;
Kvetis ſooja taari podi. ——
Pai eidekene, kulla taadikene,
Luba mind aga mehel minna!
4370. Niſadrinnas, niſsid otſas,
Karwa tort olli taga otſas. (taku tort) ——
Laula laula Laaſuke,
Suul oo ea ealeke,
Suul oo kuulus kurguke,
Väga kena kieleke.
Muul oo rõõmus mieleke. ——
Mõista mõista nu õeke!
Mis olli kirju kudumata?

Mis ſeſt mõista nuõeke!
4380. Meſilane kirju kudumata.
26 aastaſe Mikkel Randmets käeſt.

№ 158.

Aitümal neiu wenda,
Neiu wenda, neiſi wenda!
Sa olled kuulus kulda ruoni;
Õbe nööpis nuori ſanda,
Meſimarja miesterahvas.
Nüüd ſina teinud nalja tempu;
Sa oled piaſtnud püksi paelu,
Lahti teinud lapi nööbid.
Suul pole püksis püintome,
4390. Võhu otſas kõlgutime.
Nüüd oled annud annetega,
Pannud laulu paelde sekka.
Seep taha süia, seep taha juua,
Seep taha kalja kapa ſihest,
Seep taha leiba laua pialta,
Seep taha kala kauſi ſihest.
See tahab paljast panni ruoga,
See tahab liha lipakume.

pag. 534.

See maitſeks nein maguſat,
4400. See kuulaks kumeli põeſaſt.
60 aaſtaſe Ingel Naeris käeſt.

№ 159.

Avage Viru väravad!
Viru neidiſed tulevad,
Viru villa kuarijad,
Tartu takku nakutajad,
Kura kangaste kudujad,
Lõuendile lõkſutajad,
Paberite paugutajad.
Laske meid ſiit läbi tulla!
Meie ei või laske, meie väravad katki.
4410. Eks ſant parandagu!
Miſega ſant parandab?
Eks ta ſiu ſiidiga,
Eks ta niu niidiga,
Ranna valge rahvaga,
Valge rahva kiriga,
Piſikeſe puu nuaga,
Laia vene kirvega!
Mis teil ſiit läbi viia?

pag. 535.

Meil oo kuuſi kulda tõlda,
4420. Sada ſadula vägeda,
Õbedaſed õlma poiſid,
Kaleviſed kanna poiſid,
Kuuſi kutſerit praala,
Sametiſed ſaadikid.

№ 160.

Kuningas kuningukene,
Kuningas kulda poiſikene,
Miks ſa tullid mullu meile?
Eks ſa tulnud tuna mullu,
Kui jooſid jõed õluta;
4430. Viina allik aruſſa?
Miks ſa tullid keradiſel,
Keradiſel kehval ajal?
Miks ſina riiſud riideerda,
Katkud kaelas kudruſſida,
Neim rinnaſt rieſiſida,
Sõrmeſt õbe ſõrmuſſida? ——
Ma tõi metſaſt tame kämme,
Seſt ſain omal nie muia,
Ma tõi ajaſt kaapsta pia,

pag. 536.

4440. Seſt ſain muial mie ſiia. ——
Ma pole olnud laulu kuolis,
Laulu kuolis, laste lieris.
Olnud oo kodu kuolitud,
Iſa ema õpetud.

№159.-№160 on 17 aastaſe Ruudu Naeris käeſt.

№161. W

Jüri tegi laeva lauteruſa,
Uisku uudes püörenuſa.
Sai ſee laeva valmiekſi;
Uisku uuſi valgeekſi;
(5) Lükkas laeva lauskerista,
4450. Tõukas tõrvatud mereſe,
Vagu ſelja vasku vetta,
Laia põhja lainedeſe.
Panni peale mastiſid,
(10) Nii kui pilliruoguſid,
Panni piale köieſida,
Niikui õmblus lõnguſida,
Panni peale purjuſida,
Niikui nerdiske linaſid.
(15). Laev meil kiikus kihnu piale,

pag. 537.

4460. Rudjus Ruhnumaa vahela;
Sugedes läks ſuureſt väinaſt,
Keſſa alla ankuriſe.
Tulli luodeſt ſuuri tuuli;
(20) Veſi kuareſt vihma valju;
Ukkas laeva lokſutama,
Laeva piilu pillutama,
Laeva kuari kallutama;
Otta ankurid arutas.
(25) Nõnda nõnda vennikene,
4470. Nõnda ſaid mehed mereſe,
Mustad piad muja ſegaje,
Alled lakid laineeſe.
Mehed ſüs juokſid merda kaudu,
(30). Naeſed Narva vari kaudu,
Poiſid Puola muada kaudu,
Neiud nina nukke kaudu.
Igaüks oigab omada,
Kaibab oma kuaſukesta. (aliſeb oma abikuaſa)
(35) Seda leiab Jumalukene,
4480. Kus oo veſi viend mu venna,
Ehk oo laene kannud laki;

pag. 538.

Uogu lapſe uljutanud.
Senna oo weſi viinud wenna,
(40) Ja oo laene kannud laki;
Uogu lapſe ulgutanud,
Kus oo tuli teinud tua,
Weſi palgid mieretanud,
Sadu ſerna ſarmeldanud.
(45) Ene kus iilgab irre metſa,
4490. Ene kus paistab parre metſa,
Kulda katſed kumavad
(48). Õbe arjäd iilgavad!

W № 162.

Wõi, minu nuori wenni kene,
Kui ſa käiſid koſja teeda,
Aaſid nein asja tieda,
Sõitſid ſõrmuſe radaſid,
(5) Tui ſull lokſus luoga pial,
Teine teiſe aeſa pial,
Kolmas ſaani karju pial.
4500. Läkſid Nerdiste külaſe,
Nerdiſed küla kaola,
(10) Küla karja juokemaſa:

pag. 539.

Wia nüid wella nein kene,
Wia wella wäſinud juua,
Kiiguta minu lepul juua,
Anna minu allil ingadella!
(15) Ma ole waene teede käia,
Teede käia, maade mõetja,
Sakſa aſide ajaja,
4510. Ruonu roomatu talija,
Keisri kirja kirjutaja.
(20) Nerdu mõiskis, wasku kostis:
Sa pole waene teede käia,
Teede käia, maade mõetjä,
Sakſa aſide ajaja,
Ruonu roomatu talija,
(25) Keisri kirja kirjutaja.
Sa oled kuri koſilane,
Koſja lakki ſull pieſa,
4520. Koſja kindad ſull käeſa,
Koſja lapid laki pial.
(30) Riibaſin nein ziele,
Oma puole ohjiſile,
Koju puole korjiſile.

pag. 540.

Teiſed laga ſaatelema:
Aa nüüd, aa nüüd, allikene,
(35) Kõnni nüüd kõnni kõrvikene,
Aa nüüd otſe allikuſſe,
Silmuli ſini wieſſe,
4530. Külili küla kaoſſe,
Seliti aa ſilla roaſe!
(40) Mina mõiſtſi, rasku koſtſi:
Aa nüüd, aa nüüd, allikene,
Kõnni kõnni kõrvikene,
Kõnni nüüd otſe treda kaudu,
Treda kaudu, maada müöda,
(45) Et ſaaks kardukſi kojaſſe,
Lehma lüpſikſi levale,
Ahu kütiakſi külaſſe,
4540. Suureks ſüömaks ſemma parka,
Kus meid ammu uodetaſſe,
(50) Wäravalt aga uadetaſſe! +
Kis tulli ſuani katſuma jä?
Ema tulli ſuani katſuma jä:
Nüüd tõid kuolija kojaſſe,
Külmand kinga kamberiſſe!

pag. 541.

(55) Pannin kangasta kuduma,
Õbe nieſſi nikſutama;
Kudus päeva, kudus kakſi;
4550. Kopſis kolmandel mahaje,
Panni ära põlve piale,
(60) Panni ämma põlve piale:
See oo nüüd kuolija kudunud,
Külmand kinga kaaretanud!
Akkaſid ſüs au andema,
Kiitma eada käte tüöda,
(65) Äi ſüs ütles, ämm ſüs mõtles:
See oo kõvaste kujutud,
Tihe lõime lüödud lõnga!
4560. Pannin pükſa nõeluma,
Es mõista pükſa nõeluda,
(70) Tegi mulle ſuanid puuſa piale,
Kipſud rapſud reide piale,
Süürud ſita augu piale.
Pannin leiba ſõtkamaie;
Es mõista leiba ſõtkuda.
(75) Enam ta pime pillas jahu,
Kut ta ſõke ſõtkus leiba.

pag. 542.

Pannis lehma lüpſemaie,
4570. Es mõista lehma lüpſeda;
Iſe ta laulis, lüpſis lehma,
(80.) Iſe ta kurſi, kurnas piima;
Pii ſad läkſid piima ſiſſe,
Kuſe pii ſad kuore ſiſſe.
Ei es viiſi wella tuua;
Akkas kaodel karrma:
(85) Kui ſee kuok mull kaela kukub,
Wibu warrule wariſeb!

W №163.

Uata kuda kiob mere kiike,
4580. Uata kuda ǎgab mere aiſa!
Mere kiik kiob kinduſeda,
Ǎgab äia ſeare paelu,
(5) Lukſub luodud kapeluod!
Kodugu kiige tegijad,
Ǎgagu aiſa raiujad,
Kis teind kiige kiltukeiſe,
Kiige aiſad ahtukeiſed!
(10) Alt ep mahu ani ojoma,
Pealt ep peaſuke pugema,

pag. 543.

4590. Wahelt Ruotſi warbelane,
Keskelt kirju linnukene.
Olekſ ſee kiik mu wenna tehtud,
(15) Wenna tehtud, welwe nähtud,
Külap ſee kiikoleks kirjutetud,
Kure ſulgude kojotud,
Ane ſulgude aetud,
Tedre ſulgu tehtud kiike.
(20.) Või mõnu kulla kiigutajad,
Õbedaſed äetſutajad,
4600. Kiigutage mind piſſikeste,
Piſſikeste, laſakeſte,
Kaudu muada madalaste!
(25) Laske langu ülesminna,
Üles minna, maha tulla,
Siia mustale murule,
Siia ruagile rohule,
Sini õllude ſegaſe,
(30) Waller juanide wahele,
Kullarkupu keskeele!
4610. Aleil oo kirved alla kiige;
Kukkun kiirduja kiviſe,

pag. 544.

Palge pakſuſe paeſe.
(35) Laulik laulik laku perſe,
Ma ſaa muidugi mekele!
Läkſin metſa köibelema,
Ulu aega wiiselema
Pühalpäeval ommingula,
(40) Argipäeval õhtu ala.
Tulli wastu meeste riita,
4620. Meeste riita, poiste parve.
Tulli ſiis ulgaſt kerge ullem,
Riiſus minu rinna korrad,
(45) Katkestas minu kaela korrad,
Wõtis mu ſõrmeſt ſõrmuſe,
Käesta kulla rõnguſeda.
Astuſin ſammu edeje,
Wõtſin kiwi kädeje,
(50) Pannin ta palge punaſe,
Satutſin ſaſu ſiniſe,
4630. Et ta's kuule kuiel päeval,
Egas näe neljal nädalal.
Poiſs läks mõiſa kaibelema,
(55) Mana kinnaskoll käeſa,

pag. 545.

Kümme mana kindaaſa.
Poiſil õigus annetaſe,
Neiule kohus kannetaſe.
Kui neidu ära ſureſe,
(60) Kus ſee neidu pandaneſe?
Neiu anda kaewetaſe
4640. Kullamaa kiriku aeda.
Kis ſii nutab neidu takka?
Iſa jäi nutma, ema jäi nutma,
(65) Õed jäid õiete uluma,
Wennad metta wieretama.
Mis kaswis neiu aawa piale?
Kuleerkupud ja nallernaadid,
Sakſa ſüödawad ſibulad.
(70) Kui poiſſi ära ſureſſe,
Kus ſee poiſſi pandaneſſe!
4650. Poiſſi anda kaewetatſe
Mädajärwe mätta ella.
Kis ſii nutab poiſſi takka?
(75) Unt ſii ulus urwaſſuus,
Karu karjus kuaſikus,
Rebane reo mäela.

pag. 546.

Mis kaswis poiſi aawa pial?
Wanad kärnaſed kibuspuud,
(80) Üle jäänud orja ohakad.

W № 164.

Ann läko aita ehtima,
4660. Aida piale pead ſugema.
Aas ta ülle uue ſärgi,
Nii kui lara laewa purje,
(5) Panni üöle uue üö,
Nii kui ſuure tõrre witſa,
Panni kaela kudruſida,
Nii kui küla kari koerde.
Tulli armas õhtu aega,
(10) Anne wiidi laewa piale,
Anne paelu pandaneſſe,
4670. Köide ſiſſe köidetaſſe.
Ann akkas laewamehi paluma:
Piſikſed iluſad laewa mehed,
(15) Pilka purje poiſikeſed,
Laske laewal liikuda,
Nii kui kätkil kiikuda,
Laske laewa muale mutma,

pag. 547.

Kiri otſa kinnitſe!
(20) Ma uata korra kojo puole,
Kes tuleb kolo lunama,
4680. Kas tuleb iſa lunama?
Iſal oo kodu kolmi ärga;
Üks oo ärga õpe ſörga,
(25) Teine oo ärga waske ſörga,
Kolmas oo ärga kulda ſörga.
Õpe anna Annele,
Waske waeste lastele,
Kuld jäägu kojo pidada!
(30) Iſäs anna õbeta Annele,
Waske waeste lastele,
4690. Kuldä's jäta kojo pidada:
Ennemine annan Annekeſe,
Kui mina annan ärjakeſe.
(35) Ärga mull eluaakſi;
Anne mull aga üüridakſi;
Tuleb ſee poiſs ja wiib ſee Anne.
Ann akkas laewamehi paluma:
Piſikſed iluſad laewa mehed,
(40) Pilka purje poiſikeſed,

pag. 548.

Laske laeval liikuda,
4700. Niikui kätkil kiikuda!
Laske laeva nuale minna,
Kivi otſa kinnitſe!
(45) Ma uata korra kojo puole,
Kes tuleb kolo lunama?
Kas tuleb ema lunama?
Emal oo kodu kolme lehma;
Üks oo lehma õpe ſarve,
(50) Teine oo lehma vaske ſarve, ×
Kolmas oo lehma kulda ſarve.
4710. Õpe anna Annele,
Vaske vaeste lastele,
Kuld jäägu kojo pidada!
(55) Emaš anna õbet Annele,
Vaske vaeste lastele,
Kuldaš jäta kojo pidada:
Enne mina annan Annekeſe,
Kut mina annan lehmakeſe.
(60) Lehma mull elusakſi;
Anne mull aga üüridakſi:
4720. Tuleb ſee poiſs ja viib ſee Anne.

---

pag. 549.

(II.)

IV.

188 rahva laulu.
(6037 rida)

Muhu maalt korjanud (25/VI – 11/VII, 1890)

Gustav Seen
stud. jur.

Ann akkas laeramehi paluma:
Pisikesed ilusad laeva mehed,
(65) Pitka purje poisikesed,
Laske laeval liikuda,
Niikui käkkil kiikuda!
Laske laeva maale minna,
Kruittsa kinni itse!
(70) Ma nala korra kojo puole,
Kes tuleb kottu lunama,
4730. Kas tuleb vend lunama?
Vennal oo kodu kolmi aita;
Üks oo aita õpe arja,
(75) Teine aita vaske arja,
Kolmas aita kulda arja.
Õpe anna Annele,
Vaske vaeste lastele,
Kuld jäägu kojo pidada!
(80) Vend es anna õbet Annele,
Vaske vaeste lastele,
4740. Kulda's jäta kojo pidada:
Enne mina anna Annekese,
Kui mina anna aidakese.

pag. 532.

(85) Aila mull eluaaksi;
Anne aga üüridaksi.
Ann akkas laevamehi paluma:
Põsiksed olusad laeva mehed,
Pilka purje poisikesed,
(90) Laske laeval liikuda,
Niikui kätkil kiikuda,
4750. Laske laeva maale minna,
Kivi otsa kinnitse!
Ala vata korra kojo puole.
(95) Kes tuleb kolo lunama,
Kas tuleb õde lunama?
Õel olli kodu kolmi sõlge,
Üks olli sõlge õpe belge,
Terne sõlge vaske belge,
(100) Kolmas sõlge kulda belge. x
Õpe anna Annele,
4760. Vaske vaeste lastele,
Kuld jäägu kojo pidada!
Õdes anna õbet Annele,
(105) Vaske vaeste lastele,
Kulda's jäta kojo pidada:

pag. 553.

Enne mina annan Annekese,
Kui mina annan sõlekese;
Sõlge mull eluaaksi;
(110) Anne mull aga üüridaksi:
Ann akkas laevamehi paluma:
4770. Põsiksed olusad laevamehed,
Pilka purje poisikesed,
Laske laeval liikuda,
(115) Niikui kätkil kiikuda!
Laske laeva muale minna,
Kivi otsa kinnitse!
Ala vata korra kojo puole.
Külapoiss om vennikene,
(120) Tuleb mulle külast lunama.
Küla poisil kolmi pätsu;
4780. Üks no pätsu õpe lakka,
Terne pätsu vaske lakka,
Kolmas pätsu kulda lakka.
(925) Anna õpe Annele,
Vaske vaeste lastele,
Kuld jäägu kojo pidada!
Ennemine annan pätsukese,

pag. 554.

Kut mina annan Annekeſe.
Anne mull eluaakſi;
Pätſu aga üüridekſi:

No 165.

4790. Tüdruk tüdruk kõi kenaste,
Orja laps kõi uhkeste,
Vaene laps kõi walgeste,
Peretüdar pieniesté!
Kosjad kuulukſe tulevat,
Kuru puolta kuuſikusta,
Aru puolta aavikusta,
Lõuna puolta lepikusta.
Tüdruk tahtis targem olla,
Tüdruk kuulis kostis wastu:
4800. Oorad kõigu uhkeeste,
Pordud kõigu pienieste,
Lilled liia walgeeste!
Tõuſeb mulle kuu ja paistab mulle päe,
Paista üle metſade,
Üle ſuurde linnade!
Üks wähikene mõrſa ſääl,
Mo oma ruut ſääl akna pral,

pag. 555.

Ta põle kuldas ega ſiidis,
Vaid murdu iluſaste riidis,
4810. Da murdu musta ſametis.
Siriſe ſiriſe ſirbikene,
Kõliſe kõliſe kõver raud!
Kelle ſirp meiſt ette jõuab,
Selle puole peigmees nõuab.
Lähme laulдes läbi metſa;
Laulame et lakſub metſa!
Kelle rak ſiis elkeſt kostab,
Selle peigmies nüütſi ostab.
Suame ſakes ſuoja ſauna,
4820. Vikt ſee võtab wiimſe tolmu.

No 166.

Kui mina akkan laulemare,
Laulemare, laskemare,
Tulgu kubjas kuulama ja,
Valda wiiſi watamaja;
Laulan ärrale ädakſi;
Kubjal kurjakſi tõbekſi;
Witſa weandija wihakſi;
Kepi kandija kahukſi,

pag. 556.

Tiu ja poiſi terviſekſi;
4830. Ooda meke arguſekſi:
Kui mina akkan laulemaie,
Laulemaie, laskemaie,
Kinni mina panen kiiga keele,
Kiiga keele, pilli ääle,
Kandela kumu kaotſi;
Oma ia iaale tõttu,
Oma kuulſa kurgu tõttu,
Oma lahke laulu tõttu.

W № 167.

Taanikene poiſikene,
4840. Taan tulli koſjaſta kojoſſe.
Lagl tall laulis laki pial,
Ani karjus kaineluſ.
(5) Õde Taanilla küſiſſe:
Anna see ani minule,
Ma wiiu ani allikale,
Tina tiigi pardaale,
Kulda kuoku kopeliſſe!
(10) Läkſin päraſt vatama ja,
Es ole ane allikala,

pag. 557.

4850. Tina tiigi pardaala,
Kulda kuoku kopeliſſa.
Läkſin kündajalt küſima,
(15) Äestajalt tieda ſaama;
Ei es kündaja kõnele,
Äestaja es anna tieda.
Ma läkſi taedu taevudeſſe,
Piirdes pilvede vahele,
(20) Keeldes ilma keskeele.
Mis mull alla antaneſſa?
4860. Iste alla antaneſſe
Oma ane kontodesta.
Mis mull peale pandaneſſa?
(25) Padi peale pandaneſſa
Oma ane ehmeteſt.
Mis mulle ſüia antaneſſe,
Mis mulle juua antaneſſe?
Oma kolme venna vaeva.
(30) Taen tulli koſjaſta kojoſſe,
Wiskas kindad laua piale,
4870. Kübara kinnaste piale,
Iſe piale kammuliste;

pag. 558.

Isse nutma isse nuuskama,
(35) Isse aleste uluma.
Kussis siis ella erdekene,
Sula tarka taadekene:
Miks es tule mini minule,
Ega's tule naene sinule?
(40) Pest es tule mini minule,
Ega's tule naene sinule,
4880. Et sull palju tüterida,
Palju paela lahtejirda.
Pane nee tütred põlle sisse,
(45) Aa nee tütred änna sisse!
Üks pane tedreks tie äre,
Teine pardiks pao põesa
Kolmas reaguks rukisse,
Neljas lasse lainesse,
(50) Viies vieretä vedeje!
Eit olli ullu uskuma,
4890. Taat olli ullu uskumä,
Nõdra nõu võtema.
Panni tütred põlle sisse,
(55) Aas tütred änna sisse;

---

pag. 559.

Ühe panni tedreks tie äre,
Teise pardiks pao põesa,
Kolmanda reaguks rukisse,
Neljanda laskis lainesse,
(60) Viienda vieretas vedeje.
Tulli aega, vieris päeva,
4900. Tulli oome ütsi päevi,
Tuna taga teisi päevi,
Eit läks erna niitema,
(65) Taat läks erna niitema.
Kostis tedre tie äreſt,
Parti pao põõsudesta:
Võt minu ella eidekene,
Sula tarka taadikene!
(70) Isse tuled erna niitema ja.
Kus su kuldene minija,
4910. Õbedane minu venna naene?
Kuldine istub koduse,
Imetab ilusikesta,
(75) Alua ja piale muulikesta,
Taeva alla taemekesta,
Ilma keskele kenada.

pag. 560.

Tulli aega, wieris päeva,
Tulli oome uusi päeva,
(80) Tuna taga teisi päeva,
Eit läks rukit leikama,
4920. Taat läks rukit leikama.
Kostis reaku ruki seest ja:
Või minnu ella eidekene,
(85) Sula tarka taadikene!
Ise tuled rukit leikama.
Kus su kuldine minija,
Õbedane minu venna naene?
Kuldine istub koduje,
(90) Ametab ilusikesta,
Mua ja prale mualikesta,
4930. Taeva alla laemekesta,
Alma, keskele kenada.
Tulli aega, wieris päeva,
(95) Tulli oome uusi päevi,
Tuna laga teisi päevi,
Tulli armas laupäa õhtu,
Eit läks merest vetta tuoma,
Taat läks merest vetta tuoma,

pag. 561.

(100) Pudru kieta purda tuoma.
Kuhjo siis kala meresta,
4940. Siiga selgesta viesta,
Lõhe poega laineesta:
Või nuu ella eidekene,
(105) Sula tarka taadikene,
Ise tuled merest vetta viima,
Pudru kieta purda viima.
Kus su kuldine minija,
Õbedane minu venna naene?
(110) Kuldine istub koduje,
Ametab ilusikesta,
4950. Mua ja prale mualikesta,
Taeva alla laemekesta,
Alma keskele kenada.
(115) Tulli aega, jõudis päeva,
Tulli oome uusi päevi,
Tuna taga teisi päevi,
Eit akkas Jumalat paluma,
Taat akkas Jumalat paluma:
(120) Tulge tagasi lüteriks!
Mina teid süöda, mina teid juoda,

pag. 562.

4960. Mina lerd mehele ſuada,
Mina teie wakka walmistan,
Kirstu kuanta kaunistan.
(125) Mina teil uhun uied kuued,
Mina teil liegin ſärgid lavad,
Mina teil walgema wirutan.
Koskis ſiis kala meresta,
Süga ſelgesta viesta,
(130) Lõhe poega laineesta:
Ei wõi lulla, ei tõota.
4970. Meri meid ſüödab, mere meid juodab,
Meri meid mehele ſuadab,
Meri meil wakka walmistab,
(135). Kirstu kuanta kaunistab;
Meri meil uhub uied kuued,
Meri meil liegib ſärgid lavad,
Meri meil walgema wirutab.

№ 168.

Millal tegi wakka naene lapſi?
Pimedas ta kiskus piirgu,
Widuſel ta wiinud algu.
4980. Kui eitis iſa ingama ja,

pag. 563

Kui eitis ema ingama ja,
Ladudes läks lautudeſe,
Ulluma panni uie oki,
Kuarima panni kahed kuarid,
Wõduma panni wired wardad.
Iſe ta eitis uodieſe,
Iſe ta Jumalat paluma:
Tuoks mu tüöle jõudu,
Wiaks mu kätele wägeda!
4990 Kui ſee kukki laulatelli;
Siis ta ülesärgatelli;
Wõtis randiſed ruandad,
Wõtis kuldiſed kõrendad;" "loogeſed
Kültes läks küla kaole,
Ranna alla allikule.
Kuulis peiu pilli iale,
Kuulis ſaa ſarve iale,
Saa mõekade mõrina,
Käli püſſide pärina.
5000. Tulli ta juostes kojoſe,
Wiskas randiſed ruandad,
Wiskas kuldiſed kõrendad

pag. 564.

Akkas ennaſt petelema,
Petis ta pinude warju,
Maa warju, warele warju,
Kivvi warju, kännu warju.
Sis nägi laevuſi merela,
Parajarda puatiſida,
Lubamata luotſikuid.
5010. Laskis ennaſt laevudeſe,
Paiskas ennaſt puatideſe,
Lubamata luotſikuſe.
Panni ſõrmed ſõudemaie,
Käſi warred vatama;
Sõudis Riia linna alla,
Sõudis taka Tallinna.
Küſiſid Riia linna neiud:
Muhu tüdruk neitſikene,
Miks ſa nüüd ära põgened?
5020. Mina mõiſtſin, vaſtu koſtſin:
Linna tüdruk taemekene,
Seſt ma nüüd ära põgene,
Et mull ſuuri ſuguvõſa,
Palju paela tahtajida,

pag. 565.

Et mina ep ſanda ſugu täita,
Sugu täita, ſugu täita;
Sugu täita ſukkadega,
Kihelkonda kinnastega.

№ 169.

Või minu nuori wennikene,
5030. Kudas ſina tahtſid merele tulla,
Siia ſuureſe ſuguſe?
Mis ſinu põues põlevad,
Kainla alla kirgadelle?
Paelad ſu põues põlevad,
Kainla alla kirgadelle,
Kunne wahelt kuumadelle.
Anna mulle nenda paelu,
Mis vo nendiſed nidanud,
Neiu naabrid warmutanud,
5040. Tulavad no tulilanud.
Või minu nuori wennikene,
Kus ſina pannid ſelle neiu,
Mis ſa erle meilta viinud,
Tunne erle meilta tuonud?
Ta põle teie tuaſa,

pag. 566.

Teie ſeinal ſeiſemas,
Kulda küünalde kumeſa,
Waske lühtrile waluſa.
Wõi nu nuuri wennikene,
5050. Ma'p jäta oma otſimata,
Kaswattikka katſumata;
Ma otſi läbi uodied,
Katſu läbi kamberid.
Peasla ukſi ükſi naene,
Tõsla telgi teine naene.
Kui ſa'p peasla ukſi, ükſi naene,
Tõsta telgi teine naene,
Ma lähen läbi laesta,
Kargan wälja katuſelta,
5060. Otſin läbi uodieda,
Katſun läbi kamberida;
Wõtan aga karrad kamberiſt,
Silin pildid ſeina pialt.
Küll mina näe, kus ſina ſeiſad,
Sa ſeiſad teiste ſelja taga,
Oma õe õlma alla,
Kaſulapſe kainelus.

pag. 567.

№ 170.

Akkame mehed minema!
Meitel akatſe õoma;
5070. Su kiſkub küi obune,
Pöörab leppu, wanab piad.
Aitumal pereendekene,
Aitumal peretaadikene,
Söötemasta, jootemasta,
Minu oſa öödemasta,
Kahte lauda katemasta,
Sadula, ſialihala,
Kakula, kanamunela,
Wõi leeva wiilukila,
5080. Lavul kalul latikula!
Jes olid kapad karda kõrvad,
Taga kannud, kulda kuaned.
Mis meie wiel pelame,
Oleme ſöönud, oleme joonud;
Mis nee wõerad meile tulnud?
Ehk nad lahtwad lauthimiſt,
Ümberrinki uõrimiſt?
Andke ſee luba meile tulita,

Antke ſee kamber meile karata,
5090. Rehealune rinki juosta!
Tuba tahab tantſimiſt,
Kamber tahab kargamiſt,
Serna vared ſõlkumiſt.
Peretüdar neitſikene,
Kas oo tantſimaa taſane,
Palaerdumaa iluſa?
Pilliſpuhuja poiſikene,
Katſu oma pilli järele,
Ehk oled pingud pillutanud,
5100. Torud oled kiele kaotand!

№ 171.

Pill ürab pinu taga,
Toru üiab toa taga,
Sae ſauna mäe taga;
Noorik nutab nurga taga:
Kirjud kindad kudumata,
Valge wammus wadumata. ——

Alustus vaata 4839–4898, 4906–4915.

Küla kus kukub kurja lindu,
Küla kus paugub paha rätti!

Tõra nüüd peigu, jookſe nüüd peigu,
5110. Pane need wäravad weatideſe,
Ukſed aga lehte lukudeſe!
Wõta ſee isle põrmandalt,
Ehk tahab maha istuda,
Wõta ſee kulpi katla ſangaſt,
Ehk tahab lienta liiguta! ——
Ingel läks eites Ellamaale,
Alandlikku ärra juure:
Tule ärra tunne laeva!
On ſee minu peiu laeva,
5120. Või no Suome ſuola laeva,
Lingismaa linade laeva?
Ärra tulli, tundis laeva:
See põle ſinu peiu laeva,
Ei põle Suome ſuola laeva,
Lingis maa linade laeva.

№ 172.

Nutſid kakſi naesta lasta,
Teine oma aara piale;
Siidirätikud piaſa;
Teine ſilib leiſe piada,

pag. 570.

(5) 5130. Teine pühib teiſe ſilmi:
Tõuſe üles mu iſake,
Tõuſe üles mu emake,
Tule minu wakka walmistama,
Kerstu kaanta kinnitama!
(10). Ei wõi tõusta tütrikke,
Ei wõi tõusta ei tõota.
Jumal ſinu wakka walmistagu,
Kerstu kaanta kinnitagu!
Mind oo mulle mulda pandud,
(15) 5140. Tuna mulle auda luodud.
Minu aga aud oo alletanud,
Risti ſammas ſameldanud.
Muru minul kasnud piale mulla,
Aru minul kasnud piale aaya.
(20) Muru anna(n) mullikale,
Aru enna ärgadele.
Muru mullikad tugerad,
Aru enna ärjad ſuured.
Laulſid kakſi laiska poiſſi,
(25) 5150. Teine teiſeſa tuaſa,
Teine teiſesta peresta;

pag. 571.

Teine tahtis teista wõita;
Jal es teine wõida teista.
Irnuſid kakſi ürut täkku,
(30) Teine teiſe tallermaala,
Teine tahtis teista wõita;
Jal es teine wõida teista.
Irnuſid kakſi üe alli;
Ambuſid kakſi üe ärga,
(35) 5160. Teine teiſe karja ſiaſa;
Laulſid kakſi musta kukke,
Teine õunerpuu õlula,
Teine wiherpuu wiluſa;
Teine tahtis teista wõita;
(40) Jal es teine wõida teista.
Uinuſin raenemees magama,
Uinuſin ma unis mäele,
Jäin mina kulla kopeliſe,
Kulda kurni kopeliſe.
(45) 5170. Poiſid leid kurni kopeliſa;
Kulda kurnid neil piuſa,
Karda kaikad kaineluſa,
Lõid minu linade piale,

pag. 572.

Põrmu lõid minu põllepiale,
(50). Tolmu lõid minu tannu piale.

№ 161 – № 172 on 78aastase Kadri Weerendel käest.

№ 173.

Kui mina kodaje kasvin,
Kasvin kui kanepike,
Edenesin kui einuke;
Kasvin kaskede vilusa,
5180. Vini tamede lagaje.
Kui läksin põllale kündemaie,
Ärjäd ollid iad ja adr olli kerge,
Piits olli pikke pinsa,
Vits olli viie vaksane.
Kui tullin õhtu kojose,
Isa istus aeda uksepial,
Ema istus aeda ukse pial;
Mind es kielta kelderista,
Ega es oita aitadesta,
5190. Peeta piima kamberista.
Siis mina peola pülsin piima,
Kamalula kaapsin võida.
Sain mina meke meelele,

pag. 573.

Küla poisi puolele,
Sain mina oma uolele,
Siis läksin põllale kündemaie;
Ärjäd ollid laesad, adr olli raske,
Vits olli viie süllane,
Piits olli pitka mull pinsa;
5200. Kusides mina kündsin põllu,
Lubades mina luasin valja.
Kui läksin õhtu kojose,
Küdi istus küna otsa pial;
Küdi mind peksis küünarpuula,
Õia ärja vitsusila,
Ämma ärja piitsusila.
Siis mind kielti kelderist,
Ja mind oiti aitudest,
Preti piima kamberist.
5210. Siis liha olli lukis, leib olli lukis,
Kalad kahe luki taga.
Ühed kingad mulle tehtanes;
Neegit vitsati vihala,
Neegit vannelde vanuti,
Pao küll kuoril paenutati,

Minu ja sulle suisteti,
Wastu palet paesati.
Oma vend: Õde või madalukene,
See oo sinule paras!
5220. Kui sind kodu kiellanessa,
Isa sind kielis, ema sind kielis,
Õde sind kielis, vend sind kielis;
See uo sinule paras!
See uo su kallis kaleri suakki,
Roheline rumliline,
Maksa karva mantel kuube.

№ 174. W

Kadri läks karja suatelema,
Suatis karja kaugeele.
Mis ta leidis karja tielta?
5230. Leidis kana karja tielta,
(5) Kuke kallaste mäelta.
Kadri viis kana kojose,
Kadri panni kana kasuma,
Waka alla wanuma.
Kanast kasvis inimene,
(10) Sula Salme neitsikene.

Kanal tullid kolmed kosilased;
Üks olli Kuu ja teine päe,
Kolmas Tähte poisikene.
5240. Kana läks Kadrualta küsima:
(15) Kuidas wõin kuule panna,
Kuu oo kaksile kavala;
Puhu kaswab, puhu kahaneb,
Puhu päeva taewudessa.
Kuidas wõin päevale panna?
(20) Päe uo päeviti palava,
Kui tuleb ella erna aega,
Siis ta wihmala wihastab;
Kui tuleb kallis kaera külvi;
5250. Siis ta põuala põrislab,
(25) Odrad põllale põletab,
Nisud liidab lipprusile,
Läätsad käänab kändusile,
Ernsed vagude vahele,
Taterad tua tahajo.
(30) Wõla wastu tähtelane!
Süödke nüüd tähe obused,
Süödke nerla einusila,

pag. 576.

Mis no nrided kasteela,
5260. Süötke neila kaeruſila,
(35) Mis no õſut kasteela!
Juotke nee tähe obuſed,
Wibu allika wiela,
Kao ja külma kalda all!
Siis tuodi tähele ſiia;
(40) All olli pudru, peal olli wõid,
Keskel olli meſi maguſa.
Siis tuodi tähele juua;
All olli iiva, peal olli rahtu,
5270. Keskel olli õlut punane.
(45) Tähte mõegala mõristas,
Kulda eldala elistas:
Ei taha ſiia, ei taha juua.
Tuoge mo oma tubaje,
Saatke Salmi põrmandale!
(50) Salmi üidis kaugelt wastu,
Üle õue uoneesta,
Kõneles kivi kojasta,
Raakis rauda reastaasta:
5280. Wõi minu kulla peiu poiſſi;

pag. 577.

(55) Kui andſid aega kaſuda,
Siis anna aega ehita!
(Peiu poiſs käſeb rutata) Salme wastu kosteleſſa:
Kana ehib ſee iſati;
Kana ehib ſee emati;
(60) Kana waene üöda lapſi. (Kana)
Mull pole isti ehitamas,
Ega pole taati ehitamas,
Wanemad pole walmistamas.
5290. Küla eided ehitavad,
(65) Wõnad naeſed walmistavad.
Oleks ſee liiraſt liilemine,
Aarasta arutamine,
Mulleſt muasta kaevemine,
Tuokſin oma iſa aarasta,
70. Tuokſin oma ema aarasta,
Kis mind waeſt laſt ehitaks.

№ 175.

Kui kaswin mina koduſa,
Kaswin kui kala mereſa,
5300. Edenin kui ernekene.
Minu perg oo pilli ſõrme,

pag. 578.

Minu kuas oo kannel käppa,
Viiulil wiis magama,
Kannelil kandis kamberiſe,
Üidis ommingul üleſa:
Tõuſe üles naine nuori,
Puhu ſee tuli tubaſe,
Lõõtſu lõke põrmandule!
Ulla alt võtis ullu miele,
5310. Värava alt võtis veari miele,
Tuppa tõi miele tuliſe.
Piſſi istus, piſſi astus,
Piſſi kiskud piirud pitkad,
Taſſa ladus lõmmud laiad.
Tõuſe üles tõrva uora,
Tõrva uora, tõrve pudra,
Puhu ſee tuli wiesta,
Lõõtſu lõke laineesta!
Tõi minu meſſne mieſſi;
5320. Kui ſa minda kosjaſid,
Kosjaſid ja kaupeleſid,
Käſid malle osta ſiidi tanu,
Siidi tanu, ſitſi põlle,

pag. 579.

Roheliſe, ruoſeliſe,
Mantli, makſa karvaliſe.
Witſa viiluku lõigati,
Kaegas kanniku jäeti.
See oo nüüd ſinu ſiidi tanu,
Siidi tanu, ſitſi põlle.
5330. Õde või madalukene,
Keri ſee kuri keraſe,
Wiereta kera murule,
Murust wiereta wedeſe!
Veſi viib iſale tiada,
Veſi viib emale tiada,
Veſi viib viie venna tiada,
Suure ſuguvõſa tiada.
Iſa tulli ihutud mõegul,
Vennad veste käiatud,
5340. Kui küiſi lõikamare,
Nao nuli nappſimare,
Õia ända raiumare.
Viidi kui Küüniſa rebane,
Õi kui õnnati arakas,
Nadu kui Nauſſi kirju liſſi.

pag. 580.

№ 176.

Poiſikeſed pungaſilmad,
Nüüd te naerate neidiſida,
Teolate tüdrikid.
Lõpeb ſui, jõvab ſügiſe,
5350. Küll teil tuleb neiu puudu,
Neiu puudu, naiſe nälga.
Küll te lakita lanite,
Laki paelata palute,
Kübarata, kindaata,
Ilma üõda wammusſita.
Te ep ſaa naista ſita maalta,
Siita mualta, ſäälta mualta,
Mine Wirtſu mõiſaneſe,
Seal uo riita neiduſida;
5360. Magarad kui marjukeſed,
Muas kui marja okſukeſed,
Sirged kui ſibula putked,
Ruomakil kui ruoſi okſad.
Elmed kaelas mis elavad,
Pärglid kaelas mis põlevad,
Riſi ſilmad ſäteldavad.

pag. 581.

№ 177.

Änam uo meie neval ſüida,
Kut uo tere peiul ſüida.
Kis käſſis käia kenaste,
5370. Üle õue uhkeeste,
Üle ſilla ſirgeeste,
Läbi laane lahkeeste.
Pealt ſa paiſſid poiste kätte,
Üle metſa mieste kätte,
Üle ſuo ſulaste kätte.
Või minu nuori wennikene,
Wiige wiige mis te wiite,
Wiige ſii ſelle korra,
Wiige teine teiſe korra,
5380. Kolmas kolmande ſügiſe,
Enne puudub puine mets,
Alaneb ja algu metſa,
Wäheneb jo wilſe metſa,
Kui meil tuleb neiu puudu.
Kuus meil kodu kaswamas,
Seitſe ſearil ſirgumas,
Kaheſſa kaudu kieromas,

Ühesſa üles tõuſemas.

№ 173 - № 177 on 58 aastaſe Ingel Laaſt käeſt.

№ 178.

Tere tere neitſikene,
5390. Tere täna esmaſt korda!
Mina ſind täna teretele:
Tere tere neitſikene!
Mull waeſel waew wata,
Ole no ſeda asja näha:
Mu ſõſar ſeiſab ſõjaſa,
Kaenu raudade wahela,
Oes no tall ihutud mõeka,
Seljä taga tahutud ſerna.
Tall tõuſeb igi ihusta,
5400. Pala liegi palgeesta,
Ojõ kumbe ordesſani;
Kaela lina kandeſani.
Ülene ülene lewre,
Alane alane reastas!
Tuppa meil tuleb ſuuri ſumba,
Suuri ſumba, laia lantſi,
Laia lantſi, pakſu parwe!

Tere tere tuba turre küötud,
Sauna ſuarile ſoendud!
5410. Tere tere pilkad pingikeſed,
Tere tere lawad ſüöma lawad,
Pingi pialta piened neiud!
Tere tere kapad karde kõrwad,
Tere teie kannud kulda kuaned,
Tere teie lühterid libedad,
Tere tere kündlad lühterista!
Tere tere neitſikene,
Tere ſina trelta tulleſani;
Pilka treda köieſani!
5420. Tie olli pilka ja pimeda,
Aru laia ja lageda.
Kis ſind tiela teretas?
Tähed ſind trela teretſid.
Kis ſind külgelt kumardelle?
Kuu ſind külgelt kumardelle.
Kis andis aruſa kätta?
Päe andis aruſa kätta.
Läga wale, nu õeke,
Sind no kirkus kihlatudja,

pag. 584.

5430. Lahke ärra laulatanud,
Kirgu pappi pannud paari:

№ 179.

Üles muast mere minija,
Kiwile kahe kälised!
Juba nüüd sõela sisab serwi;
Wanker kohe walgeede.
Juba nüüd kukke laulnud kuusi;
Kana kõerutab kahessa,
Üü aga lindu üiab kümme.
Üles muasta üidemata,
5440. Alma käli käskimata,
Minija nimetamata!
Kiwile kahe kälised!
Isa kihutas kiwile,
Ema kargutas kaole.
Üles muasta üidemata,
Üles muasta mere minija!
Akka siis küindlata küdima,
Akka siis lühtrita lüdima / Alma lambita ladama!
5450. Küinal pane warwaste wahele;
Lemma läbi lehma laudad,

pag. 585.

Tandsi läbi talle tarad!
Sea põhust lewad põrsukesi;
Lamba tarast tallesed,
Lehma laudast wasikud,
Obuse latrist laugi täku;
Tule siis juostes tubase,
Anna siis äiti äial tieda,
Anna äiti ämmal tieda,
5460. Siis oled äia ea minija,
Siis oled ämma ea minija,
Küül aga küpse õunuke,
Naal kulda narmuke!
Õde wõi madalukerne,
Wõta nüüd kakku kainaluse,
Õlle kannu wõta pihuse;
Tilguta õlut tiele,
Läigita õlut läwele,
Kukuta õlut koldele!
5470. Õde wõi madalukerne,
Ää ei tiig silmi tulele,
Tulel no silmad tulised;
Ää ei tiig silmi seina piale;

Laſeta ſilmad laeſe,
Laes no ſilmad lahti keſed!
Õde või madalukene,
Pia ſull makſab Pärnu linna,
Juukſed Juri kiriku,
Iſe ſina makſad üle ilma,
5480. Kiha üle kihelkonna.
Õde või madalukene,
Kuidas ſina nõuad äia meele,
Äia meele, ämma meele?
Peſe äia preened ſärgid,
Waali ämma walged tanud!
Peſe wiiela wela,
Kurikas wõta kuiendekſi;
Seebi kääntſi ſeitsmendekſi;
Kaks kätt kaheſandekſi;
5490. Iſe ſina üheſamaks,
Külm weſi kümnendamaks!
Kolgi kordukſi ääje!
Pane ſüs äia põlwe piale,
Pane ſüs ämma põlwe piale!
Süs oled äia ea miniija

Süs oled ämma ea miniija.
Kuidas ſina nõuad mehe meele?
Kui tuleb mieſi merelta,
Ehk tuleb kaaſa kalasta,
5500. Wõta mehe märjad riided,
Pane ümber kuiwad riided!
Nõnna nõuad mehe meele,
Oma pehme peiu meele,
Oma kalli kaaſa meele.
Kuidas nõuad küi meele?
Kui tuleb küdi kündemasta,
Tõsta iste põrmandule,
Pane ſüs leiba laua piale!
Nõnna nõuad küi meele.
5510. Kuidas ſina nõuad nao meele?
Kui piad ſuurta ſuitſu aega,
Ehk piad pidkada widusta,
Napſi kätte nao wardad!
Õde või madalukene,
Mine ſina ukke ulga ſekka,
Mine ſina walge walla ſekka,
Kena mine terste keskeele!

pag. 588.

Siis ſind viidaſe ärakſi;
Ta küll naiſe tüterekſi;
5520. Targa naiſe taimudekſi:
Õde või madalukene,
Kui ſina koduſe kaſvid,
Kaſvid kui kana murule,
Kaſvid kui õuna õuedeſa;
Kelles ſie muna murula,
Kelles ſie õuna õuedeſa?
Eide muna ſeal murula,
Taadi õuna õuedeſa.
See käis kingis kui kirbune,
5530. Oha ja kanna kapetuſa,
Altſe äiſa ehteiſa.
Kui ſina koduſe kaſvid,
Kaſvid kaskede viluſa,
Sini lammede tagaje.
Õde või madalukene,
Kui ſina koduſe kaſvid,
Kaſvid kui kala mereſa,
Angi audeſa vieſa,
Vimba vüe ſilla pial,

pag. 589.

5540. Turſa rohu lutemis.
Küll olli ale, küll olli kole,
Küll olli kole kottu tulla,
Ale välja astuda,
Sealta ſuuresta peresta,
Sealta ſuuresta külasta,
Sealta targasta talusta,
Siia rikka rahva ſekka.
Iſa jäi nutma, ema jäi nutma,
Õed õiete ulama,
5550. Vennad vetta viseretama.
„Mis ſa tõrgud merle tulles,
Ehk ſa kardad merle pannes?
Kardad ſa oma kaela korda,
Arrad pandiks pandavat,
Vilja iesta viidavat?
Meil uo vilja meiste ſiira;
Raha uo karbite taſuda.
Mis ſa tõrgud merle tulles,
Ehk ſa kardad merle pannes?
5560. Jes ſull äiad, ies ſull äiad,
Jes uo vad äia ärjad,

pag. 590.

Äia ärjad, ämma lehmad,
Ees no ostetud obuſed.

№ 180.

Aitumal neiu venda,
Neiu venda, neitſi venda,
Moole pähkit andemasta!
Ma jätſin odrad notama,
Kaerad taka kaſuma,
Iſe läkſin metſa pähkiele;
5570. Pähkid mu päha ſadaſid,
Õunad mu õla nukele....
Ole terve minu venda,
Õle kõrta andemasta!
Ma ole oolas atke õſuma,
Kallis kaeru kaapimaie,
Nobe rukit leikamaie....
Aitumal aitumal, neiu venda,
Moole leiba andemasta!
Mu kõhtu kõrini käis,
5580. Silmini ſea lihada,
Kaelani kana muneda,
Labaluini latikuni....

pag. 591

Aitumal neiu venda,
Neiu venda, neitſi venda,
Muule jua andemasta!
Ea puruuli teinud õlle,
Kaſin naene pesnud kannud.
Olgu terve ruulikene,
Ternud ia õllekeſe!
5590. Eſite panni vie vedela,
Teiſeks panni maged magusad,
Kolmandeks kirrid kibedad,
Neljandeks vihad umalad.
Seitſe õlut meil majaſa:
Üks aga makab matuſela,
Teine liigub lõunaſila,
Kolmas kõigub kõrre otſas,
Neljas logumas alles,
Kuiende kudu kammetſe,
5600. Seitsme ſeemet riſtataſe.....
Ole terve neiu venda,
Moole paſtlid andemasta!
Mool oo kodu kolmed kingad,
Ühed no luiſed, teiſed puiſed;

Punſed no mu pulma kingad,
Luiſed no mu lusti kingad;
Kuldiſed mu kirku kingad,
Kaskiſed kao vanukad,
Õbedaſed õue kingad….
5610. Aitimal neiu venda,
Neiu venda, neitſi venda,
Meule minni andemasta!
Tuul olli vastu, ei või tulla,
Lage veſi, laene vastu.
Keki keki kellike,
Muki muki munurke;
Kell ep tii murda kedagit,
Mun ep tii murda midagit,
Kui ep ole miesta meiſterikſi.

№180. a.

5620. Ann olgu pereiſale,
Ann olgu pereemale,
Katte lauda katemasta!
Katnud laua kannuſil,
Kannuſil ja kappuſil,
Pitkal õlle prekeril,

Laval viina laaſidel!
Süa ſealud ſiia kalad,
Peale laetud aavi kalad;
Süa ſakes ſaia leiba,
5630. Aru päraſt aput leiba.
Süin no liha liial kombel,
Süin no võird võtta pialt.
Piſi piſi pillipuhuja,
Taſſa neiu tandſitaja!
Tuppa terl tuleb ſuuri ſumba,
Suuri ſumba, laia lantſi.
Andke ſee taba mere tandſi,
Komberod mere karata,
Rehaline ronki köia!

W №181.

5640. Ann läks aita ehtima,
Aida taha ehtima,
Aida peale pead ſugema.
Ann läks mäele mängima,
(5) Mäe taha tantſima.
Ann nägi kolmi laevukesta;
Üks olli purju ja punane,

pag. 594.

Teine lippu ja linane,
Kolmas ſiidi ja ſinine.
(10) Mis olli purje ja punane,
5650. See olli meie peiu laeva;
Mis olli ſiidi ja ſinine,
See olli minu venna laeva;
Mis olli lippu linane,
(15) See olli minu iſa laeva.
Ann läks aga laeva peale,
Ann akkas kiprit paluma:
Kulla kiper, pai kiper,
Pea nüüd kinni pitka purje,
(20) Laſe maha laia purje!
5660. Tõudke jõudke vene viletſad,
Las mind vaata kojo puole,
Kis tuleb katto lunama?
Ema tuleb katto lunama.
(25) Mis ſell emal jälle tuua?
Emal olli kodu kolmi lehma;
Üks olli õerut õpe ſarve,
Teine vali vaske ſarve,
Kolmas kuulus kulda ſarve.

pag. 595.

(30) Anna õpe Annele,
5670. Vaske vaeste lastele,
Kuld jäegu kojo pidada!
Iſa tuleb kätto lunama.
Mis ſell iſal jälle tuua?
(35) Iſal olli kodu kolmi arta;
Üks olli õerut õpe arja,
Teine vali vaske arja,
Kolmas kuulus kulda arja.
Anna õpe Annele,
(40) Vaske vaeste lastele,
5680. Kuld jäegu kojo pidada!
Ann akkas kiprit paluma:
Kulla kiper pai kiper,
Pea nüüd kinni pitka purje,
(45) Laſe maha laia purje!
Las mind vata kojo puole,
Kis tuleb katto lunama?
Vend tuleb katto lunama.
Mis ſell vennal jälle tuua?
(50) Vennal olli kojo kolmi täkku;
5690. Üks olli õerut õpe lakka,

Terve wali waske lakka,
Kolmas kuulus kulda lakka.
Õpe anna Annele,
55. Waske waeste lastele,
Kuld jäegu koju pidada!

№178–№181 on 62aastaſe Rõõt Riuhk käeſt.

№182.

Sõua ſõua laewuke,
Sõua Riia linna alla!
Seal uo enne viiſi laewu,
Wiiſi laewu, kuuſi laewu.
5700. Sõuame ſekka ſeitsmendekſi;
Su kaudu kaheſandekſi;
Su üle üheſendekſi!
Sõua Sõua laewuke,
Sõua laewu ſinna maale,
Kus ſie nirki niidab eina,
Luoga küiſi wõtab luogu,
Peaſukene pistab kulja,
Waaterikku weanab wilja,
Lõokene lõhub puida,
5710. Lõhub puida putru kieta! ———

Mull olli väike punane obune,
Seda mina ſüötſin, ſeda mina juotſin,
Seda mina ſradſin ſaani ette,
Wahel pannin wankri ette. ———
Kui akkas Tutil kibama,
Watil wihma ſadama,
Oh kus me waeſed lähme kõik!
Kus oo nüüd meite warju paik?
Siis lähme kokku lätile,
5720. Ja töötame Takſle!
Läti läbi luuſime,
Takſil karra tandſime!
Siis jälle jalga ſunnime,
Ja küüſri puole kõnnime,
Kus Parwits küüſer kikki lüöb,
Ja kaprandtaale krandſid lieb,
Kus künka Peeter vilistas. ———
Pill üiab pleſſikeste,
Jalad tandſwad taſſakeste,
5730. Veſt ſerna, tagu ſerna,
Tagu wärawaſt wälja!

14aastaſe Riste Pahuts käeſt.

pag. 598.

№ 183.

Ui tui tui tui Tuomas veski;
Matjobu Madise veski!
Ma läksi Weltsa veski piale;
Ma lassi jahud jämedad,
Ja lassi tangud tasased.
Panni naese leibu tegema,
Naine tegi leivad litergused,
Litergused ja lätergused,
574a Saiad sane karvalised.
Ma lõi naise kõrva pihta,
Naise perse kär-satelli:
Kokkused koja isandad,
Kokkused koja emandad,
Linna müürid mütsatasid,
Talrna labad põrusid,
Riia võtemed võbasid,
Arrad nuored ehmatasid,
Mõtelid Türki tulevat,
575a Vene väge või levada.
See olli meie Kärdu perse;
Kärdu perse kärgatelli:

pag. 599.

Viru villad, Tartu takud,
Tuoge meie Kärdu kätte!
Kärt uo kärme ketrama,
Uolas okki tallama;
Tallab katki tallelauad,
Veanab katki wändi,rauad,
Puolid põllale põrutab.

W № 184.

576a Anne ahti, Puola tahti,
Anne Riia linna tahti.
Ann läks mäele mängimaile; (Ann läks mäele mängima)
(5) Kasta ülle nie särgi
Kut suure lume sagara;
Panni kaela elme korra
Kut korda kure muneda;
Rahad aga rinnule lasetas;
(10) Siis läks mäele mängima.
Ta läks kiike kiikumaja.
Mis tema nägi kiige pealta:
Nägi ta kolmi laevukesta.
Üks olli siidil sinine, (15) (Üks olli purju punane)
Teine olli purjul punane, (Teine olli purju sinine,)
Kolmas olli lagule laia. (Kolmas valget vahva karva)
(20) Mis olli siidil sinine, (Mis olli purju punane)
577a See olli anne isa laeva; (See olli suuri sõa laevu)
Mis olli purjul punane, (25) (Mis olli valget vahva karva)
See olli anne venna laeva; (See olli suuri Saksa laeva)
Mis olli lagule laia, (Mis olli purju sinine)

pag. 600.

(30) See olli Anne peiu laeva. (See olli Anne venna laeva)
Ann läks laskes laeva piale.
Ingelant akkas minema ja,
Puolakas põgenema ja.
(35) Anne akkas ju palama:
Pia kiper, kinnita kiper,
5780. Pia nüüd kinni pitka purji,
Laſe maha laia purji!
Ala vata korra kojo puole,
(40) Kis tuleb kotto lunama?
Iſa tuleb kotto lunama.
Mis ſellel iſal jälle luua?
Taal uo kodu kolmi ärga;
Üks uo ärga õpe sõrga,
(45) Teine ärga vaske sõrga,
Kolmas ärga kulda sõrga.
5790. Andke see õbe minule,
Waſk andke vaeste lasteleja,
Kulda teil kodu pidada!
(50) Ennemine annan Annekeſe,
Kui mina annan ärjakeſe.
Arga uo nõnekſi aakſi,

pag. 601.

Anne uo ürikſi aakſi.
Küla poiſs viib Anne ää ja,
(55) Kis viib vaeſe ärja ää ja....
Emal uo kodu kolmi utte;
5800. Üks uo utte õpe lutti....
Vennal kodu kolmi pätſu;
Üks uo pätſu õbe kalja....
(60) Ingelant akkas minema ja,
Puolakas põgenema,
Laeva uuſi laskema.
Anne akkas ju palama:
Pia kiper, kinnita kiper,
(65) Pia kiper pitka purji,
Laſe maha laia purji!
5810. Ala vata korra küla puole,
Kis tuleb külaſt lunama?
Külapoiſs tuleb külaſt lunama.
(70) Mis sellel poiſil jälle luua?
Taal uo kodu kolmi aita;
Üks uo aita õbe arja,
Teine aita vaske arja,
Kolmas aita kulda arja.

pag. 602.

(75) Andke ſee õbe minule,
Waſk andke vaeste lastele,
5820. Kulda teil kodu pidada!
Ennemine annan ardakeſe,
Kut mina annan Annekeſe.
(80) Aita no üriksi aakſi,
Anne no elukſi aakſi.
Tuleb tuli, põletab aida.

№183 – №184 – 58 aastaſe Mari Weski meister käeſt.

№185.

Wares no wäga linnukene,
Nõun no nobe paiſikene. (Telli wares vaenu maalta)
Tõi meil ſõjaſt ſõnumid.
Wend akkas ſõtta ehtimare, (Läks ſiis ſa nuorem poega)
(Nuorem poega, nõdrem poega)
5830. Mina kõrva nuttemare,
Nuttemaie, nuomimare:
Wõi minu, nuori wennikene,
Kui ſatud ſõtta minema,
Aä ſõitug ſõja eſa,
Aä ſõitug ſõja tagaje!
Sõida ſõja keskeela,
Ligi liſu kandajat!

pag. 603.

Ees no ſuitſu ſinine,
Taga no tuli punane.
5840. Kui jäeb ſõda ſeiſemare,
Rahu rumal lõõdaneſk, "-krumil
Siis tule jälle kojoje!
Olli ſiis ſõda ſeiſma jäänud,
Olli ſiis Türki lüdinud,
Olli ſiis teene väſinud,
Olli ſiis Rantſus rahu teenud,
Engellant jäänd ingama,
Puolakas jäänd puhkama,
Tulli ſiis jälle tagaſi;
5850. Oma kulda kuarikiga,
Oma vaski vankeriga.
Ei es tunne iſa, ei es tunne ema,
Ei tunne minija mieſ;
Ega tunne kälide kuaſa.
Õde ſiis tundis venna nuore:
Oma nuies, oma obune,
Oma lakk tall laikus pias.
Tuodi ſiis õled tubaſe,
Pandi patjaſe magama:

5860. Maka maka wennikene,
Maka oome ommikuni!
Aa ſiis meile ſõja juttu:
Kas uo ſõjas naene armas,
Naene armas, kuaſa kallis?
Sõjas ei ole naene armas,
Naene armas, kuaſa kallis;
Sõjas uo armas aljas mõeka,
Kallis kangepea obune.
See piastab mehe ſõjasta,
5870. Sõja mõekade piasta,
Vaenu randade vahelta.
Mis uo ſõjas ſaiaks ſüia,
Mis uo ſõjas viinaks juua,
Ehk uo rahaks lugeda?
Sau uo ſõjas ſaiaks ſüia,
Miesto veri viinaks juua,
Raiped rahaks lugeda.
58 aaſtaſe Ingel Laaſt käeſt.

№ 186.

Lähme lähme, kööme kööme,
Lähme mööda mölderrda,

5880. Kandu Tusti kamberrda!
Mis ſääl Tustil tehtaneſe?
Tustil ärga tapetakſe,
Lauki lehma laetakſe, (lahitaſe)
Musta pullu pukſitakſe; (Musta pugu)
Kaſſika verd valati:
Ma ſai kurd kalbi täve, (kamalu täve,
Raſuſed ruanda täve. (Ruanda täve rasvuſſida)
Ma panni kurd kuivema,
Raſuſed takenema
5890. Kiebade kirrde piale,
Palavate puade piale,
Sääſi ſuurde ſüte piale.
Tulli ſee kiiſku kiilu ſilma,
Ja ſee kaſſi näela ända,
Viis minu kurd kuivemaſt,
Kiebade kirrde pialta,
Palavate puade pialta,
Sääſi ſuurde ſüte pialta.
Ma lõi kaſſi witſuſila, (Ma lõi kaſſi nuſſikaga)
(Kaſs es karda nuſſikaga)
5900. Kaſs es karda witſuſida; (Ma lõi kaſſi kämbelaga)
(Kaſs es karda kämbelaga)
Ma lõi kaſſi keppelala, (Ma lõi kaſſi witſadela)
(Kaſs ſüs karkis witſadela)

pag. 606.

Kaſs es karda kepeluda;
Ma lõi kaſſi kaikaala,
Kaſs ſiis kartis kaikaada.
Kaſs läks karates kaoſe,
Ända illerdes järele,
Saba pilka ſai wedeji.
Külal olli kaosta kahju,
Perel olli wiesta kahju,
5910. Mul olli kahju kaſſistagi:
Köis külasta, mies peresta,
Külakupjalt kümme köita, (kakſi köita)
Seitſe Selja mõiſenusta,
Kaheſſa Kaſe külasta!
Wiiſi olli willa köita,
Kaheſſa olli kanepi köita,
Neli olli uuta niine köita.
Siis akkaſin kaſſi katkestama; (Kaſſi (wid lunastama)
Nikſid köied, nakſid köied,
5920. Katkeſid kanepi köied,
Weniſid need willa köied.
Sai ſee kaſs ſiis kaldaale,
Kaſſi käpad minu kätte,

pag. 607.

Siis tullid iirid irritama,
Wanad rotid naerema: (Iirid kaſſi irritaſid:)
Paras paras kaſſikke! (Seeſe ſeeſe kaſſikene,)
Kus ſa mo iſa ema pannid,
Kus ſa mo wiiſi wenda pannid,
Kus pannid wiie wenna naeſed,
5930. Kus pannid wiie wenna lapſed!
Siis akkaſin kaſſi nülgima;
Nina pialt ſain neiu kingad,
Pia pialt ſain peiu kingad,
Kaela pialt kao wanikad,
Selja pialt ſain ſõidu ſaapad,
Külje pialt ſain künni kingad,
Kõhu alt kõrwaſi rihmad,
Änn aſt ärja rakmeſſida.
Umbes 18 aastaste Ingel ja Bet Tiir käest.

№ 187

Ino kappa, kõlista kannu,
5940. Wõeka nie witſud wirſikuſe,
Kannu larad kuaſſikuſe,
Põhjad põllale põruta!
(5.) Seal aga kaſurad ſuud ſitkad,

pag. 608.

Puud pilkad, ſuared ſuured,
Suared ſuured, okſad laiad.
Kõik nee okſad lehti täis,
Kõik nee lehed linda täis,
(10) Kõik okſad oravid täis,
Ladvad täide lagleſida.
5950. Tedr olli puus ja urb olli puus,
Ma maaſa, mari pinſa.
Sõrri ſõrri linnukene,
(15) Seni kut pühin püſſikeſtja,
Valan vaske kuuliſida,
Tien ſulle tina naalid,
Annan ſulle armiſida,
Panen ſulle paukuſida!
(20) Tuo mulle tuoſſe raudu,
Anna mu ahingas kädeſe!
5960. Ma tahan minna merele.
Mu naine nabavaluſa,
Imustab mere kalada,
(25) Mere aljaſt angerjada.
Ma lõi lõhe lõuna pikta,
Ahvena aote pikta,

pag. 609.

Süa ſelja ruoga müöda,
Kiiſa kinnarde vahele,
(30). Lesta lipet kupet kaudu.

№ 188.

Mis ſa litſi minda lierid,
5970. Mis ſa naare minda narrid,
Ola ſuu mind irvitad ſa?
Sinu ſuuſt aga kukub ſitta,
Alta amaste ilada,
Pealta keele kilſe kusta.
Minu ſuuſt aga kukub kulda,
Alta amaste õbeda,
Pealta keele killingida. ——
Mu iſal viiſi vigada,
Mu emal viiſi vigada,
5980 Õpeſid mind õlut juoma,
Kõlutaſid viina juoma,
Ja mind ſageſt ſaunas käima.
Ma nägin ſaunas ſandid asjad,
Sauna laudul laste riistad,
Neiu nännel, neitſi nännel,
Olma alpide udarad,

Tüdarlastel tühjad paljad,
Vanade naiste waaderpaſtrd.
Võin wõin Wõnnu ſõnnid,
5990. Ollakülas allid ärjad,
Nee pandi wõeriti wedama;
Katki kündſid kalju juured,
Pikuks põrunuks põllu pienrad,
Saputaſid ſaſſi juured.
Tunſin jalga luuratawat,
Wähe jalga wearatawat,
Läkſin kojo kumba kamba,
Ulla alla uſſa aſſa,
Toa aga laka lotſa latſa.
6000. Wärava ſamas teretas,
Aa ja leibad andſid teada.
Peremies olli Andſukene,
Perenaene Liiſukene.
Rööda ſüda põkſus põues,
Mõtles koſilaſed õues.
See olli meie wälja mieſ;
See lulli wäljasta wäſinud,
Tüö küll juuresta tüdinud,

Läbi roku roidunud.
6010. Aſtſin kaſſi änna peale,
Komistaſin koera ſelga.
Olli koera augatelli;
Kirju kaſſi karjatelli.
Sõnab see õnnis õhtuke,
Wilets widewikuke,
Kui lähen mina magama,
Oga üks läheb omaga,
Mu iſa mu emaga,
Wend läheb nuore nuorikuga,
6020. Tenpoiſs läheb tüdrikuga;
Mina aga nuuſun nurga puole,
Türſin tüka ſängi puole,
Kabistan wana kaſukaſt;
Wõlan kaſſi kainelaſſe;
Kaſs minu kallis kuaſakene,
Neljajalgne neitſikene.
Saja wihma et ſadiſeb,
Laſe wihma et ladiſeb!
Saja wihma, kasta muda,
6030. Kasta muda, kasta purda,

Jäta minda kastemata!
Sull pole kodu kuivatajat,
Valge särgi vaalijat. ———
Kus tegi vakka vaene lapsi?
Kivi iares tegi kirja korra,
Väre iares warda korra;
5, 6037. Seal tegi vakka vaene lapsi.

No 187 – No 188 on 47aastase Jüri Kunseki käest.

V.

107 rahwa laulu.
(3315 rida)

Muhu maalt ja Sangaste kihelkonnast Keeni wallast korjanud.
(25/VI – 11/VII i 12–15/VIII 90)

P. Saul. = (P. Saul).
student.

pag. 614.

pag. 615.

V No 1.

Suanikene porsikene,
Suan tegi suani suanikuse,
Tiiju woiju kuosikuse
Rie tegi nure lepikuse:
5. Iga päiw ta piatas pulga,
Nadalis te niedis naela
Kuus ta worra nopsitelle.
Sai sie suani walmiersi,
Walmiersi, walgiersi,
10. Saen wõdas suani õue peale.
Kutsis isa natamaie,
Isa ütles, et on ia;
Kutsis emma natamaie:
Emma ütles et on ia;
15. Kutsis wenna natamaie:
Wend ütles weel parema;
Kutsis õde natamaie:
Õde ütles kütte pundu.
Kus sest wiisist weele pundu?

20. Aiſa otte argoliſe,
Alli aiſade wahele,
Räinga kaela ratuliſe,
Luoka peäle kulda kiüta!
Saeu akkas Jumalat paluma:
25. Oh Jumal, Jumal, Jumalukeind,
Saa miünd maka muorta linda,
Piſuta radade peale,
Tõlguta nende tiede peale,
Et ſaaks ſuani ſõitemaie!
30 Saeu ſõitis neidiſte külaſſe.
Küla neidiſe kaola,
Küla karja juotamaaſſe:
(Wibu oli wirk ja kuok oli kange,
(Wil wirgem wie widaja.
35. (Wie wett mu wäſinud jina,
Kõiguta minu kõrwile jina,
Anna minu allil ingatälle!
Wiedas roanda, wiedas kaksi,
Akkas ta kolmat widama,

40. Riibasta neiu riele,
Kaapas kaaſa kaineluſſe,
Oma puole ohjuſele.
Siis wiis kuldiſe kojuſe,
Obedaſe õwwe pääle.
(45) Miünd tuod kuolija kodaſe,
Külmaw kinga kambuſſe!
Tulli ſiis uomme uuſi pääwa,
Tuli tuna tõine pääwa,
Siis akkas kuolija küſima:
50. Kuſt need teljed tuodaneſſe,
Ehk ſee kangas luodaneſſe?
Ümppa teljed toodaneſſe,
Kambri kangas luodaneſſe.
Kudus ta päewa, kudus ta kaſi;
55. Siis wiis äia põlwe päälo:
Sebus kuolija kuojotud,
Külmaw kinga kjandatud.

№ 2. W

Läkſin ma karja ſuotemaie,

Pühapäiwa hommikulla,
60. Argipäiwa õhtuala.
Mis ma leidſin kaja tielta?
(5) Kana ma leidſi kaja tielta,
Kuke kullaſta mäelta.
Tõin ſelle kana kojuſe,
Panin wakkuſe wanuma,
Kuane alla audemaie.
(10) Kanaſt kaswis inimene,
Suta Salwi neitſikene.
Kanal käiſid kolmed koſilaſed:
70. Üks oli kuu ja teine päiwa,
Kolmas tähte poiſikeine.
(15) Täidi kuu poiſikeine
Üielkümmel obuſella,
Kuielkümmel kudſariila.
Salwi jüdis aidaſt wäja,
Kõneles kiwi kojaſta,
(20). Üleõuwe uoneſta:
„Ei mina kuulep lähä,

Kuul on kolmi amdida,
80. Kord ta tõuſeb koidwajal,
Kord ta kuke laulu ajal,
(25) Kord ta päiwa tõuſu ajal!"
Tulli päiwa poiſikeine
Üielkümmel obuſiila,
Kuielkümmel kudſariila.
Salwi jüdis aidaſt wäja:
(30) „Ei mina päiwalye lähä,
Päiw mu põſed põletab,
Päiw wiib wiljà wäjà päälta;"
90. Naerad kete keskelta!"
Tulli tähte poiſikeine,
(35) Üielkümmel obuſiila,
Kuielkümmel kudſariila.
Salwi jüdis aidaſt wäja,
Kõneles kiwi kojaſta,
Üle õuwe poneſta:
(40) „Talli wüge tähe obuſed,
Talli tähe laugid ruunad,

Andre otte linuſida,
100. Kandre otte kaeruſida,
Iſe tei tähte iſtutage:
(45) Söötke tähte, juotke tähte!
Täht es taha ſiia, täht es taha juua:
Andre mio omane kadjo!
Tähekene, poiſikene,
Kui andſid aega kaſuda,
(50) Siis anna aega ehita!
Millal ehib ſee iſati,
Millal ehib ſee emati,
110. Kana peada waene lapſi!
Küla eided ehitawad,
(55) Wanad naeſed walmiſtawad:
Küla annab külma nõu,
(57). Rahwas raudiſe ſüdame.

Ar. j. 2 on Engel Takiker 46 a. w. laulu.

№ 3.

Tere ſii rahane rahwas,
Tere peigu pilwe rõngas,
Tere ruuti rõõma tähte,

Tere Jumal ſiia tubaje,
Maria ſiia majaſe,
120. Püha riſt ſiia põrandalle!
Mis ſina teile nägid,
Kui tulkid meie laale?
Kas ſa nägid kuldaſta nugida,
Õbedaſta metſarukke?
Alt tema läinud puudi ruuna,
Päält tema läinud peiu pätſu,
Sus wahelt ſaa wanema,
Kui ~~ſaa~~ tulkid meie laale.
Ma mõttew kuu tõuſewada,
130. Mõttew päiwa paiſtewada!
See es ole kuu tõuſemine,
Es ole päiwa paiſtemine:
See oli meie neiu wenda;
Neiu wenda, peiu wenda
Kuumas läbi kuuſe metſa,
Laiſtis läbi pajo metſa,
Kaugelt üle kaſke ladude!

Aitümal ſarwi andemaſta:
Küllma näen, ja külma mõiſtaw,
14 II Sa küll kuulad kupulaſkjid:
Eks ſa läind nopeſt Norra walda,
Rutuſt Rootſiwäre külaſe!
Pääl on küla kupulaſkjad.
Ma mõtlin küla kütis-ſuitſu,
Ma mõtlin pere peſi ſuitſu;
Sey esole küla kütis-ſuitſu,
Es ole pere peſi ſuitſu —
See olli neiu wenna ſuitſu.
Seſt ſie ſuitſo nii ſuures läkso,
15 II. Et ſie olu nõnda auras:
Parwe kuormat kandemaſta.
Aitümäl kingi kinkimaſta!
Muol on kodu wiiet kingad:
Ühed toob poiſe, tõiſe luiſe,
Poiſe toob muol pulma kingad,
Luiſe toob muol luſti kingad,
Kuldiſed keriku kingad,

Waskeſed kaswanukad.
Aitümäl õlut andemaſta!
16 II Kume õlut meil majaaſe:
Ühte meie juome, teiſt me tiemo,
Kolmas käärib keldriſa,
Neljas ligub linaſiela,
Wiienda kibu kiwila,
Kuues kõigub korreotſas,
Seitſme ſeemet uidetakſe,
Kaheſas kaerav agaſa,
Üheſas iwna oraſes,
Kümnet alles külwetakſe.
17 II. Aitümal leiba andemaſta!
Ma iſe lewa tegija,
Iſe mina karkude kanija,
Iſe ſaia ſapendaja.
Aitümal kala andemaſta!
Ajo meeſi mere mehikſe,
Kalamees muol kaaſaikſi.
Agil on meri püüdemine

pag. 624. —X—

Kala räind meil katſumine;
Siiad meil tuppa ſigiwad,
180. Aawid meil ahju ajuwad,
Lõhed ahu lõukaaſe.
Ma kuulen ſiia ſingumiſe,
Wiima kala wingumiſe,
Ahwena aliſemiſe,
Räime kala wäkkimiſe,
Aitümal kella kinnimaſta!
Ma ſain mulle munnikeſe,
Kewade ſai kellikeſe.
Munid on munadeſt tehtud,
190. Kellad kena õunadeſta.
Ei neid anta anetiga,
Ei ma palu palwetega.
Wõi minu meori wenikene!
Eks ſa oidu omale uata,
Seadnud oma ſilma ette,
Kannud oma kaenlaſſe,
Annud nende neidiſtele,

—X— pag. 625.

Mis on puoleli pietud,
Emme aigu armaſtatud.
200. Eks ſa lippand läbi Lihula,
Võitnud taha puole Tallina,
Rütand Ruonstati puole.
Sealt leiad neida neidiſida,
Kes neid ajui armaſtawad.
Aitümal ſibulaſt andemaſta!
Sibulaſt meil tehtud ſillad,
Organdiſt meil puoled ſillad;
Küüslaugiſt ſilla küljed,
Laiaſt laugiſt ſilla paawid.
210. Aitümal pärkid andemaſta!
Iſe mina mõlgun metſi kanda,
Aſtun allik - niiti kanda,
Ehk ma juhtun Suani ſuatte:
Ja mina rüwan ritſu ränka,
Lähan aga nopeſt nurme püri:
Õunad mu õlale kukkuwad,
Pähkid mu päha ſadawad,

Õuna apu läks amba alla,
Pähkrid muo pääst põrutſid
Mare Aado 36. a. w.

№ 4

220. Oli mul ükſi ainus wenda;
Oli ükſi, markſis karſi,
Seiſis ſeitsme mehe ſiaſa,
Kandis kümne mehe kübara;
Kübar tall pääs kui kirku kella,
Iſe kui wihma wikerkaari:
Ait ajas läbi alli ilma,
Päält läbi päiwa punaſe,
Kaskelt läbi koidu kõwera.
Otſis neida neidſida,
230. Kus puhub tule weesta,
Lõõtsub lõkko laineſta.

№ 5.

Paſſalu poiſid pajukeſed,
Kibuwitſa kroonikeſed:
Kus nad korra keerittewad,
Senna ſünnib neil kiriku;

Kus nad waja weerittewad,
Senna wabrikud walatſe;
Kus nad tärku tantſitawad,
Senna talli tehtaneſe;
240. Kus nad kõrbi kõnnitawad
Senna kõrtſi tehtaneſe;
Senna nad neiud nejä jooskwad,
Walged pead wõidu walawad.
Käjs taha ilma igrakuida,
Ei taha Kalli kalſakuid,
Ei taha Tõnuſe tigeſid,
Ei taha Matla walgeid päid;
Ma tuon Aluhuſt muku naiſe,
Tina rinna reeſiluſe,
250. Kudrus kaela kaunikeſe:
Pale tall peas kui paiſte kakku,
Silmad kui ſibulikeſed,
Õla nukad kutta õunad.

№ 6.

Või minu muori pennikene,

Aitümal ſibulaſt andemaſta!
Sibulaſt mul tehtud ſillad,
Porgandiſt tehtud pooled ſillad,
Kiislangiſt ſilla küljed,
Laiaſt laugiſt ſilla ruawid:
260. Sealt nad ſõitwad ſuured ſakſad,
Iga riedi rendi ſakſad,
Iga laupa laada ſakſad,
Igas kuus kuninga pojad,
Weel enam Wene wägeda
Seda uuta ſilda kaudu,
Mis ma teinud ſibulaſta.

№ 7.

Oi minu nuori ſennikene,
Aitümal õune andemaſta!
Meil on õuwes õuna aida,
270 Sauna taga ſarapuwaida;
Põder meil pöörab põõſa alla,
Murrab nokſe õuna puuſta,
Maguſemi marja puuſta;

Poogib nende puude külge,
Mis on meie metſa nurkas:
Õune kaswis oſtmata,
Marju ilma arwamata.
Tulgu oſtma Uoſe walda,
Marju oſtma Haiſu walda!
280. Tulgu Suomeſt ſuured ſakſad,
Tulgu Riiaſt rikkad ärrad,
Kureſaareſt kudrus kuuwed,
Pieterborſt pea wanemad!
Õune ſaab müüa, marju ſaab müüa,
Üle jääb enaſe elada.

№ 8.

Lauluſt ei laudoje naeta,
Võmmiſt ep tehta ſõama aega;
Igi pannakſe padaje,
Käte waewa wagenuſe.

Soola tüükaid arstida: ringitſe ümber kolm kord walge erne teraga, wiſatſe ernes üle waſſakuõla kaoſ, ei waadatſe tagasi tulles ſina poole päraſt päewa ja neljapäewal on arstimiſel enam mõju.

pag. 630. —16—

№ 9.

290. Wõi minno nuori pennikene,
Aitümal titte andemaſta;
Kaſulaſta kaswatamaſta!
Nüüd on tema alles piſikene,
Piſikene, peenikene;
Saab tema kaſuma ſuuremakſi,
Üle kõrre kõrgemakſi,
Witſa ruagu wingemakſi,
Siis ma panen kätki kiikuma,
Wibu pilli panen wingumà,
300. Aabu linnaſt laſtu ame tuua,
Ulandiſt aga oidajà,
Kurſaareſt kiigutaja:
Siis ta wiiaſe mehele,
Ruuſſa kuninga pojale.

№ 11.

Wõi minno nuori pennikene,
Aitümal kella kinkimaſta!
Kääp taha kinki kellikeſta,

—17— pag. 631.

Egäp murki munikeſta.
Nurmid mul tiewad mured,
310. Kotid kolkiwad peretà;
Tegid mind tahtma tangu putru,
Sõdi kannu kandema,
Sageſt käima sauna wahet,
Tuhat korda tuua wahet.

№ 11.

Ükſi Antſu kidelane,
Teine Antſu arjakene,
Kolmas Koſeli ſulane,
Neljas neiu kirjutajà,
Wiies on wile puhujà,
320. Kuues on kulla walajà,
Seitſmes on ſeda paremà,
Kaheſas on Kalewi poiſſi,
Üheſas üle tänawe,
Kümnes küla Atikuke:
Nüd minu oma peiuke

№ 12.

pag. 632. — 18 —

Wõi minu kulda kuidukesta,
Rauda ända rakikesta!
Astu minu aida ukse pääle,
Karga kirstu kaane pääle,
330. Vata minu wara järele.
Ma leidsin kiige alta
Kiigealused kenad poisid,
Silud aga sukad, saaba säärad;
Tallwad tuppa, tahtwad tantsi;
Pea meil pundul parsile,
Õla nukad õrsile.

№ 13.

Õde wõi madalukeine!
Ära lään mina siinsta,
Sälle jääd sina minusta;
340. Uole jääd suure Jumalale,
Pärra jääd peawanemale,
Kõuks jääd nuore poisile!
Laulud № 4—13 on 34a. Liid Witte laulnud.

№ 14.

pag. 633.

Uoder, waader.
Suomest tiime lund,
Nikirat waat tyr nam,
Fii kometi riiso
Sis kuter wiljov,
Suoso ihwaro klot
Jemas kiltäär
350. Wueta kliiet,
Tohrer liiet,
Ja riirida titte,
Ohwa undrus
Kuute prånsus
Jilsiwet, Aamen!

W № 15.

Hesus edewederem,
Liisbet taru ark,
Kiut kuub, kirwe juga
Abedirew, Aamen!

№ 16.

360. Mind aga püüdsid püngo poisid.

Need № 14 j. 15 on 69a. Piste wõtta ütelnu.
mõllest viimane osa pistmise wastu sõnad olewat.

Armaſtaſid Aju poiſid,
Tahtſid Faime-Maime poiſid,
Riia ärrad riideliſed,
Albi kutſerid koſiſid.

№ 17.

Üürikene poiſikene,
Kõige kõrgem ſa külaſa,
Kõige priſkem ſa pereſa,
Kõige uhkemad hobuſed,
Kõige ſarſemad ſadulad,
3711. Mõiſaniku mõek ſul õllal,
Kodaniku kuub ſul üllal,
Ära ſaapad ſul jalaſa.
Kui piſtſid ſina minema,
Siis piſtſid pilwed prügala;
Kui aſtſid pääle obaſe,
Salutſid pääle ſadula,
Pihelkaſſe ſõitſid mängi
Sarapuſe laſkſid ſaua,
Tuomingaſe kiitſid tuuſti.

3811. Sa lõid mänki mättaaſe,
Armia lõid teibaaſe,
Kui piſtſid ſina minema,
Alt ſina ſõitſid alla ilma,
Päält läbi päewa punaſe,
Läbi wihma wikatkaare.
Üürikene, poiſikene,
Pea ſull punus taewudeſe,
Laki piire pilwedeſe,
Näed ſull kunda katſuwada,
3911. Sõrmed ſull tähte ſugawada;
Üürikene poiſikene,
Akaſin alli waruſeſe,
Kõrwi kõrwaſt kõõmuſtama.
Jumal aga maksku meie waewa;
Mõtlin aga kulda tuodawada,
Õbe õuwe laſtawada,
Tuodi kui tuli tubaje,
Pandi kui pada põrmandule,
Pillub jäsſi piastaaſi.

№ 18.

400. Kui kaswin mina kodula,
Mis olli minul mureta?
Pale olli pesta, pea ſugeda,
Suus olli oida omminguula,
Valad kastela kanida.
Kaswin kui kanepikeine,
Kaswin kaskede wiluſa,
Pini tamede tagada,
Kaswin kui kala mereſa,
Kui mina kodujo kaswin.
410. Mind es oita aitedeſta,
Pieta piima kamberſta;
Pinga ma piſſin piima,
Kamalula kandſin wõida.
Mulles ole ſuul ſulgajada,
Pähä es ole päiſtede panijat,
Ohelikku oidajada,
Sain mina wõera wolelja,
Küla poiſi puolelja:

Siis ſain ſuul ſulgajada,
420. Pähä ſain päiſtede panija,
Ohelikku oidija.
Siis mind oiti ~~aitedeſta~~ aitudeſta,
Pieti piima kamberſta,
Kielti käimaſt kolderiiſta.

W № 19.

Tahtſin, tahtſin talguſiile,
Tahtſin iſalt iada noſta,
Emalt uuta alli kumbe,
Wõjaralta ſõrmi kindid
(5) Wennalt waſkjid wajuſiida.
430. Iſa wana mulle iada noſta,
Ema uuta alli kumbe,
Wõjaro uuſi ſõrmi kindid.
Wendaga waſkjid wajuſiida.
(10) Süttis muo ſüda põlema
Wiibus muo wiha wenima;
Tegin ma tuuleſta nobaſe,
Siina ſaoſta ſadula,

Lina kiüinſta kübara,
(15) Tilli ruoſt ma piſtſin ſilmad,
440. Teraſeſt ma tegin kõrwad,
Kullaſt ma karwa kiudeſiu,
Niidiſt ma nina nideſiu,
Õbedaſta õerſiu laka.
(20) Siis läkſin merde ſõitemaie:
Meri mull merkis, taewas kerkis,
Meri mull merkis mõnne+ ſuani, +) millega mindaks.
Taewas kerkis kõüio+ ſuani. +käima
Oſa minud kattis uppuwõõla,
(25) Ema ſiſſe kukkuwõõda,
450. Minija merde minewaada;
Sõitſin ſinna ſaare peäle,
Kus-aga kuumas kuuſe metſa,
Kus-aga iilgas irro metſa,
(30) Kusaga paistis° palgi laane;
Ehitaſin tuoa ülſe,
Walmistaſin walgid kambrid:
Kuu meil paistis° korstenuſta

Päiwa alla akenuſta.
(35) Läbi ſäält ſõitſid ſella ſarſad,
460. Iga riedi reiſi ärrad;
Iga kuus kuninga pojad,
Okka ſeda linna tunniſtewad:
Kelles ſie linna mis ſääl paistab?
(40) Ons ſie liji Lihula linna,
Wõi on ſie kuiwa Kureſaare,
Wõi on ſie päris° Pärnu linna,
Wõi on ſie tarka Tallina,
Wõi on ſie Kärdela kirikus,
(45) Wõi on ſie Tuide ladda paika? —
470. Sie on minu wenna ſauna.

W № 20.

Wõi minu mielas nutſikene!
Wõi minu mielas°, miell olli külla!
Kuidas° ſie mielas° meile tuodi?
Kandu kandu, rahwaſt kandu,
(5) Kuldiſta karetta kandu,
Tinaſta tie radada.

Mis ſelle mieli ſiia anti?
All olli piima, pääl olli pudru,
Keskel olli meſi maguſa.
(10) 480. Mis ſelle mieli juua anti?
All olli pärmi, pääl olli wahtu,
Keskel olli õlut punane?
Kus ſie mieli magama pandi?
Neiſe ilu uodeſe;
(15) All olli üigade linade,
Pääl olli pehmede padide.
Poole ööni mieli maganud,
Poole ööni ta mõtelenud,
Siis ta nuorta küſiſa:
(20) 490. (Wõi mino nuga nurme kirja,
Teraeſa tedre kirja,
Pea taga päälaſta kirja!
Kas ſina ſüöd, mis mina ſüödaw?
Kas ſina juod, mis mina juodaw?
(25) Kas ſina ſüöd ſüdame werda?
Kas ſina juod juoskwat werda?

Maitſed markſaſta lihada?
Poole ööni mieli maganud,
Poole ööni ta mõtelenud,
(30) 500. Siis ta tappis oma peio nuore,
Akkas ära oma uie kaaſa.
Kohkus koidula ülleſa,
Läks ta tuliſelt tubaje,
Nüſis wetta käte peſta,
(35) Puhaſt wetta palge peſta.
Mis olli ärkus, ehk olli wirkus?
Sit olli wirkus, taat olli ärkus.
Site kargas kamberiiſa:
Weri aga woljus uodeſa,
(40) 510 Laene laiuſa linuſa,
Peig olli pitkas patjudeſa;
(Wõi mino mielas neiſikene!
Eileſind muaſt mielo tuodi,
Täna ſina tappid oma peio nuore,
(45) Akkaſid ära oma ~~om~~ uie kaaſa,
Mieli akkas petteluma

pag. 642. — ~~28~~ —

Pettelema, oigelema;
Läks ta kaſe palweela;
Armas kaske, aita minda!
(51) 524. Aita minda armetumat,
Kaita minda kargajaada,
Warja mind weri walajat!
Kuidas wõin mina aita,
Külas täna laupa õhtu,
(55) Külas ſaunad küütaneſſa,
Sinda ſiita leidaneſſa,
Sinule ſiida pakutaaſe.
Läks ta aawa palweela.
Kuidas wõin mina aita,
(60) 530. Alt mina arwa, päält mina parſu,
Keskelt minda läbi nähiſe.
Mieli akkas ſuatelema:
Suagu ſuo juured jurama,
Kut minu põlwed, põrama;
(65). Suagu ſa kõikma kõigipidi,
Kut mina kõñuw karſipidi!

— ~~29~~ — pag. 643.

No 21.

Katſu wõeraſta emada,
Katſu woeraſta tõluda.
Käs tema andis, kaela raius;
540. Pea ta plitas, ſilma pistis;
Kaela raius kirwe aala,
Silma pistis pitſa aala,
Waelles wana ſale:
Südas ſiin nutab nuorta mieſta,
Aliſeb taga abikaaſa,
Mõteleſſe mõega päewi.
Ja olli ullu uskumaia:
Ja aga raaſis pitka rooſa,
Wäänud tõlla äija wiſſa.
550. Türmetelled tüteida:
Wõi ſina weri tõino,
Mis ſina nuttad nuorta mieſta!
Mäſe nutta eneſe meeſta
Aliſſa-ga abikaaſa,
Ma nuttan ema auwaſta,

pag. 644. – ~~30~~ –

Õdejä pakte kalmuſtagida,
Wenda Wene wäe ſegaſta,
Läkſin mina ema auwa pääle.

W № 22.

Laulſid karſi linnukeſta,
560. Tõine kuuſepuu õlula,
Tõine wiherpuu witula.
Tõine tahtis tõiſta wõita —
(5) Kialedes wõida tõine tõiſta.
Kukuſid kägeda karſi,
Teine, tõiſe kännu pääle:
Kialedes wõida teine teiſta.
Laulſid karſi muſta kukke
(10) Teine teiſes pealuſiſa:
Teine tahtis teiſta wõita:
570. Kialedes wõida tõine tõiſta
Ammſid karſi karja ſõnni,
Teine, teiſe karjä ſeas.
(15) Tahtſid teine teiſta wõita;
Kialedes wõida teine teiſta.

– ~~31~~ – pag. 645.

Ammuſid karſi üle alli,
Teine teiſes lateriſa.
Teine tahtis teiſta wõita;
(20) Teine es wõida teine teiſta.
Nutſid karſi waeſta laſta,
580. Tõine andaſe üiaſa,
Tõine aawa wardaalla.
Teiſel teine lina peuſa,
(25) Teine pühkis teiſe ſilmi;
Pühkis piſarid palgeſta;
Äigas waſtadt pi ſapuſta.
Weſi tall weeris rinnulja,
Sealt ta põrus põlwilja,
(30) Sealt ta ſeadis ſeariſüle,
Sealt ta kandis kapetuule,
590. Uhtus umnis kingiſüle.
Säält weeris weña põllu pääle;
Sääl es kaswa muuda puuda,
(35). Muuda puuda, muuda rohtu,
Sääl kaswis kahar tamikene.

pag. 646. — ~~32~~ —

Jõgi tal jooſi alta juure,
Alta juure, pealta juure.
Kuldiſed kalad jõeſa;
(40) Õbedaſed oimekeſed.
Tuoge nüüd noodad nuorid mehed,
600. Võrgud Võnnu poiſikeſed.
Okſad olid ſuured ülespidi,
Lehed laiad alaspidi.
(45) Okſad tall ~~[illegible]~~ õlluſed õbeda,
Lehed tall tilkuſid tinada,
Laden kulda laenetelle:
Kõik need lehed olid linda täis,
Kõik need okſad oravid täis. ——

Laul. №№ 16–22 on 69 a. Riſte Kolu lauln.

№ 23.

Lähme, lähme, kõime, kõime
Lähme ſedu teeda mööda,
610. Kudrus kulla maantied mööda;
Lähme mööda mõldrida,
Raudu Turſte tuuleerida.

— ~~33~~ — pag. 647

Mis ſääb Turſtib tehameſe?
Turſtib tuhka ſõelutaſſe,
Waſika werd walataſſe,
Lauki lehmad laanitaſſe,
Muſta pulli pukſitaſſe;
Ma ſain kuid kulbi täwe,
Kaſſid manda täwe.
620. Sanin kuid kuivemaie,
Kaſſid tahenemaie.
Sulli küüſw, küüs ſilma,
Sulli kaſſi nõela ända,
Või mu kuid kuivemaſta,
Kaſſid tahenemaſta,
Kibade kiwide pealta,
Palawate poade pealta
Sääſi ſiite ſäte pealta.
Ukuſi kaſſi taga ajama,
630. Kaſſ läks karates kaole,
Saba pitka ſai wedije.
Kaſſ uppus allikalle

ſitt jäi, wie paarde aala,
Küüned kao kaldaalaa.
Läksin külaſt abi ajama.
Siis aeti külaſt kümme meeſta:
Kõis külaſta, mies pereſta,
Kolmi kõuta kubjaalta.
Arkame kaſſi piinama.
640. Katki läksid winna pallad,
Katki läksid kangi kõued,
Aisa, näka niine kõued;
Tõrwa nöör ſie tõmbas wälja.
Mis ſeſt kaſſiſt jägu ſais?
Ninna päält ſai neio kingad,
Pea päält ſai peio kingad,
Kõhu alt kõwaſed rihmad,
Selja päält ſai ſõidu ſaapad,
650. Wituſt ſai wiliſtis pilli,
Amaſt ſai äija rahkemud,
Tyruſt ſai ninna kübara,
Sutuſt ſai Poola paſuna,

Kellaſt ſai kiigo õrrekeſe;
Selle kiiſſu, kallis käſſi!
Ma ſind kurjateſ kõnele,
Ega ſind ſandiſtes ſeatle:
Silmad kui ſkuu ja taewa tähed,
Käpad kui kuarme marjukeſed.
Laul No 23 on 64 a. w. Kadri Ohopi laulest.

No 24.

660. Külo tüdrikud õeſed,
Ühe leiwa linnukeſed,
Ühe tuoa tuikeſed,
Ühe katuſe kanaſed,
(5) Lähwad ſeda neſta olſimaie,
Suna kõrbi püüdemaie.
Kas nägid minu neſta?
Mis karwa olu ſinula?
Lina lakka, lehte lauki,
(10) Piſikene kõrwa ja pietud lakka.
670. Sie läks läbi meie õuwe:
Suitſed olid ſuus ſula õbeſta,
Päitſed peaſa pärgeliſta.

Õudaw ohelikku;
(15) Kõiw olli kuldani järelle,
Kinni ollid küla wärawad,
Kinni ollid küla lauda ukſed;
Lahti ollid meie wärawad,
Lahti ollid meie lauda ukſed.
(20) 680. Sie läks läbi õuwe,
Teji meil palju pahanduſt:
Või meie ſigade ſüöma,
Lakkus meie laſte lieme;
Või meil teo tehtud leibu,
(25) Või meil puoliki õluta
Või meil ſakſa ſaiu;
Salus ſalwe pähkemiida
Purgis pulma linaſiida.
Sie läks läbi meie õuwe:
(30) 690. Selgas olli ſini ſadula,
Peal olli Poola porſikene,
Sie läks Wõnnuſte mäelle.
Säälap ta ſoela ſüödi.

Suſi aga ſuuda anudelle,
(35) Ühu mokka morſielle.
Enam olli ſoela ſüüa
Kut olli nole ſüüa.
Sealap ta ſoela ſüödi;
Senna jäi pea, ſeña jäid jalad,
(40) 700. Seña jäid kümme külje konte,
Senna jäid ſeitſe ſälja ruogu;
Kabjad jäid kajaſte lugeda.
Õnd jäi õuwe äigamikſi,
Saba jäi ſalwe pühkemikſi.
(45) Ornu, irnu, jio alli
Kayiu, kayiu kalewi lauki,
Kalju jüit üle karata.
Sie juo tehtud teiwas aeda,
Sie juo laot laſtand aeda,
(50) 710. Wahel on wana irſtt aeda.

№ 25.

Teſtlane linnukene,
Verlane teine lindu.

pag. 652. ~~38~~

Tullid meiſaſt mauaterja,
Rohtu kandu roomaterja:
Tõid metta mõne ſuguſta,
Niiü aige aawa pääle,
Sakaland prao wahele.

№ 26.

Muo ſa imetegija,
Muo ema imetegija,
720. Tegid mull imekaſuka,
Tippiliſe, täppiliſe,
Lapiliſe, lipiliſe.
Üks nahk olli ülitſit pidi,
Kaks nahka karutſitpidi,
Teine nahka oli teiſipidi.
Läkſin ma kireldes kiriku,
Põrreldes püha kojaſe;
Kes ſiis nägias, eitſid riſta:
Nüüd tulleb kurat kiriku,
730. Pagan püha palweele,
Pahurätt tulleb palwe kotta!

Laul. 2~~4~~ 26 on 69. a. Riſte Nolu laulu.

~~34~~ pag. 653.

№ 27.

Oh Jumal Jumalukeino,
Maria madalukeino!
Millal ſaan mina iſale,
Millal ſaan mina emale,
Millal wiew wendiſille,
Wiew wenna naiſiſille,
Õuntaw õdede auwe!
Sui juo ſuod ſiigawad;
740. Kewade kaladad kawalad,
Talwel laiad ſaaſi anged!
Oleks muoll bimed, ma jukſin,
Oleks muoll tiiwad, ma lennakſin,
Oleks muoll ſaba – ſappilekſin,
Lääkſin kodu kuulamaie,
Wema paika patamaie!
Kas on muo kodu kohunud,
Wõi on muo aſe aſunud,
Wema paika walmis tehtud!
750. Juba olli tehtud teiſipidi

Tuoa ukſe olli uiſt tehtud,
Kambrid kullala poetud.
Eit ei tunud, taat ei tunnud,
Wõi minu ella eidekene!
Eks ſina mulliſta mälleta,
Tuna mulliſta tuleta?
Kui ſeda tuba tehtaneſe,
Ja ſeda aita ajataaſe,
Kulda laita ſiis laoti,
760. Õuno pälka ſiis tahuti;
Kui ſeda tuba tehtaneſe,
Kui tõin ſuuſt ſambeliida,
Kuſt ſie uſſi wäetaneſe?
Ammu tumala allikaſta.
Kuſt nied kiwid tuodaneſſa?
Püha riſti rieda päälta.
Kui tulli äkiſt eide miele,
Kui tulli äkiſt taadi miele:
Sie meie armas Annekene!
770. Sie meie kallis Maiekene!

Taat läks äkiſt aiga tapma,
äaming, äaming Maiekene
Aaming äkiſt aiga tapma —
Akiſt ſina tapad aja nuore!
Eit läks rutuſt ruoka kietma,
Salawalt pada peſema:
Aaming! aaming! eidekene,
Aaming rutuſt ruoka kietma!
Rutta ſaab nog rumala;
780. Salawalt ſaab pada muſta.
Ma pole tulnud ſüöma päraſt,
Süöma peraſt, jüöma peraſt
Ma tullin kodu kuulamaie,
Wanemaid uatamaie!

No 28.

Mere kirju linnukene,
Linnul libe kielekene,
Sear ſull ia ialekene,
Kaskis minda käiſi peſta
Iſa kullaſta kaoſta,
790. Ema õheſta jõeſta
Wiie wenna wiina uamiſt.

Wiiſi walda tulgu watamaie,
Kuuſi kubjaſt kuulamaie,
Kuſt ſii kena neiſikene.
Säält ſii kena neiſikene:
Tuhat lippu tua pääla
Sada lippu ſauna pääla,
Kümme lippu köögi pääla
Viis lippu wärata pääla:
800 Kõik need lipud liikuwad,
Kõik need kupud kõikuwad.
Wanad poiſid, wajiud poiſid,
Päratimad pitkad poiſid,
Armetumad allid poiſid,
Nad ſüö warjulta watſid,
Üſe kleskis ütelsid:
Oleks ſii neidu minula,
ſirkub mina kingiks kirjud ruunad,
Alwile allid ruunad,
810. Turule tulipunaſid,
Anile maile muſtukeſid.

W № 29.

Küla tüdrikud õeſed,
Küla poiſid puoled wennad,
Ehitawad ennaſid,
Kambris küünalde kuumuſi,
(5) Sini õllude ſiaſa
Wala juanide wahele
Kullerkupu kerkulla.
Lähme ſeda uoſt otſima,
820 Puna kõrbi püüdema.
(10) Kas nägid minu uoſta?
Mis karwa oli ſinula?
Lina lakka, lippu lauki,
Üle pea püütud lakka.
Sii läks läbi meie õuwe,
(15) Tegi meie pajju pahanduſta:
Sõi meie ſigade ſüöma,
Lakkus meie laſte lieme;
Sõi meie teo tehtud leiba
830. Purgis pulma liinaſida,

(20) Sii läks Wõnnuste mäele.
Sial ta ſoola ſüödi.
Enam olli ſoolal ſüüa,
Kut olli nolal ſüüa:
Sinna jäi pea ja ſinna jäid jalad,
(25) Sinna jäid kümo külje konti,
Sinna jäid ſutſe ſelja roogu,
Ana jäi õuwe eigemerſi
Saba ſalwe pühkemerſi,
840 Kabjad karjaſte lugeda.
(30) Ornu, innu, allikene,
Katſu aedu allikene,
Katſu ſiit üle karata!
Kas ſii aed on mieſte tehtud,
Meeste tehtud, naeſte tehtud,
(35) (Wõi on tehtud tüdrikuteſt
Wõi on poiſido punutud?

W No 30.

Püüikene poiſikene,
Tegi lawa lagi luiſte,

---

850. Aenad ſiiſe ane luiſte
Kaaned pääle kanaluiſte,
(5) Põõnad ſiiſe põdra luiſte.
Jüri pani wanad ſõudemaie:
Wanad ſõudſid, pead pabiſid,
Allid juukſed aajid püsti.
Jüri pani nuored ſõudemaie,
(10) Nuored ſõudſid, laevad jõudſid,
Sõitſid ſenna muſta mäere,
Purjetſid punaſe märre,
860. Kus olli neli neiu riita;
Üks olli riita elme riita,
(15) Taga riita talder kaela,
Wahel olli waeſe lapſe riita.
Jüri jättis ette elme riida,
Jättis tahaſe talder kaela,
Wõttis wahelt ſii waeſe lapſe.
(20). Elme kaelad jäid ekkima,
Talder kaelad tapelema,
Waeſed lapſed jäid wahel naerma.

J. P.

pag. 660.

— ~~44~~ —

W No 31.

870. Leina, leina Maiekene,
Leina Maie neitſikene!
Surnud ſu wana iſani
Surnud ſu wana emani
(5) Surnud ſu wenna~~d~~ rihmmõ riñal,
Surnud ſu õed madalad,
Surnud ſu ſõgiſed ſõſarad.
Ülõ maaſta Maiekene,
Ülõ ~~m~~ Maie neitſikene,
(10) Ülõ ſu wana iſani,
880. Ülõ ſu wana emani
Ülõ ſu weña rihmmõ riñad.
Ülõ maaſta Maiekene,
Ülõ Maie neitſikene
(15) Ülõ ſu õed madalad!
Ülõ maaſta Maiekene
Ülõ Maie neitſikene!
Ülõ ſu oma peigu muori
Karga kaela laulijaale!

J. O.

— ~~45~~ — pag. 661.

No 32. W

Salwi läkü neiſo pitule.
890. Lõikas wihu, lõikas kakſi,
Akkas kolmat ta koguma
Akkas neljat ta miduma,
(5) Wiendale wianna wiſſe
Tulli külaſt nuori meſſi:
Tere, tere Salmike,
Oled ſa mu noſta näinud
Warſaſid watenud?
(10) Salme mõiſtis, kostis waſtu;
Sa pole uo oſtijagi,
900. Warſade watajagi,
Uo otja pole käeó,
Sätſo päitſid peoſeſa.
(15) Sa jio kurja koſilane.
Lange ſanti ſarwetooja
Koſilaſe kiel ſull ſuuó,
Sarwetooja miel ſull peaó.
Iſtu ma ſa toaſe,

pag. 662. — ~~46~~ —

(20) Oſſiſ ma ema toaſe,
Wii wenna kamberiſſe.
910. Eo' akka iſa õoma,
Eo' akka ema õoma.
Kulda kangaſt ma kuduſin,
(25) Õle ſuga ma õõtſutaſin,
Tiina niiſi ma nikſutaſin.
Aind akkas tuba õoma,
Kolde müürid kuuletama,
Ahu müürid andſid teada,
(30) Seinapalgid ſuatelema.

№ 32.b W

Juanikene, poiſikeine,
920. Juan ſa minu wennikene!
Juan tegi laewa lagle luiſta,
Aind ſiſe ane luiſta,
(5) Korrad pääle kana luiſta,
Põõnad ſiſe põdra luiſta.
Sai ſie laew ſiis walmikſi,
Walmikſi, walgiekſi,

— ~~44~~ — pag. 663.

Mere wahu walgiekſi,
(10) Siis läks Juani ſiidi tuoma,
Siidi tuoma, niidi tuoma,
930. Ja ſeda kalliſt kalewit tuoma:
Siis tiev enestel ſiidi riided,
Siidi riided, niidi riided,
(15) Ja need kallid kalewiriided.
Siis neid ſiitaks ſandakſi,
Sandaks ja emandakſi,
Ruaga ända rouatekſi.
Siis neid kutſutſe külaſſe,
(20) Wõetſe walja wõeruſelle.
Tulli luodeſt ſuuri tormi,
940 Tuna kaari alt aas muſta pilwe,
Eda alt tõi ilma kurja,
Põhjaſt tõi õigo põratſe;*
(25). Wegikaareſt wihma walja,
Akkas ta laewa läikitama,
Laewa pihta pilluutama,
Laewa tekki tanſitama;

Tulli nogu wõttis aeru,
(30) Teine nogu teiſe aeru,
Kolmas puita põllutelle,
950 Neljas terkit tantſitelle,
Wiis wiis mehed mereſe,
Kuus kuudi kummeſte.
(35) Siis nutſid naeſed nurki kaudu,
Tüdrikud tihal tänawal,
Poiſid puolis Poola tees.
Kus ſie weſi wiew mu weña?
Kus ſuo naine pañud lapſe?
(40) Seña weſi wiew mu weña,
Seña naine pannud lapſe,
960. Kus ſie tuuli teinud toa,
Sadu ſeinad ſammeldanud,
Uku pannud ukſed ette,
(45) Alle pannud aknad ette,
Naſte katukſed kudanud,
(47) Kajo rääſtas raaſtas korra.

№ 33.

Küla ütleb ku, ku, ku, ku,
Küla lapſed la, la, la, la;
Mis ma kuku kurba lindu,
Ehk mis laulaw alba lapſi?
970. Nuol jäi kodu ſuurde ſulgu,
Laua pääle laulu lehte,
Parſile paratis waipu.
Nuored mehed, hellad weñad,
Tange ratſud rakkeſe,
Allid õbo elmideſe,
Kõrwid karu nahkudeſe.
Tange muſtad munderiiſe,
Aage neid ratſud kojuſe;
Tuoge kotta ſuurde ſulgu,
980. Laua päält tuoge laulu lehte,
Parſilt tuoge paratis waipu;
Siis mina laulan lagle wiiſi,
Tiu-ga häälta teere wiiſi,
Pajatan aga pardi wiiſi.

№ 34.

№ 34 W

Läſme kaja ſuttemaie.
Tuo ma leidſin kaja kielta?
Leidſin kuuſe kaja kielta.
Ma tõin kuuſe ſino kojuſe,
(5) Iſtutſin iſa nimele:
990. Kuuſ ei jõudnud, kuuſ ei kasnud,
Kuuſke akkas kuivemaie,
Ladu päälta langemaie.
Wõtſin ma iſa nimelta,
(10) Iſtutſin ema nimele.
Kuuſk ei jõudnud, kuuſk ei kasnud,
Kuuſke akkas kuivemaie,
Ladu päälta langemaie.
Wõtſin ma ema nimelta,
(15) Iſtutſin weña nimele.
1000. Kuuſk ei jõudnud, kuuſk ei kasnud,
Kuuſke akkas kuivemaie,
Ladu päälta langemaie.
Wõtſin ma weña nimelta,
(20) Iſtutſin õe nimele.

Kuuſk ei jõudnud, kuuſk ei kasnud,
Kuuſke akkas kuivemaie,
Ladu päälta langemaie.
Iſtutſin oma nimele,
(25) Kuuſke akkas kaswamaie,
1010. Kuuſke kaswis taewadeſe.
Ma läkſin, kuldſe kuuſe otſa,
Kuld ſuga kukkus mereſe,
Päjo lauda laineſe;
(30) Mina Pieterit paluſe,
Pietriida, Paawliida!
Tuo ſi kuld ſuga mereſta,
Päjo lauda laineſta.
Pieter rikkus nie kuiee,
(35) Paawel oma palga kaſuska.
1020. Ma läkſin, iſe mereſe,
Tõin ſi kuld ſuoa mereſta,
Päjo laua tõin laineſta.

№ 35.

Laulud luodud luotiekſi,

Antud aja wiiteekſi.
Nuortel meeſtel nuomiſtaokſi.

W № 36.

Uluᵘ ſepa poiſikene,
Uluᵘ ſeppa ilma takka,
Koguᵘ ta iſade kulla,
Koguᵘ ta emade kulla,
(5) 1030. Koguᵘ ta kulla kuie wena,
Üle ſeitſme mehe õlſe,
Waſe wiiä waſe lapſe.
Koguᵘ ſai kulla koa weida
(9). Ulx ſai õlle ülbemiida.

№ 37.

Tahu neiud nuukud neiud,
Arjo neiud albid neiud,
Wiru neiud witkſid neiud,
Kuura neiud kuulſad neiud!

№ 38.

Näkſin mere ülgeſida,
1040 Karjuſin mere kalaſida.

Kaulſit lagle lõuukeſid,
Oraſaare otſa peala,
Kübarſaare küljo peala,
Langja nina nuka peala.
Ranna rohtu ſüiateeſa,
Meri wetta juateeſa.

W № 39.

Neiud mängiſid mäela,
Ma mängſin mäe tagaſe,
Minu nätſin ülle aa,
1050. Läbi laudiſe warawa,
(5) Mihuke ſii minnu omada?
Kallid kuued kinga paelad,
Süſimuſtad ſilmakulmud,
Lumi walgema peäga,
Kena käärakas ninaga,
(10) Laia parſa palguga.
Poiſid läxᵒ ja pööris peäda,
Kergitasᵒ kena kübarada,
Üle metſa ülpis ülli

1060. Läbi luane läikiv lakki,
(15) Pea pruſtis ano pajoſta:
Oh ſa nulpi muori meſi,
Mis ſull olli meile tuuwa,
Kas olli obune tuuwa,
Wõi olli regi järele,
(20) Säjo ſappi ſuamikene.

No 40.

Mis ſa laulad lampi lõuga,
Kõneled ſa kõwer mokka!
Sinuſt ſull tuleb ſoja ſuitſu,
1070. Abeneſt käib alli auru,
Tinaſt käib neſja kieruſt.

(Laulud No 27 – 40 on 54 a. w. Mare Laik laulu.

W No 41.

Lähtſin, lahtſin talgu minna,
Rikkas kohta koſja minna,
Kärſin iſalt iada noſta,
Emalt uuta alli kuube,
(5) Pelt uuſi walgid ſukki,

Söſaralta ſõrmi kindaid,
Wenalt warske waljukeſi,
Naalt narmikid käiſid:
1080. Ja ei anna iada noſta,
(10) Ema uuta alli kuube,
Ode uuſi walgid ſukki,
Söſar uuſi ſõrmi kindaid,
Nadu narmikid käiſid,
Wend aga warske waljukeſi.
(15) Wõtſin jälle ue mele,
Tegin ma tuoleſta hobuſe,
Eiwa kuiniſta kübara,
Eiwa ſaoſta ſadula,
1090 Niidiſta nina niduſin,
(20) Siidiſta ſaba ſiduſin,
Kullaſta karwad kuduſin,
Obedaſta õerſin lakka,
Waſe einaſt kierſin kaljad,
Teraſeſta tegin kõrwad,
(25) Pilliroſta piſtſin ſilmad,

Aſtſin ſiis peäle wolaſe,
Satulſin peale ſadula,
Läkſin merda ſõitlema.
1100. Meri mull merkis mõneſuani,
(30) Taewas kerkis kõie ſuani;
Jaminal arwas uppuwada,
Ema ſiiſe kukkuwada,
Wenda wette waibuwada,
Minija merre mi'newada.
(35) Sõitſin ſinna ſaare pääle,
Kus aga kuumas kuuſe metſa,
Paiſtis ſuuri palgi metſa,
Hilgas ſuuri ſiro metſa,
1110. Sõmi lillo lepa metſa,
(40) Nii kui kallis kaſe metſa.
Tõmma ehitaſin tua,
Walmiſtaſin valged kambrid;
Aknad tegin alla, korſtnad pääle:
Kus aga paiſtab korſtnulta,
(45). Päewa alta akenulta!

Või minu muori penikene!
Sa tegid elu einamaale,
Maja marja warre pääle,
1120 Kahe kallu okſa pääle,
(50) Kaſte eina kõrre pääle,
Kullerkupude kummuſe,
Sõmõllude ſigade,
Käo-katſa ſiiwe pääle
Küla poiste kurnis marle.
(55) Läbi ſäält ſõitſid ſõba ſakſad,
Iga ridi reiſi ſakſad,
Iga laupa luaſi ſepad,
Iga kuus kuninga pojad,
1130. Iga päo Pärnu ſakſad;
(60) Läkſid linna tunnistama,
Kelle ſie linna, mis ſiel paistab?
Ons ſie kuulus Kureſaare,
Või ſie päris Pärnu linna,
Või olli ligi Liula linna,
(65) Või juo rikas Riia linna,

Wõi juo taka Tallina linna,
Wõi juo Käidela kiriku,
Wõi juo Paide laada paika,
1140. Wõi juo ſuuri Suome linna;
(70) Wõi juo wilets Wiabori,
Wõi juo ilus Elſingio,
Wõi juo armas Aabo linna?
Kuna ſiis ella ütleſe:
Sii pole kuulus Kureſaare,
(75) Ega pole päris Pärnu linna,
Ega pole liki Liiwa linna,
Ega pole rikas Riia linna;
Ega pole taka Tallina linna,
1150. Ega pole Käidela kiriku,
(80) Ega pole Paide laada paika,
Ega pole ſuuri Suome linna:
Ega pole ilus Elſingio,
Ega pole armas Aabo linna,
Ega pole wilets Wiabori;
(85) Sii on minu wenna ſauna:

Kaks tiida ſiſſe nägema:
Siſſelt ta ſiwelline,
Wahelt waſe warwaline,
1160. Ümber õmmus tõnguline,
(90) Keſkelt kulla kiiruline.
Siis ſääb ſiiti wiindaneſſa,
Kalewida kaubeldaaſa,
Süüdrikud ſinikiirida,
Poiſid Poola taktiſida,
(95) Lapſid laki palluſida,
Naiſed tanu warmaida,
Wõi minu nuori wennakene,
Kuidas ſaid ſeinad ſiniſekſi?
1170. Sakſa kuube kuiwatellus:
(100) Kuidas ſaid läwed madalakſi?
Sakſa ſammu aſtuleſſa.

W № 42.

Püriſend poiſikend!
Kõige kõrgem ſa külaſſa,
Kõige priskem ſa poiſſa,

pag. 676. ~~60~~

Kõige uhkemad hobuſed,
(5) Kõige ſarſemad ſadulad,
Mõiſamikku mõeku ſull üllä,
Kodamikku kaob ſul üllä,
1180 Õrra ſuapad ſull jalaſa!
Pürikene poiſikene,
(10) Kui aſtſid pääle hobuſe,
Satutſid pääle ſadula,
Alt ſina ſõitſid alli ilma,
Pealt läbi päiwa punaſe,
Ümbert juo koidu kõwera,
(15) Läbi wihma wikakkuare;
kes elkis elwine hobune,
Paukus hoſine hänawa,
1190. Rakſus wasta rauda ſuani.
ſürikene poiſikene
(20) Läbi ſina lakſid kuie metſa,
Tuomingaſe kierſid tuoſti,
Pooſe paniid püngala,
Sarapuſe laſſid ſaua,

~~61~~ pag. 677.

Pihelkaſe piſtſid waia.
(25) Sa lõid märgi mättaaſe,
Armi aa terbaaſe;
Sa lääd neiaſta külaſe;
1200. Tulli wastu wana emeſi;
Kuo ſina lääd minu ſuelaſ emeſi?
(30) Kõrwi kõrwaſt käemõlaſe,
Pööra ümber pätſukene,
Seäl on kurjaid neiud nuored,
Oi minu nuori poiſikene,
Wõta ſina ſõrmiſta ſõnuda,
(35) Palgeeſta palweida,
Käſiwarſiſt käendeida;
Need on kurjad kuoletama,
1210. Wajud wastu ütlema.
Üüri läks ſõites koidukõ juo kojuſe.
(40) Öäs ſiis koſtis ſii kodime;
Ekő minu wend pole wõlja tuonud,
Wõiſe muſt pole maada mõetnud!
Mõttiu kulla tuodewada

Õhe õuwe lastawada,
(45) Juodi kui tuli tubajo,
Pandi kui pada põrmandulla;
Põllul ſaiſi riaſtaaſi.
1220 Ära tema piotab äia ſõlmad,
Tõmbas kulbi ãma piuſta.
(50) 1222 Käidi ta ſõimas kiiraskarſi,
1224 Teiſta käli kärnaſſerſi,
1223 Naada ta ſõimas narſakarſi,
1225. Käli lapſed kãniterſi.

№ 43.

Wõi minu miori wenikene,
Tule ſa rutuſt kojuſe;
Ämi tuo nuorik perese,
Perenaene majapidajakſi!
1230 Õde wõi madalukene!
Sell pole iaida ehtaida,
Parennida paareſida.
Õde ſiis kargas kambriiſa,
Wõttis wõtmed warna pealta,

Ladudes läks lauduteſe,
Kõris lahti kirstu kaane,
Lõi lahti laeka lukki,
Tõi talle raida ehtaida,
Parennida paareſida.
1240 Wõi minu miori weñikene!
Wõta ſina leppu laterijſta,
Sini alli ſiõtammelta,
Pane ſina täkud kärmideſe,
Õunad rubla tükideſe,
Allid õbo elmeſida
Täkud täie ehteſe.
Pãtſu pea pane pãrgeliſe,
Süti pane ſälu ſeared,
Kulda pane noore kulmud,
1250 Kaleriſe pãtſu kaljad,
Sõida neidiſta külarſe!
Suan ſtur ſuani, ſüüdis Leppu,
Kergitas oma kübarada.
Tãna, luna Leppukeine!

Lepp aga lendis lepe märga:
Wahutekkid, kobrutordid,
Pannid kaudu kaela maha.
Sai tuaw ruudi õuwe alla:
Perepoeg istus kambriſſa,
1260 Perepoeg käimo kasku andma:
„Wõeras mies on meie õuwes,
Wõeras mies wõeras uobune*:
Ei ſie mies ſaa tuttawakſi,
Tuttawakſi, tuntawakſi.
Aaga tema Alla piaſta alla,
Luoga kiüno katuſella,
Aiſa nukad akenuule,
Turi uoka, lakk laeſe;
Suatke ſie mieſi tubaſe.
1270. Tere äia, wana iſada!
Tere ämma, wana ~~iſada~~ emada!
Kingi ſie tüdar minule,
Ma kingin hepu ſinule.
Kodu mull kündma küme kõrbi,

Aistamas ſelſe Alli.
Neiuwaste kosteluſe,
Ais ja tulja kiideluſe,
Siha akke uopeluſe;
Ekſ ma eile teil ei käinud,
1280. Suna eile teilta tulnud:
Seened ollid irkes, rottid rakkes,
Kasſid kangeſa wäoſa.
Tule muole muo õekene,
Sano muole muo õekene,
Sia kintſid kirja kohtas,
Kamba latakad laeſa.
Ekſ ma eile teil ei käinud,
Suna eile teilta tulnud;
Eri kintſid teil kirja kohtas,
1290. Kasſi latakad laeſa.
Tuli muole muo õekene,
Muob on wõpo õuekene,
Muobow kulla kuawekene.
Ei aga mitte wentikene,

pag. 682. — 66 —

Ma ep tulle õue ōnne tõttu,
Egäp tulle kulla kaawe tõttu,
Ma tullen mehe mele tõttu,
Ma piian kaasa armu tõttu:
Kui on ōnn siis elame,
1300 Kui on tööd tieme tööda.
Ōnne on ōlist õuwe aida,
Kirkuwitsaste wärawada.
Tuab elama, suab olema,
Siis suab ikist õuwe aida,
Ta suab laudised wärawad
Kirkuwitsad wõrgelekki.

W № 44.

Suamikene sõsrikene,
Suan tegi suami suarikese,
Kege undles kepikese,
1310. Ega päiw ta piatas puega,
(5) Nädalis ta neidis naela,
Ega kuus ta koputanud:
Sai sie suami walmiksi,

— 67 — pag. 683.

Walmieksi, walgeeksi,
Weeris selle suami õuwedesse.
(10) Nidis isa watamaie;
Isa ütles et olli ia;
Nidis ema watamaie,
Ema ütles et olli ia;
1320 Nidis weñad watamaie,
(15) Wennad ütlid weel parema;
Nidis õe watamaie
Õde ütles kunte pundu:
Mis sest kunist weel on pundu:
Olli pole asjaide wahela
(20) Pranga pole kaelas ratulise;
Luoka pääle kulda kiuta,
Aisu ussa arwitsa,
Kägi pole kukmas luoga pääle,
1330. Testa, tesse asja piale,
(25) Kolmat suami koju piale,
Siis tale kukkus kurba meeli;
Suan harkas ale sidame;

Teiſel pühas pulma aega,
Kuiu aga waeſe walwa aega,
Tõidus tee käüma aega;
Läkſin ſõites Nuaenaali,
Sõitſin läbi Suare-metſa
Naeſſin läbi muaſi metſa,
Tahat kord Tumala metſa,
Roſti põiki Reina metſa,
Kuulaſin Kuninga metſa.
Ei ſua aiſu argiliſi,
Ruanga kaela pataliſi,
Luoka pääle kulda küüne;
Tullin ſiis mina Kojoſe,
Ma tegin õele aeja;
Läkſin ſe õuwe alla,
Seal olli ükſi ainus põeſas,
Siegi olli pakſu pao põeſas.
Sealt ſain aiſad argiliſed,
Ruangid kaela rataliſed,
Luoga piale kulda küüne;

Kägi ſai kukkuma luoga piale,
Teine teiſe aiſa piale,
Kolmas ſuani Korjo piale.
Läkſin iſa palweeba,
Iſa arma mulle olli nuuna,
Ema teab mie alli kuio;
Suan ~~to~~ akkas Tumalat paluma;
Ma nüüd maha muorta lunda,
Raputa wana ragedda!
Et ſaaks ſuani ſõitelema,
Kirjo korjo katſumaie.
Suan läks neidiſte külaſe.
Neid ollid küiba kaola,
Küla karja juotamaſe;
Õdo või madalukene,
Wiia wett mu wäſinul juoa,
Anna minu ollil aiſutteda,
Himbliile kielta kaſta;
Ma olen waene teide ~~küja~~ Kõija,
Teide kõija, muade marja,

Sakſa aſide aaja,
Reiſi kirjade kandajada,
(70) Ruona ruomatu taluja.
Neiud mõiſſa jänad jällid:
Sa pole waene tiede kõija,
Tiido kõija, muade marja,
1380. Sakſa aſide aaja,
(75) Reiſi kirjade kandejada,
Ruona ruomatu taluja;
Sa oled kuri kuoſi lane:
Kuoſilaſe kiel full ſuoſa,
Meſilaſe mõel full piaſa,
(80) Korja laiu full lärgile piaſa,
Korja kirjad kindaaſe,
Riebaſta neiu riello
Oma puole ohjuſtillo,
1390. Koja puole korjuſtelle.
(85) Terſed ſiis taga ſuatlid,
Oa müüd oa müüd alli kene,
Oa müüd oſſeti ajaſe,

Kalla neh(nio) scala kojaſe!
Nel läks otſe tiedo kandu,
(90) Tieda kandu, muada kandu,
Wel ſuaks koiduſſi kojuſe,
Ahjo küttikſi külaſe,
Suoreks ſiömaks ſemma paika.
1400. Waſtu tulli wana iſada,
(95) Waſtu tullid wanad mõlemad,
Ruamikene roſikene,
Müid tuod kuolija kotaſe
Külmand kinga kambenſe!
(Wõi minu wana iſada,
(100) Wõi minu wana emada,
Tuoge nied tellid tubaje,
Kangaſjalad kambenſe;
Pange ſie kuolija kuduma,
1410. Külmand kinga kjäwetama.
(105) Kudus päewa, kudus kakſi,
Kopſi kolmandal mahajuo,
Tõſtis äia põlwe pääle,

Sõstis ämma põlwe pääle:
Siep on kuolija kuotud,
(110). Külmand kinga kjärtud!
Wanad süs kotſid waatijo:
Siep on kuldſe kuotud,
Ta on raudſe rabatud,
1420. Õbedaſe liiõdud lõngad!

W № 45.

Õde või madalukene!
Kalſu wõeraſta emada,
Kutta wõeraſſa wõluda:
Käo tema ammal kaela raius,
(5) Silma pistab, pea piitab;
Waltles wana ſjale:
Tüdar sell nutab nuorta mesta,
Alisel kül abikaaſa,
Nõtleſſe mõega päewi:
(10) 1430. Sjaolli ulle ſkumaie,
Nodra nõuu wõttemaie;
Saaga ruoſis pitka ruoſa,

Piskaſt õrge ruoſa,
Miannuttele ärja wiſſu,
(15) Tümetellas sütenida.
Nutad sina enesele nuorta mesta,
Alsed kül abikaaſa,
Nõtleſſe mõega päewi?
Wõi minu wana ſjada,
(20) 1440. Wõi minu wõeras emada!
Minap aga nutta nuorta mesta,
Alſe kül abikaaſa,
Ta nutan ema auwaſta,
Õde ja kahte kalmistagit,
(25) Wenda wene wäi seaſta.
Lärjin emā auwa piäle:
Tõuſo ülas wõi emada!
Tule minul kuimal kostijaks,
Nõdral nõuu kül andijaks!
(30) 1450. Tule minu wakku walmistama,
Kirstu kuanta kannistama!
Ema auwast kosteleſe:

(Wõi minu tiiko tüdeniko,
Kaſe ladwa lapſukene!
(35) Ei wõi tulla, ei tõota,
Kuba minu auda aſjendamad;
Rohke ſamas ſameldamad;
Pao põeſas pakſendamad;
Kuſke kaſund kurgu piäle,
(40) 1460. Pihelgas piu pieſaſe,
Sui rohtu ſüdameſſa,
Aru rohtu aawa pääle,
Muru rohtu mulla pääle.
Sööda muru mullikale,
(45) Aru eina äigadele;
Murul mullikad wägewad;
Aru einal äijad ſuored.
Lakſiu õo auwa piale:
Tõuſo üles õde madalukene!
(50) 1470. Tule minule tuimal toitajakſi,
Nõdral nõuu külle andjakſi;
Tule mu wakka walmistama!

Ei wõi tulla, ei tõota,
Saba mu audu aſjendamad;
(55) Rohke ſamas ſameldamad;
Kuſke kaſund kurgu pääle,
Haſke kaſund kaela pääle,
Pihelgas piu piſaſe;
Sui rohtu ſüdameſe,
(60) 1480. Aru rohtu aawa pääle,
Muru rohtu mulla pääle:
Sööda nüüd muru mullikale,
Aru eina äigadele,
Murul mullikad wägewad;
(65) Aru einal äijad ſuored:
Lärſiu ſõideldes ſõjaſe,
Waeneldes waenu kojaſe,
Leiſiu ſiis wenna ſõjaſta,
Waenu raudade wahelta.
(70). 1490. (Wõi minu muori treiikene!
Eida ülte ſurma ſärki,
Wiſka peaſt muro kübara,

Tule minu tuimal toitjakſi,
Tule mino ulle õpjakſi,
(75) Võõras näu küll andijakſi;
Tule mino wakka walmistama.
Wenda wastu kosteleſſe:
Ei wõi tulla, ei tõota,
Ähnus mina kulda, uomi mulda,
(80) 1500. Tuna tundi tiademata! 30

× № 46.

Ilus ſepa poiſikene,
Ilus ſeppa, ilma tarka,
Ilma tarka, maa kawala,
Kokku pannil iſate kulla,
(5) Kokku pannid emade kulla,
Kokku kulla kuiel wemmal,
Kokku ſeitsmie õſel.
Tegid ſina kullaſt naiſta muota,
Teiſeſt kullaſt teiſta puolta.
(10) 1510. Sai ſie kulda walmis ſuanut,
Wõttis ſelle kulla kaenelauſe,

Õle õlmadel wahele.
Wiis ſelle kulla kuta wahele:
Waddake naiſed, wanamad,
(15) Tüdrikud, üle ilufad,
Poiſid puoled mõiſenikud? —
Kus ſeſt kullaſt puuduneſſe?
Oidu olſa ümarguſta,
Kielta ſuhu, mielta päha.
(20) 1520. Pañin mina kärbſe kielekſani,
Errilaſe ingekſani,
Meſilaſe mielekſani
Siaſen ſiiſo ſuamekſi.
Wõttis ſiis kulla kaenelauſe,
(25) Õle õlmade wahele;
Wiis ſiis kulla kojuſe,
Pani ſie kulla jüo magama,
Ehemſe ingamaie,
Ilmad ſiidi püdeſe,
(30). 1530. Hutane ehemſe.
Magas päwa, magas kakſi,

Ei ſie kuld ei kuule tõuſta,
Ei õde uneſt ärata,
Pehmuſt padjuſta paota,
(35) Asemeſta ärata,
Silmad ſiidi riideſta.
Tõin mina Riiaſt riſti kuke,
Mina tõin Turkuſt muſta kuke,
Sia otſe laulamaie.
(40) 1540. Ei ſie kuld ei kuule tõusta,
Ei õde uneſt ärata,
Pehmuſt padjusta paota,
Silmad ſiidi riideſta.
Tõin mina Sõrweſt ſuure ſõnni
(45) Sea otſe ammumaie.
Ei ſie kuld ei kuule tõusta,
Ei õde uneſt ärata,
Siis mool kukus kurba meeli;
Tuo akas ale ſüdameſe:
(50) 1550. Käiſin mina wäljas wiiulila,
Laias wäljas lawerila,

Et pidi äida kaduma.
Äda nariis kangemaksi,
Äda paiſus paiſemaksi,
(55). Äda tõuſis tõõhtſemaksi

№ 47.

Issaliſed, emaliſed,
Kuulwad pühaded tulewatda
Akawad nüüte juo nidumaie,
Õde lõnga juo õmblemaie,
1560. Kulda puoke juo kudumaie,
Õde aiu juo ajamaie,
Onumeitid waliſid walgid lapſi
Kuoleme pühaded tulewatda
Akame nüüni juo nidumaie,
Õde kõrſi õmblemaie,
Waſko puoke juo kudumaie
Kard aiu juo ajamaie.
Issaliſa, emaliſed,
Eu lähtwad rõõmu määlo
1570. Rõõmu tuled nuel ſüaſe

pag. 696 — ~~80~~. —

Rõemu okſad meil kaeneluſe,
Ootuwad rõemu mättaale.
Enemiſtid waſtid lapſi,
Me lähme mure mäele,
Mure lehed meil ſüleſe,
Mure okſad meil kaeneluſe,
Ootume mure mättaale.
Lööge ſida! ſie iſati~~z~~,
Lööge ſida! ſie emati;
1580 Sell pole kuulajat kuſagilla,
Armu andijat kedagida.
Tuleb aga tuuli, annab ~~aga~~ armu,
Tuleb päewa, pead ſilitab.
Tuuliks kaheksi tuule armu,
Ilastaks kaheksi wanema armu.

№ 48.

Wõi minu nuori wennikene,
Wõtkem püſſid puuſa pääle,
Tina riſtid rinna ette!
Läkſin metſa kõndelema,

—

— ~~81~~ — pag. 697

(5) 1590. Ülu alga wirtelema.
Lapſi tedred teide pealta,
Luiged nuored lumepealta,
Lapſi aned aiti päälta,
Lagled laia wäljä päälta.
(10) Siis tegin lawa lagle luiſta,
Aerud pääle ane luiſta.
Saiſi law ſiis walmis ſaanud,
Tõukas tõrwatud wedele,
Laskis lawa lautenſe,
(15) 1600. Wagu ſelga waſtu wetta
Laia ſelga laineſe.
Panni peale pilliliſed,
Kutta pilli ruogu~~l~~ſed,
Panni pääle kõudemiſ
(20) Kutta õmmis longuſida,
Panni peale purjuſida,
Kutta neiu pea linad;
Pani~~z~~ ſiis wanad ſõudemaie,
Wanad ſõudſid, lawad jõudſid.

(25) 1610. Panni nuored ſõudemaie:
Nuored ſõudſid, purjid jõudſid,
Iſe nad ikka ütleſid:
Sõida laewa, jõua laewa,
Sõwa ſinna Riia linna alla,
(30) Sääl on uue wiiſi laewa,
Wiiſi laewa, kuuſi laewa,
Sõwa ſekka ſeitsmendekſi,
Varga ſekka kaheſandekſi,
Uppa ſekka üheſandekſi
(~~40~~ 35) 1620. Viida need kõiwed kümnendakſi,
Said nemad kiiru keſket wäina,
Tulli loodeſt ſuuri tuuli,
Weſi kuareſt ukma walju;
Põhjaſt tulli õigo põratis.
(40) Hiiu maalt tulli ilma kange,
Muhu maalt tulli muſta pilwe,
Saaremaalt ſadu ſinine.
Akkas ſeda laewa kiigutama,
Kiigutama, kõigutama,

(45) 1630. Laewa ſeelit tanſitama
Laewapiita pillutama.
Tulli nogu wõttis aeru,
Tulli teine, wõttis teiſe,
Kolmas kuaret kallutelle,
(50) Neljas aga ankuri arutas;
~~Wiis~~ Wiies lõi kuuti kummuliſte.
Nõndap ſaid mehed mereſe,
Laiad lakid laineſe.
Naiſed nuttſid laiwa kautu,
(55) 1640. Nüid mina nukke kaudu,
Iga üks oigas omade,
Kalbas oma külgo kaaſa;
Kus ſi weſi wiin muo wenna,
Nogu poiſi uljutanud,
(60) Laine lapſe läigitanud?
Seenap ſie weſi wiin muo wenna,
Kus on tuuli teinud tua,
Weſi palgid wieretanud,
Olu pannud ukſed otte,

(65) 1650. Alle pannud aknad otte,
Sada ſeinad ſaüeldamme,
Ragi rabanud rääſtaſ korrad,
Oh Jeſus Jumalukene!
Anni aab muale minnia puita,
(70) Aab aga mäele alguſida,
Sattib mäele palkiſida;
Aerija aa muale minu wenda,
(73) Ei ajaſ minu omada!

IV No 49.

Küla lüdrikud õeſed,
1660. Küla poiſid puoad wennad,
Üks tuoa turkeſed,
Üks liiwa linukeſed,
(5) Üks katteſe kanaſed,
Ehitawad emmaſida,
Kambris küinalde kumuſa,
Panewad kaeru keskella,
Lähtewad uoſta oſtimaie,
(10) Puna kõrbi püüdmaie,

Liina lakka, lehte lauki.
1670. Kinni ollid küla wärawad,
Kinni ollid küla lauda ukſed;
Lahti ollid meie wärawad,
(15) Lahti ollid meie lauda ukſed.
Sii läks läbi meie õuſe,
Tegi meil paja pahanduſſa,
Sõi meil ſigade ſüöma,
Lakkus meie laſte liemo,
(20) Sõi meil teo tehtud leiba,
Sõi meil ſaa ſakſa ſaia,
1680. Tungis pulma lemmaſita,
Salus Salwi pähkemida,
Sõi meil puoliki kluta.
(25) Sii läks läbi meie õuue,
Selgas olli ſiniſadula,
Peäl olli Poola poiſikene;
Suitſed ſuus ſula õbedaſta,
Päitſed peäſa pärgeliſta,
(30). Sii läks Wõmmuste mäelo

pag. 702. — ~~86~~ —

1690. Tulli ſuſi ſuori mieſi,
Tulli karu kangi mieſi;
Taſi ſuuda amatelle,
Obu mokka marſitelle —
(35) Senna ta ſoela ſüöti.
Senna jäid pead, ſenna jäid jalad,
Senna jäid ſeitſe ſelja ruogu,
Senna jäid kümme külge konti,
Kabjad jäid karjaste lugeda;
(40) Änd jäi õuwe õigamarſi,
Saba ſalwe pühkemaksi
1700. Ornu, ornu ſiie alli,
Kagu, kagu Kalwi lauki,
Katſu ſiit üle karata,
(45). Siu jao tehtud teiwas aeda
Siejuo lauat laſtat aeda.

№ 50.

Piſikene punane pörſas,
Armas alli üödikene,
Waltas wanale ſiale,

— ~~87~~ — pag. 703

Kuidas ſeab odras oldaneſſa,
Kandu kaeras köüdaneſſa,
1710. Rukkis üüna ruomakelle,
Niſus neja tõlbakelle,
Kaeras kaku käpakelle.
Sai ta lüaste lihunud,
Süö ta pagan parſuko läks;
Jall olli külli külje parſu,
Ta olli peial perki parſu,
Sada warſa ſapſu parſu.

№ 51.

Kanad kuketa munewad,
Aned autwad oidemata,
1720. Kukkſie tõngus aidas ſääb,
Orga laulis penni pääl;
Kaerad tõngſid, lõuad lõkſid,
Sead aukſid, ſilmad wilkſid,
Lamas läks lautſe munele;
Kana tegi kakſi talleketta,
Obu tegi äigi waſikka,

Lehm tegi lyppu laugi täkki,
Wanas lammas ja laut all
Läkſid küüratſ külaſſe,
1730. Pahtuſid tuagu katſi õuwe;
Siis neid kuruſe kutſatie,
Einu ette annetie,
Kaeru ette kañdie.
Sai ta liiaste lihunud,
Siis tellu purſu pakutie,
Aljaſt nuga añdie;
Ann ſie katkus kaela liha,
Rõõt ſie lõikas reie liha,
Wana kats sõi rakkiſida,
1740. Mihkel kämm sõi käkkiſida,
Mina ollin ſwätti wäljal kõija,
Es ſua makki maidatagi,
Käkki käega katſutagi.

No 52.

Ilus neidu, kena neidu,
Hüppas kaewa okſa pääle,

Hüppas lepa lehe pääle.
Põſid alla paweela:
Kuku maha, kullerkuppu,
Saa maha sarſa õuna!
1850. Neidu mõistis jälle kostis:
Ei wõi kukku kullerkuppu,
Maha sadada sarſa õuna;
Minu kaſu kaswamata,
Minu parſus parſumata,
Minu sirgus sirgumata.
Aga mahu teie majaſſe,
Egas ſünni teie ſüleſſe
Ulata teie uodeſſe.
Pulge teie teiſe wasta,
1860. Siis te suate suani täwe,
Koguniste korwi täwe.

Laul No 41—52 on 50. a. w. Mare Laur laulnu.

No 53.

Kuule sina kullameſi;
Waenewõlla walla meſi,

pag. 706. — 44 —

Kas ſa tiadi, kus ſa ſuadi,
Kus ſind wiimaks wiidaneſſe,
Paraigu pandaneſſe?
Sind pidi wiedema Wenelaſeks,
Suowiti ſind ſuoldatieks,
Kaubeldi ſind kaſſakarſi.
1870. Ei ſäp ſünni ſuoldaterſi,
Ei ſap mahu madruſerſi.
Laeus olli lahku hatu,
Kondi puolest olli kuolwekam,
Rammu puolest olli ruaude meſſi:
Sell ſa wiiſed Wenelaſeks,
Ta ſua ſeowſi ſuoldaterſi.
Pähwo olli rõemus rahwa ſees,
Lõbus olli Lõpo kõrtſi ees.
Akas ulkma juſſu wahet,
1880. Maerſma Kaſſu mõiſa wahet;
Tiuitas end keſſel aidu.
Taktus tuani Tõnniſelle,
Ajutas ennast Andruſelle,

— 44 — pag. 707.

Ta pidi tiemma tienaſtuſt,
Ta pidi maksma muaraha;
Ta ei ſua ſelgeſt piaraha.
Siis ta ruomas Raotſi wahet,
Kaupas kalli ſuolaga.
Ruotlas ta Raotſiſt tulema
1890. Elſingiſt ette ajamaie
Rabuſt ette aſtuma.
Ei wõi tulla, ei wõi lasta,
Ei wõi ies elada.
Siis tulli pammis Papi laidu,
Seal ta ſeiſis ſeitſe päewa;
Tulli põhjaſt õige põrutis;
Harkas lõuneſt liiõtſuma.
Siis ta puhus ta puiſe ofſa;
Uop tal wiedas ta uolotelu.
1900. Senna pammis oma puadi täwe,
Ladus oma laewa lauſſi täwe.
Sealt läks ſa kohe Kuiwaſtuſe,
Sealt ſei Kähwo priikeſt jõie

Priskeſt jõie, priskeſt jõie
Õlut wiina pääle jõie,
Molkuſid Wiſu miestega,
Kerjus nii rihe wahet.
Laduſid walla lautu kandu.
Turſtis olli tugew tüdruk,
1910. Viigo Kärme käski Rööt;
Seda ſii Kähwe läkutas,
Posti talus tantſitas;
Kuandis teda kazja aeda;
Olli lauda t ukſi alla.
All ollis põhud, peál ollis põhud,
Wahel ollis põhus wastu karwa,
Siis Ingel kiettis kergutiel:
Wuot ſii mies kiib meelelino,
Abikaaſa armulino;
1920. Ära ta wõidab wõi porſid,
Ära ta ruabos Raegma porſid,
Kohutas ta Kuorta Büri.
Ükskord jõhtus kuopſtus,

Warastaſid wana mehe.
Suomest wana ſuoldatie,
Suoldat kohtus uadetie,
Kahe wahel waňetie
Armu leiba anetie
Waldas korda uahitie.
Selle laulu on 64. a. Hans Nemel ütelnud.

№ 54.

1930. Kuis tulli tõbi minnu,
Sattus ſuuri ſüri wawa?
Et miul wäga wana naine.
Külapoiſid, puoled wennad,
Walge pead minu warnſed,
Lähme ſinna Lääne landa peäle;
Wuot sääl me ſaame waim wahetu.
Siis ſaame nuored nuured naiſed,
Siis pole adra arida,
Ega äkke parku paňa korku,
1940. Tua linda metſast tuua.
Iſe tema kiimas, ännol ästab

Tua tema pühib ſuule luagid,
Õuwe tema eigab ämma luagid;
Siis mu tuba tarrel küetud,
Saun on ſuarila ſuetud,
Ahi on algul lämitud.

W № 55.

Käiſin teol kui tihane,
Käiſin aga rehel kui rebane,
Walla ſeas kui warbelane,
1950 Piſut olli piimad lähteriſa,
(5) Kolm olli räime rätikuſa;
Üks ſai ſiia, teine ſai müüa,
Kolmas ſai koju wedada.
Sellega rikſin ruuna rimmad,
Katkestaſin kõrwi kaela,
(10) Siis läkſin jala teole.
Läkſin kubja palwelle:
Kulla kubjas, hella kubjas!
Wõtta mind jala teole,
1960 Kubjas wastu kosteles:

(15) Kus ſinu rostetud robene,
Kus ſinu paari palgat ärgi?
Mina mõiſtſi, kohe ma koſtſin:
Kotku jäi auku nopitama,
Wares jäi nahka nülgimaie,
(20) Korpi jäi kurku lõikamaie.
Kubjas es kuule minu palwet,
Aas mind wara wälla peäle,
Pimedas aas põllu peäle,
1970. Wara aas külma waenealla;
(25) Mõõtis tükid mõõtlemata,
Andis lapi arwamata.
Seda ſanti ſauſt muada.
Ma ei jõudnud juure jääda
Oma oſa lõpetada.
(30) Kubjas talli mõiſa puolt,
Pinu olli piitſu talle peuſa,
Kimp olli keppa kaenelaſe;
Sütetäis olli weel ſilba peuis,
1980. Pinder rikſu weel peuſa pääl.

(35) Kubjas tulli minu puole;
Mina jälle kubja palwele:
Wõi minu kulla kubjukene,
Walge peä wanemikene!
Kas annad sa wõlid andeksi,
(40) Wõi jätad päewa järele?
Kubjas sai meelt seda kuulda,
Kubjas marsis mõisa puole;
Mina jälle jõmpsides järele.
1990. Kukutan kubjale kukkelise,
(45) Kubjas maha massatili,
Mina jälle pääle lippatili.
Appin siis abi karima:
Tulge kokku teo poisid,
Wadige kokku wai mu lapsed;
(50) Minge nüüd sõites Sõrel metsa,
Tooge meele tuominguida,
Kandke neid kase matakuida
Et wõin mõtta külja külgi!
2000. Aga kubjas peasis minu käest.

(55) Kubjas marsis mõisa puole;
Mina jälle liukasin lõuna puole.
Aga sain ma koidus kohtu ette,
Wara enne walgeda,
Küsis siis kohus minulta:
(60) Wõi minu kulla lapsukene,
Mis suob waesel waewa suagid,
Et tullid koidukes kohtu ette,
Wara enne walgeda?
2010. Mina mõtsi, kohe ma kossi:
(65) Wõi minu kulla kohtuärrad!
Ma tulli kohtu kaebamaie,
Oma õigut nõudemaie;
Kubjas on kurja, uanem on waja,
Saka topijad tigedad,
(70) Wissa wõänijad wägewad,
Kepi kandajad kadedad,
Armu andijad armetumad;
Ajasid mind wara wälja pääle,
2020. Pimedas juo põllu pääle,

(75) Wara külmad warneadla.
Küſis ſiis kohus minulta:
On ſull taskus taalderida,
On ſull kukrus kulda raha,
Ühe rubla alla õlma,
(80) Puoli rubla puoſa pääle?
Aga ſiis ma anna ſull õiguſt.
Kuulan kohtuga järele,
Välle ma mõiſtſi, kohe ma koſtſi:
2030. Või minu kulla kohtu ärrad,
(85) Miul pole taskus taalderida;
Ei ole kukrus kulda raha,
Ühe rubla alla õlma,
Puoli rubla puoſa pääle,
Ma jäi wara waeſekſi,
(90) Wara wõeraste warale;
Miul on iſa ammu ſurnud;
Ema ſai maha maetud:
Kirſtu lauad mina kerjaſin,
2040. Kerjaſin kirſtu tegijada.

(95) Kirjo lindu teinud kirſtu,
Tõpukse lauda ülewedanud,
Tauſt on naelad tagunud,
Alli lindu kainud auda,
Pao lindu pannud mulda,
(100) Errilane weel kella elistanud,
Lagled ajand iada laulu wieta.

№ 56.

Kiwikene, kullukene,
Siniarmas alikene,
2050. Ekſ ſa wõind mereſ miirada,
Mere põhjas ſa põruda,
Mere kaldaſſe karata;
Kut tullid muale waiwajakſi,
Meeste rinna rikkujakſi,
Poiſte kaela katkeſtama.
Lauti ſind laudadeſſe,
Minu wälltimele weaada,
Wäärat põlwi nõtkutada.
Kübaja mull tüdib tühja kõttsu

2060. Nõtkub nõdra põõ alune,
Seda kiwi wette ſuagid,
Alli ümber üeritelle

№ 57.

Tule muoga wõitu wõida ſüõma,
Kahte kangaſta kuduma,
Ehk lähtme metſa puid raiuma.
Aga üle puuda pukſin puida,
Läbi luane mina laſkſin alga,
Olnna muorita mehita,
Terawata kirweta;
2070. Ehk lähtme ſoogu wõttamaie.
Reha riſub, ma ringutan.
Ehk lähtme rüjia lõikamaie,
Sirpi lõikab, ſõrmed mängwad.

№ 58.

Aidu waidu wabrik paiſtab,
Kolowere korstenad kumawad,
Linna aknad ajendawad.
Aidu, waidu wabrik paiſtab,

Ussi kui oaks Tallina,
Aga et pole Wiru wäirawida,
2080 Ega pole Arju meeiſeda.

№ 59.

Peretüdar neitſikene,
Talutüdar tuimekene,
Akkas perenaene pudru keetma,
Ülle õla ajtis ſuola,
Läbi jalge laskis jahu.
Aga ſie eſ ſünni perele ſüia,
Ei ſie eſ kõlba koerelegi.
Ta läks küöki, kupſetas kuoki,
Läks sauna, ſõi ſalaja.
2090. Aga sai ta pagan paksuks läinud,
Ta üle liiaste lihunud,
Siis ta akkas auku kaapumaie,
Riigarjiarku parkumaie.

№ 60.

Miks sa nutad mu õekene,
Miks sa nutad, miks sa muuſud,

pag. 718. — ~~102~~ —

Miks ſa kardad ehk kahetſed?
Tõrgud mulle tulaſagid?
Kardad ſa karwaſta maduda,
Punaſe peaga porſikeſta?
2100. Kardad ſa rindu riiſutawat,
Kaela korde katkestawat? —
Meil pole ſeda wiita,
Et meie raha raiſateſſa,
Wilja uſt ta wiidaneſſa,
Pandi alla pandaneſſe,
Meil on weel ſeda rohada,
Mis on muiste mungad teinud,
Kaera koonud, korku pannud,
Kiwi takkurid tagunud.
2110. Muol on õbe õuwe aida,
Muol on waſkiſed wärawad,
Meidu mõiſtis, kostis wastu.
Map pane õbe õmme tõttu,
Egap pane kulla kuawe tõttu;
Ma pane mehe meele tõttu,

— ~~103~~ — pag. 719.

Abikaaſa armu tõttu.
Ma pane ſinna kus mind leodud,
Olgu ſääl ükſt õuwe aida,
Olgu witſuſta wärawaida;
2120. Kui juo tewi, ſiis tiemo tüöda,
Kui juo õmme, ſiis elame;
Mäp wõi õmeta elada,
Terweſeta tehja tüöda.

№ 61.

Mere aragad agarad,
Kullid ruttus mere ääres,
Kaarkad kalu püüdemaſe,
Sääſked andwad ſelſſi kaupa,
Parmud tantsiwad paireſeta,
Minge ſinna Muna mäele,
2130. Ehitage neid linna,
Neid linna, neiſſi linna!
Säält jõuab läbi Läti rahwas,
Säält käiwad kaudu Hargi rahwas,
Iga pää pärjad ärrad,

Igas kuus kuninga teinrid,
Iga riedi rendi saksad,
Iga laupa laskad poisid.

Kolm—4 versta Kuiraste postijaamast Vallamaa kiriku poole seisab „Wõlla küla" „risti aias" üks kiwi rist, millest üks ümmargune auk on läbi puuritud. Sellest ristist räägitakse järgmist lugu. Üks pime sant teinud omale ühe rooska, mille üks otsas hea suur tina kuul olnud, et siis sellega oma kerjamise teel koeri kergest eemale peletada ehk ka, mis sagedaste ette tulnud, neid surnuks lüia. Üks kord, kui wanamees jälle santimas käinud, hakanud üks karjapoiss koera kombel tema pääle haukuma. Wanamees wõtnud harjunud wiisil rooska ja lõõnud sel korral karjapoisil ühe silma peast wälja, mille kätte wiimane ära surnud. Selle juhtumise igaweseks mälestuseks olewat see, auguga kiwi rist" poisi haua pääle üles seatud. Kolm kuni neli põlwe tagasi olnud see nõnda juhtunud, nõnda et nüüdsel ajal wäha inimesi teda weel rääkida teadwat. Rääkija Mihkel Paikas 79 a. w.

№ 62.

Wõi minu noori wennikene!
Kui sa tahad minust kosja minna,
2140. Wõtta sis alla allikene,
Wõtta kõrwa kõrwikene,
Must wõtta minu järele,
Alli seljast anna kätta,
Kõrwi seljasta kõnele,
Musta seljasta minu rääjo!
Kui sa suad neidu nimele,
Teise puole teatawase,
Siis küsi küla tagajo,
Ka sina aimle järele,
2150. Kudas külas oldanesse,
Teises peres tehtanesse,
Kas tuleb kangaste kudujaksi
~~Tun~~ Sina neide nikkutajaksi,
Ole suga õerutamaie.
Sõja neidu mõrsis, kostis wastu.
Mis sest kangast mull kududa

Pistan tiukta, tõmban mõeka,
Saputan saadis lauda.
Siis wõtsin neiu riele,
2160. Waga ingo wankerile,
Rãma jala rattaale,
Saim mina koiduksi kojuse,
Wara enne walgeuda,
Siis saatsin käsud külase,
Kõigi kokku kutsumaie.
Ärg sai wiidud ärsowalla,
Wäiso sai wäisella wõetud,
Päistu pea sai raiutud.
Kuis siis said need pulmad peetud,
2170. Rõõmu päewad lõpenud,
Siis ma tõin telled tubaje,
Kangasjalad kambeirise.
Pannin ta kangasta kuduma,
Lõuendida lõksutama,
Kudus päewa, kudus kaksi;
Kopsis kolmandell mahaje.

Panni äia põlwe pääle,
Panni ämma põlwe pääle,
Äi siis kiitis, ämm siis kiitis,
2180 Krasid auu siis andemaie,
Kiitma iada käte tööda:
Sie on kõwaste koetud,
Riste lõime lõõdud lõngad,
Sie on meie kuldine minija,
Õkedane poja naene.
Laul. No 54–62 on 79 a. w. Ankrel Pairas'i laulud.

No 63. W

Kimi pannin küidu paari;
Lahti laskin laugi paari;
Kinnitsin äijad kiirise,
Auostsin äijad muruse,
(5) 2190. Viskan pietsa puindriesa,
Ise panin wattite walama,
Kibarata küla wahele.
Eitsin silmad Eedu peale,
Liiga lahkest Liisu peale.

(10.) Tue Liiſo ſind ma tunnen,
Tue ükſi, ſind ma üian:
Ehk me ſuame ſugulaſeks,
Tulewa uoſta tuttawaksi.

№ 64.

Oi, oi, oi, oi oja põli,
2200. Meite waeste waewa põli!
Oi, oi, oi, oi orjus kange,
Teomie põli tugewa!
Kopik kolme päewa kohta,
Neli kopikat nädalis!
Oi, oi, oi, oi oja päewad,
Meite waeste waewa päewad,
Nii kui karja koera päewad!
Laupa õhtu ſain leiaſi wienä,
Pühapä ſain puti piima!

№ 65.

2210. Ema mind ſiöttis, ema mind juottis,
Alla amaste puretas;
Peale kiele kiewad liemed,

Wüs mina põllel põllu pääle,
Pani parmaste wahele.
Uhaka pani oidemaie
(Uſſi pani oidemaie)
Kõkuwiſſa kiigutama
(Kärna konna kiigutama)
Kiwi warre wahiks juure.
2220. Karjuſin uſſi oidemaſta,
Kärnaſt konna kiigutamaſta.

№ 66.

Piſtan kui pilli minema,
Akkan kui ani ojama,
Põhwikas mööda jõgeda,
Luiku nota lunda kandu.

W № 67.

Wõi minu mieldiwas minija,
Kägi kukku minu poja naene!
Kui ſind meile tuodanessa,
Sa es taha ſüia, sa es taha juua,
(5) 2230. Sa tahtſid minna magamaie.

Siis ſind kanti kambriſſa,
Pandi padjuſſe magama,
Ehmiſile ingamaie.
Alla pandi ſelgeda linade,
(10) Peale pehmete padide,
Üle pandi kena kirjo teki.
Tuoli uome uuſi päewi,
Tuna taga teiſi päewi,
Ämm tuli üles üidemaie.
(15) 2240. Tuoli üöd ſina magaſid,
Tuoli üöd ſina mõtteleſid,
Siis wõtſid nuoa kädje;
Arkaſid nuorta kiſſimaie.
Wõi nuga terawaks tehtud?
(20) Kas ſina ſiod, mis mina ſiödan,
Kas ſina juod, mis mina juodan,
Kas juod ſidamewerda,
Kaiſed marſuſta lihada?
Nuga wastu korteleſe:
(25) 2250. Kül mina juon, mis ſina juodad,

Kül mina ſiön, mis ſina ſiödad.
Siis wõtſid nuoa kädje:
Siis ſina tapſid oma mie nuore,
Werestaſid peiu porſi,
(30) Ukkaſid t uduſe kuaſa.
Ämm tuli üles üidemaie.
Ämm akkas minijalta küſimaie.
Wõi minu meldijas minijas,
Kägi kukku minu poja naene!
(35) 2260. Kuidas ſuo käed weriſed,
Weri urmaſed käiſed?
Minija akkas ämalta küſima,
Anna mulle wetta wermepesta,
Wetta käte loputada.
(40) Kuidas ſuo käed weriſed?
Ujimi mõiſtis, koſtis wastu:
Eila mina tapſin ergu linnu,
Tua-neh*) taga tallekeſe; *) nuojäh
Hulle mina tapſin muſta kuke,
(45) 2270. Warre warbela wereſſin:

Peſta muo käed weriſed,
Weri urmaſed käiſed.
Wõi minu mieldijas minija!
Wõta nüüd ämbrid õlale,
(50) Kulda kuoku kaela peale,
Satiad juotie kaole,
Raa tiad ruaña alli kull.
Siis minie kao palweela:
Tere kao ſa oled ſuori,
(55) 2280. Sa oled ſuori ja ſügawa,
Peta minda pelgajada,
Kata minda kargajada,
Warja mind, were walajada!
Kao mõiſtis, koſtis waſtu:
(60) Ei wõi petta pelgajada,
Ei wõi katta kargajada,
Warjata were walajada:
Külas on täna laupä õhtu,
Küla ſaunad küötaneſſa,
(65) 2290. Ainuſt wetta wiidaneſſa,

Sinda ſiita liidaneſſa,
Minu ſüda pakutaſſe;
Minie nawa palwele.
Läkſin nawa palwele:
(70) Tere waa ſinine kuope!
Peta minda pelgajada,
Kata minda kargajada,
Warja mind were walajada!
Nawa waſtu koſtaleſſe:
(75) 2300. Siin tulewad mehed puid raiuma,
Laewa laudu lõhkumaie,
Nõnap ſuo lihed lõdiſegu,
Kutta muo liha lõdiſeb!
Nõnnap ſuo juured juragu,
(80) Kutta muo ſüda wäriſeb!
Läkſin ware palwele;
Ware mõiſtis koſtis waſtu:
Ei wõi petta pelgajada,
Ei wõi katta kargajada,
(85) 2310. Warjata were walajada,

Siin tulewad mehed põldu kündma,
Alla nad püörwad alli liiwa,
Peäle muſta mulla korra;
Sinda ſiita leitaneſſa,
(90) Minule ſiida pakuteſſa,
Anni mere palwele.
Läkſin mere palwele:
Tere meri! ſa oled ſuori,
Sa oled ſuori ja ſiigawa,
(95) 2320 Sa oled laia ja lageda —
Petta minda pelgajada,
Katta minda kargajada,
Warja minda were walajada!
Meri mõiſtis˘ koſtis˘ wastu:
(100) Ei wõi petta pelgajada,
Ei wõi katta kargajada,
Warjata were walajada —
Siin tulewad mehed meuda püüdma,
Wõrgu ſilmi wõttemaie,
(105) 2330 Nuoda ſilmi nuoppimaie,

Sinda ſiita leidaneſſa,
Minule ſiida pakuteſſa.
Wäeti iſe ükſi luoma,
Süs˘ wäeti kiwi mäele,
(110) Wäeti iſe teine luoma,
Süs˘ wäeti muda mäele,
Wäeti iſe kolmas˘ luoma,
Süs˘ wäeti kala mäele.
Ämm juoſis˘ ſealta ſeltſi ſaſta,
(115) 2340. Juoſis˘ kala katſumaie —
Leikas˘ kala ämma pialta,
Pilgas˘ mini kudrus˘ kuobe;
Leikas˘ kala keske paigaſt
Pilgas˘ mini uoſi üõe;
(120) Leikas˘ kala kaela pealta,
Pilgas˘ minni elme korda.
Ämm akas˘ minijalta küſimaie:
Wõi minu mieldijas˘ minija,
Kägi kukku minu poja naene!
(125) 2350. Kolme ſurma ſulle pakutie:

Kas tahad rawa raiumiſta,
Wõi tahad wieſa uppuda,
Wõi tahad tuliſta ſurma?
Minni mõiſtis, kostis wastu.
(130) Ei taha wieſa uppumiſta,
Ei taha rawa raiumiſta,
Ei taha tuliſta ſurma!
Tuoge minno ilu ehteida,
Tuoge minno ruudi riideida,
(135) 2360 Tuoge minno lakki laegulino,
Peale nuugetti juuste;
Tuoge minno ülli ümarguno,
Tuoge minno kallis kaela lina,
Ümber muo kaela kenada;
(140) Tuoge minno ilu ehme korrad —
Ümber muo kaela kenada;
Tuoge minno kilbiſed käiſed,
Ümber muo armaste abude;
Tuoge minno pitka pieni ſärki,
(145) 2370. Peale muo ihu iluſa;

Ehk mind wõikſid elmed aita,
Ehk mind wõikſid paelad peaſta. —
Õniſake mind ſiis tuleſſe,
Eitke kirie keskeelle! — 49

№ 68. W

Tahtſin, tahtſin talgu minna,
Pirna kohta kosja minna,
Ma küſin iſalt iada uoſta
Emalt küſin uota alli kuube,
(5) Sõſaralt küſin ſõrmi kindaid,
2380. Naolt narmikud käiſed,
Wennalt waske waljeida,
Iſa mull ei anna iada uoſta,
Ema mull ei anna uota alli kuube,
(10) Sõſar ei anna ſõrmi kindaid,
Nadu ei anna narmikuid käiſid,
Wend ei waljuid waſkeida.
Süttes muo ſüda põlema,
Wihas muo wiha wenima —
(15) Ma tegin tuleſta nobuſe

2390. Eina ſuaſta ſaadula,
Eina küüniſta kübara,
Niinſt ma mina niduſin,
Siidiſt ma ſaba ſiduſin,
(20) Õledaſt mina õerſin laka,
Teraſeſt mina tegin kabjad,
Pilliruoſt mina piſtſin ſilmad,
Kullaſt ma karwad kuduſin.
Siis panin alli ſuani ette,
(25) Läkſin neidiſta külaſe,
2400. Neiud aga laulſid akenilta,
Kilgiſid kiwi kojaſta,
Laulſid aga laaſi akenilta;
Ehkis waſtu neiu küla,
(30) Rakſid raudiſed tänawad
Rakſid raudiſed wärawad —
Rakſus tärkus rinkirauda.
Waatkus peigu pilwe rõngas!
Tere minu ruuti rõõmu tähte!
(35) Hobu tall all, kui ua mõeka,

2410. Miis ſääl peal, kutta päewa,
Obu tall alla kutta augi,
Miis ſääl peäl kui pähkoſikka! —

No 69.

Tere, tere neitſikene!
Tere tielta tulu ſuani!
Tie olli pitka käüe ſuani,
Maa laia meualda ſuani!
Tere ſi tuba, kus ſina tallid,
Tere ſi tuba turwel küötuda,
Tere ſi kamber kaſina,
2420. Tere need ukſed iluſada,
Tere need läwed madalada,
Tere, nied parred paraſeda,
Tere nied paarid madalada,
Tere nied ſeinad ſiledada,
Tere nied ſeinad ſiebil peſtud,
Tere nied lawad liiwil luarit,
Tere nied kipud, tere nied kapad,
Tere kapad kaerade kõrwad,

pag. 736.   – ~~120~~ –

Tere kannud kulda kuaned,
2430. Tere ſie õlut punane,
Tere ſie wiina wägeda,
Tere need lihad raſuſed,
Tere ſie wõi wägewa,
Tere need kalad kaunikeſed,
Tere need lewad iluſad,
Tere need ſaiad ſarweliſed,
Aeſilewad mieleliſed,
Kakud kaho kuoruliſed!
Peaks mina ſaama piſſa wiina,
2440. Teiſe piſſa piiritaſta,
Küll minu kiel lääks kergemakſi;
Laulu paelad lahkemakſi!
Tere, tere neitſikene!
Tere tielta tulle ſuani!
Kui ſa tullid meie luale,
Meie luale, meie muale,
Kes ſind ſiis tiil teretas,
Kes ſind küljelt kumartelle?

– ~~121~~ –   pag. 737.

Ehk andis aruſe kätte?
2450. Tähte ſind tiel teretas,
Kuu ſind küljelt kumartelle,
Päike andis aruſe kätte.
Kui ſina tullid meie luale,
Läbi ſina tullid kolme metſa:
Üks olli metſa õõnes puida,
Teine metſa pähker puida,
Kolmas olli metſa tam̄e puida.
Pähkid ſääl pähä ſadaſid,
Õunad kukuſid õlale,
2460. Tam̄e tõrud taſkudeſe.
Tere, tere neitſikene!
Kui ſina tullid meie laale,
Meie laale, meie maale,
Tullid ſeda ſilet ſilda kauda,
Nii kui liikat lauda kauda.
Läbi ſina tullid kolme nurme.
Mis ſääl nurmes tehtaneſe?
Rukkid nurmes ruabitaſe

Odra nurme õſutaſe,
2470. Kaera nurme katkutaſe.
Läbi ſina tullid kuolme metſa:
Üks olli metſa wiherpuine,
Tõine olli metſa türnapuine,
Kolmas metſa kibuspuine.
(Wiherpuuſie wõttis willa,
Türnapuine tõmbas tüki,
Kibupuu ſie kiskus karwa,
Emme kui ſaid peiu kojoſe,
Peiu oma uole alla,
2480. Teiſe puole tiiwa alla.
Tere, tere neitſikene!
Tere tielta tulle ſuani!
Sie olli pitka kõlle ſuani;
Kui laale tulle ſuani,
Läbi ſa wied wenuſid,
Läbi ſa ojad ojuſid
Läbi ſa kirred kirendaſid.
Ette ſina pannid kirre kõrwi,

Seda jäi pirta kiskumaie,
2490. Järele jäie ſie alli,
Seda jäi iada järkimaie.
Säha ſa pannid murru mutta,
Seda jäi murdu murdemaie.
Tere, tere neitſikene!
Tere ſinu ilu ehteida,
Tere rundi riedeida,
Tere lakki laiguline,
Peale ſinu niugetti juusti;
Tere ſinu kallis kaela lina,
2500. Ümber ſuo kaela kenada;
Tere ſuo ilu elme korda,
Ümber ſuo kaela kenada;
Tere ſuo rieſi riñaſtagi,
Tere ſuo ſõrmukſed ſõrmeſtagi;
Tere ſuo kindad ſuo käeſta;
Tere ſinu ~~kindad~~ kirjad kindaaſta,
Tere ſinu pitka piene ſärki,
Peale ſuo ihu iluſa,

Tere ſinu kilbiſed käiſed,
Peale ſinu pitka piene ſärgi;
Tere ſinu ilus uuſi wöö,
Tere ſinu ilus uuſi ündrik,
Pääle ſinu pitka piene ſärgi,
Pääle ſinu puuſade paraſa,
Tere ſinu kordine kaſukas,
Peäle ſiuo ihu iluſa,
Tere ſuo kuobi umbri kurdad,
Peale ſinu kordiſe kaſuka;
Tere ſinu ſiro ſiidi põlle,
Peale ſinu põlwede paraſa;
Tere ſinu ſiatſid ſiariſida
Ümber ſuo ſiarede ſileda;
Tere ſinu kaunid kapetada,
Ümber ſuo pääwa paraſa;
Tere ſinu uied umiskingad,
Peale ſuo pääwa paraſada;
Tere ſinu peigu põlwe rõngas;
Tere ſinu uuti wiõmu tähte,

Tere ſinu kena kerſtu tuojada,
Tere ſuo õed madalada
Tere ſinu ſiljajad ſoſarada,
Tere ſinu naod naſta rinnad,
Tere ſinu wennad uhmus rinnad,
Tere nende ſillid ümarguſed,
Tere nende lakiod laiguliſed.
Kui nad aga tullid meie laale,
Meie laale, meie maale,
Wiſi wõiku neil iſa,
Kuuſi kure karwaliſta,
Ütſe ſiniallikaſta,
Kaheſa kalewi laukida,
Üheſa üle pää päiſuda,
Kümme kõrbi ruunakaſta.
Rattad neil ſinoſid rahada,
Põõwad aga pilſid peeningida,
Pärmud uhla tükkiſida,
Kodar neil pilliſ kopikida,
Ait on mull raha tegija,

Is mina kulla koputaja,
2550. Õwrana õerutaja,
Paberite pangutaja.
Tere, tere neitſikene,
Tere aga tielta tulla ſuani!
Tie olli pitka ja kõue ſuani,
Tie olli pitka ja pimeda,
Tie olli laia ja lageda.
Tõiſin aga ſinna linna alla
Kus ollid ſeſa elmeriita,
Teli olli ſeſa neio riita.
2560. Jette mina jätſin elmeriita,
Taha mina jätſin talderiita,
Keskele jätſin kenad neiud,
Ma wõtſin wahelt waeſe lapſe.
Ma läkſin oma otſimaie
Kahel näil kaſſumaie.
Kui ſina tullid meie laale,
Tullid ſeda ſolet ſilda kaudu?
Sibulaſt ſina tegid ſillad,

Porgandiſt puoleſt ſillad.
2570 Kullatud ollid ſilla kumid,
Kiris langiſt ollid ſilla kaijed.
Peio porſmees' premmikene,
Kus ſina pannid ſelle neio?
Mis ſina eila meelta wiinud,
Ehk ſa tuane meelta tuonud.
Ma ei löwwa ſiita ſilla pealta,
Ei äärest ſ warte pealta.
Ehku olli liõnud armi,
Ehku muſta liõnud mutſu,
2580. Ehku kõrbi kõpſanuda,
Ehk olid annud arjuſkele,
Tõutanud tonkritele,
Annud alwa omma ſeſta,
Ennen mina lähan teilt juo,
Kut mina löwwan ſelle neio,
Mis ſina eila meelta wiiſid,
Ehk ſa tuono meelta tuonud.
Uljun tei ukſi kaudu,

Pingun ſeina ääri kaudu,
2590 Nutan teii nurki kaudu.
Tere, tere neitſikene,
Tere aga tielta tulle ſuani!
Ennäe kus ſeiſab mõõekene,
Seiſab ſelle õlma alla,
Kaſulapſe kaineluulſes;
Peiu nie nodeſa;
Suo oled unel maganud,
Peiu nietel peſitlenud.
Õiu, wõiu wõeras rahwas;
2600 Ando waeſel waew natis.
Åda minul ärras nägjo ſuani.
Ann ſõjas ſeiſab ſõaſa,
Sõja mõekade ſeaſa,
Waenu laudade wahele,
Kies ollid tall ihutud mõegad,
Jaga ollid tahutud ſeinad,
Alt olli pinki pihlakaina,
Kies ollid nuad roheliſed,

Pial ollid pipariid paremida.
2610 Ede nägi eſimeſed,
Jaga nägi tagumiſed,
Luarige lawa taguſed,
Küla raudiſed talwad.
Julawad ſeda kurba kuulamaie,
Aledat natamaie,
Kuidas ſääl kurba oldaneſſe,
Aledas eletaneſſe,
Õde wõi madalukeine,
Arma käſi käli käidje,
2620 Pistu ſõrmed ta pieſa.
Nüüd tõuſe ſealta pingi pealta,
Nüüd lääme kambri natamaie,
Kas ſuo nied oderkeſed,
Kas ſuo oted nurakiili,
Ehkno tulti tulba alla.
Üppa nerle nuſſi oteſule
Kaswud tahut tame puuſta,
Wõi juo lõhud lõhmus puuſta,

Kokku pandud kuuſe puuſta.
2630. Nüüd lähme õuwe watamaie,
Teil on ojad ukſe alla,
Kas teil kambri läwe alla,
Näning ſtani ojaſa,
Nä kaſtegi jälgu kaoſe.
Nüüd lähme õuwe watamaie,
Kas teil kardiſed katuſed,
Kas teil ruogſed riäſtad korral.
Näme ſeda ukſe mulitſalle,
Abi rätti riiaſtaaſe.
2640. Ennem ſii katus kaduge,
Ennem ſii agu unnugu,
Ennem ſii lina lõhegu,
Ennem ſii riastas ripatagu,
Kut ſa ſuad weſt ojale,
Teiſta korda noorikukſi.
Nüüd lähme rie alla watamaie,
Kus ſiin kena kirstukeine,
Kus ſiin ilufad ſtepingid,

Õhtume neile õhtemiile,
2650. Kus ſuo ema enne õhtund;
Sea aga neile ſiidemiile,
Kus ſuo ema enne ſaadnud.
Nüüd pane pähä õige pärga,
Oſatte uole kirja,
Põlwle mure pidaja.

№ 70.

Õde wõi madalukeine,
Wõtta ſii kakku kaenelauſe,
Õle kannu wõtta peuſa,
Eida ukſele õluta,
2660. Sagaruula ſaada wiina,
Kumarda nüüd kolde ette.
Peiu ptel ulleud wiiſid,
Kiunud kimmi mõmne ſuani,
Laulwad lahti tille ſuani.×
Wii oma ſugule ſüia,
Wii oma ſugule juua,
Süöda oma ſuguni ſuori,

Kuoda oma wõſani laia,
Õde wõi madalukene,
2670 Kä oidigu oma paleta,
Kä oidigu oma näguda,
Kä oidigu oma teguda,
Kä oidigu oma mududa;
Nüüd ama nägu teſte nähjä,
Tegu ama teſtele nata;
Tegu pole enese tehtud,
Nägu pole enese nähtud,
Mudu pole enese muontud,
Pale pole enese pandud,
2680. Lunded pole enese luodud.
Tegu on Jumala tehtud,
Pale on Jumala pantud,
Mudu on Jumala muontud,
Lunded on Luojä luodud,
Pale on pandud Mariaſta;
Oh teie imetegijad,
Läänu mua läbi nägijad,

Põlſamuad puolied paganad,
Ane imetet nadaki,
2690 Mis tehtud minu õega,
Tehtud teſſe näole,
Pandud teſe palgeſa,
Muntud teſe mundeiiſa,
Kulda ruoni tal piaſa,
Õbe zied palgeſa;
Õde wõi madalukeine,
Kä eidaks ſilmi ~~ſot~~ ſeinule,
Seinul on ſilmad ſegaſed.
Eida oks ſilmi akenule,
2700 Akenel on ſilmad alodad,
Eida iks ſilmi taleſſe,
Talel ſuo ſilmad taleſed,
Eida ſilmad õuwe pääle,
Õuwe peale, õune peäle,
Peiu alli pätſu peale*.
Õde wõi madalukeine.
Kuidas ſina nõwwad äia mele,

pag. 750. ~~–134–~~

Nõrma ſina nõwad äia mele,
Ole ſiis omingu waranu,
2710. Tõuſe ſiis tuli tabaſe,
Lõõtſu lõkke põrmandule,
Tuba ſiis pühi tulle ſuami,
Kamber kandu kõike ſuami;
Lippa läbi lehma laudad,
Talli läbi norte tallid,
Talla läbi talle laudad;
Siis tuo äiale äid ſõnumida:
Ka leidſin lehmalt waſikaja,
Tälleſt lipu täkukeſe,
2720. Lambalt karſi tallekeſta;
Nõma ſina nõwad äia mele;
Siis ſina oled äia ätſe.
Õnud ſina tuod tulle ſuami,
Äi pane ahju küttemaie.
Kui tuled erku einamualta,
Weſi ſina tuo tulle ſuami,
Peſe ſie pada puhtaerſi;

~~–135–~~ pag. 751.

Pane ſie pada tulelja,
Kalla weſi katteluſe;
2730. Nõrma ſina nõwad ämma mele,
Ämm pane kokar' kolde ette,
Nõrma ſina nõwad ämma mele:
Nüüd ſina oled äia ätſe,
Äia ätſe, ämma ätſe.
Kui tuleb armas' laupa õhtu,
Kui lääd ſauna wihtelemaie,
Käli lapſule kätkieſta
Wii ta ſauna wihtelemaie,
Wihele pehmela wihala,
2740. Peſe ſõjala wiela,
Kuiwa pienila linala:
Siis ſina oled käli ätſe,
Nõrma ſina nõwad käli mele.
Kudas' ſina nõwad nao mele?
Kui pead pitkada widaſta,
Ehk pead ſuurta ſuutſu aega,
Nao wardad wõta waka ſryſta,

Kojis korda, kojis kaksi,
Kui on aega kojis kolmi.
2750. Nõrma sina nõwad nao nrelle.
Õde wõi madalukene!
Kuidas sina nõwad kui nrelle?
Kuj tuleb kui külasta,
Ehk ~~[illegible]~~ tuleb wäljast wäsinud,
Wõta ta uobu rõsta,
Wie ta alli tallidesse,
Lyju lauk pane lateriise,
Lida ette einesida.
Nõmmep sina nõwad kui nrelle.

№ 67 – 70 on 39 a. w. Kõste Aunsmees' laulu.

№ 71.

2760. Täi ale kurba kulla Pruuka,
Et ta Saawi taha läinud,
Viti Saawi Wiborise.
Ta tuob Pruukal Ruotsist piibu,
Essengist iad tubakaada.
Siis wõib Pruuka piipu suoki,

Parfarka paki prigeda.
Hüüdaw Pruuka rupka nrelsi,
Kõnskaal on piibu riistad.

№ 72.

Emmem ma mängin mätastega,
2770 Rellin, rallin ratastega,
Kutaga neide neidistega,
Mis on pooleli pietud,
Erme aegu armastatud.
Kuri küiko emme neidu,
Aunstagu emme armu,
Suab ta suose kuljaid kuomud
2777. Aruse labud ladumud.

№ 71 – 72 on 64. a. w. Hans Aemel ütelnud.

Muhu-maalt korjatud
laulude ots.

Sangaste kihelkonna, Keeni walla wanad laulud.

№ 73 (1).

Pirä puu, arwa mõtsa
Ei ole maha ragujat,
2780. Tüme kokku tümpsijat,
Ladwa kokku laskijat.
Weli wiibow wäikeno,
Sõsar sõrme suurukõne.
Onu poja ullukõse,
Temmi tare tedre lusta,
Sannu paari pardsi lusta,
Koowi pääle roti lusta.
Kodu minnä – mis' nu tettä,
Wainu mõtsan ka maata,
2790. Wai nu kuuku kuuse all,
Ei tohe mina kodu minnä,
Kottun kurja kimlutuse,
Üli alwa augutuse,
Läärä läbi süäme,
Kütwä* läbi külle luie, * wigaste minema.
Läbi paukwa paha meele,

Läbi liwatse süäme.
Kottun kurja perenaise:
Wällä tulli, wäits' peon,
2800. Kotta läits', kurk' peon. *) pehmendamise märk.

№ 74 (2)

Konas' mu silmä sõdä nähwä,
Konas' nii sarsa santma lähwä,
Suna piiksi puid ragumas,
Sinijärgi silda tegimä ?

№ 75 (3)

Åhendäsi ämmä, åhendäsi äiä,
Tõsini päiwäni, kolmanda ajani;
Wõti ämmä sälgä, kammi külä kaijo.

№ 76 (4).

Kui ma olli esä kottun,
Kaswi esä kamburimme:
2810. Tüw kaswi ollus aina,
Laga kaswi kallis aina.
Tüw om muru joo muheli.
Esäl oll' (ons) kolmi aidakesta.

Üits rükkle rogiſi,
Tõine keswile kolſi,
Kolmas kaarule kahſi;
Sääl oll' kolmi tallikesta;
Üten olli alli ruuna,
Tõiſen olli muſta ruuna,
2820. Kolmandan walge warſakõſe.
Saani näiu saanneſſä,
Kabu saie kuluneſſä,
Oll' sääl kolmi aidakeſtä,
Üits-na jürile eliſi,
Tõine rõttele rogiſi,
Kolmas kommele kogiſi,
Muru oll' täis muſta mutta,
Tiirada oll' täis wiſſa raage.

№ 77 (5)

Kõſja läits mihete naima,
2830. Suhu sinitsete obene,
Olja pittewa wibuele,
Sebi wiſſa+) wisnapuude

+) Sebi wits = mis rii pää kõdardega kokku õit.

a. aſſa; b. kõttar

Kanspuu+) kodajede
Laul. 1–5 on 65 a. w. Liis Liibus ütelu.

+) Kannis kõdarde aſſa tulek ja ütte rii jalaſe kinni õit; Sebi wits paak kõdarde pääle.

№ 78 (6)

Siin me pilgus pimeni,
Siin me ällüs ämäreni,
Koho minnä õõſes',
Koho ällüs ämäres'?
Mino memmele mälle,
Waimo wõhi wõõrale.
2840. Mingas memme mu meelitie
Koa wõõras wasta wõtti?
Memme meeli meelitie,
Wõõras wõti wõiſemaſt.
Siin om küla kui kerikus,
Talu aia kui allevi.
Sõſſe jookſi siidi laewa,
Wällä jookſi wäitſe laewa,
Sõſen siidi oſtetas,
Wällän wäitſi kaubeldas.
2850. Es saa siidi sõrmä nättä,

Kalewipskäßi kaiw.
All kaswi kala järwi,
Pääl kaswi tera nurmi;
Mis te olit' mere tullen,
Meil om uibu uße iin,
Marja puu wärete pääl.
Keinkõje noorekõſe,
All iks' kallu püünetas',
Pääl iks' rüüskä lõigatas'.

№ 79. (7)

2860. Tõhi mina mõõdä mimmä,
Suſi panti wärre ette,
Karu lasti laide ette.
Kä jõud pilwißt piirdeo kißen,
Taiwaßt lõmmo lahkeo,
Muña sõlmo sõlmata,
Tõsu tulgu minu sõnneo,
Tuu laskeo minu laulule.

№ 80. (8.

Emäkõno, memekõno,

Räkeſed ruttu ärä koolda,
2870. Emme aiga auda mimmä,
Lätid warra waeſes,
Emme aiga armeetas',
Läſsi üle üte nurme,
Naksi ame arenema,
Ehe kates kakenema,
Talli mielde memekõne,
Mielde meme armukõne,
Mis sa minuſt ilma lõit,
Lõit imeliikas',
2880. Meme meele aigas':
Emmesi loonu lodjapuuſt,
Tüü wiirde tikerpuuſt,
Rüä wiirde rõõwelis',
Kaara wiirde kaſakus'.

№ 81 (9)

Kae koſt tule kuukõno,
Kae koſt armas' aokõno,
Kuu tõiſi Kuura maalt,

pag. 760 — ~~144~~ —

Agu Narwa allkast
Päiw Pärnu lättest.

№ 82 (10)

2890. Ärräkõsõ, prowwakõsõ,
Sairke üles saali pääle,
Tõuske üles tooli pääle,
Kaige kuulsõ walda wawwatas.
Meller ärrä meil ilusa,
Meller prowwa meil punatse,
Saksa latse samwetise.
Meil om walda ~~a~~iman,
Kihelkonda keträmän:
Selle ärrä meil ilusa,
2900. Selle prowwa meil punatse.

№ 83 (11)

Neiukõse, noorekõso,
Kelle uuli te oiati,
Piiäte peenetti palet,
Teil om moodu mullu nättü,
Au nättü aina aigu,

— ~~145~~ — pag. 761.

Kitus kerwä põimus aigu,
Rükkus riiä rihe aigu.
Kelles sõnnu ti oiati,
Oiat kirstu kirewes;
2910. Waimu wakka walgus?
Ega sõna kirstun ei püsü;
Sõna pällä wäeso,
Korgeus alla kaase.
Kua kimmas kirstu kirjao,
Kapmd wakka walgus:
Nuu kirstun püsüse,
Nuu saiswa alla kaase.
Neiukõso, noorekõso,
Käpukõse, Kapukõso,
2920 Meller mina nuustem muid,
Tõneupi kirsta neidu,
Et ma latse ikkew ikse.
Karjusenõ leina kandse.
Ikkew ikse enam muid,
Leina kanse kate wõrra.

pag. 762.

No 84 (12)

Tütarida warjaida,
Emä kirstu kiſkuita,
Eſä aida aſküida:
Suhu weiwä ſoola koti,
2930. Lepikude leiwä pätſi:
Poigeſida, ürweſida,
Weidü ſööwä, weidü joowä,
Wiil weidem külälle weewä.

No 85 (13.)

Kuu iki, päiw nõreti,
Emä iki tütarid,
Käitsü karjä ſaadijat,
Leinas lehma nüſſijat.
Neiukõſe, noorukõſo.
Wõta naine neitſikeſt,
2940. Kabu külä karjuſeſt;
Nika neitſik lehmä nüſſe,
Nika kabu karjä ſaadi;
Kui nii ſuure ſinda mõiſſi

pag. 763.

Käjeſt käiſi lopputalli.

No 86 (14).

Oh ma waene oſtet ori,
Kümme kihlatu ſulane.
Üiſe ütſiw, päiwä päitſiw,
Üiſe ütſe eſä obeſt,
Päiwä kaitſe welle karja,
2950. Talli katſi kauba müiſt,
Katſi kauba poiſikõiſt;
Müü ärä eſä obene,
Kauple welle karjakõno.
Ei ma müü eſä obeſt,
Ei ka kauple welle karja.
Wellekõno, noorekõno
Müü, müü iki kõrwalt,
Kauple kammeſt jalaſt.

No 87 (15.)

Kaugelt näiſſ näiw kodu,
2960. Tummus nu mõreja mõiſa.
Kua pääl oll kulda riſti,
Opo riſti riida pääl!

pag. 764.

~~118~~

W № 88 (16)

Emäkõno, memmekõno,
Mõiſtai ärä minu uni;
Kuus kaswi kua läwel,
Hab kaswi aida läwel,
(5) Tammi kaswi tare läwel,
Wiinap wii weere pääl.
Sütär laits linnukõno,
2970. Kuuſeſt tulewa korja,
Haawaſt aida ehtimine,
(10) Tammeſt tarew tantſimine,
Wiinapuuſt juuwas wiina.

№ 89 (17)

Nõſi neiſſit mii talul,
Kolme nutta noorik~~ut~~id.
Auru lunda muhali,
Pada wetta pallelia,
Luits wetta murſie,
Ahju lunda alalie,
2980. Esä ſikku wai emä kits.

~~№ 90 (18)~~ — ~~119~~ — pag. 765.

Emakõnd, memmekõnd,
Tule üles ommugult,
Wara enne walgut,
Wii tuli ja kotta,
Wii weſi ja patta;
Mõſe anuma ärälo,
Kipsi kõrwa kiwipäälo,
Kammi lauwa katuſſedo:
Emä tule üles ommugult,
2990. Warra enne walgut,
Kuaſt paiſtku kulbi anna,
Kammi lauwa katuſelt.

№ 91 (19).

Amekõnd, memmekõnd,
Mõſew ſatas uuſi lume,
Wällän wärsket wihmakõiſt,
Mõſu rikſe ~~waſſe~~ uwwe ſärgi,
Kasti waſtſe kasuka.

№ 92 (21)

Wana poiſi wõtku naiſe,

Suë kubbi kopitedu,
3000. Anuma allitedu,
Sõu peſä ſilmä kolmun,
Lõu peſä lööri all,
Konna krookswa kukerun,
Sai aukwa abenin.
Wellekõno, noorekõno,
Mino liina mäile,
Aſtu liina alewile,
Juu liinaſt lebi wäits,
Alewiſt abena wäits,
3010. Aja ſuuſt ſuuro karwa,
Lööri alt lõrgi karwa,
Siſſe tullwa neiukõſo,
Neiukõſo noorekõſo.

№ 93 (21.)

Oh teie ulla obeste poiſi,
Oma rõipe eidſiliſe,
Obeno pöjlla palo pääle,
Lina lauki liiwa pääl,

Eſi kõnäwa kõrdſi tiida,
Wöörütäſe wiina tiida,
3020. Aſtwa küla agarikku.
Mis tii wiidat kui ei wii,
Mis tii oodat, kui ei oſſi,
Toba wariku wahatſe,
Toba kõjo kõllatſe.

№ 94 (22.)

Kui ma nakka laulumaie,
Laulumaie, larkemaie,
Ei minno jõwwa ohjaoita,
Ohja oita, kõüdſe köita;
Ohja oitku obeſid,
3030. Köidſe köitku kuurmid,
Wellekõno, noorekõno,
Pääſtä ohja urbuſta,
Looga kütſe kümapuuſt,
Kauşnu kadajaſt.

№ 95. (23)

Tii pikkä meile minnä

Maa kawwelle karata,
Tõwwa kiwwe wisata,
Sõmerile jõõritada.
Kiwi peiju pudesi,
3040. Sõmer sõrmile lagusi.

№ 96 (24)

Õdak tulli õnn tulli,
Ommuk tulli nüü tulli,
Õdak lugi luitsaid,
Ommuk arwas anumid;
Mitte lukku luitsa üin,
Mitte arwu anuman?
Tuhat lukku luitsa üin,
Sada arru anuman.

W (№ 97 (25.)

Taiwas tähtse, maa müürisi,
3050. Pilwe liwwä pillakaari,
Kuu eitse kibennid,
Päiw eitse pääringid,
(5) Päiwa tähe täuringid.

Kuu nastiku maa nastiku
(Ussi sõna =)

№ 98 (26)

Jummal andku tüiö jõudu,
Tüiö jõudu, päiwä jõudu,
Päiwä jõudu paadrikele,
Tüiö jõudu tütarile.

№ 99 (27)

Meller ärrä merele käiwä,
3060. Igä ürpä esände,
Igä riidi Riia ärrä,
Igä [redacted] puutpa poori poisi?
Meitom karka talu poisi.
Valikas obeste poisi;
Talli söödi, talli joodi,
Taga talli tantsu talli,
Kukte tei riiä rokka,
Nistutasi nisu rokka,
Aganasta ammi kaara,
3070. Läbi pütu pistse aina — (cf pag 772).

pag 770. № 100 (28). ~~154~~

Mis ſa ſant ſaaji peät
Sia nahk naiſt wõtad?
Kui ſoe lape lawwa pääle.

Sõidi, ſõidi noori meeſi,

Sõidi ſuurele talule,
Ankerile oonerile,
Kõrgele katuſile;
Sõõdeti ma, joodeti ma,
Panti patjile magama:
3080 Ala ſiit ſiruteedi,
Pääle kalew katiti.
Läpe mina ei maata,
Pääd ei panna päiſtede,
Wõti parjult ma kaeda,
Siidi alt ma ſilmätä,
Kuis ma nägi kööta telli,
Kööta telli, waura mätte;
Kas tule ilus ommingulta,
Warra emme walgata?
3090. Kiikka laulw ta ei kuule,
Laulis tõiſta, ei ta kõuſe,
Nikas laulſe kolmaſt kõrda:
Ain käämſe kõiſe külle,
Kijinär ſitta külle all,
Läpe ſitta ſällä all —
Jumalaga äia, ämmä,
Jumalaga puhas pruutti,
Ei mina enäme ſijä tule.

W № 101 (29)

Oh mina wäike ~~[illegible]~~ mehekõno,
3100. Põlwe kõrru ſeeſikõno.
Auſe puſt mõiſa wihe,
Päiwä kumſe mõõdu maa;
(5.) Tulli Solak pääle,
Laſſi obeſe wallale,
Panni obeſe ſõõmä,
Tala jõe kaldaalde.
Tulli waras warikuſta,
(10) Kuri meeſi kuuſikuſta,

— ~~155~~ — pag. 771.

Wei mino trelle täku,
3110. Trelle täku, teo ruuna.
Lätsi kodu ikkeen,
Sõä tull waſta küſimä:
(15) Mis ſa ikeä pojakõnõ?
Mis ma ikko eſakõnõ
Waras tulli waarikuſta
Kuri meeſi kuuſikuſta
Waraſt ära trelle täku,
(20) Trelle täku, teo ruuna.
Ärä ikko pojakõno.
3120 Meil om kotun kolm obeſt,
Üts äll, tõne iir
Kolmas kure karwaline.
(25) Panni mina ali ette
Panni kõrwi kõrwale,
Sõitſe üle Soome ſilla,
Soome ſilda wärſäti,
Alus palki paigati.

W № 102 (31)

Sei ma kõrdſin, jõi ma kõrdſin,
Laulſe kõrdſi lawwa pääl —
3130 Kõna kottuſt perrä tulli,
Kiri perrä kirjuteedi:
(5.) „Tule kodu noori meeſi
Naino kottun koolenueſi."
Laſs tell koolda, kui ta kooles,
Naiſe wõta, ſaa paremba."
Sei ma kõrdſin, jõi ma kõrdſin
(10) Naits ſääl käppä kammi pääl,
Wiis ſõrmo wiſſa pääl,
Kõna kottuſt perrä tulli,
3140 Kiri perrä kirjuteedi,
Tule kodu noori meeſi
(15) Tare kottun palanes.
Laſs tell palla, kui ta palas,
Tare tii — ſaa paremba.
Sei ma kõrdſin, jõi ma kõrdſin
Naits ſääl käppä lawwa pääl,
(20) Wijis ſõrmo wiſſa pääl.
Sõna kotuſt perrä tulli,
Kiri perrä kirjuteedi:
3150. Tule kodu noori meeſi

pg. 772. ~~156~~ №99(27). laulu wiimane ſõna.
Selle ärrä meele käiwä.

Laul. № 6 – 27 on Maret Tõſk ütelnud. Ta ſiis 25 aastat wa
olnud, kui wene usk eſimeſt korda ſiiä tulli.

№ 102(30) lähab ſiit edaſi.

Olu kattun kooleneſſe,
(25) Laps tell koolda, kui ta kooles;
Uu oſta, ſaa paremba.
Sei ma kõrdſin jõi ma kõrdſin
Lauli kõrdſi lawwa pääl.
Sõna kottaſt perrä talli;
(30) Kiri perrä kirjutedi:
„Tule kodu nuuri meeſi
3160. Emä kottun kooleneſſe,
Eſä enge eidäneſſe."
Jumalaga kõrdſi äiä,
(35) Ei ma enämb emä ſaa.

W №103(31)

Magaſi ma mari mäel
Sinilille piaſſa,
Näi mina unda maattu.
Emäkõno, memmekõno
(5) Kõrjſta ärä mino uni.
Kuuſk kaswi kua läwel,
3170. Saari kaswi ſarma läwel
Tamme kaswi tare läwel,
Kõjo kaswi kõlkſe läwel.
(10) Tutarlatſi linnukõno:
Wiinapuuſt kuwwas' wiina

~~157~~ pag. 773.

Kuuſeſt tulewa ſul korja,
Saareſt ſaina püttemine,
Tammeſt tarew tarkſimine,
(15) Kõjoſt kõlkſew kõndimine,
Haawaſt aidan ehtimine.

№ 104(32)

3180. Ei ma tohe tuima olla,
Tuima olla ſainan ſairta.
Tuima naiſe tütarida,
Ladus emä, ladus eſä,
Wiil om latſe laduſemba.
Ärä tuima mulle talgu,
Ärä ſaina mulle ſaiskus;
Tuli talgu mulle tuima,
Weſi ſaiskew mulle ſaina,
Tuli tuimaſta ſuuſta.
3190. Weſi wiha lätteſta.
Mulle talgu tuhand-rikas,
Mulle ſaiskew ſada-rikas
Kell om tuhat trullituda,
Tuhat olma trullimata,
Kell om ſada ſangatedü,
Sada olma ſangatedü,
Külä naiſe memmekõſe,
Külä mihe taadikõſe,
Külä poiſi poole welle
3200 Külä tüdrikw, nuu ſõſare
Ange mulle armetule

Ninko mulle kehwätſelle,
Armetul om alba kirſtu,
Wellebolli weri ſiida,
Tõkk tatare teie-tii pääle
Tare teie areſide-arude pääle.
Igä ſiu üü-magaja,
Igä päiwä päiwä kõndijäs.
Kos ma kiirdſe kewä kirſtu?
3210. Lätſi kiirdmä kereſelle,
Lätſi aardma ohju pääle.
Tõſi nakſi naaramaie,
Tõſi nakſi ikemaie.

№ 105 (33.)

Kes tõi merle ſyä ſõna?
Wares tõie ſyä ſõna.
Kes pead ſätta merl minemä?
Kyko noorembi wellekõno.
Suur ei jõwwa muuli kanda,
Wanemba om waja minnä.
3220. Pääs om ſuuri, raud om raſke,
Perä pakſu tinna täis.
Wellekõno, noorekõno
Konas ſa ſyaſt kodu tuled?
Jõſſikõno, noorekõno,
Ei ma enne ſyaſt tule
Kui näe oja ölut juuskwat,
Kõtſu were weret juuskwat.
Kaksi kodu ma tulema,

Oma armſa aſema pääle,
3230. Kotteſt tulli kulda ſuitſu,
Tare arjaſt ällaſt ſuitſu.
Aie weli tare läwel:
Tule eſä, tunne poiga,
Eſä ei tunne omma poiga,
Aie weli aida läwel:
Tule emä tunne poiga,
Emä ei tunne oma poiga.
Aie weli kua läwel,
Tule ſõſar tunne welle,
3240. Tulli ſõſar tundſe welle,
Jõſſikõno, linnukõno,
Kõſſe mÿÿka mul wereſta,
Ua ruuna koſteeſta.
Wellekõno noorekõno,
Kas om ſyaw naine armas?
Naine armas, kaaſa kallis?
Ei ole ſyaw naine armas,
Syaw om armas ällaſt mÿÿka,
Hangemba kalliſt oÿſta.
3250. Wellekõno, noorekõno,
Ära ſa ſõitku üün na ſõtta,
Sõida ſoia kerkelle,
Üün om wärre laſkemine,
Taga koera kaiſſimine! x

№ 106 (34)

Imäkõno, memmekõno,
Wõtid kõrdſiu na kõnelda
Kõrdſi lawwa pääl laulda,

~~1611~~

pag. 776. Et sul pajo tütterida;
(5) Wõtse esä jo wihassa,
3260. Panni weli pallussa.
Wiidi mas wällä wäräista.
Oam läits amir aia otsa,
Kryyt läits kurer kuljawotsa,
(10) Tille läits tedres tii wiirde,
Mai läits pardsis pajo wiirde.
Ani kaagat aia otsan,
Tsiider ikkerol tii weeren,
Pajtso präägud pajo weeren,
(15) Emäkõne, memekõne
3270. Kelles sa warra wetta wiit?
Kirwisle lewwä luwwa,
Tsejsle kirwest pöördä.
Emä poiga kaswatanu,
(20) Saatse pajo korjule,
Poig tulle kodu korjuulta,
Wissas kinda lawwa pääle,
Lässe ta laasi lawwa pääle,
Esi pääle ikkemaie.
(25) Emä läits mano küsümä:
3280. Kiis sa ikked pojakõne?
Tohi naino mulle tulla
Et sul pajo tütarida.
Wiidi mina wällä wäreista:
(30) Läksi liina lyyrikude.
Ala liina äwikude,
Tei mina puusta pillerkäse,
Luusta lutte sarwekõse,
Pukkesta puusta pillikõist.
(35) Kes sääl kottun kulleli?
3290. Weli kottun kulleli.
Kulle kos laulab mu sõsar,
Tule kodu mu sõsar,
Kangas sinissas sinä sisse,
(40) Lase sinissa, lase sinda!
Tyle kodu mu sõsar,
Esä lätt äkki ärgä tapma,
Emä lätt ruttu rooga keitmä,
Weli tekk wiina werewä.
(45) Ei lää ei lää wellekõne
3300. Parem mul mõtsan na maata,
Parem mõtsan pajo urwa,
Kui om meeme nesi lewwä.

Laul № 28—35 on
87 a. w. Lotta Kippär ütelm

№ 107/35.)
Üttsik ole ma emäle,
üttsik ole ma esäle,
Üts na sõsar wiiel wellel,
Kadu wiiel welle naisel.
Läksi niitte niittemaie,
Tulli nirki niidu pääle,
Läksi põldu põimama,
3310 Tulli põder põllu pääle
Läksi aina riibuma,
Ani tulle aina kaare pääle.
Obitus meil meri sõida
katereste kanasita
3315. Särwe laage tütarida.

pag. 777

VI.

15 rahwa laulu.
(608 rida)

Sangaste kihelkonnast ja wallast Elo ? käest 21. ja 22. Mail 1890.

Gustav Seen
stud. jur.

W

№1.

Mari kõnõ ſoſarakõnõ,
Lätſi ſa oia uhtma,
Lätſi ſa kaivu kaſtma,
Lätſi ſa orgu ubinalõ,
5. Mäe pääle pähkimälle;
Tulli ütſi noori meeſ:
Oſtõ näiu mullõ ſaaſi; [1]-od ſeo=olõi ſeo
käpe mullõ kallunõſi!
Tulõ mullõ näiukõnõ,
10. Kallu mullõ käpekene!
Mull om ſiidi kübärä pääl,
Kard kao ſalvõ pääl,
Ihra ſillana magaſõ,
Karſa võtra võrõndun.
15. Saivo näiu ſaanõnõſa,
Käpe kätte kallunõs:
Tulõ mullõ näiukõnõ,
Mälä ruttu Roodſi maalõ, =ma lää
Pia lää ma Pikkra maalõ.
20. Roodſiſt tuu ma rohilidſe rõiva;
Pikkraſt tuu ma pikä paela!
Läts källe ruttu Roodſi maalõ,
Pia lätsõ ta Pikkraale;
Pikkraſt tõi ta pikä püdſa,
25. Roodſiſt tõi ta vaara rooſa.
Olle tälle köüdi kübäre pääl
Kammits kao ſalvõ pääl;
Sun ſillana magaſi,

pag. 780.

Kesi võlli võrõndigun.
30. Küti ſüs näin külle pääle,
Säädi näin ſällä pääle.
Oi oi ma vaenõ,
Ilma imäldä kananõ!
Võinu ma kodu kopitada,
35. Lavva ala hallitada!
Olnu ma kotun kuud ſuvvõ,
Kütänü väsi ajastaiga!
Suu mull üte ſuvõ vannu,
Pää üte päävä vannu.
40. Olõ viil mäkkmä määnu,
Olõ kamõ kabrastanu;
Mäkkmä omma mäe aidan,
Kamõ om ala aidan.
Nuu kõo viil kõvõra,
45. Nuu pain painunu,
Kon viil minnu källitedi,
Källitedi, kiigutõdi.
Kelles mina viil kaiba,
Ma viil vaenõ latſõkõnõ,
50. Ilma imäldä kananõ!
Õki õki ma vaenõ;
Jäi ma maha marja ſuuru,
Põrmandulõ põlvõ karu!
Lätſi ma karõ lävele,
55. Es olõ karrõ kõõtijat;
Astõ ma aida lävele,
Es olõ aidast andijat;
Astõ ma kua lävele,
Es olõ kotta kutſijat.

pag. 781.

60. Kon ma istõ, kivve likõ,
Kon ma ſaiſi, ſarna likõ;
Sinnä tüſi tegünese,
Kala järve kallunõſõ;
Saa külä kobõstõ ajuta,
65. Walla warſu walida.
Marõkõnõ kullakõnõ
Panõ ſa no kii tähele,
Tü raa raamatulõ!
Küſü ſa küültä kobõsta,
70. Aleke vellelt vererät!
Anna kädü ſull kobõſt,
Aleke veli vererät,
Küſü ſa luigalt loodſikut,
Küſü paidſilt parvõkõiſt,
75. Minkas kodu käümä minnä?

№ 2.

Mii tennä tii valle,
Avvustõlõ ahka ſärki,
Kee võtt ſao ſaiſõmasta,
Õgi pinki istõmasta!
80. Tekk ta ſuitſõ ſuvvõlõ,
Tegi päitſe päävässele,
Tegi ſuhu ſuurõ kuhja,
Arumaiõ laja aſõma!
Paſt iks mõiſa mõſusta,
Suurõ reke rabamasta,
Raſõ tõlva tõstõmaſt!
Sõski om ta vaenõ latſi,
Ilma imäldä kananõ.
Mis ikk vaenõ läüpä nainõ?

90. Ikk la ſäügu ſäädeenna,
Palvjala pandõena,
Läſä leibä ſüvveen.
Mis ikk eſäldä poig?
Ikk la atra kõüdeenna,
Adra päädä päſteenna.
Mis ikk imäldä tütär?
Ikk la kirstu keerdeen,
Ikk la vakka vallõen.
Kunas la kehrä kirstu keeri,
100. Kaenõ latſi vaka vali?
Üle kodi iks kui valgõn,
Tõſõ kaard os valgõn.
Kua kodi kui valgõn,
Tollõ kulle olſa koiõ;
Kua vedi päävä virun,
Toolõ vaſõ viirde vedi;
Kua kodi päävä vilun,
Toolõ kitſä keskede.
Sooski om kirstun kirevid,
110. All kaaſõ kalõvid.
Sääl om tuhat trullitut,
Tuhat ilma trullimata,
Säält ſaa anda ahvilõ,
Pillu pikile noonulõ.

№ 3.

Mari kõnõ kullakõnõ,
Ku ſa viiſid virka olla,
Talu tüüle tarka olla,
Soo ſa istud ilu tarõn,
Ilu pikõri ſull peona,

120. Ilu kanni kandõlin.
Ku ſa iks viiſid virka olla,
Talu tüüle tarka olla,
Sis omma ſõrmõ ſoſarſi,
Käe varrõ vadõrſi.
Olõ ſa nopõ nurmõ pääle,
Virka vooora vällä pääle,
Mine ninnij niidu pääle,
Sis näüs vaenõ latõ,
Ilma imäldä kananõ!
130. Tulõ ſa üles kumungulta,
Varra inne valgõta!
Istä ſa kudu källe pääle,
Nadu armas ahu pääle!
Saada ſa kari katvõdeke,
Kon nee kurõ kulda ſöövä,
Hani haljasta hõbeet!
Kui ei viiſi virka olla
Talu tööle tarka olla,
Sis ſu ſõrmõ ſõimataſõ,
140. Käe varrõ vannutaſõ.
Ku ſa viiſid iks virka olla,
Istä iks kudu källe pääle,
Nadu armas ahu pääle!
Sis kuts kudu külälises,
Nadu kuts ſu nallalises,
Uma meeli ubinas.
Sis ſaava ſullõ ſuurõ ruuna,
Suurõ ruuna, pikä lehe;
Saava ſullõ ſuurõ lehmä,
150. Suurõ lehmä, pikä uiſa;

pag. 784.

Saava ſullõ ſuurõ lamba,
Suurõ lamba, pikä willa.

№ 4.

Nuurmiis kai kaartõ alt,
Nuurmiis wakt warw alt:
Oi ſa muna mullõ ſaaſi
Upin mullõ umas jääſi!
Sai näüü ſaanõnõs,
Panõ piitſalõ magama,
Karbatſilõ kamõrillõ.
160. Eſi taktſõ hobõſt osta,
Weli ſaja ſadu alt.
Ei ma taa hobõſt osta.
Osta kirjäs kirstu koru,
Karjas kirstu kaanõ koru!
Tuu ſaa lätre lüüſt,
Abi päävä astõmaſt.

№ 5.

Oh ma vaenõ läškä naiõ,
Sandikõnõ ſanna naiõ!
Muu laulva muud laulu,
170. Kõnõlaſõ muud kõnõt,
Mina laula liina laulu, /- leina
Kõnõle ma liina kõnõt.
Kinkas ma ſõna kõnõla,
Kinkas aja armu juttu!
Käänä ma külle, lõvvä külmä,
Panõ jala, lõvvä ahe.
Ahu külen minu aſõ,
Kereſſel minu kerk,
Külm kiri istõpink.

pag. 785.

180. Mina paltõ paa aſõnd,
Kumarda ma koogu aſõnd.
Pada mull vällä pillutaſſe
Kuuk vällä kykatas,
Eſi ma perrä irdetä.
Kurdſa linda loetaſõ
Pala ſukrõ pannõtaſõ.
Mis ma laula liinaline,
Kosta kurva meeleline,
Umaſt kurrasta meelestä,
190. Süämestä oigõõsta?
Tulgu taiwaſt tulista lunda,
Taiwas rahet raputagu,
Ikke piä ma minemä,
Ori piä ma olõma,
Ikke vaenõ wandõrdama.
Leeli leeli ärä loppi,
Helle lelle jäll alusta.

№ 6.

Mii mehe, mii velle,
Toogõ hobõſõ oruſt,
200. Linalakka lepistikuſt,
Teke teele minekit!
Kits tapõt, ärä keet,
Õig tapõt, ärä ſüüd;
Sarvõ jäänü sarna pääle,
And jäänü aia pääle.

№ 7.

Külä veli hää veli,
Tulõ üles hommugult,
Havva iune valgõt,

Mõſõ ſuu, ſui pää,
210. Kängi jala kärede,
Mine alla talli manu,
Hiidä käſi hiiru pääle,
Panõ käſi paadi pääle,
Kua ſaara ſaja ſõita,
Kua kallus kaaſikillõ?
Paat ſaa ſaja ſõita,
Hiir kallus kaaſikillõ. (Hanni kallus)
Hiir tuu iluſa naaſõ,
Paat tuu parra naaſõ,
220. Muſt tuu mundu naaſõ.

№ 8.

Oi mu muiſt elukõiſt,
Kanniſt kaſupõlvõkõiſt,
Mia ma elli eſi kodun,
Veeritelli velle veeren!
Hius olè pikkä nigu pirdu,
Palõ laga nigu laddu,
Kes olè ſorrõ ſugimata,
Latvõs ilma lahumata.
Mõtſa ſugara ſugiſi
230. Laanõ ladva lakutõlli.
Lätſi üle Mooſõ muru,
Muru jäi perrä mohenõma,
Ain jäi perrä hallètama,
Jäi no imä ikkõma,
Kälu käſi perſema
Seſar ſõrmi murdõlõma:
Ärä viiäs iks näiukõnõ,
Ärä näiu õnnõkõnõ!

Pääſe vaſigõ vallalõ,
240. Kitſõ kinni ajamada,
Lamba lauta laskõmada,
Suurõ ſika ſulgõmada.
Jääs no vaiv vanulõ käſile,
Kao kuuku kaala pääle,
Mis ſaa tüteriista?
Silmä veſi, ſüäme halu.
Sau ſai ſanna küttemäſtä,
Silmä veſi vihtõmasta.
Ennembä mähi mälterd,
250. Tuſſutõllõ turbõird!
Mättäſt ſaa iks käe mähi
Turbaſt ſaa iks ſällä lugi.
Päiv lätsi ku vereti,
Imä ikk ku nõrõti,
Imä ikk iks tüterird,
Kahitſi karja ſaatõjird.
Mis ſaa tütarde tüüsta,
Neiu varra nägemäſt?
Kingitois kehvä kirstukõnõ,
260. Andas aker õhvakõnõ.
Anda poelõ andasõ,
Kari kallus minijile.
Kirstu viiäs villä aila,
Kannõlaſõ kaare aita,
Kon või tſõdſõ kanna rawida.
Kullõ ſa küll noori meeſi,
Võta ſa naanõ näitſikuſta,
Kaaſk küla karjuſõſt!
Ar ſa võtku ſuurõſt ſuusta,

270. Seeni iks näiſſik lehmä nüſſi;
Seeni ori karja ſaati;
Kuinee ſuurõ ſunda mõſkwa,
Rikka rinda ſiliſtäſe.

№ 9.

Oodi no oodi, loodi loodi,
Mölli ſaavat ſakſamehele,
Hüdetäw eſändile,
Sai ſandilõ mehele,
Kodapoolitſõ pojalõ;
Tull no tuwagu nuuskaja,
280. Sai ſarvõ koputaja.
Hana Hanti wõtti naista,
Samõldanu ſai mehele.
Hum pukkwa, ruuna lekkwä,
Wanna Hanti weteen,
Samõldanut ſaiõen.
Läke no müüdä memme kotu,
Müüdä taadõ tarõ läpe!
Memme koira iks kodusõwwa,
Memme kata hagaigun.
290. Sas näüs jo näüi kodo,
Paistus mõrſijä mõiſa,
Paiſtra pruuni pajalauwa.
Tii no mõtlit ſora ſõitwat,
Kinne wäe wehkelewät
Seo ſäit mii welle ſaaj,
Wõitlõſõ mehe welle.
Kes ſääl mõtſan iks kullõlnõſa,
Mõtſa takan mõtõlnõſa?
Kuninga miis iks kullõlnõſa,

300. Höpõ mõõka mõtõlnõs.
Laula ma maasta merestä,
Laula laanõ ladwakõiſiſt.
Olõ ſiin puu üle piire,
Laanõ ladwa üte laim;
Puu iks pikemb, tõnõ lõhemb,
Kolmas kandſeſt jo kakarap;
Kon no iks laulwa linnukõſõ,
Kon no kuukwa käokõſõ.
Ega ſa kägu mull ei kuugu,
310. Laanõ lindu mull ei laula?
Kägu kuuk iks kündijälle,
Kündijälle, külwijälle,
Adra tävwe ajajallõ,
Peo tävwe pillujallõ.
Sai no ſandi ſanna manu,
Rikka mehe maja manu,
Olli aia kualõwa
Olli kodu ku kerikw.
Minnä no memele väele,
320. Wai minnä wõõbirallõ?
Paremb no memme neſſ leibä,
Kui no wõõbera wõi kikw.
Leeli leeli ärä löppi,
Ulle lelle jäll alusta.

№ 10.

Ku ma olõs ſedä ette tiidnü,
Ette tiidnü, tarka ollu,
Et ſiin hata haukuman,
Kirevä lita kruhkuman,
Ma wõttunu manu mati jakrõ,

330. Tennü ma katalõ kapatuſõ,
Tennü litalõ lipatuſõ!
Hangu ſa kalla aku pääl,
Kiku lita kereſel!
Sullõ om haijus hamõt anda,
Pallu paari raiwu anda.
Sullõ wõta mulguſt musta raiga,
Piri käeſt pirilä parila!
Pareb lööge ütte, lepke kokku!
Tiimi sulõ toomistikku,
340. Lüümi leeri lepistikku!
Siin om illus kirre mõtſa,
Siin om paras palgi mõtſa;
Siin wõi eſä tarrõ tetä,
Weli kirſi weeritellä.
Tege ta uſſõ nikudſõ,
Põõna pand ta põdra ludſõ,
Tegi ta lae laanõ lawwuſt,
Põrmadu tamõ lawwuſt.
Saami umas ja umatſõs
350. Wagi wastatſõs koimus.
Tiitikõ, maa likõ
Siiä tarwis ſilda tetä.
Porſi ätikõ äija puida!
Siiä orgu nii uppu,
Siiä kaiwu nii kao.
Olõ iks ojaſt õtſiyata,
Kaoſt wällä kaariyata.
Tii ſa tille tihakõnõ,
Wala wadki hannakõnõ,
360. Otſi iks wällä ubalekeſt,

Kaara wällä kastõ hainaſt!
Karrõn om iks mii kodu,
Üle ilma mii elu.
Tii om pikk kui ſee pirdu,
Maa laga kui ſee lauda;
Sarra kiwile wiſata
Sõmerille tſõõritella;
Kiwi pein pudõſi,
Sõmõr ſõrmilõ laguſi.
370. Wellekene welläkene,
Ku ſa iks liigud liina poolõ,
Astud liina alõwadõ,
Tuu ſaks liinaſt liiva ſõgla, ʼ ſa iks
Alõwasta harva ſõgla,
Kirikerske keeru tõlla,
Sõmãrdõ tſõõritõlla!

№ 11.

Mii ei kitä uma welle,
Ega laida tii tſõtſõ;
Ütte armuſa meil mõlõmba;
380. Ütte kiilwä kius ſõlõ
Ütte paiſtra palgõlõ.
Kunnõs nimä käe anni,
Kunnõs nimä kokku ſaiwa?
Alõwan nimä käe andi,
Uman kolun kokku ſaiwa.
Lätſi läbi lawwa mõtſa,
Läbi pikä pilli mõtſa,
Läbi kirewä kerigu,
Läbi wahadſõ warigu,
390. Hõbõsta põldu müüdä,

pag. 792.

Kiwi kiſkva kängä kondſa,
Pain juurõ wiiſu paari.
Teke iks olut, angõ teedä,
Uta kurna, anna kuulda
Keegè kerrä ja weſile,
Odra otſõld kiwile!
Tſih tſih wui ellä,
Kes käſk kördſin kõnõlda,
Et mull pallu tüterida,
400. Pallu mull, kohes panda,
Üli liiga, kohes lüüä!
Tull no ütſi, wõli üle,
Tull no tõnõ, wõli tõſõ,
Tull no kolmas, kohenõ perä.
Oh mu immiſt elukõista,
Kanniſt kaſu põlwõkõiſt,
Miä ma elli eſä kodun,
Heeribelli welle weeren!
Oh mu iluſat iſſõkõista,
410. Wahakatva wanikut!
Hins jäi eſä paja pääle,
Wanik welle waja pääle.
Sedä ma itkſi eluiän,
Sedä ma karkſi kaſupõlwõn,
Sedä mu rõiva rõõmusti,
Sedä kõriga kõnõli,
Seo taro taudſimiista,
Põrmadu põrutamiſt.
Lamba laudalõ määge,
420. Lehmä aiana müüge,
Täkku tallina hirnõ,

pag. 793.

Seo ſaja ſõidakõt,
Pekki pulmõ pidämiſt.
Pangi ikseke eſä hiiru,
Pannõlidõ welle paad?!
Soſar ſõkõ ſai mehele,
Weli Wanti wõti naiſõ!
Eſä läts imäga magama,
Weli noorõ noorikuga;
430. Kinkas ma waenõ?
Ma piä lusti lutikaga,
Kenästele kirbudoga.
Oi oi ma waenõ,
Ilma imäldä kananõ!
Oodi iks oodi, loodi loodi;
Oodi mä ſuurõ toologa.
Uba olè arana orgõ,
Wiimi tſõdſõ orgõõpa;
Herne mõtſan helde,
440. Wiimi ſõſar heldepä;
Tatrik mõtſan taſanõ,
Wiimi ſõſara taſatſõpal.
Rüki ſa no rüäkene,
Tõtta tõu willäkene!
Joba putru meil pundus,
Leibä ärä lõpõs.
Soski ärr pukku pundumista,
Lusitsku ärä lõpõmista!
Külä om, küll ſaa,
450. Talu om, taſt ſaa.
Tii mõtlõõ ſua ſõitrad,
Urme wäe mehkõ lerät,

pag. 794.

Seo ſõit mii tſõdſõ ſaaj,
Kõitlõſõ mii tſõdſõ welle.
Et ſiin mulgi munaga,
Saina ſariga pargadu,
Tulgõ kaegõ mii kodu!
Meil kodu kui kirigu,
Meil ara kui alõwa!
460. Kelles neo ſuurõ nurmõ,
Suurõ nurmõ ja laja wälla?
Neo mii welle ſuurõ nurmõ,
Suurõ nurmõ ja laja wälla.
Kurja pantu meil kubijis,
Kipõ pantu meil kilteris.
Tere illus herräkene,
Kulla krummi prouakõnõ,
Tulgõ üles tooli pääle,
Sõiskõ ſaani weere pääle!
470. Kae kuis walda wai watas,
Periswalda piinatas!
Kaegõ üle, mõiſtkõ kohut:
Ozeba kui patu koti
Pandwa pakſus meil ladama.
Käski na akkarõl maani lüwwä,
Karõl põhjani põruta.
Maiõ olli maani targa,
Karõ kundſõni kavala;
Es iks jää uſſu otſa pääl,
480. Es iks põrmu põſõ pääl.
Maha peſſi iks musta rehe,
Maha toukſi kolmuõdſe.
Leeli leeli ära lõppi,

pag. 795.

Helle lelle jäll alusta.

№ 12.

Olli mull ütſi wäikku weli,
Hererõde ſõlmuga wellekene.
Tungi wiidi Wenne maalõ,
Käwwäkedi wäe ala,
Sõkuti ſoea jalulõ.
490. Wellekene helläkene,
Kunas ſa ſoeaſt kodu tulõd,
Lahingusta wälla astud?
Ei ma enne kodu tulõ,
Lahinguſt ma wälla ei astu,
Kui nee oru olut jumſkra,
Oru weere haawkat,
Mõtſa weere weretaſe
Mõtſa ladwa lawnõtaſõ.
Haugat no pini edimäſt pukku,
500. Karad eſa kaema;
Haugat pini tõista pukku,
Karad imä kaema;
Es no tunnõ uma poiga.
Haugat pini kolmat pukku,
Karad ſõſar kaema;
Tunſõ no uma wäikku welle,
Kirewiista kindeiiista,
Kannuspäide kapputiista:
Wellekene helläkene,
510. Ütle mullõ ſoea ohtu,
Karba mullõ ſoea kahju!
Ei ma ülle ſoea ohtu,
Ei ka karba ſoea kahju.

pag. 796.

Mõſõ mu mõõka werestä,
Mõſõ mu ſaapa ſawista,
Ruuna kõttu rastõſt,
Warſa kabja kastõſt!
Koſt nii ſaapa ſawiga ſaiõ,
Koſt ſii mõõcka werega ſaiõ,
520. Ruuna kõttu rastõga,
Warſa kabja kastõga?
Riian tapi rikka mehe,
Tartun tapi targa mehe;
Tuuſt nii ſaapa ſawiga ſaiõ,
Tuuſt ſii mõõcka werega ſaiõ,
Ruuna kõttu rastõga,
Warſa kabja kastõga.
Nüüd ma iks ütle ſõsa ohtu,
Nüüd ma kaiba ſõsa kahju.
530. Sõsan ei olõ naista armas,
Sõsan ei olõ kaaſa kallis;
Sõsan om armas hallas mõõcka,
Sõsan om kallis kaalarauda;
Hopõn all as tähht,
Miis pääl päävä täht;
Satul ſällän, ſaaridſõ jalaſa,
Kõllingene piidſakõnõ,
Warajanõ warrõkõnõ.
Leelo leelo ärä lõppi;
540. Helle lelle jälle alusta.

№ 13.

Linakõſõ linnukõſõ,
Argu kitku iks kedrämistä,
Tahtku tarõn istumista!

pag. 797.

Järve mingu, järve jäägu,
Järve põhja põrangu!
Mis waiwat ſa henda?
Terä terrä, ſalwõ ſatva,
Ojahu mati maſi palga.
Kunas ma kehwä kirstu keerä,
550. Waenõlatſi waka wala?
Suwõl ma wiili wikatiga,
Talwõl wooli woki iin.
Suwõl ma orſi ſuurta herrä,
Talwõl tarka emändät.
Olõ mull imä eläden,
Esſa iige minneen.
Hauda panti imäkene,
Hauda imä armukõnõ.
Imä wiidi wärerist,
560. Arm astõ üle aia;
Immä panti hawwa ſiſſe,
Arm hawwa kolga ſiſſe.
Imäkene elläkene,
Tulõ üles tunnisgi;
Astu ahu palangus!
Ei wõi minnä tütärlatſi,
Liir om raſõ rindu pääl
Kääbäs raſõ käſi pääl.
Tulõ ütes tunnisõgi,
570. Astu ahu palangus!
Ei wõi minnä tütärlatſi.
Ma mõſõ ſun päält ſurma haiſu,
Käſſi päält kääpä haiſu;
Tii ma iks lipõ lõwwakohe,

Lämmä vii tii lävikohe.
Ei või minnä armupõõ;
Jää rahulõ, jää rahulõ!

N: 14.

Kälükese käpekese,
Läke kotta kudsama,
580. Tulõ wiirde tudsama!
Miä mii kitä, tund mii keedä,
Miä mii taha, tund mii tepa;
Ua mii ruvvassa rospuda,
Herne keedä keedüses.
Tapavi üle vana varõsõ;
Lõhka sai süvvä, lõhka muvvä,
Veri willõ warstõs walla.
Käpist tei mii mõisa kängä,
Padsajista pein püdsa.
590. Imäkene memmekene,
Hoia sa umast huunõsta,
Kardsa piimä kambrõsta!
Kunas ta uhmõr koonunõs,
Tarupakku tasanõs?
Elli ma uma esä kotun
Imä ütel, ves hiire pääle,
Esä kaarai kassi pääle.
Tütär oll' vellis hiirekene,
Esi kaunis kassikõnõ.

№ 15.

600. Mis tõi sa mu vellele? (Sõdsõlõ)
Sas tuu sõlgõ sõrmõ suurut,
Telge tiigä veere laint.
Tila sõlg, tõnõ selg,

Katõ munna kaalaraha.
Tandsi tandsi takku urgu,
Lüü roobemu rõngasperse!
Mina tandsi kui see tami,
608. Kõnni ümbre kui see kõiwu.

Els? Käest, Sangaste kih.

pag. 800

pag. 801.

VII.

235 rahva laulu rida.

Urvaste kihelkonnast korjanud suvel 1890.

Gustav Seen
stud. jur.

1.

1) Ei ma taha peremehe poiga,
Peremehe poiga pesi naista;
Talupoiga täpi naista.
Ma lää siitsõ sulasõlõ,
Päitse pähä pistijale.
Sulanõ tuu mallõ suurõ sõlõ,
Palga iist ost paksu põllõ.
Wellekene elläkene,
Tulõ iks üles ummungulta;
10. Mõsõ suu, sui pää
Kängi jala kärmeede!
Mõne alla talli manu,
Hiidä käsi hiiru pääle,
Panõ käsi paadi pääle,
Kumb saa saja sõita
Kumb neist kallus kaasi killõ!
Hiir saa saja sõita,
Paat neist kallus kaasi killõ.
Hiir tuu ilusa naisõ,
20. Paat tuu parra naisõ,
Must tuu naisõ moodulise.
2) Kui ma kodu käümä lää,
Wõla junsõ esi kolust,
Zanrku welle waja atsast,
Pilli pikä pingi päält,
Laulu leke lawwa päält. 40 aastase Mari Kurzmann käest;
(wastse Antsmõisa wallast)
3) Imekene ellekene,
Tulõ iks wälla kaema,

Kas om minnuj meeleline,
30. Puja naanõ nalľaline.
Ku ei olõ minnuj meeleline,
Puja naanõ nalľaline,
Sõs viis ka vällä vikši kätte,
Tõsõ taro lukši kätte,
Üle ara armi kätte,
Riida ette riistapuus.
Küllep sääl vikõ vinnütäs,
Armi iks ärä arutas.
4. Mina vaenõ rehepesjä,
40. Kurvaline kuu kääńja.
Parõmb rehepessemine,
Kui laulu laulõmine:
Rehe pessä ärr unõda,
Laulu laulda, tõist murõda.
Lei ma udsu Urvastõlõ,
Sän saadi Sangastõlõ.
Tulgõ kokku koodi mihe,
Rihe ala riha mihe!
Tulgõ koodi kolinala,
50. Rihavarrõ ribinälä!
Lõõgõ katski kaara terä,
Nelläs viies nisu terä!
Iga koodi siist ei olõ,
Riha varrõ siist wallast.
Koodi oma muialt tuudu,
Riha varrõ muialt wallast.
5 Oi imé oi esé,
Kiä mu varra vaiva pand,
Imme aigu armõtus!
60. Esä ai vällä väerest
Imä tand sut taruniist.
Läksi ma üle suurõ soodu,
Üle katõ kanariga,
Lõusi ma üte lulukõsõ,
Pihlõõdsõ pillikese;

Naksi ma lullu ajama,
Pihlõst pilli puhkuma.
Kullõl imä, kullõl esä,
Kullõl wäiku vellekene,
70. Õigad imä, õigad esä,
Tulõ kodu tütareni,
Asu kodu armani!
Ei lähä imäkene,
Ei lähä esäkene.
Parõmba omma paiu urva,
Libõõmba lepä lehe,
Kui küll memme massi leibä.
6) Talõ üles uniššiga
Lahsõ mõlsa ladulaiska!
80. Aisa nii karra kodun tüt,
Karra karja koolõtad?
Tulõ mant magamast
Rõivõ rõivastõ sest!
Mardal maa künd mädä
Rõipõl rõiva mõssmada.
7) Kuulõ kulla pernaisõ,
Kas ma karja kodu aja?
Kas om valmis vaikõ juuk,
Arru tõlu lehmä haina?
0. Ku ei olõ valmis vaikõ juuk,
Arru tõtu lehmä haina,
Ma aja karja karjõõdõ
Läbi liina lepistikku,
Kon nee kurõ kulda sõõva, (kannõ sõõva)
Hane haljasta hõbeet.
Sõõgõ kõttu nigu kõtra,
Nao sõõgõ nigu marja,
Küllep no jala kodu meerä?
8) Vihmakõnõ vellekene,
0. Ärr sa meid ärr ämmäkun,
Karis laksi kastaku!
Olõ mete kodu, kon mii kuiva,
Olõ tarrõ, kon mii tahõna.

pag. 804.

Kodu suurõ kuusõ all,
Tarõ tammõ lehe all. (Maja marjõ puurõ all.
Kuusõ ossan nii kuiva,
Tammõ ladvan nii tahenda.
Ärr külmäd kümnü aigu,
Hallad suurõ halla aigu.
Külm küüsüs kindiid,
Hall hakkas kapuitsid. (Hall akka)
9) Teräsile tikõrpuilõ,
Vererile vislapuilõ,
Õigõilõ ubilõ,
Madalilõ marjapuilõ.
10) Tiimi tõiivid tõõvelille,
Kaskat kaala käändjalle!
11) Omä minu ärä tapp, kuuku, kuuku,
Esä minu liha sei, kuuku, kuuku,
Veli minu vere jõi, kuuku, kuuku,
121. Sosar minu luu perilõ, kuuku, kuuku.
(Omäk, see on võõrasema, hakkas mehe tütre pääd otsma
(tapis tütre ärä. Tema keha keetis ta perele söögiks.)
(Süda aga hüppa koja katuksele ja laulis ees seisvat)
(laulu.) Meie inimese käest, koigu vallas.

12 A: Kon ma sõõdsõl sõsari sõlg,
Kon mu neral nukis selg?
Kurku jõud sa uma kulla,
Otsi kulõ uma õpõ.
Es tuu sõlgõ sõrmõ suuru,
Selga singa veere laiu.
Vard kõlsi kõrigõ
Pannid pandis pallapoolõ,
Viie sargu viina iist,
Kuuõ sargu õllõ iist.
Kõrigõ kõrdsin kõnõlasõ,
Pallapoolõ pandin pajatelese.
B: Olõ vaiki vana att!
Ku sa olõd uma att,

pag. 805.

Sis astu ahu pääle,
Ku sa olõd küla att,
Sis astu alt aia!
Teeni esi tii sõlg,
Sõku esi, saa sõlg!
A: Mis tii tüksed tühä pääle,
Vaaksõd vaesõ latsõ pääle?
B: Es mii no tüki tühä pääle,
Es vaagu vaesõ latsõ pääle.
Esi innäst ängänes.
A: Kunas tühki tükü tegi,
Kunas vaenõ vaka vali?
Suvõl ärjäd suurt errä,
Talvõl tarka imäändät.
Suvõl suurõ aina kutja,
Talvõl valli vaja küller.
13) Panõ raha rambi pääle,
Puul ruublit pulga pääle!
Tii ei tihi tingä anda,
Kakku katsi kopikut.
Ku kakud, sis kaku katsi ruublid,
Ku viskad, sis viska viisi ruublid.
14) Oh ma vaenõ mis ma läksi poodikulõ mehele!
Poodikul saa nälgä nätä
Ei saa inämb tagasi.
Uma nime ma es kuulõ,
Võõrast nime mullõ anti:
Vana att otsi sürrä,
Vana lits tõika leibä!
Mis mull viga esä kodun,
Uma esä kamõrin!
Esä kutsõ mu elle muna,
Imä elle tüdär ka.
Sosar kutsõ mu roosi lillis,
Veli õpõ sõrmussõs;
Karjus kutsõ mu kana muna,
Mun pere muru muna.
15) Neinkõnõ jooeta noorukõnõ jooeta,

Olõs ſa ammu jooeta mullõ tulnu jooeta,
Ma olõs ammu jooeta aida tennu jooeta,
Aida tennu ani munnõſt
Katuſõ katnu kana munnõſt,
Rästä vihu rästä munnõſt,
Paari pannu pardſi munnõſt
180 Kuni tennu kurõ munnõſt,
Uſſõ tennu uibu puuſt,
Treppi tennu tedre munnõſt,
Põõna pannu põdra munnõſt;
Siſſe wei ma ſüüdi ſängü
Keſſet kammärd kenä särgü
Ülikõſõ vinnutada,
Abikaaſa kaswatada,
Uſſu ammõt umblõma,
Peeni kesta piilutama,
190. Lina põllõ liigutama. W
16 Iki iki ma waenõ,
Iki alan maja aian.
Kes no ſinnä kaema tulli?
Sini ſiiva ſirgukõnõ,
5 Waha jalga waimukõnõ.
Mis no ikõd nii noori,
Kas no ikõd tõeste ſedä,
Tahad tõiſi rõivarda?
Ei ma ikõ tõestõ ſedä,
200 Ei taha tõiſi rõivarda.
Ikõ muiſt elukõiſt,
Kauniſt kaſu põlvõkõiſt,
Mis ma elli eſä kodun,
Weeritelli welle toron.
15 Eſä andſõ ilma ſiwwä,
Weli laſſi oolõtun elädä.
Imä õll ſorrõ ſugimada,
Lahe ilma laabimata,
Palõ waſõ wabulõne.
20. Wiräõ meid wangõlõ mehele,

Üle rete ütſi latſi.
Nakatas imäl eſäl käumä ſaatma,
Pandas ette eſä ürn,
Wekmeride welle wõiku.
Sai eſä ſuurõ langa otſa,
Sääl ſõlõ telge tirati,
Elme kõrda korati.
Kuulſõ eſä, nägi eſä:
Jooskõ latſõ, laskõ varre,
220. Toogõ tooli mii murulõ,
Pangõ pallaj põrmandulõ!
Sobla tulõ kodu tütär,
Liigus kodu linnukõnõ:
Imä ruhuſt runga kiitmä,
Weli wirgaſt viina perrä
Taat lätsõ ärgä tapõmarõ,
Sõſar lehmä ſõõratama.
Eſäkene taadikõnõ,
Imäkene memmekene,
230. Ega ma es tulõ ſöögi tõttu
Ega ma es jooſõ joogi tõttu.
Mull jäi kodu kolmi ſüüki,
Ahju jäi ani liha,
Patta jäi pardſi liha,
235. Larra pääle lamba liha.
Urvaſte vallas Katre Tellingi, Leena Tellingi
ja Mari Rand käeſt.

pag. 810.